

The emblem of the Bulgarian Prosecution Service is a shield-shaped crest. At the top, a banner contains the word "ПРОКУРАТУРА" in bold, uppercase Cyrillic letters. The central part of the shield features a pair of scales of justice, with a sword positioned vertically behind them. The shield is flanked by two olive branches. At the bottom, a scroll contains the text "РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ" in bold, uppercase Cyrillic letters.

ПРОКУРАТУРА

**ДОКЛАД
ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНА
И ЗА ДЕЙНОСТТА НА ПРОКУРАТУРАТА
И НА РАЗСЛЕДВАЩИТЕ ОРГАНИ
ПРЕЗ 2023 г.**

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

РАЗДЕЛ ПЪРВИ

Обобщени изводи за дейността на прокуратурата и на разследващите органи

1. Резултати и тенденции в противодействието на престъпността. Фактори с актуално и дългосрочно значение за ефективността на органите на досъдебното производство и на другите правоприлагащи органи, ангажирани с противодействието на престъпността	1
2. Необходими мерки и законодателни промени.....	19

РАЗДЕЛ ВТОРИ

Дейност на териториалните прокуратури

I. ДОСЪДЕБНА ФАЗА	25
1. Преписки. Проверки по чл. 145 ЗСВ – срочност, резултати, мерки	25
2. Следствен надзор.....	29
2.1. Обобщени данни по видове досъдебни производства съобразно систематиката на НК, вкл. по отношение на пострадалите лица и на ощетените юридически лица от престъпления.....	29
2.2. Приключване и срочност на разследването.....	37
2.3. Решени досъдебни производства от прокурор. Видове решения.....	38
II. СЪДЕБНА ФАЗА	49
1. Наказателносъдебен надзор.....	49
2. Постановени оправдателни присъди и върнати от съда дела.....	52
3. Гражданскосъдебен надзор.....	61
4. Осъдителни решения срещу Прокуратурата на РБ на основания в Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Изпълнение на индивидуални и общи мерки във връзка с решения на Европейския съд по правата на човека по дела срещу България	62
5. Изпълнение на наказанията и другите принудителни мерки.....	64
III. Дейност по изпълнение на препоръките в рамките на Върховенството на правото. Специален надзор и наказателни производства, образувани за някои категории тежки престъпления и такива от особен обществен интерес	67
IV. Международно правно сътрудничество	92
V. Административна и контролно-ревизионна дейност	96
VI. Натовареност на прокурорските и на следствените органи	101

РАЗДЕЛ ТРЕТИ

Дейност на Върховната касационна прокуратура	109
--	-----

РАЗДЕЛ ЧЕТВЪРТИ

Дейност на териториалните прокуратури и на Върховната административна прокуратура по административносъдебния надзор и надзора за законност

I. Дейност на териториалните прокуратури	129
II. Дейност на Върховната административна прокуратура	138

РАЗДЕЛ ПЕТИ

Приоритети в дейността на прокуратурата и на разследващите органи	142
---	-----

Използвани съкращения

АДФИ	Агенция за държавна финансова инспекция
АП	Апелативна прокуратура
АПК	Административнопроцесуален кодекс
АСН	Административносъдебен надзор
АСпП	Апелативна специализирана прокуратура
АФКОС	Дирекция „Защита на финансовите интереси на Европейския съюз“ – МВР
БП	Бързи производства
ВАП	Върховна административна прокуратура
ВАС	Върховен административен съд
ВДС	Веществени доказателствени средства
ВКП	Върховна касационна прокуратура
ВКС	Върховен касационен съд
ВП	Върховна прокуратура
ВоАП	Военно-апелативна прокуратура
ВСС	Висш съдебен съвет
ГДИН – МП	Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ при Министерството на правосъдието
ГПК	Граждански процесуален кодекс
ДАНС	Държавна агенция „Национална сигурност“
ДНСК	Дирекция за национален строителен контрол
ДООИ	Дела от особен обществен интерес
ДОПК	Данъчно-осигурителен процесуален кодекс
ДП	Досъдебни производства
ДПОР	Досъдебни производства, разследвани по общия ред
ЕВРОПОЛ	Европейска полицейска служба
ЕЗА	Европейска заповед за арест
ЕЗР	Европейска заповед за разследване
ЕК	Европейска комисия
ЕКЗПЧОС	Европейска конвенция за защита правата на човека и основните свободи
ЕС	Европейски съюз
ЕСПЧ	Европейски съд по правата на човека
ЗАНН	Закон за административните нарушения и наказания
ЗДВП	Закон за движение по пътищата
ЗЕЕЗА	Закон за екстрадицията и европейската заповед за арест
ЗЕЗР	Закон за европейската заповед за разследване
ЗИДНПК	Закон за изменение и допълнение на НПК
ЗИНЗС	Закон за изпълнение на наказанията и задържането под стража
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗОДОВ	Закон за отговорността на държавата и общините за вреди
ЗПИИСАННЛСМВЛС	Закон за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни актове за налагане на наказание лишаване от свобода или на мерки, включващи лишаване от свобода
ЗПКОНПИ	Закон за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество
ЗСВ	Закон за съдебната власт
ИВСС	Инспекторат към Висшия съдебен съвет
КПКОНПИ	Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество

МВР	Министерство на вътрешните работи
МП	Министерство на правосъдието
МПП	Молба за правна помощ
НАП	Национална агенция по приходите
НЗ	Надзор за законност
НИП	Национален институт на правосъдието
НК	Наказателен кодекс
НПК	Наказателно-процесуален кодекс
НСлС	Национална следствена служба
НСН	Наказателносъдебен надзор
ОП	Окръжна прокуратура
ОЛАФ	Европейската служба за борба с измамите
ОПГ	Организирана престъпна група
ОСлО	Окръжен следствен отдел
ОФГ	Очевидна фактическа грешка
ПК на ВСС	Прокурорска колегия на Висшия съдебен съвет
ППЗИНЗС	Правилник за прилагане на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража
ПРБ	Прокуратура на Република България
РП	Районна прокуратура
СГП	Софийска градска прокуратура
СГС	Софийски градски съд
СЕР	Съвместни екипи за разследване
СЕС	Съд на Европейския съюз
СН	Специален надзор
СпП	Специализирана прокуратура
СРП	Софийска районна прокуратура
СРС	Специални разузнавателни средства
УИС	Унифицирана информационна система
ЦИССС	Централизирана информационна система на следствените служби
ЮЛ	Юридическо лице

Годишният доклад представя дейността за прилагането на закона и за дейността на прокуратурата и на разследващите органи през 2023 г. Изготвен е съгласно чл. 84, т. 16, изр. 1 от Конституцията на Република България и на основание чл. 138а, ал. 1 от Закона за съдебната власт. Предоставя се на Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет, която на основание § 23, ал. 2 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България, обн., ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г., в сила от 28.12.2023 г., изпълнява функциите на Висш прокурорски съвет¹, за внасяне в Народното събрание, съобразно конституционните изисквания за изслушване на главния прокурор и приемането на доклада със съответно решение.

В доклада за 2023 г. се отчита дейността на прокуратурата и на разследващите органи, съгласно обхват и структура, утвърдени със Заповед № РД 04-454 от 14.12.2023 г. на и.ф. главен прокурор. Представена е дейността по правоприлагане, съобразно компетентността на прокуратурата и актуалните промени в Конституцията на Република България и на законово равнище, по основни направления – разследване на престъпленията, взаимодействие с Европейската прокуратура, международно правно сътрудничество по наказателни дела, наказателносъдебен, гражданскосъдебен и административносъдебен надзор, изпълнение на наказанията. Отчетена е и дейността по изпълнение на препоръките в рамките на Върховенството на правото.

В отделен раздел са анализирани резултатите по делата от особен обществен интерес (обобщени данни за корупционни престъпления², за организирана престъпност, престъпления, свързани със засягане на финансовите интереси на Европейския съюз, трафик на хора, данъчни и финансови престъпления, трафик на наркотици).

Представена е и информация за административноорганизационното и кадровото осигуряване на магистратите и служителите в прокуратурата и взаимодействието с отговорните в противодействието на престъпността институции, както и реализирани мерки за повишаване на квалификацията на прокурорите, следователите и служителите.

Отчетена е дейността за 2023 г. на Върховната касационна прокуратура, Върховната административна прокуратура (Върховна прокуратура – към изготвянето на доклада, съобразно измененията на Конституцията на Република България, в сила от 28.12.2023 г.), Националната следствена служба, прокуратурите в страната с обща компетентност, Военно-апелативната прокуратура и военноокръжните прокуратури. Докладът съдържа обобщени данни и за дейността на разследващите полицаи, на разследващите военни полицаи и на разследващите митнически инспектори, изведени от докладите до главния прокурор за дейността на разследващите органи в Министерството на вътрешните работи, Министерството на отбраната, Министерството на финансите, в т. ч. за регистрираните и разкритите престъпления, както и изведените проблеми и предложения. Представена е и дейността на Националното бюро на България в Евроджъст. Статистическите данни са представени в обобщен и синтезиран вид, в таблици и графики, като са анализирани в съпоставка за тригодишен период.

Посочени са основните фактори за 2023 г. с актуално и дългосрочно значение за ефективността на органите на досъдебното производство и другите правоприлагащи органи, ангажирани с противодействието на престъпността. Представени са решените и оставащите проблеми в дейността на прокуратурата и на разследващите органи, като са изведени основни експертни предложения за необходими законови промени и други мерки за повишаване на ефективността в правоприлагането и правораздаването. Сочат се реализираните и начертаните приоритети за правилното прилагане на закона за 2024 г. и дългосрочно.

Към доклада са приложени статистически данни и графична информация, съобразени с териториалното деление и актуалната съдебна карта, компетентността и нивата на прокуратурите, както и резюме на докладите на Националната следствена служба и на Националното бюро на България в Евроджъст.

¹ С изключение на правомощията по чл. 130б, ал. 3, т. 2 от Конституцията.

² На основание чл. 84, т. 16, изр. 2 от Конституцията и чл. 138а, ал. 2 – нова, ДВ, бр. 48 от 2023 г. от Закона за съдебната власт, е изготвен отделен Доклад относно дейността по противодействие на корупционните престъпления през 2023 г., който се изпраща на Народното събрание.

РАЗДЕЛ ПЪРВИ

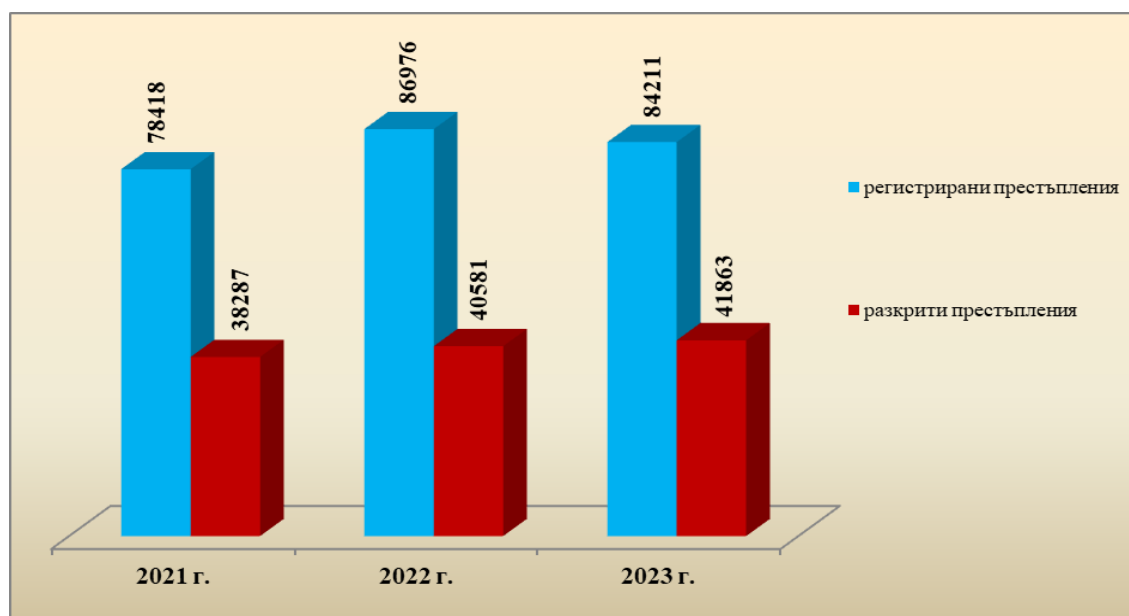
ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ПРБ И НА РАЗСЛЕДВАЩИТЕ ОРГАНИ³

1. Резултати и тенденции в противодействието на престъпността

1.1. Регистрирана и разкрита престъпност

Дейността на прокуратурата в противодействието на престъпността е функция от дейността на компетентните държавни органи по регистриране и разкриване на престъпленията. По данни на МВР⁴, през 2023 г. са регистрирани 84 211 (86 976; 78 418)⁵ престъпления, които са с 3.2% по-малко спрямо регистрираните престъпления през 2022 г., но със 7.4% повече спрямо 2021 г.

Разкрити са 41 863 (40 581; 38 287) престъпления, като се отчита увеличение както в абсолютни стойности, така и като относителен дял спрямо регистрираната престъпност – 49.7%, при 46.7% за 2022 г. и 48.8% за 2021 г.

Фиг. 1. Регистрирана и разкрита престъпност в последните три години

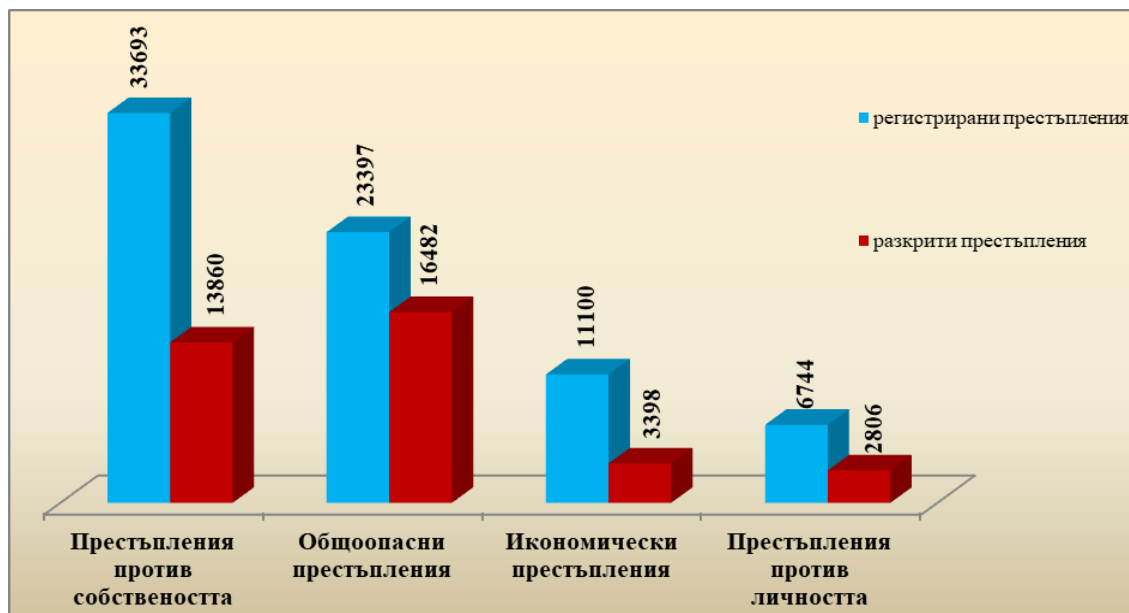
Съобразно структурата на регистрираната престъпност⁶, и през настоящия отчетен период с най-висок дял спрямо общо регистрираните престъпления са престъпленията против собствеността – 40% (41%; 39.8%), следвани от общоопасните престъпления – 27.8% (28.5%; 28.9%), които запазват сравнително устойчив дял в тригодишния период. Регистрираните икономически престъпления са със спад от 0.2 процентни пункта спрямо 2022 г. и със спад от 1 процентен пункт спрямо 2021 г., като съставляват 13.2% (13.4%; 14.2%) от общо регистрираните. Престъпленията против личността са 8% от общо регистрираните през 2023 г. престъпления, при 6.3% през 2022 г. и 6.4% през 2021 г., като се отчита увеличение спрямо предходните две години, съответно с 1.7 процентни пункта спрямо 2022 г. и с 1.6 процентни пункта спрямо 2021 г.

³ Обобщените данни от този раздел са разгледани подробно в следващите раздели на доклада.

⁴ Данните за регистрираната и разкритата престъпност, ползвани в доклада, са изведени от предоставените от МВР обобщени данни за 2023 г., съпоставени с тези, предоставени за 2022 г. и 2021 г.

⁵ Данните, представени в скобите, съответстват на данните за 2022 г. и за 2021 г.

⁶ В предоставената от Министерството на вътрешните работи информация дейността на структурите на МВР, провеждащи разследване по наказателни производства, както и данните за регистрираните и за разкритите престъпления, е представена по следните видове престъпна дейност – престъпления против собствеността, общоопасни престъпления, престъпления против личността и икономически престъпления.

Фиг. 2. Регистрирана и разкрита престъпност по вид престъпна дейност

А. Престъпления против собствеността

Регистрираните през 2023 г. 33 693 (35 662; 31 183) престъпления против собствеността са с 5.5% по-малко спрямо 2022 г. и с 8% повече спрямо 2021 г. Разкрити са 13 860 (13 107; 11 931), т.е. 41.1% (36.8%; 38.3%) от регистрираните престъпления през настоящия отчетен период, както и още 2 294 престъпления, регистрирани в предходен период.

Регистрираните грабежи са 899 (902; 840), от които са разкрити 549 (539; 457), т.е. 61.1% (59.8%; 54.4%). Разкрити са и 95 грабежа, регистрирани в предходен период. Регистрираните кражби⁷ са 26 153 (28 250; 24 435), разкрити са 11 299 (10 710; 9 544), което съставлява 43.2% (37.9%; 39.1%). Разкрити са и 1 715 кражби, регистрирани в предходен период. Видно от данните за тригодишния период, през 2023 г. се наблюдава ръст на разкриваемостта при грабежите и при кражбите както спрямо предходната година, така и спрямо 2021 г. Регистрираните измами са 1 316 (1 301; 913), като от тях са разкрити 237 (209; 190), което съставлява 18% (16.1%; 20.8%). Видно от данните, броят на разкритите измами през настоящата отчетна година се е увеличил като абсолютни стойности, но като дял спрямо регистрираните, стойностите са динамични за тригодишния период. Разкрити са и 161 (150; 194) измами, регистрирани в предходен период.

Б. Общопасни престъпления

Регистрираните общопасни престъпления през настоящата отчетна година са 23 397 (24 774; 22 667), като намалението спрямо 2022 г. е с 5.6%, а увеличението спрямо 2021 г. – с 3.2%. От тях са разкрити 16 482 (16 993; 16 495), т.е. 70.4% (68.6%; 72.8%). Разкрити са още и 3 137 (2 817; 3 150) престъпления, регистрирани в предходен период.

Регистрираните престъпления, свързани с посегателства спрямо МПС, са 1 317 (1 513; 1 353), като е налице намаление спрямо 2022 г. с 13%, а спрямо 2021 г. – с 2.7%. От тях разкрити са 305 (329; 316) престъпления, както и 93 (80; 118) престъпления, регистрирани в предходен период. Регистрираните през 2023 г. престъпления, свързани с наркотици, са 5 691 (5 356; 4 914), като бележат ръст, съответно с 6.3% и с 15.8% спрямо предходните две години. Разкрити са 4 540 (4 054; 3 841), както и 723 (633; 1 006) престъпления, регистрирани в предходен период. Регистрирани са 971 (1 073; 964) палежа, като от тях са разкрити 116 (122; 119), както и 60 (45; 47) палежа, регистрирани в предходен период.

⁷ Съгласно отчетността на МВР, подвидовете кражби са т. нар. „джебчийски“, „взломни“, „домови“, от офиси, от магазини, кражби на части и вещи от МПС, на оръжие и боеприпаси, на селскостопанска продукция, домашни животни и птици.

В. Икономически престъпления⁸

През 2023 г. са регистрирани 11 100 (11 642; 11 108) икономически престъпления, като намалението спрямо 2022 г. е с 4.7%, а спрямо 2021 г. – с 0.1%. От тях са разкрити 3 398 (3 556; 3 492), или 30.6% (30.5%; 31.4%). Разкрити са и 1 492 (1 557; 1 633) икономически престъпления, регистрирани в предходен период.

По видове, икономическите престъпления се разпределят, както следва:

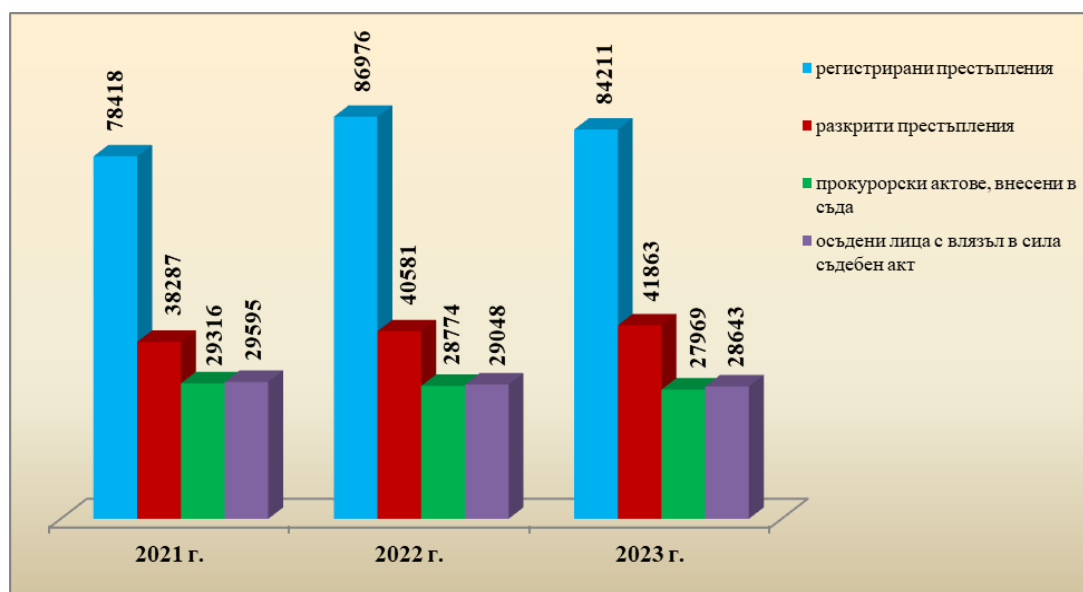
- ✓ против собствеността – регистрирани 1 933 (1 736; 1 483), от които са разкрити 185 (159; 183), както и 232 (228; 246) регистрирани в предходен период;
- ✓ против интелектуалната собственост – регистрирани 414 (359; 222), разкрити – 121 (102; 54), както и 117 (89; 81) – регистрирани в предходен период;
- ✓ против стопанството, финансовата, данъчната и осигурителната системи – регистрирани 5 670 (6 065; 5 939), разкрити – 2 029 (2 144; 2 190), както и 541 (604; 700) – регистрирани в предходен период;
- ✓ против дейността на държавни органи и организации – регистрирани 121 (126; 115), разкрити – 73 (78; 84), както и 10 (9; 10) – регистрирани в предходен период;
- ✓ документни престъпления – регистрирани 2 535 (2 871; 2 866), разкрити – 915 (973; 904) и 536 (573; 552) регистрирани в предходен период;
- ✓ компютърни престъпления – регистрирани 92(95; 63), разкрити – 3 (5; 2) и 3 (1; 0) регистрирани в предходен период.

Г. Престъпления против личността

Регистрирани са 6 744 (5 455; 4 996), които са с 23.6% повече спрямо 2022 г. и с 35% спрямо 2021 г. Разкрити са 2 806 (1 897; 1 994), или 41.6% (34.8%; 39.9%) от регистрираните през отчетната година, и 904 (791; 915) престъпления, регистрирани в предходен период.

1.2. Структура на регистрираната, разкритата и наказаната⁹ престъпност

Съпоставката на структурите на регистрираната и съответно на разкритата и наказаната престъпност сочи съществени различия, което се предпоставя основно от разкриваемостта на съответните видове престъпления.

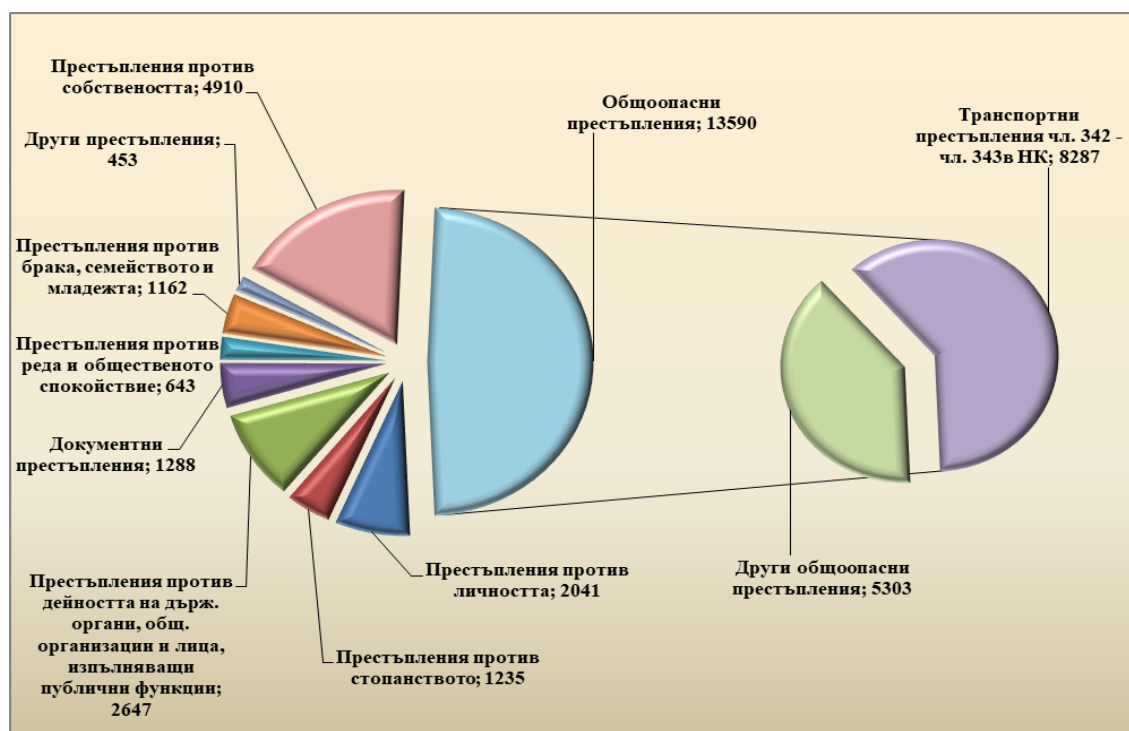

Фиг. 3. Регистрирана, разкрита и наказана престъпност в последните три години

⁸ Икономическите престъпления, съгласно отчетността на МВР, включват престъпленията против стопанството, финансовата, данъчната и осигурителната система, против интелектуалната собственост, против дейността на държавни органи и организации, против собствеността, документните престъпления и компютърните престъпления.

⁹ За целите на настоящия анализ, условно наказаната престъпност се разглежда чрез годишните данни за внесени прокурорски актове и осъдени лица с влязъл в сила съдебен акт.

Структурата на престъпността, съобразно внесените в съда прокурорски актове, през 2023 г. е сходна с тази през 2022 г. и незначително променена спрямо 2021 г.

Фиг. 4. Структура на престъпността по внесените в съда прокурорски актове, по видове престъпления от НК

Въпреки значително преобладаващия обем на регистрираните престъпления против собствеността (40%), поради относително ниското ниво на разкриване, структуроопределящ при наказаната престъпност е обемът на общоопасните престъпления, които са с най-висока разкриваемост (70.4%) и внесените в съда прокурорски актове за тях съставляват 48.6% от общо внесените прокурорски актове в съда.

Следват ги престъпленията против собствеността (при разкриваемост 41.1%) с дял на внесените прокурорски актове от 17.6% (което е резултат и на усложнената престъпна дейност – значителен брой деяния се квалифицират и отчитат като едно продължавано престъпление).

На следващите две позиции са престъпленията против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции, и престъпленията против личността. Документните престъпления заемат същата позиция, като през 2022 г., която е с една позиция по-висока спрямо 2021 г. Престъпленията против стопанството заемат същата позиция, като през 2022 г., която е с една позиция по-ниска спрямо 2021 г. Престъпленията против брака, семейството и младежта заемат една и съща позиция през трите отчетни години. Останалите престъпления (против реда и общественото спокойствие; против правата на гражданите и други престъпления от останалите глави на НК) за тригодишния период не променят позициите си.

Именно неразкриването на извършителите на престъпленията предопределя и високите стойности на ежегодно прекратяваните наказателни производства на основание чл. 24, ал. 1, т. 3 НПК (изтекла давност).

Общо за всички прокуратури – териториални прокуратури с обща и специална компетентност, ВКП и ВАП

През 2023 г. прокурорите са работили общо по 291 281 (280 454; 289 885) преписки и по 238 263 (220 243; 222 002) досъдебни производства (ДП).

Административните отдели в прокуратурите са работили по 20 509 (21 204; 21 737) преписки. До компетентните ведомства и контролно-административните органи са изпратени 246 (304; 782) предложения за отстраняване на констатирани нарушения и за предприемане на мерки, съобразно законовите им правомощия.

Прокурорите са участвали в 141 301 (137 212; 144 480) съдебни заседания по наказателни, административни и граждански дела.

Преписки

През настоящия отчетен период се наблюдава ръст на решените преписки, като за тригодишния период се запазва трайно висок делът на решените преписки спрямо наблюдаваните – 95.8% (95.3%; 95.4%). С образуване на ДП са решени общо 40 239 (40 350; 39 139) преписки. Постановените откази да се образува ДП са 137 720 (127 233; 121 081), като се наблюдава ръст спрямо 2022 г. с 8.2% и с 13.7% спрямо 2021 г.

През 2023 г. относно броя на подадените сигнали от контролни органи се отчита ръст спрямо 2022 г. и спад спрямо 2021 г. – 2 238 (1 808; 2 651). Делът на образуваните въз основа на тях ДП, спрямо всички образувани ДП, е 3.2% (2.6%; 3.7%). Най-съществен и през отчетния период е броят на преписките, образувани по уведомление на Националната агенция по приходите – 1 936, като решени с образуване на ДП са 1 191. Образуваните преписки по уведомления на Агенцията „Митници“ са 207, като решени с образуване на ДП са 84, а по сигнали на Агенцията за държавна финансова инспекция – 82 преписки, с образувани 10 ДП¹¹.

Инстанционен контрол по преписки и досъдебни производства

Апелативните и окръжните прокуратури са решили общо 14 976 (14 344; 15 218) инстанционни преписки, като от апелативните прокуратури са решени 4 640 (4 480; 4 460) преписки, а от окръжните – 10 336 (9 864; 10 758) преписки. Прокурорите от ВКП са се произнесли по 1 302 (1 387; 1 360) инстанционни преписки.

Запазва се трайната положителна тенденция на повишаване на качеството на прокурорската работа. Обективен измерител за това са потвърдените прокурорски актове от апелативните и окръжните прокуратури, които съставляват 83.4% (84.2%; 83.9%) от всички инстанционни актове.

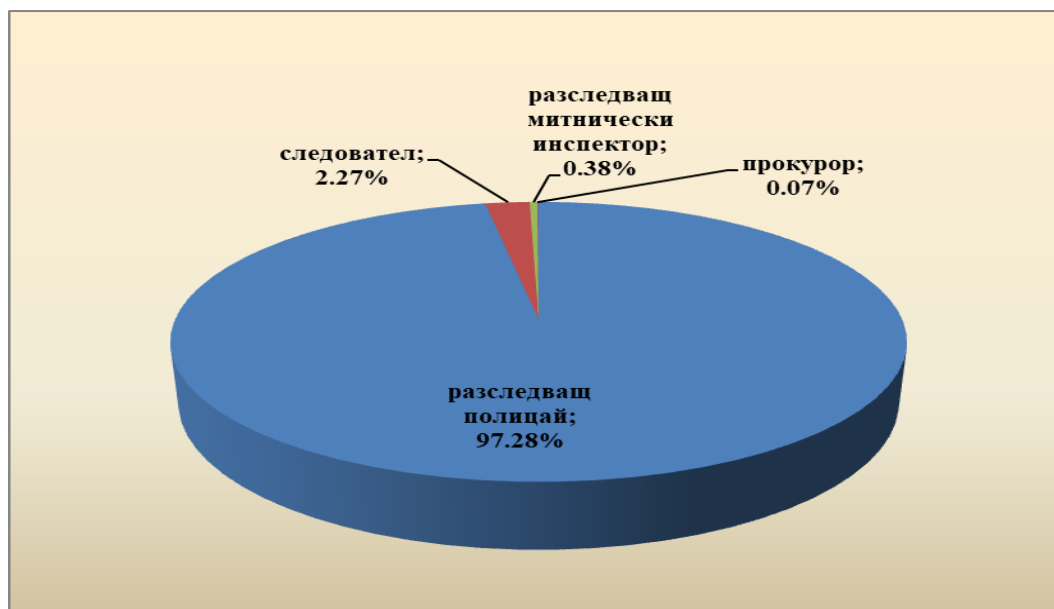
Новообразувани дела

Съответстващо на отчетената динамика на регистрираната престъпност през тригодишния период е и броят на новообразуваните през 2023 г. досъдебни производства – 89 580, които са по-малко спрямо 2022 г. (90 316 ДП), но повече спрямо 2021 г. (85 876 ДП). Разследваните досъдебни производства по общия ред (ДПОР) са 72 934, които са с 0.5% по-малко спрямо 2022 г. (73 300), но с 3.6% повече спрямо 2021 г. (70 405). Разследваните бързи производства (БП) са 16 646, което е с 2.2% по-малко спрямо 2022 г. (17 016), но със 7.6% повече спрямо 2021 г. (15 471).

¹⁰ Подробни данни – вж. Раздел втори „Дейност на териториалните прокуратури“ и Раздел четвърти „Дейност на териториалните прокуратури и на Върховната административна прокуратура по административносъдебния надзор и надзора за законност“ и в Приложения № 1, 2 и 3.

¹¹ Подробни данни – вж. Раздел втори „Дейност на териториалните прокуратури“, т. I. „Досъдебна фаза“.

Непроменено остава съотношението при разпределението на разследваните ДПОР от разследващите органи. Преобладаващият дял – над 97%, или 70 948 (71 321; 68 394) ДП са разследвани от разследващи полицаи. Следователите са провели разследване по 1 652 (1 636; 1 740) ДП. Разследващите митнически инспектори са работили по 290 (279; 275) новообразувани дела, военните разследващи полицаи в МО – по 175 (161; 139) ДП, а прокурори – по 54 (91; 45) новообразувани производства.

Фиг. 5. Относителен дял на **новообразуваните дела**, разследвани по общия ред, по видове разследващи органи

Бързи производства

Делът на **новообразуваните бързи производства**, спрямо всички образувани ДП, е 18.6% (18.8%; 18%). **Наблюдаваните бързи производства** са 16 827 (17 211; 16 088), като се отчита спад спрямо 2022 г. с 2.2% и ръст с 4.6% спрямо 2021 г.

Приключени досъдебни производства и срочност на разследването

Досъдебните производства, по които разследването е приключило, са 95 471, като се отчита намаление спрямо предходните две години, съответно с 1.5% спрямо 2022 г. (96 968) и с 5.1% спрямо 2021 г. (100 584).

Запазва се висок делът на приключените разследвания в законоустановените срокове – 99.6% (99.9%; 99.8%), който съответства на 95 095 (96 837; 100 380) досъдебни производства, чието разследване е приключило в законов срок, и 376 (131; 204) приключени ДП извън тези срокове.

Решени досъдебни производства

През 2023 г. решенията от прокурор дела¹² са 176 116, при 161 905 ДП решени през 2022 г. и 168 588 ДП през 2021 г. Решенията от прокурор дела, без прекратените по давност, намаляват – 93 472 (94 901; 99 362).

¹² Досъдебното производство се отчита като решено, когато е постановено от прокурор едно от следните решения: прокурорски акт за внасяне на делото в съда; постановление за прекратяване на ДП, вкл. и по давност; постановление за спиране на ДП и постановление за изпращане на ДП по компетентност.

Спрени досъдебни производства

Запазено е устойчивото намаляване на броя на досъдебните производства, за които разследването е спряно, като спрямо предходната година намалението е с 3.4%, а спрямо 2021 г. – с 9.6%, при абсолютни стойности – 31 668 (32 798; 35 026) ДП.

Спрените наказателни производства поради неразкрит извършител, съставляват 84.6% (84.8%; 83.7%) от общия брой спрени ДП през отчетната година.

Прекратени досъдебни производства

Прекратените ДП (без тези по давност) са 31 043 (31 302; 32 400), като се отчита намаление с 0.8% спрямо 2022 г. и с 4.2% спрямо 2021 г. Делът им спрямо всички приключени ДП е 32.5% (32.3%; 32.2%).

Прекратените по давност досъдебни производства са 82 644 (67 004; 69 226), като се отчита ръст с 23.3% спрямо 2022 г. и с 19.4% спрямо 2021 г. От прекратените по давност дела 99.9% са за престъпления с неизвестен извършител и е обективен фактор за неразкриване.

Внесени в съда прокурорски актове

В съда са внесени 27 969 (28 774; 29 316) прокурорски акта, които са по-малко с 2.8% спрямо 2022 г. и с 4.6% спрямо 2021 г. Обвинителните актове са 14 271 (14 684; 15 184), като съставляват 51% (51%; 51.8%) от всички актове, внесени в съда; предложенията за споразумения са 11 115¹³ (10 785; 10 504), или 39.7% (37.5%; 35.8%); постановленията с предложение за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание по чл. 78а НК са 2 583 (3 305; 3 628), или 9.2% (11.5%; 12.4%) от всички актове, внесени в съда.

Средният брой на внесените в съда прокурорски актове от един прокурор в районните прокуратури през 2023 г. е 33.8 акта на един прокурор, при 35.4 акта през 2022 г. и 34.7 – през 2021 г. Данните по този показател, отчетени в окръжните прокуратури през 2023 г., са 5.5 акта, при 5.6 акта през 2022 г. и 6.0 акта през 2021 г.

СЪДЕБНА ФАЗА

Образувани, разгледани и решени дела

По внесените в съда прокурорски актове – 27 969 (28 774; 29 316), предадените на съд лица са 30 360 (30 915; 31 764).

Образувани са 28 122 (28 979; 29 547) наказателни дела и са постановени 30 236 (30 885; 31 451) съдебни решения.

Прокурорите са взели участие в 61 146 (61 296; 65 881) съдебни заседания и 16 673 разпоредителни заседания (17 448; 17 500) по 38 267 (38 108; 40 577) наказателни производства.

Осъдени и санкционирани лица

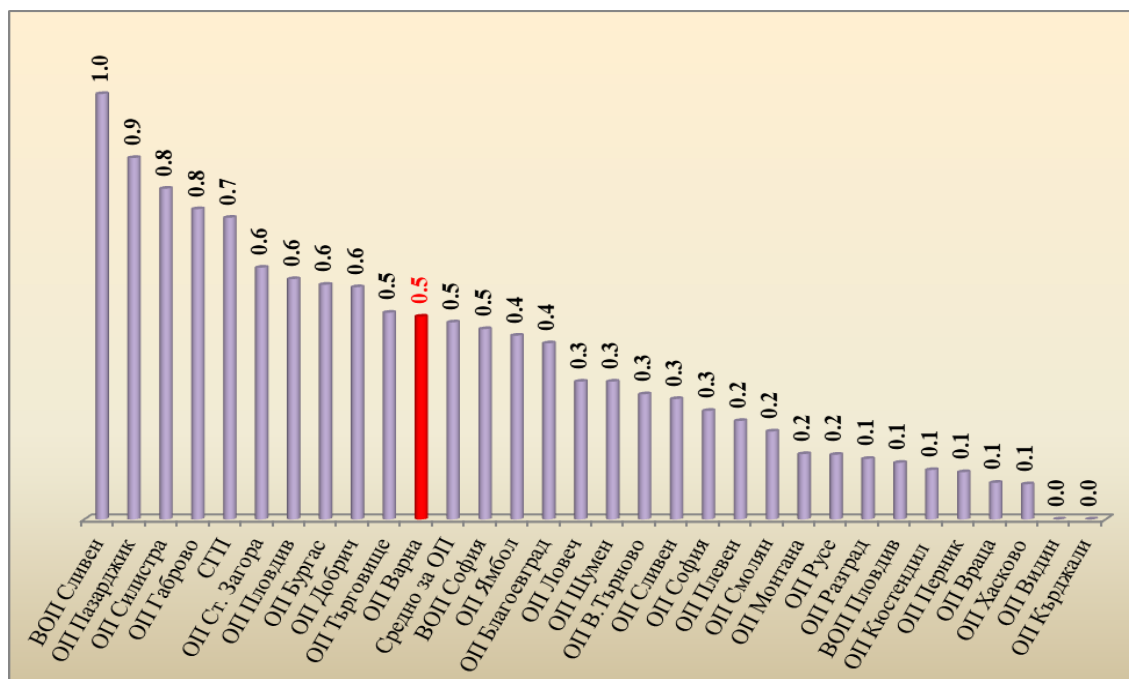
Трайно висок е запазен делът на осъдените и санкционираните лица с влязъл в сила съдебен акт, спрямо всички лица, по отношение на които е постановен окончателен съдебен акт (осъдени/санкционирани и оправдани) – 97.6% (97.8%; 97.8%). Броят на лицата с влезли в сила осъдителни и санкционни съдебни решения е 28 643 (29 048; 29 595), като се отчита спад спрямо 2022 г. с 1.4% и спрямо 2021 г. с 3.2%.

¹³ В общия брой, освен споразуменията по чл. 381 НПК са включени и споразуменията по чл. 375а, ал. 1 НПК, въведени със ЗИДНПК, обн. ДВ, бр. 48 от 2023 г., който регламентира възможност за решаване на делото със споразумение при наличие на основанията по чл. 78а НК.

Върнати дела на прокурор

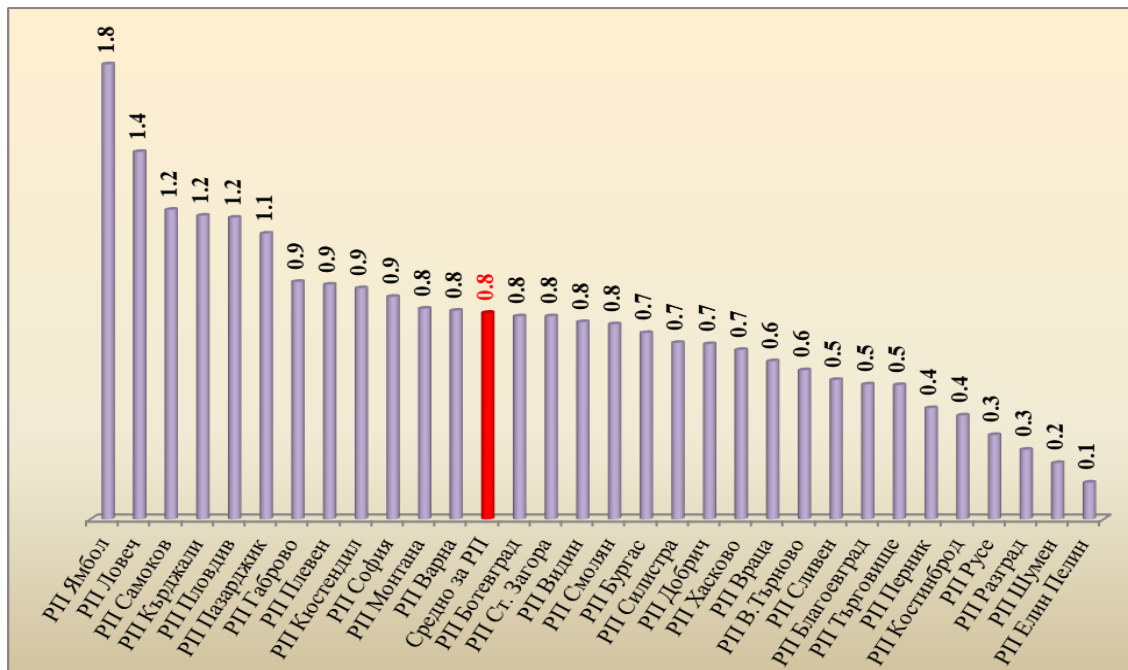
И през настоящия отчетен период се запазва положителната тенденция от последните години на незначителен дял на върнатите от съда досъдебни производства, спрямо внесените в съда прокурорски актове – 2.9% (2.9%; 3.2%), което е обективен критерий за ефективността на разследванията и повишеното качество на прокурорската работа. В абсолютни стойности – 821 (837; 951), върнатите от съда дела през 2023 г. са по-малко както спрямо 2022 г., така и спрямо 2021 г., съответно с 1.9% и с 13.7%.

Данните за 2023 г., по прокуратури (окръжни и районни), по показателя „среден брой върнати дела на един прокурор“ са представени в следващите графики.

Фиг. 6. Среден брой върнати дела от съда на прокуратурата на един прокурор в **окръжните прокуратури**

Средният брой на върнатите на прокурор дела за **окръжните прокуратури** е 0.5, при 0.5 през 2022 г. и 0.6 през 2021 г. Най-високи стойности по този показател са отчетени във ВОП Сливен – 1.0, при 0.3 за 2022 г. и 0.9 за 2021 г., ОП Пазарджик – 0.9, при 0.6 за 2022 г. и 0.5 за 2021 г., ОП Силистра – 0.8, при 1.0 за 2022 г. и 1.6 за 2021 г., и ОП Габрово – 0.8, при 0.9 за 2022 г. и 1.0 за 2021 г. Две окръжни прокуратура (Видин и Кърджали) не отчитат върнати дела от съда.

Фиг. 7. Среден брой върнати дела от съда на прокуратурата на един прокурор в районните прокуратури

Средният брой на върнатите от съда на прокурор дела за районните прокуратури е 0.8, при 0.8 през предходната година и 0.9 през 2021 г. Най-много върнати дела на един прокурор са отчетени в районните прокуратури в Ямбол – 1.8, при 1.8 за 2022 г. и 2.1 за 2021 г., Ловеч – 1.4, при 1.0 за 2022 г. и 0.8 за 2021 г., Самоков – 1.2, при 2.6 за 2022 г. и 4.0 за 2021 г., където се отчита значително намаление спрямо предходните две години, Кърджали – 1.2, при 1.6 за 2022 г. и 1.5 за 2021 г., Пловдив – 1.2, при 0.9 за 2022 г. и 1.5 за 2021 г.

Причини за връщане на делата

Критериите, по които се отчитат и анализират причините за връщане на делата, са изведени в Указанието за подобряване работата на ПРБ по наказателно-съдебния надзор¹⁴. Те позволяват идентифициране на обективните и субективните фактори, въз основа на които се преценява необходимостта от предприемане и на организационни мерки за преодоляване на слабостите и нееднаквото прилагане на закона.

Основните групи причини за връщане на делата¹⁵ са:

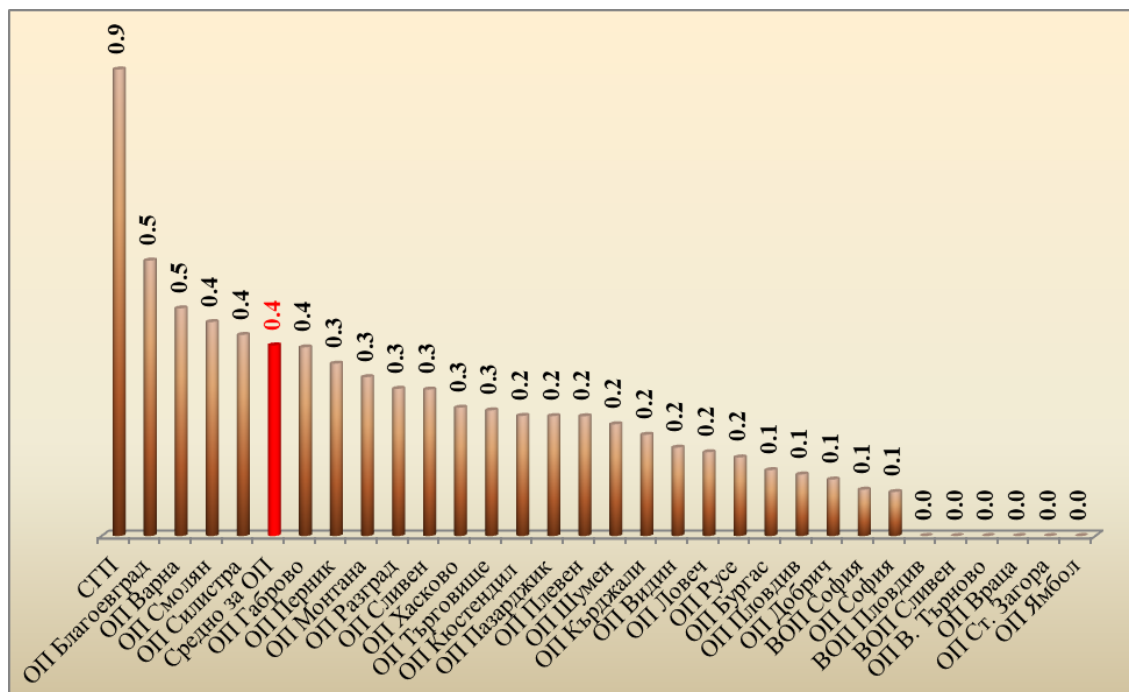
- ✓ допуснато на досъдебното производство отстранимо съществено нарушение на процесуалните правила – 45.6% (44%; 43.5%) от общия брой върнати дела от съда;
- ✓ констатирани от съда пропуски при изготвяне на обвинителния акт – 22.9% (28.9%; 26.2%) от общия брой върнати дела;
- ✓ неодобрено от съда споразумение, внесено по реда на чл. 382 НПК – 22.1% (17.6%; 19.3%) от общия брой върнати дела;
- ✓ установена липса на основанията по чл. 78а НК, когато делото е внесено с постановление по чл. 375 НПК (чл. 377, ал. 1 НПК) – 8.5% (8.9%; 9.3%) от общия брой върнати дела;
- ✓ неотстранени допуснати очевидни фактически грешки (чл. 248а, ал. 2 НПК) – 0.8% (0.6%; 1.6%) от общия брой върнати дела.

¹⁴ Утвърдено със Заповед № РД-02-29/15.12.2017 г. на главния прокурор, в сила от 01.01.2018 г.

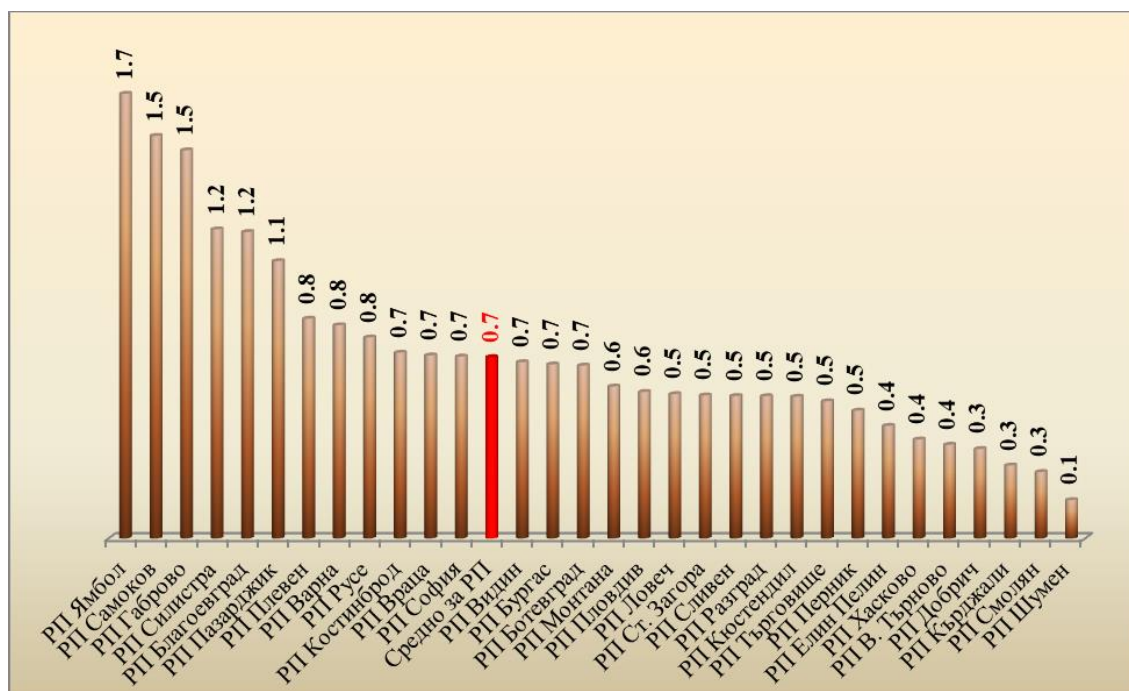
¹⁵ В Раздел втори, т. II, т. 1 „Наказателно-съдебен надзор“ подробно са разгледани конкретните причини, по прокуратури.

Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт

Оправдани, с влязъл в сила съдебен акт са 692 (644; 665) лица, като се запазва трайната положителна тенденция на незначителен дял на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт – 2.4% (2.2%; 2.2%), спрямо всички лица с постановени, влезли в сила съдебни актове – показател за ефективност на прокурорската работа и в двете фази на наказателното производство.

Фиг. 8. Среден брой оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт на един прокурор в *окръжните прокуратури*

Фиг. 9. Среден брой оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт на един прокурор в *районните прокуратури*

Причини за постановяване на оправдателни присъди

Указанието за подобряване работата на ПРБ по наказателно-съдебния надзор въвежда стандарт за анализ и на причините за постановяване на оправдателни присъди:

- ✓ противоречива съдебна практика, промяна на доминиращата практика, други обстоятелства, свързани с тълкуването на закона, които не компрометират тезата на прокурора, внесъл обвинителния акт или поддържал обвинението – 29.3% (35.8%; 30.7%);
- ✓ неправилна квалификация на престъплението в обвинителния акт – 27.6% (28.5%; 32.8%) от общия брой влезли в сила оправдателни присъди;
- ✓ събиране на нови доказателства в съдебната фаза, които не са могли да бъдат събрани на досъдебното производство – 21.5% (18.9%; 18.3%);
- ✓ пропуски, грешки, пасивност при събиране на доказателствата в хода на досъдебното производство – 18.7% (16.3%; 17.5%);
- ✓ пропуски и процесуална пасивност на прокурора в съдебната фаза, както и неподаване на съответен протест – 2.9% (0.5%; 0.8%).

Протести

През отчетния период са подадени общо 774 (933; 1 012) *въззивни протеста*. Срещу оправдателни присъди и решения са подадени 547 (657; 638) протеста, като разгледани от съда са 509 (479; 495), уважени – 151 (135; 164), или 29.7% (28.1%; 33.1%) от разгледаните.

Подадените въззивни протести (извън тези срещу оправдателни присъди) са 227 (276; 374), разгледани от съда са 195 (217; 316), уважени – 83 (111; 121), което е 42.6% (51.2%; 38.3%) от разгледаните протести.

Срещу въззивни оправдателни присъди и решения са подадени 97 (93; 84) *касационни протеста*. Разгледани са 75 (62; 68), като са уважени – 29 (13; 26), което е 38.7% (21%; 38.2%) от разгледаните. Касационните протести (извън тези срещу оправдателни присъди) са 28 (25; 41). От разгледаните от съда 19 (24; 36) протеста са уважени 9 (6; 11), т. е. дял от 47.4% (25%; 30.6%).

Привеждане в изпълнение на присъдите

През 2023 г. в прокуратурите са получени 15 424 (16 609; 16 653) съдебни решения и присъди за изпълнение¹⁶. Прокурорите са привели в изпълнение¹⁷ 15 298 (16 480; 16 489) съдебни акта, или 99.2% (99.2%; 99%) от получените от съда влезли в сила актове. Реално са изпълнени¹⁸ 14 078 (14 955; 14 980) съдебни акта, което съставлява 92% (90.7%; 90.8%) от приведените в изпълнение присъди и решения.

Неприведени в изпълнение са 266 (210; 286) съдебни акта – 1.7% (1.3%; 1.7%) от получените. В края на отчетния период по отношение на 171 (151; 165) съдебни акта се чака групиране на наказанията. В съда са внесени 2 686 (2 533; 2 602) предложения за групиране на наказанията по чл. 306 НПК. Показател за високото качество на работа на прокуратурите е устойчивият дял на уважените от съда предложения по чл. 306 НПК – 98.2% (96.6%; 97%) спрямо разгледаните, което съответства на 2 047 уважени предложения (1 957 през 2022 г. и 1 992 през 2021 г.).

¹⁶ Влезли в сила съдебни актове – присъди, споразумения, решения и определения, с наложени наказания по НК.

¹⁷ Изпратени на съответните органи по изпълнение, съобразно видовете наказания по НК, които прокуратурата привежда в изпълнение – доживотен затвор, лишаване от свобода, пробация, обществено порицание.

¹⁸ С получено потвърждение от органа по изпълнение за начало на изпълнение на наказанието.

Дела, образувани за престъпления от особен обществен интерес (ДООИ)¹⁹

През 2023 г. броят на наблюдаваните дела от тази категория е 25 252 (24 829; 24 692). Внесените в съда прокурорски актове са 5 114 (4 597; 5 399), като привлечените към наказателна отговорност лица са 5 745 (5 154; 6 222).

Върнатите от съда дела са 821 (837; 951), като относителният им дял, спрямо внесените прокурорски актове, е 4.6%, при 4.5% за 2022 г. и 3.9% за 2021 г.

Броят на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт е 176 (151; 135). Делът им спрямо всички лица с постановен окончателен съдебен акт е 3.3% (3.3%; 2.5%).

Възобновяване на наказателни производства

Внесените от главния прокурор искания за възобновяване на наказателни дела, на основанията по чл. 422, ал. 1, т. 4 – 6 НПК, са 147 (144; 170). Уважени от съда са 98 (80; 83), при 9 неуважени (8 9) и 39 (56; 77) неразгледани към края на отчетния период.

Международно правно сътрудничество

Изпратените молби за правна помощ са 494 (395; 373), издадените европейски заповеди за арест (ЕЗА) – 190 (143; 153), а европейските заповеди за разследване (ЕЗР) са 1 477 (1 238; 1 254). От други държави за изпълнение са получени 1 449 (894; 1 081) молби за правна помощ, 229 (240; 248) ЕЗА и 1 028 (1 034; 1 024) ЕЗР. Получени за изпълнение са 32 (44; 35) молби за екстрадиция от други държави, а са изпратени 4 (10; 3) такива за осъдени и обвиняеми лица. Чрез трансфер са получени 71 (75; 60) наказателни производства. Осъществен е трансфер на 4 наказателни производства в други държави (7; 6).

Наблюдаващи прокурори (в съответствие с компетентността си по чл. 37 НПК) са упражнили правомощията си по чл. 4, ал. 1 НПК да образуват наказателни производства в един случай – за престъпление, извършено в друга държава – членка на ЕС, за което там е започнато разследване (чл. 480 НПК), а в три случая е постановен отказ за прилагане на субсидиарна компетентност.

Задържани са 275 (258; 265) лица по издадени ЕЗА.

Прокурорите са участвали в 5 730 (3 597; 3 802) съдебни заседания по международно правно сътрудничество (НПК и ЗЕЕЗА).

Отговорност по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ)²⁰

Влезлите в сила осъдителни решения срещу прокуратурата, на основанията по чл. 2 ЗОДОВ, са 281 (248; 231) спрямо 292 (255; 233) лица, на които присъденото обезщетение за 2023 г. е 2 824 095,16 лв., при 2 564 814,75 лв. за 2022 г. и 2 004 234,82 лв. за 2021 г.

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ И ИЗВОДИ

Динамика на престъпността

✓ Констатира се спад на регистрираната престъпност спрямо 2022 г. и ръст спрямо 2021 г., отчетена по данните, предоставени от Министерството на вътрешните работи, Министерството на отбраната и Министерството на финансите – Агенцията „Митници“.

✓ Увеличава се разкриваемостта на престъпленията, съответно с 3.0 процентни пункта спрямо 2022 г. и с 0.9 процентни пункта спрямо 2021 г.

¹⁹ ДООИ – дела за организирана престъпност; корупция; престъпления, засягащи финансовите интереси на ЕС; изпиране на пари; данъчни и други финансови престъпления; незаконен трафик на хора и наркотици, подробно разгледани и анализирани в Раздел втори „Дейност на териториалните прокуратури“, т. III от доклада. Статистически данни за образуването, движението и резултатите по делата от особен обществен интерес се съдържат и в Приложения № 4 и № 5.

²⁰ Подробни данни са представени в Раздел втори, т. II. т. 4.

✓ Запазва се структурата на регистрираната престъпност, като с най-висок дял са престъпленията против собствеността, следвани от общоопасните престъпления, икономическите престъпления и престъпленията против личността.

Ефективност на прокурорската работа по преписки и дела

✓ Броят на преписките, по които са работили прокурорите през 2023 г., се увеличава, съответно с 3.9% спрямо 2022 г. и с 0.5% спрямо 2021 г.

✓ Увеличава се делът на решените преписки спрямо наблюдаваните, който за тригодишния период остава трайно висок – 95.8% (95.3%; 95.4%).

✓ Намалява броят на новообразуваните досъдебни производства спрямо 2022 г. с 0.8%, но се увеличава с 4.3% спрямо 2021 г. Наблюдаваните ДП са с 8.2% повече спрямо 2022 г. и със 7.3% спрямо 2021 г. Делът на образуваните досъдебни производства в резултат от подадените сигнали от контролните органи е 3.2% (2.6%; 3.7%) и се отчита динамика за тригодишния период.

✓ Делът на образуваните през 2023 г. бързи производства е 18.6% спрямо всички образувани ДП, при 18.8% за 2022 г. и 18% за 2021 г. В абсолютни стойности наблюдаваните бързи производства са с 2.2% по-малко спрямо 2022 г., но с 4.6% повече спрямо 2021 г.

✓ Запазва се тенденцията за намаляване на броя на спрените ДП, като спрямо предходната година намалението е с 3.4%, а спрямо 2021 г. – с 9.6%.

✓ Намалява броят на прекратените ДП (без тези по давност), като спрямо предходната отчетна година той е с 0.8% по-малък, а спрямо 2021 г. – с 4.2%. Броят на прекратените по давност ДП е повече с 23.3% спрямо 2022 г. и с 19.4% спрямо 2021 г.

✓ През 2023 г. внесените в съда прокурорски актове са по-малко с 2.8% спрямо 2022 г. и с 4.6% спрямо 2021 г. Броят на обвинителните актове е намален, съответно с 2.8% спрямо 2022 г. и с 6% спрямо 2021 г. Предложенията за споразумение са се увеличили – с 3.1% спрямо 2022 г. и с 5.8% спрямо 2021 г. Продължава тенденцията на намаление на прилагането на чл. 78а НК, като спрямо 2022 г. намалението е с 21.8%, а спрямо 2021 г. – с 28.8%.

✓ Трайно висок се запазва делът на приключените разследвания по досъдебни производства в законоустановения срок – 99.6% (99.9%; 99.8%).

✓ Запазва се положителната тенденция на незначителен дял на върнатите от съда досъдебни производства спрямо внесените в съда прокурорски актове – 2.9% (2.9%; 3.2%).

Дела от особен обществен интерес

✓ Увеличен е броят на наблюдаваните досъдебни производства от особен обществен интерес, съответно с 1.7% и с 2.3% спрямо предходните две години.

✓ Относителният дял на решените от прокурор дела, спрямо наблюдаваните, е 61.8%, при 63.1% за 2022 г. и 63.6% за 2021 г.

✓ Внесените в съда прокурорски актове, спрямо решените ДООИ, е съответно 32.8%, при 29.3% за 2021 г. и 34.4% за 2021 г.

✓ Запазва се ниското ниво на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт, спрямо всички лица с постановен окончателен съдебен акт за последните три години – 3.3% (3.3%; 2.5%).

Резултати от наказателносъдебния надзор и изпълнението на наказанията

✓ Устойчиво висок се запазва относителният дял на осъдените и на санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт, спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт – 97.6%, при 97.8% за 2022 г. и за 2021 г.

✓ Запазена е положителната тенденция на незначителен дял на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт – 2.4% (2.2%; 2.2%), спрямо всички лица с постановени съдебни актове, влезли в сила.

✓ Висок е делът на приведените в изпълнение от прокурор влезли в сила осъдителни съдебни актове, спрямо получените от съда – 99.2%. Реално изпълнените присъди (от органите по изпълнение), изпратени от прокурор, са 92%.

✓ Броят на влезлите в сила осъдителни решения срещу прокуратурата по ЗОДОВ, както и броят на лицата, на които е присъдено обезщетение по ЗОДОВ, е по-голям спрямо двете предходни години. През 2023 г. се разширява обхватът на приложението на ЗОДОВ с допълненията, въведени с § 33 от ЗИДНПК, обн., ДВ, бр. 48/02.06.2023 г.

1.3. Фактори с актуално и дългосрочно значение за ефективността на органите на досъдебното производство и другите правоприлагащи органи, ангажирани с противодействието на престъпността

В настоящия доклад се разглеждат факторите, които са изцяло нови и са от основно значение за ефективността в противодействието на престъпността. Сочат се и претърпелите съществена промяна значими фактори, обсъждани в предходни доклади, които продължават да имат актуално и дългосрочно значение в правоприлагането и в правораздаването²¹, но които не са намерили разрешение в пълнота.

За отчетната година особено важен актуален фактор с дългосрочно въздействие се явяват съществените промени на нормативната среда, в която се реализира дейността на органите на съдебната власт и в частност на прокуратурата. Приетите конституционни промени²² пряко рефлектират върху структурата и компетентността на административния орган за управление на съдебната власт (Висшия съдебен съвет), със създаването на два отделни съвета – Висш съдебен съвет и Висш прокурорски съвет²³. Непосредствено са повлияни и мандатът и правомощията²⁴ на главния прокурор, както и структурата²⁵ на прокуратурата²⁶. Издадени са съответни заповеди от и.ф. главен прокурор, осигуряващи без забавяне нормалното функциониране на Върховната прокуратура – от датата на влизане в сила на конституционните промени²⁷. Същевременно, на този етап липсва законово разписана процедура, по която следва да се реализира конституционно изменената функция на главния прокурор да издава методически правила за дейността в досъдебното производство на прокурорите,

²¹ Не се отразяват посочените вече в предходни годишни доклади фактори, които рефлектират върху разкриваемостта на престъпността, структурата и динамиката, както и свързаните с географското и административно-териториалното разпределение на съответните райони на териториалните прокуратури, със съответните специфики (население, степен на образование, трудова ангажираност и др. социално-икономически показатели, също и вътрешни и външни граници на Европейския съюз).

²² ЗИДКРБ, ДВ, бр. 106/22.12.2023 г., в сила от 28.12.2023 г.

²³ Влизането в сила на новите устройствени правила обвързва със срокове органите на съдебната власт и други държавни органи, като Народното събрание, включително във връзка със започване на процедура за избор на членове на Висшия съдебен съвет и на Висшия прокурорски съвет, като към момента на изготвяне на настоящия доклад същите не са структурирани. Предвид нормативно определените срокове за сформирание на новите органи за управление на съдебната система, със ЗИДНПК (§ 10 – ДВ, бр. 18 от 01.03.2024 г.) се уреждат правомощията на двете колегии на досегашния ВСС, съобразно конституционните промени (със съответните изменения в § 31 от ПЗР на ЗСВ). Промените предвиждат до избирането на Висш съдебен съвет и на Висш прокурорски съвет Съдийската колегия и Прокурорската колегия на досегашния Висш съдебен съвет да изпълняват функциите на Висш съдебен съвет, съответно на Висш прокурорски съвет, с изключение на правомощията да предлагат назначения или освобождавания на председателите на върховните съдилища и на главния прокурор. Промяната е от съществено значение за упражняване на правомощията на административните ръководители на отделните звена на съдебната власт и на административните длъжности, както и в комуникацията с досегашния ВСС.

²⁴ Съгласно промените със ЗИДКРБ (обн., ДВ, бр. 106 от 2023 г.) – чл. 126, ал. 2 КРБ (изм.) „Главният прокурор представлява прокуратурата и ръководи Върховната прокуратура“. Чл. 126, ал. 3 КРБ (нова) „Главният прокурор, по предложение на Върховната прокуратура, утвърждава общи методически правила за дейността в досъдебното производство на прокурорите, следователите и другите разследващи органи, които подлежат на обжалване пред Върховния административен съд по ред, определен в закон. Чл. 150, ал. 3 (нова) „Главният прокурор може да сезира Конституционния съд с искане по чл. 149, ал. 1, т. 2, 5, 6 и 7“, т.е. от обхвата на досегашните правомощия на главния прокурор е изключено основанията за сезиране на КС по чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията.

²⁵ Редакция на чл. 126, ал. 1 КРБ към ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г.: (1) (доп.) Структурата на прокуратурата е в съответствие с тази на съдилищата, които разглеждат наказателни дела.

²⁶ ЗИДКРБ, обн., ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г.; чл. 30, ал. 5, т. 21 и ал. 7 ЗСВ – нови, ДВ, бр. 48 от 2023 г. и Глава тридесет и първа „а“ НПК – нова, ДВ, бр. 48 от 2023 г. Необходимите мерки и законодателни предложения във връзка с конституционните промени са коментирани в Раздел I, т. 2.

²⁷ Вж. Раздел III „Дейност на Върховната касационна прокуратура“ и частта от Раздел IV – Дейност на Върховната административна прокуратура до влизането в сила на 28.12.2023 г. на промените със ЗИДКРБ, ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г.

следователите и другите разследващи органи. Възложената с предходни заповеди на и.ф. главен прокурор дейност по анализиране на вътрешноведомствени актове, с оглед тяхната актуализация или отмяна, предстои да се съобрази с предстояща законова регламентация.

Продължава да е значим фактор *процесът на кадрово и квалификационно обезпечаване на специализацията* в рамките на съществуващия щатен и персонален състав на окръжните (Софийска градска) прокуратури, наложен във връзка със закриването на специализираните съдилища и прокуратури през 2022 г., вкл. и целенасочените усилия за съвременно приключване на получените висящи досъдебни производства.

Структурните, функционалните и процесуалните промени през 2023 г. в сферата на противодействие на корупцията изискват съответни административни и организационни мерки за осигуряване на необходимото високо ниво на взаимодействие с разследващите инспектори в Комисията за противодействие на корупцията²⁸.

Важни нормативни промени са осъществени в материалноправната уредба²⁹ в областта на противодействие на домашното насилие³⁰, престъпленията от омраза и с дискриминационен елемент³¹, на транспортните престъпления, на противодействието на тероризма и на финансирането на тероризма. Предвид тяхната приоритетна значимост е предприета или предстои актуализация на действията³², респективно приемане на нови методически актове.

Съществени промени са извършени и в процесуалната уредба³³, свързана с правата на пострадалия и на непълнолетния обвиняем. Разшири се обхватът на съдебния контрол върху постановления на прокурора за отказ да се образува досъдебно производство. Допълни се кръгът от разследващи органи³⁴ (както се посочи) с изключителна материална компетентност относно разследването на корупционни престъпления.

Положителни промени са направени в Закона за екстрадицията и европейската заповед за арест (ЗЕЕЗА)³⁵, които ще имат сериозно отражение върху практиката по издаване на ЕЗА срещу обвиняеми лица, въз основа на съдебна санкция през следващия отчетен период³⁶.

Независимо от извършените реформи през 2023 г., запазва се като фактор с актуално значение *необходимостта от законодателни промени в НК и НПК*, в насока оптимизиране на наказателния процес, при спазване на правата на гражданите и осигуряване на ефективна съдебна защита, както и осъвременяване на остарели правни норми – престъпни състави, несъответстващи на динамично развиващите се икономически отношения, при свободното движение на стоки и капитали, и на променените социално-икономически условия, както и на технологичното развитие на страната³⁷.

²⁸ ДВ, бр. 84 от 06.10.2023 г., в сила от 06.10.2023 г. и изм. и доп. ДВ, бр. 13/13.02.2024 г.

²⁹ ДВ, бр. 67/04.08.2023 г.; ДВ, бр. 82/29.09.2023 г.; ДВ, бр. 84 от 06.10.2023 г.; ДВ, бр. 23 от 19.03.2024 г.

³⁰ ДВ, бр. 67/04.08.2023 г.

³¹ По расистки и ксенофобски подбуди и свързани със сексуалната ориентация подбуди.

³² Указанието за организацията на работа на Прокуратурата на Република България по преписки и досъдебни производства, образувани по съобщения за осъществено домашно насилие, за закана с убийство и за нарушена заповед за защита от домашно насилие, утвърдено със Заповед № РД-02-09 от 30.04.2018 г., изм. и доп. със Заповед № РД-02-4 от 01.04.2022 г. на главния прокурор; Указание по въпроси, свързани с прилагането на чл. 343, ал. 5 НК и чл. 343б, ал. 5 НК (ред., ДВ, бр. 67 от 04.08.2023 г.), утвърдено със Заповед № РД-02-26 от 13.09.2023 г. на главния прокурор; Указание за организация на работата на Прокуратурата на Република България по преписки и досъдебни производства, образувани за изпиране на пари и финансиране на тероризъм, утвърдено със Заповед № РД-02-13 от 10.07.2023 г. на главния прокурор.

³³ Вж. ЗИДНПК, ДВ, бр. 48 от 02.06.2023 г., ДВ, бр. 69 от 11.08.2023 г., ДВ, бр. 86 от 13.10.2023 г. След промените в НПК (ДВ, бр. 48 от 02.06.2023 г., в сила от 06.06.2023 г.), съгласно чл. 213, ал. 4-6 НПК, потвърдените от по-горестоящата прокуратура откази за образуване на досъдебни производства за тежко престъпление, по смисъла на чл. 93, т. 7 НК, както и по конкретно посочени текстове в чл. 213, ал. 4 НПК, подлежат на съдебен контрол пред съответния първоинстанционен съд в 7-дневен срок от получаване на преписа. Приети са норми, с които действащото в страната право се привежда в съответствие с изискванията на правото на ЕС по отношение на децата, които са пострадали или обвиняеми в рамките на наказателното производство. Въвежда се институтът на индивидуална оценка на физическото и психическото състояние на непълнолетните обвиняеми, както и индивидуална оценка на пострадалите от престъпление, чиято конкретна цел е определянето на физическото и психическото състояние на пострадалия, в резултат на преживяното, и неговите специфични нужди от защита.

³⁴ ДВ, бр. 84 от 2023 г., в сила от 01.03.2024 г.

³⁵ Със ЗИДЗЕЕЗА, обн., ДВ, бр. 100 от 01.12.2023 г. – съобразно практиката на СЕС (решение по дело С-648/2020 г. и определение по дело С-206/2020 г.).

³⁶ Вж. Раздел II, т. IV.

³⁷ Вж. Раздел I, т. 2 „Законодателни предложения“.

Като значим фактор с дългосрочно действие се запазва и *функционирането на Европейската прокуратура*³⁸. Съблюдава се стриктно нормативната уредба с нейната специфика на обезпечаване на взаимодействието на националните прокурори и следователи от ПРБ с Европейската прокуратура за уеднаквяване на прокурорската практика и въвеждането и поддържането на единен стандарт при взаимодействието и обмена на информация. Изпълняват се организационните мерки за осъществяване на разследването от НСЛС по дела от компетентност на Европейската прокуратура, съобразно нормативните промени, в сила от 28.07.2022 г.³⁹. През отчетния период се констатира подобряване на взаимодействието с Европейската прокуратура. Преодолени са една част от възникналите дисбаланси през изминалите години. Благодарение на положените усилия на прокурорите е постигнат открит и професионален диалог с европейските делегирани прокурори⁴⁰.

Интензивните *миграционни процеси*, свързани с продължаващите и разширяващи се в международен мащаб събития от военен, политически, социално-икономически характер, наред със социално-политическата динамика в страната, продължават да дават своето трайно отражение върху организационната и същинската прокурорска дейност⁴¹.

Международното сътрудничество остава силен постоянен фактор, определящ високи стандарти за националната нормативната уредба и практиката на националните органи на съдебната власт.

Решенията на Съда на Европейския съюз (СЕС), както и на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) са от съществено значение в дейността на прокуратурите, които са и основа – от една страна, за повишаване на професионалната квалификация на магистратите и за съобразяване в ежедневната практика, и от друга – за изготвяне на експертни законодателни предложения за произтичащи от тези решения необходими изменения и допълнения на националното законодателство⁴². ПРБ е предприела необходимите мерки за обезпечаване на процесуалните действия на правителствените агенти, представляващи Република България пред Европейския съд по правата на човека, както и за изпълнение на общите и индивидуалните мерки при постановяване на осъдително решение срещу България на съда в Страсбург⁴³.

Продължават да бъдат своеобразен значим коригиращ фактор *докладите на международни организации*, с констатации и препоръки към България, като докладите на ЕК относно върховенството на правото и други организации⁴⁴ във връзка с осъществявани оценителни инициативи/експертизи, рефлектиращи в организационен, методически, обучителен и квалификационен аспект на мерките, предприемани от страна на ПРБ. С нарочни заповеди на главния прокурор, както и с междуведомствени, се създават работни групи за проучване на оценителните доклади на международните експерти и направените от тях препоръки, относими към компетентността на прокуратурата. Въз основа на

³⁸ ЕП започва практическата си дейност през 2021 г.

³⁹ Въведени със ЗИДЗСВ, ДВ, бр. 32 от 26.04.2022 г.

⁴⁰ Направената през 2022 г. промяна в режима на докладване на казусите на ЕП и през 2023 г. довежда до трудности при обмена на информацията, дублиране на преписки, неясноти относно движението на определени материали от ЕП и в посока към нея и др. Има случаи, при които по различни канали един и същи казус се докладва на повече от един европейски делегиран прокурор. За ПРБ не става ясно в кои случаи казуси са били докладвани и от други органи и институции. Важно е да се отбележи, че според Регламента за ЕП (Регламент № 2017/1939 на Съвета), националната прокуратура, в случая ПРБ, има споделена компетентност с Европейската прокуратура, а не субсидиарна, което означава, че на общо основание ПРБ има правомощието да образува досъдебно производство за престъпления, свързани със злоупотреба с евросредства, като в определени случаи е длъжна да сезира ЕП.

⁴¹ Прокуратурата, като ангажирана по темата за незаконната миграция институция, и през 2023 г. е включена в дейности по Националната програма за предотвратяване и противодействие на трафика на хора и за закрила на жертвите за 2023 г. Изготвената от НСЛС Методика за разследване на престъплението „трафик на хора“ е съобразена с действащото законодателство у нас към 30.11.2023 г. Стратегическата цел, поставена от Националната програма „Развиване и надграждане на капацитета на специалисти в областта на противодействие на трафика на хора и закрила на жертвите“ за 2023 г. е изпълнена – проведени са 8 обучения по тази тема. Участие са взели 65 магистрати, от които 49 прокурори и 16 следователи. Повече за проведените обучения в ПРБ – вж. Раздел III. Относно дейността на прокуратурата по досъдебни производства, образувани за незаконно преминаване на границата и т.нар. „каналджийство“ (чл. 279 – чл. 281 НК), при констатиран ръст на деянията по чл. 281 НК – вж. Раздел II, т. III, т. 2.

⁴² Вж. Раздел I, т. 2.

⁴³ Вж. Раздел II, т. II.

⁴⁴ Комитетът на експертите за оценка на мерките срещу изпиране на пари MONEYVAL, ОИСР, СЕРЕЈ, UNDOC и др.

направените проучвания и анализи в ПРБ се предприемат и конкретни действия, в т.ч. и по приети национални планове за изпълнение на препоръчани действия и мерки⁴⁵. Мерките са насочени към подобряване на ефективността на разследванията, за ангажираността на прокуратурата за установяване на траен вътрешен механизъм, способстващ да се осигури разследване, в съответствие с европейските стандарти, и за постигане на солидни резултати (осъдителни присъди) от наказателното преследване и окончателните съдебни решения по дела за корупция по високите етажи на властта⁴⁶.

Продължава да е актуален проблемът, свързан с *кадровото обезпечаване с разследващи полицаи в МВР, в частност тяхното текучество*⁴⁷. За осигуряване на ефективно качествено разследване, водещи фактори са и професионалната подготовка и опит, както и продължаващото обучение. Видно от доклада на министъра на вътрешните работи, повишаването на професионалната квалификация и специализация на служителите с разследващи функции са заявени като основен приоритет на МВР.

Предизвикателство за ефективността на разследването е и кадровото обезпечаване и осигуряване на специализирано обучение на *разследващите инспектори от Комисията за противодействие на корупцията*. Достатъчно и обучени специализирани кадри, както и високо ниво на взаимодействие с останалите компетентни органи и прокуратурата са необходими условия, за да се отговори на високите очаквания за противодействие на корупционните престъпления по високите етажи на властта.

Прокуратурата способства за повишаване на качеството на работата на разследващите полицаи посредством упражнявания от наблюдаващите прокурори надзор по делата и чрез провеждането на съвместни обучения, включително с лектори прокурори.

В последните три години продължават усилията за компенсиране на нормативните дефицити относно *неизползвания в пълнота капацитет на следователите*, като се възлагат дела на следователите от следствените отдели в окръжните прокуратури, на основание чл. 194, ал. 1, т. 4 НПК, и на следователите от НСлС – на основание чл. 194, ал. 2, изр. 2 НПК⁴⁸. Промените в НПК през 2022 г. относно провеждането от следователи от НСлС на разследване по делата от компетентност на Европейската прокуратура не променят констатацията от предходни години за необходимостта от нормативни промени в НПК, които да регламентират по-голям обхват на престъпленията, разследвани от следователи.

Независимо от обновената в началото на 2023 г. регламентация по отношение на вещите лица с Наредба № Н-1 от 14.02.2023 г.⁴⁹, продължава да е предизвикателство

⁴⁵ Със Заповед № РД-09-90 от 03.10.2023 г., изменена със Заповед № РД-09-98 от 13.10.2023 г. на и.ф. главен прокурор е създадена работна група, с цел създаване на организация за координирано и дългосрочно надграждане при изпълнение на препоръките, отправени към ПРБ в Доклада от 18.05.2022 г. за България от Петия оценителен кръг на Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари (Комитета MONEYVAL) към Съвета на Европа.

Със Заповед № РД-02-14 от 10.07.2023 г. на и.ф. главен прокурор е утвърден Регистър за Националната оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризъм и утвърждаване на Правила за събиране и попълване на данните в Регистъра за Националната оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризъм. Разработени са карти по т. 1 и т. 2 от Правилата, които са в електронен формат, и същите се въвеждат в УИС.

Със Заповед № РД-09-56 от 10.07.2023 г., изменена и допълнена със Заповед № РД-09-21 от 07.03.2024 г. на и.ф. главен прокурор е сформиран екип, който да подпомага дейността на представителите на Прокуратурата на Република България в постоянно действащата Междуведомствена работна група, създадена в изпълнение на чл. 96 от Закона за мерките срещу изпирането на пари.

⁴⁶ Проведени са обучения с тематика относно разследването и наказателното преследване на престъпления, свързани с подкуп и корупция, изпиране на пари.

⁴⁷ Този проблем се сочи както в докладите на териториалните прокуратури, така и от министъра на вътрешните работи. В Доклада на МВР, в дейността по разследване за 2023 г., е посочено изрично, че се отнася за „утвърдила се тенденция за текучество на разследващи полицаи в структурите на МВР, причина за по-високата натовареност на реално работещите служители (с разследващи функции) по места. Това обстоятелство се отразява на разследването, като понякога води до влошаване на неговото качество и ефективност. Рефлектира негативно върху организацията, свързана с разпределение на разследващите полицаи в графици за дежурства за обезпечаване на посещението на местопроизшествия и дейността по разследване в извън работно време, празнични и почивни дни.“

⁴⁸ Чл. 194, ал. 2, изр. 2, пр. 1 НПК се прилага до 28.12.2023 г., когато влизат в сила промените в Конституцията със ЗИДКРБ, ДВ, бр. 106/2023 г. относно правомощията на главния прокурор.

⁴⁹ Наредба за вписването, квалификацията и възнаграждението на вещите лица, обн., ДВ, бр. 18 от 24.02.2023 г., с която е отменена предходната Наредба № 2 от 29.06.2015 г. С новата наредба се определят: условията, на които трябва да отговарят специалистите, утвърдени за вещи лица; редът и сроковете за включването и отписването на специалисти в списъците с вещи лица; формирането на размера на възнаграждението за тях и редът за изплащането им. Въведени са и етични правила за поведение на вещите лица. Регулира се и поддържането на информационна система – Единен регистър на вещите лица. Обект на легални дефиниции, разписани и в предходната наредба, са понятията за вещо лице,

осигуряването на компетентни и висококвалифицирани специалисти (вещи лица, специализирани преводачи, тълковници) за целите на наказателните производства. Поради недостига им в различни сфери (съдебномедицински, автотехнически, химически, биологически и икономически), е налице прекомерна натовареност на назначените вещи лица, което води до забавяне на заключенията им и влияе съществено върху срочността на провежданите разследвания.

Резултати и съответни изводи от прилагането на новата Наредба за вещите лица от м. февруари 2023 г. може да се очакват най-рано през следващата отчетна година, но за по-задълбочен и обективен анализ ще е необходим по-продължителен период от време за установяване на действителния ефект от приемането на този подзаконов нормативен акт.

Постоянен определящ фактор е и поддържането на високо ниво на компетентност на магистратите в прокуратурата и на другите разследващи органи, при констатираната и през 2023 г. динамика на нормативните промени и практиката на съда. Същевременно, от изключителна важност остава ефективната организация на работа, създавана от административните ръководители, особено при констатираните динамика и обем на нормативни промени.

Съществен актуален фактор през периода е предсрочното освобождаване⁵⁰ на главния прокурор. Кадровите промени в ръководството на ПРБ са последвани от интензивна дейност, насочена към установяване и преодоляване на негативни (вкл. и незаконосъобразни) практики⁵¹ в дейността на прокурорската дейност. Извършен е задълбочен преглед на действащите методически актове⁵² и е иницирана активност за тяхната актуализация⁵³, като е отменено Указанието за специалния надзор, поради неизпълнение на основната му функция – да осигури оказване на потребна методическа помощ от страна на горестоящата прокуратура и др. Осъществен е преглед⁵⁴ за практическото реализиране на приоритетите в дейността на прокуратурата.

експертиза, действително отработени часове, необходими разходи, образци за сравнително изследване, специални знания и познавателна независимост.

⁵⁰ Решение на Пленума на ВСС по Протокол № 17 от 12.06.2023 г., Указ № 95 от 15.06.2023 г. на президента на Република България.

⁵¹ Заповед № РД-09-46 от 22.06.2023 г. на главния прокурор за създаване на работна група, която да извърши преглед на всички преписки, образувани по лични проверки (чл. 145, ал. 1, т. 2 ЗСВ), извършвани от прокурори от Върховната касационна прокуратура, за периода 02.05.2023 г. до датата на издаване на заповедта, изм. със Заповед № РД-09-51 от 28.06.2023 г. на главния прокурор. Извършени са комплексни проверки на ВоАП, ВОП София, ВОП Пловдив и ВОП Сливен, както и проверка на работата на административните ръководители на СРП.

⁵² Заповед № РД-09-48 от 22.06.2023 г. на главния прокурор за формиране на работна група, която да извърши преглед на действащите в системата на ПРБ вътрешноведомствени организационни и методически актове.

⁵³ Заповед № РД-02-16 от 21.07.2023 г. на главния прокурор, с която са отменени: Методически указания относно активизиране работата на прокуратурите за прилагане на производството, предвидено в чл. 83а-е ЗАНН (поради изпълнение на предназначението им); Указания относно реда за работа по предварителните проверки (поради изпълнение на предназначението им); Указание по приложението на Решение № 4/16 март 2017 г. на Конституционния съд (поради изпълнение на предназначението му); Указание за специален надзор; Правила за определяне на възнаграждения и разходи на вещи лица, преводачи и свидетели по досъдебни производства, наблюдавани от Европейските делегирани прокурори (поради отпаднала необходимост и законодателни промени) и др. Със заповеди на главния прокурор (Заповед № РД-09-91 от 04.10.2023 г., Заповед № РД-09-92 от 04.10.2023 г. и Заповед № РД-09-93 от 04.10.2023 г.) са сформирани работни групи, които следва да извършат преглед и анализ на актуалната наказателно-процесуална уредба, относима към образуването и провеждането на досъдебното производство, на вътрешните методически уредби свързани с дейността на прокуратурата по надзора върху изпълнение на наказанията и други принудителни мерки и с издаването и изпълнението на европейка заповед за арест и други сродни инструменти за предаване на лица при международното правно сътрудничество по наказателни въпроси.

⁵⁴ Проведени две национални съвещания на административните ръководители на АП и ОП с участие на завеждащи отдели във ВКП, ВАП и НСЛС, на 30.06.2023 г. и на 30.11. – 01.12.2023 г. (определени са основни приоритети в работата на ПРБ, като: създаване на условия за облекчаване на работата на прокуратурите и съсредоточаването ѝ върху същинските прокурорски функции; определяне въз основа на прозрачни и законово установени критерии на преписките и досъдебните производства, изискващи приоритетно третиране или интензифициране на работата върху тях; оптимизиране на комуникацията на представителите на ПРБ с обществеността и съсредоточаването ѝ върху мисията на органите на съдебната власт, упражняването на конституционно установените правомощия на прокуратурите и следователите и резултатите от това; състояние и перспективи на методическото осигуряване и междунституционалното взаимодействие, предвид настъпилите структурни и организационни промени, както и с оглед на констатациите и препоръките от взаимни оценки и партньорски проверки, свързани с противодействие на организираната престъпност, корупцията, изпирането на пари и финансирането на тероризъм; ефективност на упражнявания контрол от административните ръководители по реда на Закона за съдебната власт с оглед предотвратяване на неоснователно забавяне на преписки и дела; съдебната реформа и ПРБ; организационно и кадрово състояние на районните прокуратури след приключването на процеса по окрупняването им и на окръжните (Софийска градска) прокуратури след закриването на Специализираната прокуратура. Степен на оптимизиране на натовареността на магистратите.

2. Необходими мерки и законодателни промени

През периода са предприети интензивни и широкообхватни нормативни промени (коментирани по-горе), важна част от които не са намерили окончателното си разрешение⁵⁵. Съществени въпроси от устройствен и функционален характер за съдебната власт следва да бъдат пре/уредени⁵⁶, което трудно би се осъществило своевременно, предвид социално-политическата динамика и свързаното с това преустановяване/забавяне на законодателната дейност.

Наложително е регламентирането на законово равнище на статута на главния прокурор в качеството му на представляващ прокуратурата и ръководител на Върховната прокуратура, вкл. с оглед обезпечаването на общо организационно и административно ръководство на прокуратурата като система от органи на съдебната власт, както и контролната дейност в рамките на тази система, която същевременно е едно юридическо лице. Необходима предпоставка за по-нататъшното реализиране на методическата функция от главния прокурор е законовата детайлизация на процедурата по инициране и утвърждаване на задължителни общи методически правила за дейността в досъдебното производство на прокурорите, следователите и другите разследващи органи.

Предстои да бъдат уредени условията, редът и сроковете за осъществяване на взаимодействието⁵⁷ между прокуратурата и съответните компетентни органи по противодействие на корупцията, като на този етап още не е формирана новата Комисия, съответно не е приключил процесът на окомплектоване с разследващи инспектори.

През периода са приети необходими промени⁵⁸ в Закона за екстрадицията и европейската заповед за арест (ЗЕЕЗА), влезли в сила през м. декември 2023 г., наложени от ясната практика на СЕС⁵⁹, с която се поставя под въпрос валидността на Европейската заповед за арест, издадена от прокурор във фазата на досъдебно производство, когато е основана на национална заповед на задържане, неиздадена от съд и неподлежаща на съдебен контрол преди предаването на лицето.

През 2023 г. е изготвен и публикуван за обществено обсъждане и проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за европейската заповед за разследване (ЗЕЗР), приет и обнародван до изготвянето на настоящия доклад⁶⁰. Промените привеждат националната уредба с съответствие с изискванията на СЕС относно приложимостта на изискванията за национален случай и прилагането на средства за защита при издаване на Европейска заповед за разследване⁶¹.

Както вече бе изтъкнато, през отчетната 2023 г. остава неразрешен сериозният проблем с експертното обезпечаване на досъдебното производство. Липсата на достатъчно вещи лица (най-вече в областта на съдебната медицина, както и автотехнически и финансово-счетоводни специалисти) продължава да създава сериозни пречки за срочното и качествено разследване, което изисква предприемане на адекватни мерки. Позитивна стъпка в тази насока е издадената от министъра на правосъдието Наредба № Н-1 от 14 февруари 2023 г. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица⁶², но предизвикателствата, свързани с експертната обезпеченост на разследването в цялост все още не са преодоленни. Остават валидни предложенията ни, отправяни в предходни годишни доклади, да бъде обсъдена възможността за създаване на централизиран експертен орган и формиране и обезпечаване на щатни експертни звена, които дългосрочно да работят за трайно осигуряване на високо квалифицирани и мотивирани специалисти.

⁵⁵ ЗИДКРБ е предмет на конституционно дело за конституционност (к.д. № 2/2024 г.).

⁵⁶ Вж. § 22 ЗИДКРБ, обн. ДВ, бр. 106/2023 г.

⁵⁷ Вж. чл. 38 ЗПК, обн. ДВ, бр. 84/2023 г., изм. и доп., бр. 13/2024 г.

⁵⁸ Обн., ДВ, бр. 100 от 01.12.2023 г., изм., бр. 18 от 01.03.2024 г.

⁵⁹ Вж. решение по дело С-648/2020 г. и определение по дело С-206/2020 г. на СЕС.

⁶⁰ Обн. ДВ, бр. 36 от 23.04.2024 г.

⁶¹ Вж. решения на СЕС по дело № 724/2019 и по дело № 852/2019.

⁶² Обн., ДВ, бр. 18 от 24.02.2023 г.

Водена от разбирането за необходимостта от създаване на правна уредба, която да способства за по-висока ефективност на наказателното преследване, вкл. да е максимално съответстваща на европейските стандарти за ефективно разследване, Прокуратурата неизменно е изразявала готовност и на практика е осъществявала експертно подпомагане на законодателната активност, както с отправяне на предложения за законодателни промени, така и с участието си в междуведомствени работни групи по подготовка на различни законопроекти. Оптимални резултати в тази насока са възможни при взаимодействие между съответните институции, съобразно тяхната компетентност и при спазване на принципа на разделение на властите, регламентиран в Конституцията.

Въпреки множеството положителни частични законодателни промени, многократно констатираната и публично призната необходимост от усъвършенстване на материалноправната и процесуалната рамка, което да отговори на обществените нужди и на констатациите в решения на Съда на Европейския съюз (СЕС) и на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), на този етап това все още не е реализирано в пълнота.

Предложения за законодателни промени в Наказателния кодекс (НК)

Безспорно е наложително осъвременяването на Наказателния кодекс и привеждането му в съответствие с актуалните обществени отношения и технологично развитие, тъй като частичните изменения на НК не отговарят в пълнота на нуждите за ефективно правораздаване.

Важно е също да бъде извършен внимателен преглед на предвидените в НК санкции и да бъдат отстранени фрапиращи несъответствия, като например тези по чл. 212б, ал. 1, т. 3, вр. чл. 212, ал. 4 НК, където по основния състав наказанието „лишаване от свобода“ е от 3 до 15 години, а по привилегирвания състав е от 5 до 15 години, както и по чл. 144, ал. 3, т. 3, вр. ал. 1 НК и чл. 131, ал. 1, т. 5а, вр. чл. 130 НК (в условията на домашно насилие закана срещу личността се наказва по-тежко от причинената телесна повреда, като размерът на наказанието за второто престъпление позволява и приложение на чл. 78а НК).

Необходимо е да се прецизира разпоредбата на чл. 281, ал. 4 НК, в която е регламентирано, че в случаите по чл. 281, ал. 2, т. 1 НК превозното средство се отнема в полза на държавата, ако е собственост на дееца, или се налага глоба в размер на пазарната стойност на превозното средство в лева, когато не е негова собственост. Същевременно обаче за престъплението по чл. 281 НК законодателят е предвидил глоба и като наказание в чл. 281, ал. 3 НК. Допуснато е смесване на глобата като наказание и като имуществена санкция (с прилагане на института на принудителното безвъзмездно отчуждаване в полза на държавата на вещи, представляващи частна собственост). Необходимо е да се прецени евентуално уеднаквяване на подхода с този, използван при разпоредбите на чл. 343, ал. 3 и чл. 343б, ал. 5 НК – когато деецът не е собственик на МПС – съдът да присъди съответната равностойност⁶³.

Сериозни предизвикателства се констатират при доказването на корупционни престъпления, поради което за пореден път се предлага прецизиране на съответните норми, вкл. на разпоредбите на престъпленията по служба (отпадане от състава на признака „специална цел“), и преосмисляне на техния обхват. Конкретно за корупционните прояви в сферата на здравеопазването се отбелязва, че след приемане на Тълкувателно решение № 2/2011 г. на ОСНК на ВКС, съгласно което лекарите, които не изпълняват ръководни функции или функции по управление на чуждо имущество, не са длъжностни лица, по смисъла на чл. 93, ал. 1, т. б от НК, те не носят наказателна отговорност за корупционни действия по Глава осма, раздел четвърти от НК „Подкуп“. Наказателната отговорност в такива случаи се търси по чл. 225б и чл. 225в НК, които състави са с ограничено приложно поле и не са в пълна степен адекватни на обществената

⁶³ КС е сезиран от ОСНК на ВКС с искане за обявяване на противоконституционност на новите текстове от НК, които предвиждат отнемане на превозни средства.

опасност. Предлага се обмислянето на специален състав, криминализиращ корупция на медицинските специалисти в здравеопазването.

Необходимо е изрично дефиниране в разпоредбата на чл. 93 НК на признаците „големи размери“, „особено големи размери“ „значителни вреди“ и „значителни щети“, добавяне в т. 1, б. „а“ на израза „и в общинската администрация“.

Поставя се въпросът от приложното поле на чл. 78а НК да се изключат всички деяния, с които са причинени телесни увреждания, а не само при тежките телесни повреди и настъпилата смърт.

Наложително е обсъждането на възможностите за създаването на специални състави в НК, които да обхванат най-типичните форми на злоупотреба, свързани с провеждането на обществени поръчки или с неправомерен отказ да се възложат обществени поръчки. По този начин ще се изпълни задължението, произтичащо от Директива 2017/1371 на ЕС, (чл. 3, т. 2, буква „б“), която задължава България да предвиди изрична защита на разходите, направени от ЕС в сферата на обществените поръчки, както и да бъдат защитени пълноценно публичните ресурси, свързани с разходване на значителни бюджетни средства.

Предлага се криминализиране⁶⁴ на предоставянето на резидентни социални услуги без лиценз, когато е налице грубо нарушение на стандартите за качество и е застрашено здравето или живота на домуващите или те са подложени на нечовешко отношение.

Актуални остават и предложенията за:

- обвързване на приложението на чл. 55 НК с процесуалното поведение на обвиняемия, допринесло съществено не само за разкриване и доказване на престъпленията, с повдигнати обвинения по конкретното дело, но и за тежки престъпления по други дела (съдействие за разкриване на обективната истина);

- разширяване на кръга на защитените по чл. 116, ал. 2 и чл. 131, ал. 2 НК лица, с включване на служителите на ГДИН и пробационните служители.

Отново се посочва необходимостта от изменения в разпоредбата на чл. 218б НК, отнасящи се до размера на предвидената санкция и актуализиране на съставите на престъпления, включени в тази норма, както и на предпоставките за налагане на административно наказание по посочения ред.

Необходимо е също усъвършенстване на административното законодателство по отношение на регламентирания административни нарушения и съпоставката им с въздигнатите в престъпления деяния по Наказателния кодекс, с цел идентифициране на дублиращи се състави и постигане на синхрон между тях.

Предложения за законодателни промени в Наказателно-процесуалния кодекс (НПК)

През 2023 г. от Върховната касационна прокуратура е извършен анализ на ефекта от направените изменения в Глава деветнадесета на НПК (ДВ, бр. 63/2017 г.), свързани с отстраняване на очевидни фактически грешки (ОФГ) в обвинителния акт по реда на чл. 248а НПК. Констатира се, че тези законодателни изменения безспорно допринасят за провеждане на наказателното производство в разумен срок.

Този анализ, заедно с конкретни предложения за законодателни изменения, които също биха способствали за бързина и ефективност на наказателния процес и за преодоляване в сериозна степен на неговия формализъм, е изпратен на Министерството на правосъдието⁶⁵. Направените предложения за промени в НПК са в следната насока.

⁶⁴ Още през 2022 г. след проведена работна среща, ПРБ подкрепи усилията на Министерството на труда и социалната политика в това отношение. По предложение на двете ведомства в Министерството на правосъдието е създадена работна група, със задача за изработването на проект на ЗИДНК с посочения предмет. Същото предложение се съдържа и в предходния годишен доклад на ГП.

⁶⁵ Писмо № 13789/2021 г. от 11.12.2023 г. на заместник на главния прокурор при ВКП до Министерството на правосъдието.

- Опростяване на процедурата относно ОФГ в обвинителния акт, чрез предвиждане на възможност те да бъдат отстранявани в разпоредителното заседание, а не по сегашния ред, който е свързан с допълнителен срок, коригиране на обвинителния акт, с предизвикателства при новото му връчване и т.н. Аргументът е, че след като съдът приема, че е налице ОФГ, а не съществено процесуално нарушение, не е нужна специална процедура извън разпоредителното заседание за отстраняване на тези грешки. Довод се прави и от естеството на института „изменение на обвинението“ по чл. 287 НПК, който позволява по време на съдебното следствие да се извършват много по-съществени корекции в обвинителния акт, в сравнение с коригирането на ОФГ.

- Подходящо изменение в разпоредбата на чл. 105, ал. 2 НПК би преодоляло сегашното законово положение, че всяко формално нарушение може *ex lege* да доведе до недопустимост на доказателствения материал. Внимателно направена промяна би осигурила възможност на държавните органи в наказателния процес (при отчитане на становищата на заинтересованите процесуални субекти) по вътрешно убеждение да преценяват същността на конкретния порок на доказателственото средство, как той се е отразил на достоверността му, следва ли заради този порок да изключат от оценка доказателственото средство, или да го оценяват с повишено внимание. Гаранция срещу произволен характер на такива преценки са уредените в НПК различни форми на служебен и институционален контрол, преди всичко – съдебният контрол.

- Изменение в чл. 246 НПК, което да позволи обвинителните актове да бъдат опростени, като обстоятелствата, свързани с престъплението да се излагат в кратка и синтезирана форма. В тази връзка се прави позоваване на констатация от Независимия анализ на структурния и функционален модел на Прокуратурата на Република България и нейната независимост⁶⁶, изготвен от експерти от държави – членки на ЕС, с богат опит.

- Прецизиране на нормата на чл. 249 НПК – относно определенията, с които се отхвърлят исканията за допуснати съществени процесуални нарушения, а не само тези, с които исканията се уважават, да подлежат на обжалване и протестиране по реда на Глава двадесет и втора на НПК, както и връщането на досъдебното производство да става, само когато отстранимото съществено процесуално нарушение не може да бъде отстранено от съда. Подобна промяна би спомогнала за допълнително редуциране на върнатите от съда дела на прокурора и за разглеждането им в разумен срок.

- Разширяване на приложното поле на разпоредбата на чл. 281, ал. 4 НПК, в смисъл, че когато не могат да бъдат прочетени по реда на ал. 3, показанията на свидетел, дадени пред орган на досъдебното производство, да могат да се прочитат при условията на ал. 1, с изричното посочване, че осъдителната присъда не може да се основава единствено или преимуществено върху така прочетените показания. Предложението е в унисон с принципите на разкриване на обективната истина и оценката на доказателствения материал по вътрешно убеждение.

- Усъвършенстване на нормата на чл. 378, ал. 3 НПК в насока връщане на делото на прокурора да е възможно, само когато установените нови фактически положения налагат съществено изменение на обстоятелствената част на постановлението по чл. 375 НПК или изключват приложението на чл. 78а НК. При сегашната редакция на чл. 378, ал. 3 НПК съдебното производство се прекратява и делото се връща на прокурора, дори когато новоустановените обстоятелства не поставят никакви допълнителни задачи пред защитата и не утежняват положението на подсъдимия, вкл. и когато обуславят по-лека правна квалификация и по-ниска наказателна отговорност.

- Промяна в чл. 380 НПК, която да позволи предложение за възобновяване на делото да може да се прави и при нарушение по чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 2 НПК, не по-късно от шест месеца от влизане в сила на съответното решение. Основанията за възобновяване

⁶⁶ Вж. стр. 20 от Независимия анализ на структурния и функционален модел на Прокуратурата на РБ и нейната независимост от м. декември 2016 г., публикуван на интернет страницата на Министерството на правосъдието. Изразено е разбирането, че „...настоящите разпоредби на НПК относно обвинителните актове не само създават проблеми за ефективността на прокурорите, но и създават проблеми за ефективността на цялата система на наказателно правосъдие, поради своята дължина и формализъм. В сравнение с други държави разпоредбите относно обвинителните актове в България изискват голямо количество ненужни детайли“.

на административнонаказателните производства, посочени в чл. 70 ЗАНН, са установени с оглед на спецификата на този вид производство. Особените правила по Глава двадесет и осма на НПК имат своите особености, в сравнение с производството по ЗАНН, и затова е удачно допускането на това ново основание. Извършеното деяние е престъпление и независимо, че извършителят се освобождава от наказателна отговорност и му се налага административно наказание, са необходими повече гаранции за неговите права, в сравнение с лицето, извършило административно нарушение.

Актуално и към момента остава виждането за необходимост от осъществяване на цялостна наказателнопроцесуална реформа, чрез която да се ограничи формализмът в наказателното производство. Кореспондиращо с това разбиране е конкретното предложение за промяна в уредбата в НПК на бързите производства в насока редуциране на изискванията към обвинителния акт, в сравнение с тези към обвинителните актове по провежданите по общия ред производства.

За наложително се приема и отмяната на ал. 7 на чл. 234 НПК, доколкото е неправилно обвързването на процесуалното поведение на органите на досъдебното производство с възможността за доказване на дадена престъпна дейност.

За пореден път се акцентира на нуждата от цялостно преосмисляне и изменение в уредбата на диференцираните процедури на Глава двадесет и седма и Глава двадесет и девета на НПК: редуциране на предпоставките за провеждане на съкратеното съдебно следствие (само ако извършителят е съдействал активно в досъдебното производство за разкриване на обективната истина и изслушване/съгласие на прокурора за провеждане на тази процедура) и разширяване на приложното поле на споразумението с включване и на други престъпления.

С актуалност се характеризира разбирането за обсъждане на евентуални изменения в процесуалните разпоредби и на:

- чл. 159а НПК – с предвиждане на възможност за разкриване на данни и за други престъпления, които не са тежки умишлени – такива са случаите с причинена по непредпазливост смърт при сложни транспортни престъпления с напускане на местопроизшествието от извършителя;

Предизвикателство в работата създава обстоятелството, че в Глава двадесет и осма „Освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание“ НПК не е предвиден ред за произнасяне по взетите вече в хода на досъдебното производство мерки за процесуална принуда – препращащата към ЗАНН норма на чл. 379 НПК не разрешава този въпрос, тъй като разпоредбите на чл. 17 – чл. 21 от ЗАНН не предвиждат произнасяне по мерки за процесуална принуда. За последните трябва изрично да бъде посочено, че се прилагат правилата на НПК.

Отново се аргументира необходимостта от разширяване на обхвата на престъпленията, разследвани от следователи.

Намира се за наложително да бъде поставен на вниманието на законодателя и въпросът, свързан с подсъдността/компетентността на военните органи на досъдебното производство и правораздаването, когато в престъпление, което не е военно, участват граждански лица. Практиката на ЕСПЧ⁶⁷ и на Върховния касационен съд⁶⁸ дават основания за допълнителна преценка за евентуални нормативни промени, които изрично да уредят подобни случаи.

Предложения за законодателни промени в други закони

Освен вече посочените по-горе необходими кореспондиращи на Конституцията промени в Закона за съдебната власт (относно функциите на прокуратурата и статута и правомощията на главния прокурор и пр.), намира се за наложително да се уеднакви срокът на командироване на съдиите и на прокурорите съобразно изискването на

⁶⁷ Вж. Решението „Мустафа срещу България“ (жалба № 1230/2017 г.), „Maszni срещу Румъния“ (№ 59892/2000,) и „Ergin срещу Турция“ (№ 6) (№ 47533/1999).

⁶⁸ Вж. Решение № 97 от 21.12.2020 г. на ВКС по н.д. № 336/2020 г., III НО, НК, Решение № 2 от 14.02.2022 г. на ВКС по н.д. № 997/2021 г., II НО, НК, Определение № 548 от 30.11.2023 г. на ВКС по ч.н.д. № 1022/2023 г., I НО, НК.

действащата норма на чл. 227, ал. 1 ЗСВ. По този начин ще се преодолее и противоречието с новата норма на ал. 4 на чл. 147 ЗСВ (ДВ, бр. 48 от 2023 г.). Поддържа се и разбирането за допълване на чл. 327 от Закона за съдебната власт с хипотезата на „обръщане на внимание“ и на административните ръководители, при констатирани пропуски и нарушения по образуването и движението на делата или по организацията им на работа.

Актуални остават също предложенията за облекчаване на реда за разкриване във фазата на досъдебното производство на данни, представляващи данъчна и осигурителна информация (чл. 74 и чл. 75 ДОПК).

Продължава да е налице необходимост от законодателни промени, отнасящи се до уредбата на обективната отговорност на държавата по ЗОДОВ, като същата следва да бъде ангажирана само при доказани груби нарушения на закона, извършени от правоприлагащи и правораздавателни органи и довели до незаконност на наказателната репресия. При настоящата нормативна уредба преобладаващата част на осъдителните решения са резултат от изпълнение на законови правомощия на органите на прокуратурата, в съответствие с изискванията на НПК.

В чл. 108 от Закона за отнемане на незаконно придобито имущество (ДВ, бр. 84 от 2023 г, в сила от 06.10.2023 г.) да се прецени допълване на разпоредбата с включване и на престъплението по чл. 281 НК, тъй като от него също се генерират сериозни средства.

Процедурата по чл. 155 и сл. от Закона за здравето (както и в социалното законодателство по отношение на грижата за психично болни общественоопасни лица) в сегашния си вид е бавна и недостатъчно ефективна, поради което е необходимо нейното усъвършенстване.

В Закона за контрол на наркотичните вещества и прекурсорите да се предвиди изрично административно наказание за нарушенията по чл. 7, доколкото в момента е приложима нормата на чл. 108а от същия закон. При отказ да се образува наказателно производство за държане на наркотични вещества, на основание чл. 9, ал. 2 НК, деянието остава с белезите на административно нарушение, поради което следва да се прецени от съответния компетентен административен орган.

РАЗДЕЛ ВТОРИ

ДЕЙНОСТ НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПРОКУРАТУРИ

I. ДОСЪДЕБНА ФАЗА

1. Преписки. Проверки по чл. 145 ЗСВ – срочност, резултати, мерки

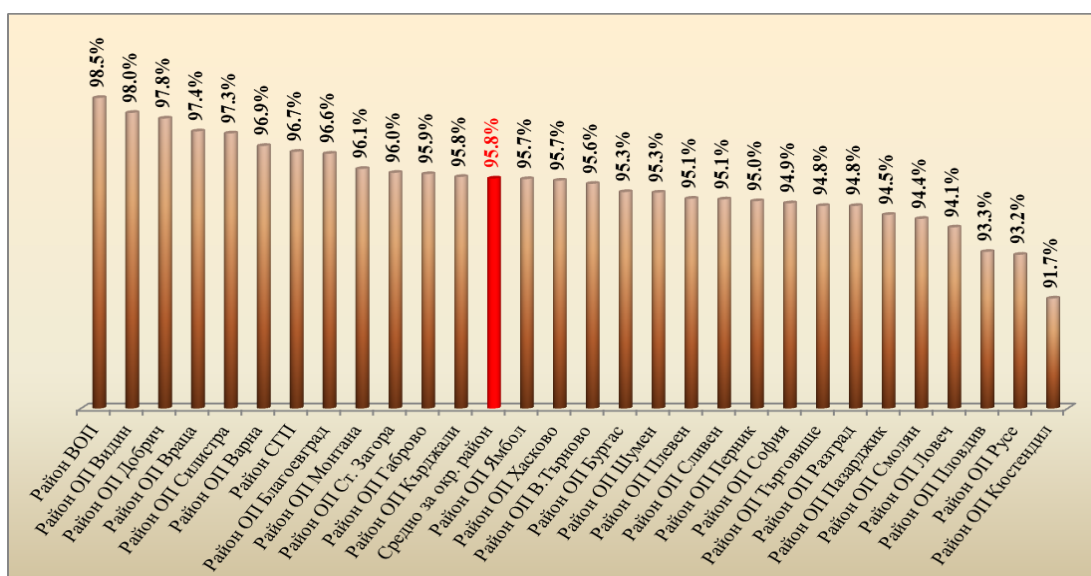
Показатели за АП, ОП и РП	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Наблюдавани преписки	231 288	228 450	241 916
Новообразувани преписки	199 029	201 388	213 431
Решени преписки	220 567	217 747	231 801
Решени инстанционни преписки	15 218	14 344	14 976
Съотношение на общо решени към наблюдавани преписки	95.4%	95.3%	95.8%

Наблюдаваните преписки през отчетната 2023 г. са 241 916 (228 450; 231 288). Констатира се увеличение спрямо предходните две години, съответно с 5.9% спрямо 2022 г. и с 4.6% спрямо 2021 г. Новообразуваните преписки са 213 431 (201 388; 199 029). Наблюдава се тенденция на увеличение и по този показател в тригодишния период – с 6% спрямо 2022 г. и със 7.2% спрямо 2021 г.

Във всички апелативни райони⁶⁹ с обща компетентност – Бургас, София, Пловдив, В. Търново и Варна, броят на наблюдаваните преписки се е увеличил спрямо предходната година – съответно с 8.3%, 6.7%, 6.4%, 2.8% и 2.2%. Увеличение на броя на наблюдаваните преписки се отчита и във ВоАП с 23.6%.

Запазена е положителната тенденция на трайно висок дял на решените преписки, спрямо наблюдаваните, като се отчита и увеличение спрямо предходните две години – 95.8% (95.3%; 95.4%).

В следващата графика е представен дялът на решените спрямо наблюдаваните преписки по окръжни райони (за окръжните прокуратури и съответните им районни прокуратури).

Фиг. 10. Дял на решените спрямо наблюдаваните преписки в териториалните прокуратури, по окръжни райони

⁶⁹ Апелативният район включва съответната апелативна прокуратура, окръжните и районните прокуратури, чиято териториална компетентност е в района на същата апелативна прокуратура.

Видове решения по преписките. Срочност

През 2023 г. решени с *постановление за отказ* от образуване на досъдебно производство са 137 720 (127 233; 121 081) преписки. Наблюдава се ръст спрямо 2022 г. с 8.2% и с 13.7% спрямо 2021 г. С отказ от образуване на досъдебно производство са приключили 59.4% от решените преписки през годината. Най-голям е дялът им в районите на АП Бургас, ВоАП и АП София, съответно 66%, 65.9% и 62.2%. Най-нисък е този дял за АП Пловдив – 51.1%. В останалите два апелативни райони той е: АП В. Търново – 57% и АП Варна – 56.7%. Продължава практиката, прокуратурата да бъде сезирана с въпроси извън нейната компетентност – частноправни спорове, административни проблеми и въпроси от гражданскоправен характер, което води до решаване на преписки с постановление за отказ от образуване на досъдебно производство.

С *постановление за образуване* на ДП, от прокурор са решени 40 239 (40 350; 39 139) преписки. По този показател се наблюдава минимален спад спрямо предходната година – с 0.3% и увеличение с 2.8% спрямо 2021 г. Увеличение спрямо 2022 г. се отчита в три апелативни района (Бургас, Варна и Пловдив) и намаление – в останалите три апелативни района (София, В. Търново и ВоАП).

Дялът на преписките, решени с постановление за образуване на досъдебно производство, спрямо общия брой решени преписки, е 17.4%. Този дял бележи спад спрямо 2022 г. (18.5%) и се доближава до нивото от 2021 г. (17.7%). В повечето апелативни райони се запазва тенденцията от предходните години, между 15% и 20% от решените преписки да завършват с постановление за образуване на досъдебно производство. Изключение прави АП Пловдив, където дялът е по-висок – 22%. Значително по-нисък е този дял при ВоАП (2.8%), което се дължи най-вече на специфичната ѝ компетентност.

Запазва се висок дялът на решените от прокурор преписки в едномесечен срок, спрямо общо решените преписки – 99.4%, при 99.5% за 2022 г. и 99.3% за 2021 г.

Дялът на решените спрямо наблюдаваните преписки, както и на решените преписки с образуване на ДП, по апелативни райони, е представен в следващата таблица.

Апелативен район	Наблюдавани преписки	Дял на решените, спрямо наблюдаваните, преписки	Решени преписки с образуване на ДП
АП Бургас	30 544 (28 179; 27 776)	95.5% (95.1%; 95.9%)	4 198 (3 955; 3 909)
АП Варна	36 180 (35 395; 36 764)	96.5% (96.7%; 97.1%)	6 388 (6 246; 6 021)
АП В. Търново	31 289 (30 441; 31 944)	94.5% (94.5%; 94.2%)	5 379 (5 431; 5 559)
АП Пловдив	40 162 (37 729; 37 013)	95.0% (95.9%; 95.7%)	8 411 (8 294; 7 918)
АП София	99 666 (93 408; 84 640)	96.3% (94.8%; 94.9%)	15 752 (16 310; 15 407)
ВоАП	4 075 (3 298; 1 936)	98.7% (97.6%; 98.0%)	111 (114; 107)

Преписки, решени с възлагане/лично извършване на проверка от прокурора

Общият брой преписки с възложена от прокурор проверка на друг орган е 66 135 (61 634; 62 386). От тях, решените преписки с образуване на ДП са 12 407 (11 133; 11 254). С отказ от образуване на ДП са решени 39 862 (34 539; 35 369) преписки.

В законов срок са приключени 58 398 (52 973; 54 700) проверки, което е 98.3% от общо приключените, а извън него – 1 021 (1.7%).

Преписките, по които е извършена лична проверка от прокурор, са 493 (517; 544), от които в срок са приключени 481 (465; 496), а 4 – извън срока⁷⁰ (11; 34). Решени са 339 преписки, като от тях: с образуване на ДП – 47 (55; 63), а с постановен отказ за образуване на ДП – 292 (325; 331) преписки.

⁷⁰ СГП – 1, РП В. Търново – 3.

В едномесечен срок прокурорите са решили 61 796 (58 796; 57 923) преписки, по които е извършена проверка по реда на чл. 145, ал. 2 ЗСВ, което съставлява 99.3% от общо решените преписки, и по 431 (253; 354) преписки са се произнесли в срок над един месец, което е едва 0.7% от решените преписки.

Данни за сročността и произнасянето са представени в Приложение № 8а.

Инстанционни преписки

През 2023 г. решените инстанционни преписки са 14 976 (14 344; 15 218), като в сравнение с 2022 г. се наблюдава увеличение с 4.4% и намаление с 1.6% спрямо 2021 г.

При висок дял от 83.4% на потвърдените актове, спрямо всички прокурорски актове, издадени по реда на инстанционния контрол, техният брой като абсолютни стойности – 14 507 (13 785; 14 337), бележи увеличение спрямо предходните два периода съответно с 5.2% за 2022 г. и с 1.2% спрямо 2021 г. При отменените актове в резултат на осъществен инстанционен и служебен контрол, след отчетения спад през 2022 г., през 2023 г. се наблюдава увеличение – 2 897 (2 593; 2 757).

Най-честото основание за отмяна на постановленията от горестоящите прокуратури е произнасянето при непълнота на проверката, което води до неизяснена фактическа обстановка, както и до правна необоснованост на прокурорския акт.

Съдебен контрол на отказите да се образува ДП

След промените в НПК⁷¹ (в сила от 06.06.2023 г.), съгласно чл. 213, ал. 4-6 НПК, потвърдените от по-горестоящата прокуратура откази за образуване на досъдебни производства за тежко престъпление, по смисъла на чл. 93, т. 7 НК, както и по конкретно посочени текстове в чл. 213, ал. 4 НПК, подлежат на съдебен контрол пред съответния първоинстанционен съд в 7-дневен срок от получаване на преписа.

В периода от влизане в сила на чл. 213, ал. 4 НПК до 31.12.2023 г. пред първоинстанционен съд са обжалвани общо 471 постановления за отказ да се образува ДП. От тях, 369 са потвърдени и 90 са отменени.

Преписки по сигнали на контролни органи, ДАНС и Дирекция „Вътрешна сигурност“ на МВР

Наблюдавани са 2 238 (1 808; 2 651) преписки, образувани по сигнали на контролни органи⁷². От тях решени с постановление за образуване на ДП са 1 285 (1 062; 1 435), което им отрежда дял от 3.2% (2.6%; 3.7%) от общия брой на образуваните ДП от прокурор.

През 2023 г. са наблюдавани 3 831 (3 905; 4 294) досъдебни производства, образувани по сигнали на контролните органи, които са с 1.9% по-малко спрямо 2022 г., и с 10.8% по-малко спрямо 2021 г.

В съда са внесени 249 (258 306) прокурорски акта, осъдени са 209 (209; 262) лица, с влязъл в сила съдебен акт.

⁷¹ Обн. ДВ, бр. 48 от 02.06.2023 г.

⁷² В прокуратурата се води статистика относно преписките и досъдебните производства, образувани по сигнали на следните контролни органи: Сметната палата, НАП, АДФИ, ДНСК, Агенция „Митници“ и Агенцията за публичните предприятия и контрол.

Контролни органи	Преписки		Досъдебни производства		
	Наблюдавани преписки	Преписки, решени с образуване на ДП	Наблюдавани ДП	Прокурорски актове, внесени в съда	Осъдени лица с влязъл в сила съдебен акт
Национална агенция по приходите	1 936	1 191	3 522	187	152
Агенция „Митници“	207	84	271	61	56
Агенция за държавна финансова инспекция	82	10	37	1	1
Сметна палата	7	0	0	0	0
Дирекция за национален строителен контрол	6	0	1	0	0
Агенция за публичните предприятия и контрол	0	0	0	0	0

Както и в предходни години, най-голям е делът на преписките, образувани по уведомления на НАП, следват наблюдаваните преписки по сигнали на Агенцията „Митници“, АДФИ, Сметната палата и ДНСК. Не са наблюдавани преписки по сигнали и материали на Агенцията за публичните предприятия и контрол.

През настоящия отчетен период се наблюдава увеличение на активността на контролните органи в сравнение с 2022 г. с 23.8%, а спрямо 2021 г. – намаление с 15.6%.

Предвид широкия обхват на контролираните дейности и правомощията, с които тези органи разполагат, очакванията продължават да са насочени към повишаване на тяхната активност, както и на уменията им за отграничаване на белезите на административните нарушения от тези на престъпленията. Това би ограничило непрецизното сезиране на прокуратурата за случаи, в които не са налице данни за престъпления или за нарушения, които трябва да бъдат санкционирани от самите контролни органи.

	Преписки		Досъдебни производства		
	Наблюдавани преписки	Преписки, решени с образуване на ДП	Наблюдавани ДП	Прокурорски актове, внесени в съда	Осъдени лица с влязъл в сила съдебен акт
Държавна агенция „Национална сигурност“	312	84	217	11	5
Дирекция „Вътрешна сигурност“ – МВР	227	22	50	4	4

По материали на ДАНС са наблюдавани 312 преписки, по които през настоящия отчетен период са образувани 84 ДП. По наблюдаваните 217 досъдебни производства в съда са внесени 11 прокурорски акта и са осъдени 5 лица с влязъл в сила съдебен акт. По материали на Дирекцията „Вътрешна сигурност“ на МВР са наблюдавани 227 преписки и са образувани 22 дела. По наблюдаваните 50 досъдебни производства в съда са внесени 4 прокурорски акта и са осъдени 4 лица с влязъл в сила съдебен акт.

Преписки, образувани след самосезиране на прокурор

През 2023 г. след самосезиране на прокурорите са образувани 2 061 преписки. По 56 (44; 49) преписки прокурорите са постановили образуване на ДП. Наблюдавани са 136 (124; 130) ДП.

Внесените в съда прокурорски актове са 16 (6; 9). Осъдените лица с влязъл в сила съдебен акт са 11 (5; 8).

2. Следствен надзор

2.1. Обобщени данни по видове досъдебни производства

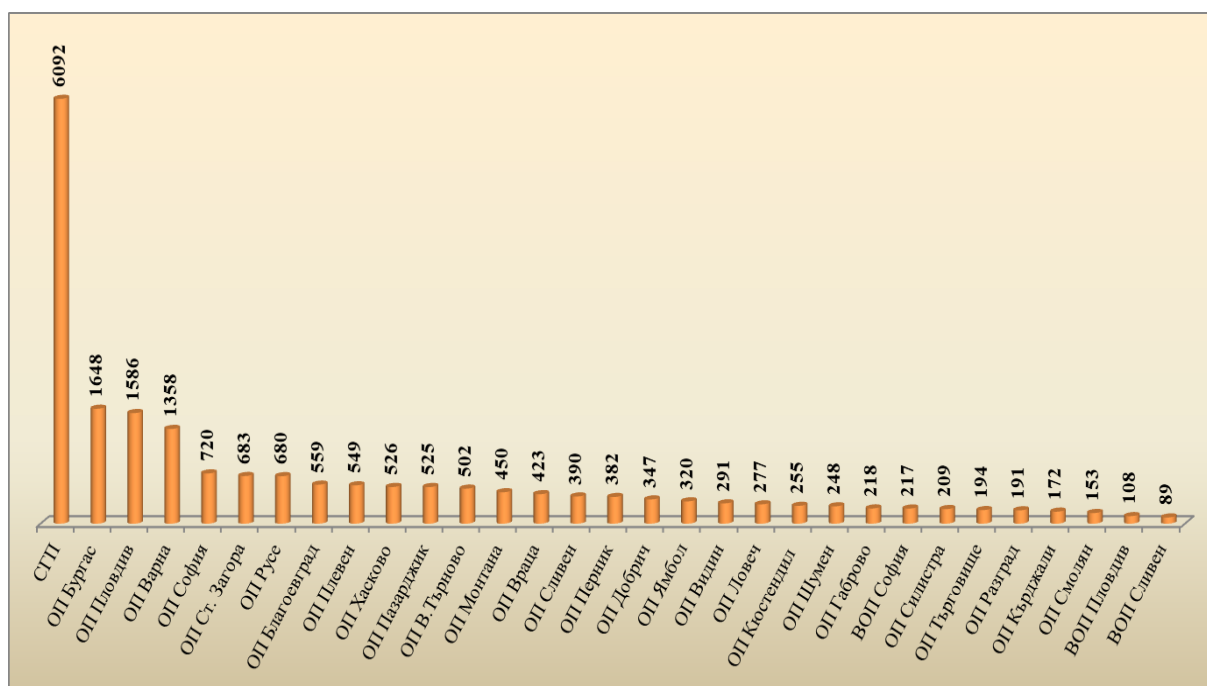
През 2023 г. е нараснал броят на наблюдаваните ДП⁷³ – 238 263 (220 243; 222 002) ДП, като спрямо 2022 г. увеличението е с 8.2%, а спрямо 2021 г. – със 7.3%. Броят на наблюдаваните през годината ДП до голяма степен е в зависимост и от броя на възобновените през отчетния период наказателни производства и прекратените поради изтичане на предвидената в закона давност за наказателно преследване. От прекратените по давност ДП, 99.9% са с неразкрит извършител, което е обективна законова предпоставка за прекратяване на производството.

Образуваните през настоящия отчетен период ДП са 89 580 (90 316; 85 876). Отчита се намаление спрямо 2022 г. с 0.8%, а спрямо 2021 г. – увеличение с 4.3%. Динамиката в броя на образуваните ДП е функция от отчетеното през 2023 г. намаление на регистрираната престъпност с 3.2% спрямо 2022 г. и увеличение със 7.4% спрямо 2021 г.⁷⁴.

Делата на производство, без прекратените по давност, са 155 619 (153 239; 152 776). Делът на новообразуваните ДП, спрямо общо разследваните, е 57.6% (58.9%; 56.2%).

За районите на АП Пловдив, АП Варна и ВоАП се наблюдава тенденция на увеличение на наблюдаваните ДП в тригодишния период. За апелативните райони на Бургас и София след отчетеното намаление през 2022 г., през 2023 г. има увеличение на наблюдаваните ДП спрямо двете предходни години, а за района на АП В. Търново се регистрира намаление на наблюдаваните ДП в тригодишния период.

Данните за наблюдаваните дела, както и средният брой наблюдавани дела от един прокурор в окръжните и в районните прокуратури са представени в следващите графики.

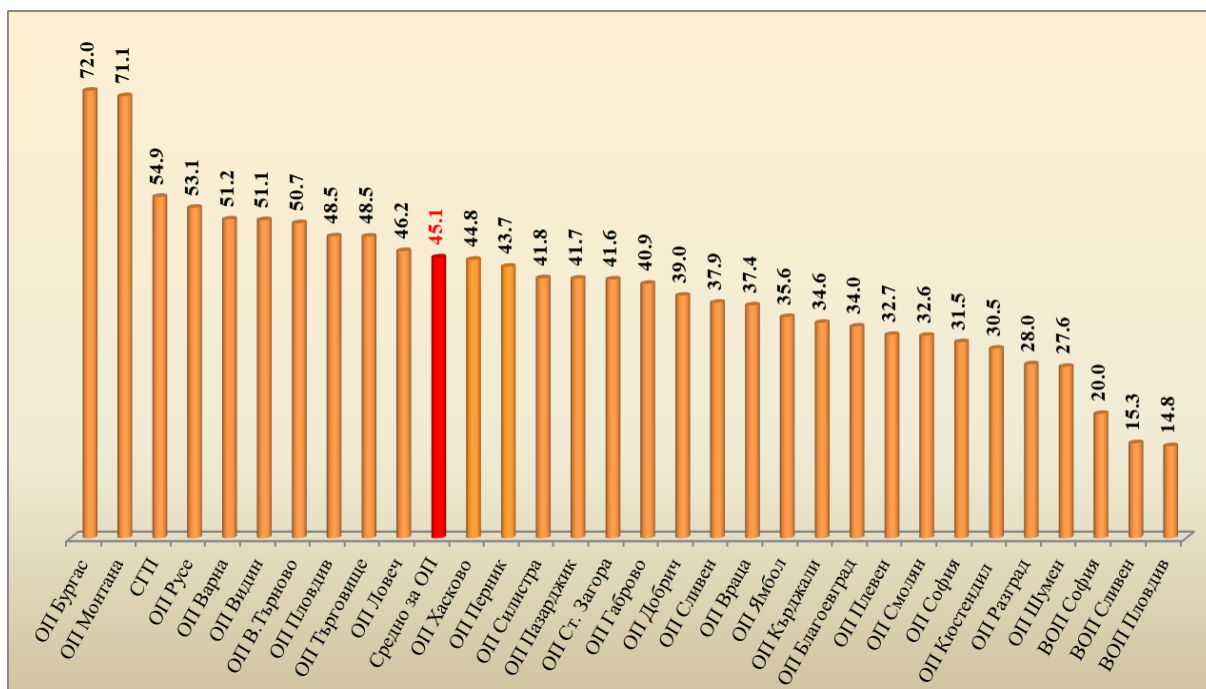

Фиг. 11. Общ брой наблюдавани досъдебни производства, по окръжни прокуратури

⁷³ В обхвата на наблюдаваните досъдебни производства се включват: новообразуваните ДП през отчетния период, неприключените ДП от разследващ орган в края на предходния отчетен период, нерешените ДП от прокурор в края на предходния отчетен период, получените по компетентност ДП през отчетния период, върнатите от съда (вкл. ДП, решени в предходни периоди, но върнати през отчетния период), възобновените през отчетния период ДП, обединените (присъединени) и разделените ДП.

⁷⁴ Данните са изведени от информацията, предоставена от министъра на вътрешните работи относно дейността на структурите на МВР, провеждащи разследване по наказателни производства, както и обобщени данни за регистрираните и разкрити престъпления на територията на Република България през 2023 г., съпоставени с тези, предоставени за 2022 г. и 2021 г.

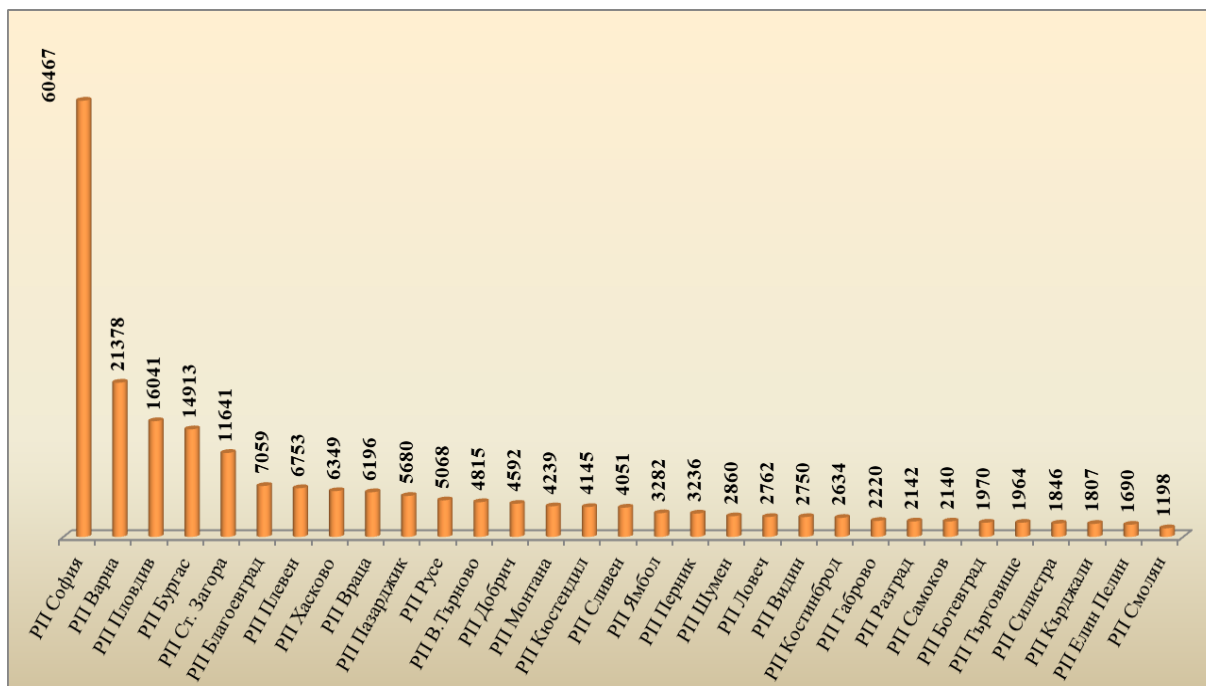
С най-голям обем наблюдавани ДП обичайно са прокуратурите в столицата и в големите областни центрове, които обхващат по-големи и/или имат повече райони: СГП, ОП Бургас, ОП Пловдив и ОП Варна. СГП е с над три пъти повече наблюдавани дела от ОП Бургас и от ОП Пловдив, а прямо ОП Варна – с над четири пъти.

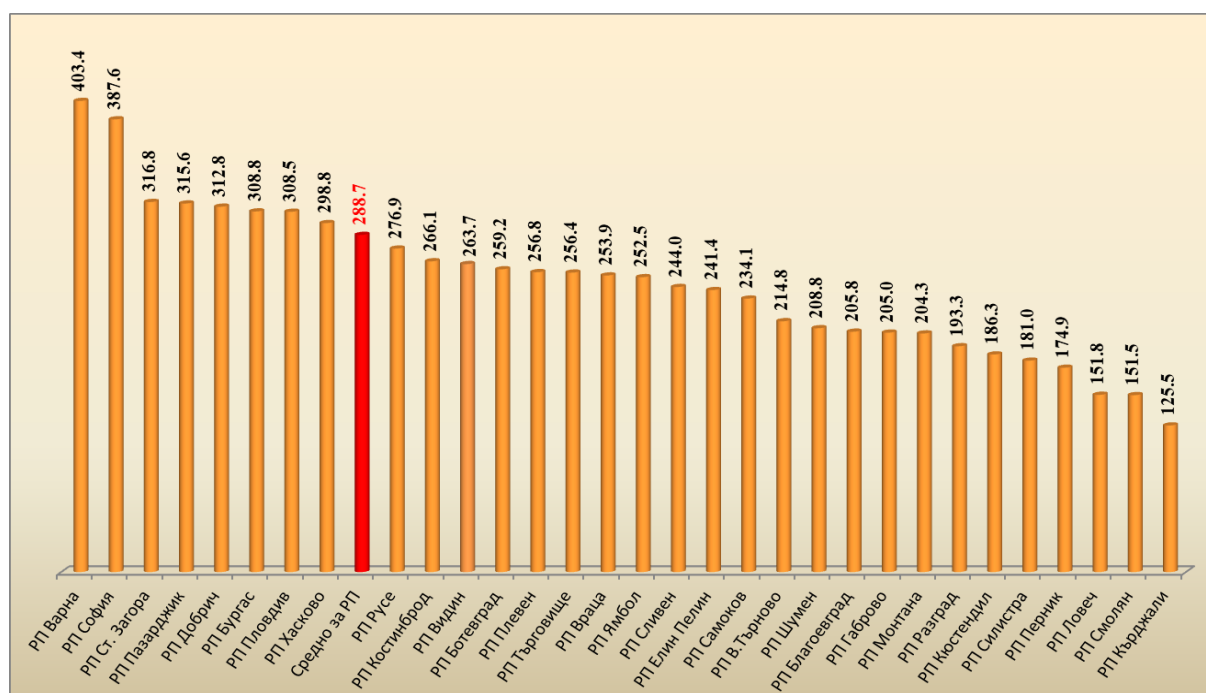
Фиг. 12. Среден брой наблюдавани досъдебни производства от един прокурор в окръжните прокуратури

За поредна година ОП Бургас е с най-голям среден брой наблюдавани ДП от един прокурор (със 72 ДП, при средно за ОП – 45.1 ДП). Следват ОП Монтана – със 71.1 ДП, СГП – с 54.9 ДП, която през 2022 г. е била със 74 наблюдавани ДП от един прокурор, и ОП Русе – с 53.1 ДП. Други големи окръжни райони – ОП Варна и ОП Пловдив, също са над средната стойност по този показател, съответно с 51.2 и 48.5 ДП.

Както и в предходни годишни периоди, с най-нисък среден брой наблюдавани дела от един прокурор са трите военноокръжни прокуратури, което се дължи на специфичната им законова компетентност. При окръжните прокуратури с обща компетентност, с най-ниски стойности по този показател са окръжните прокуратури в Шумен, Разград и Кюстендил. Сред най-малко натоварените по този показател е и ОП София, която през 2022 г. е била със стойност, по-близка до средната за ОП.

Фиг. 13. Общ брой наблюдавани досъдебни производства, по районни прокуратури

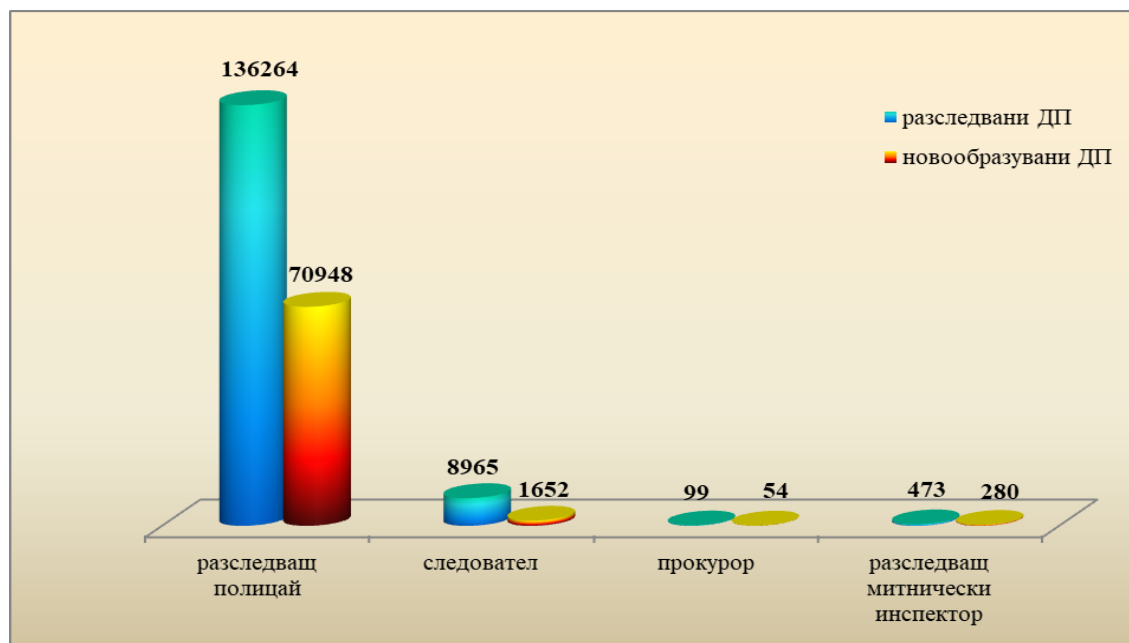
Фиг. 14. Среден брой наблюдавани досъдебни производства от един прокурор в районните прокуратури

Очаквано, най-много наблюдавани дела от един прокурор са в районните прокуратури в големите административни центрове. При среден брой наблюдавани ДП от един прокурор в районите прокуратури в страната – 288.7 ДП, с най-голям брой наблюдавани дела е РП Варна – 403.4 ДП, следвана от СРП – 387.6 ДП и РП Ст. Загора – с 316.8 ДП. РП Бургас (с 308.8 ДП) и РП Пловдив (с 308.5 ДП) също са над средната стойност за районните прокуратури в страната.

С най-нисък брой наблюдавани дела от един прокурор, както и през предходната година, е РП Кърджали, следват районните прокуратури в областните градове Смолян и Ловеч. Районните прокуратури в Смолян, Елин Пелин и Кърджали са с най-малък общ брой наблюдавани досъдебни производства, като РП Смолян и РП Кърджали са и сред прокуратурите с най-малко наблюдавани дела от един прокурор.

Разследвани дела по видове разследващи органи

В диаграмата са представени данни за *разследваните и новообразуваните ДП* по общия ред (ДПОР), по видове разследващи органи.

Фиг. 15. Брой разследвани ДП по общия ред и новообразуваните от тях, по видове разследващи органи

Разследващите полицаи са основният разследващ орган на досъдебни производства. Делата, по които работят, съставляват 93.5% (93.1%; 93.1%) от всички разследвани ДП по общия ред и 97.3% (97.3%; 97.1%) от новообразуваните ДПОР. Този дял е съответен на широкия обхват на престъпленията, чието разследване им е възложено от законодателя.

Военните разследващи полицаи във „Военна полиция“ към МО са разследвали 248 (228; 203) ДП, като е налице увеличение, в сравнение с предходните две години – с 8.8% спрямо 2022 г. и с 22.2% спрямо 2021 г. Новообразуваните ДПОР са 175, при 161 ДП през 2022 г. и 139 ДП през 2021 г.

Разследваните от *следовател* новообразувани дела остават с нисък дял, спрямо всички новообразувани ДП – 2.3% (2.2%; 2.5%), а и спрямо всички разследвани ДПОР – 6.1% (6.5%; 6.6%)⁷⁵.

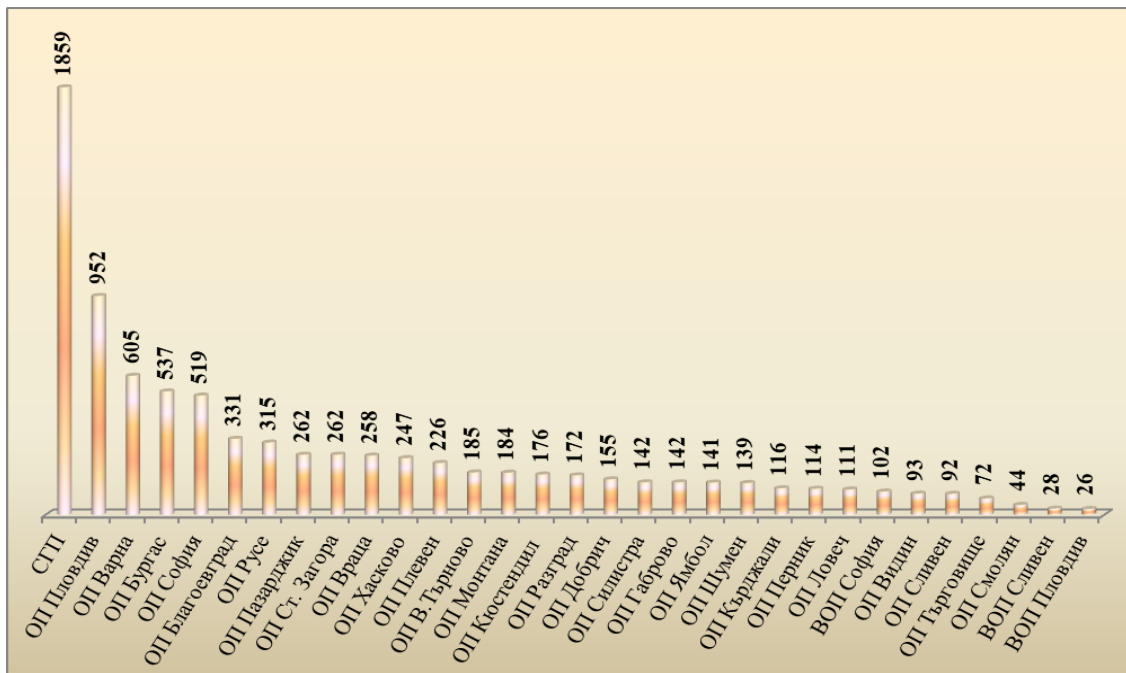
Делата на *разследващите митнически инспектори*, като съотношение спрямо общия брой ДП, са 0.3%, а спрямо новообразуваните ДПОР – 0.4%, което се обуславя от специфичната им компетентност по чл. 194, ал. 3 НПК.

Разследваните от *прокурор* дела са по-малко от 0.1% от разследваните по общия ред и представляват 0.1% от новообразуваните ДП.

ДП, разследвани от следователи

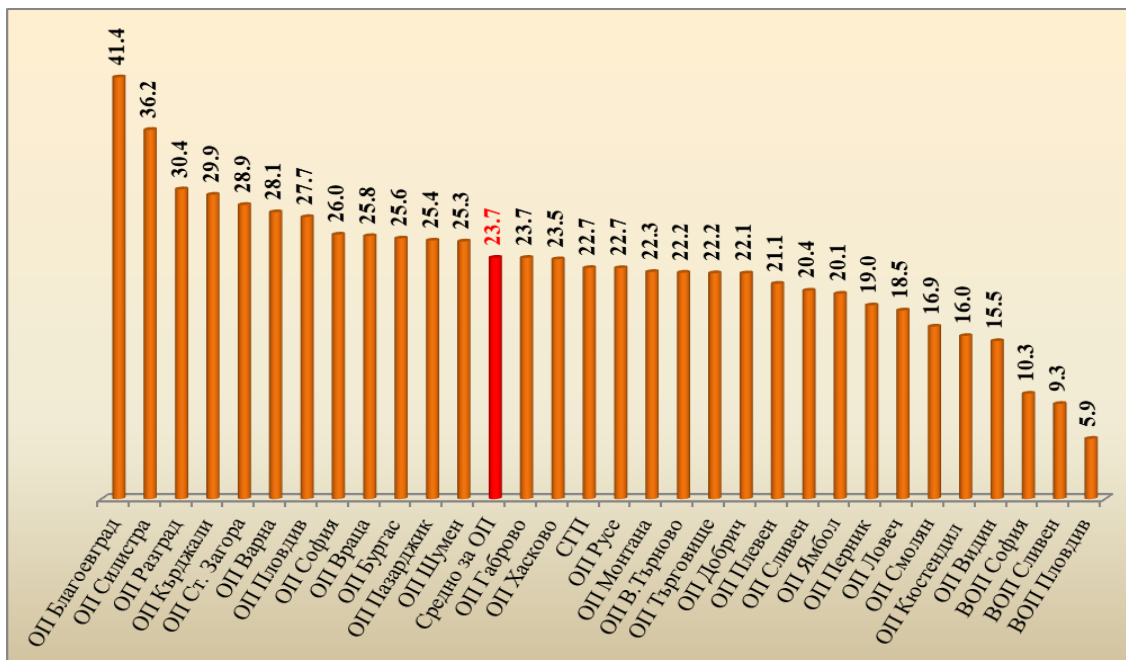
През 2023 г. следователите в окръжните следствени отдели на окръжните прокуратури са разследвали общо 8 607 (8 477; 8 142) дела. Отчита се увеличение спрямо 2022 г. с 1.5% и спрямо 2021 г. – с 5.7%.

⁷⁵ Данните съответстват на нормативно определения обхват на престъпленията, включени в компетентността на следователите, съгласно чл. 194, ал. 1 и ал. 2 НПК (вкл. и правната възможност за възлагане по реда на чл. 194, ал. 1, т. 4 НПК).

Фиг. 16. Общ брой досъдебни производства (без международните поръчки и получените ДП по делегация), разследвани в ОСЛО, по **окръжни прокуратури**

И през настоящия отчетен период най-голям брой досъдебни производства са разследвани от следствените отдели в окръжните прокуратури в големите административни центрове – СПП, ОП Пловдив, ОП Варна и ОП Бургас. Аналогично на предходната година с най-нисък брой досъдебни производства, разследвани от следовател, са ВОП Пловдив и ВОП Сливен.

Фиг. 17. Среден брой досъдебни производства (без международните поръчки и получените ДП по делегация), разследвани от един следовател в ОСЛО, по **окръжни прокуратури**

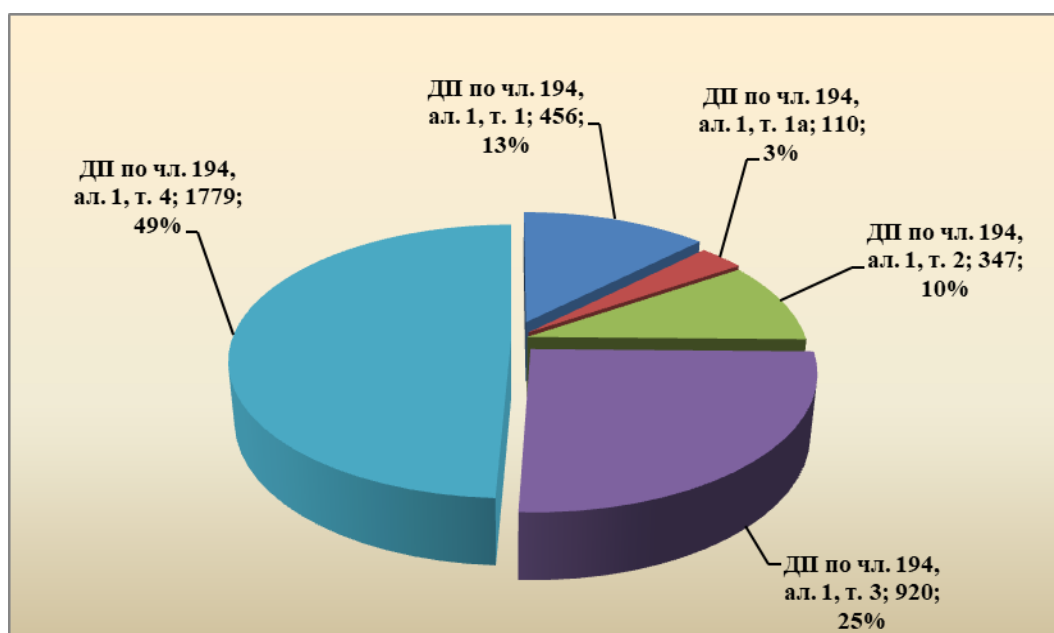
Както и в предходните години, при прокуратурите с обща компетентност отново е налице диспропорция по брой разследвани дела от един следовател – повече от два пъти и половина между следствения отдел в ОП Благоевград, който е с най-висока стойност по

този показател (с 41.4 ДП), и следствения отдел в ОП Видин, който е с най-малко разследвани дела от един следовател (с 15.5 ДП)⁷⁶.

При среден брой ДП, разследвани от един следовател в ОСЛО – 23.7 ДП, с най-много дела са окръжните следствени отдели в: ОП Благоевград, ОП Силистра, ОП Разград и ОП Кърджали, а с най-малко – във военните прокуратури, ОСЛО в ОП Видин и ОП Кюстендил. Най-големият следствен отдел – в СГП, е със стойност под средната – 22.7 ДП.

През отчетната година *следователите в НСлС* са провели разследване по 455 (421; 384) дела и 175 (173; 176) международни следствени поръчки. Средно един следовател е разследвал 10.3 ДП и следствени поръчки, приключил е 4.5 дела и следствени поръчки и е изпратил на прокурор с мнение за съд 0.6 дела.

Общият брой ДП, възложени по реда на чл. 194, ал. 1 НПК на следовател в НСлС⁷⁷ и в окръжните следствени отдели в окръжните прокуратури, е 3 612 (3 427; 3 520). От тях – 3 609 (3 423; 3 517) са възложени на следователи в ОСЛО в окръжните прокуратури, а 3 (4; 3) – на следователите в НСлС.

Фиг. 18. Относителен дял на възложените ДП на следовател по процесуални основания – чл. 194, ал. 1, т.т. 1, 1а, 2, 3 и 4 НПК

Възложените за разследване дела от окръжен прокурор на следовател са 1 779 (1 680; 1 904). Техният брой намалява в тригодишния период и е по-малък от броя на възложените дела на други основания⁷⁸ – 1 932. Най-голям е броят на възложените дела на основание чл. 194, ал. 1, т. 4 НПК в окръжните следствени отдели в ОП Пловдив – 310, ОП София – 261, ОП Варна – 163 и СГП – 113. Най-малък е броят на възложените за разследване дела на следовател от окръжния прокурор в: Търговище – 4, Смолян – 9, Силистра – 11, Видин – 12, Кърджали – 14 и Разград – 14. По реда на чл. 194, ал. 1, т. 4 НПК през 2023 г. няма възложени ДП на следовател в НСлС, като през 2022 г. са били възложени 3 ДП, а през 2021 г. също не са възлагани дела по този ред. На основанията по чл. 194, ал. 2, пр. 1 и пр. 2 НПК за разследване са възложени 99 (146; 109) ДП.

Военните следователи са разследвали 156 възложени ДП (102 във ВОП София, 28 – ВОП Сливен и 26 – ВОП Пловдив).

⁷⁶ Поради специфичната компетентност на следствените отдели във военноокръжните прокуратури, не се прави съпоставка със следствените отдели в окръжните прокуратури, които са с обща компетентност.

⁷⁷ Данни за възложените на следовател ДП, на основание чл. 194, ал. 1, т. 1–4 НПК (нововъзложени и възобновени), в НСлС и в ОСЛО в ОП през 2023 г. са представени в Приложение № 6.

⁷⁸ Вкл. и възложените на следовател от НСлС на основание чл. 194, ал. 2 НПК.

Подробни данни за работата на следователите са представени в Доклада за дейността на НСЛС за 2023 г. – Приложение № 7.

Пострадали от престъпления физически лица и оцетени юридически лица

През 2023 г. *пострадалите физически лица* от извършените престъпления по новообразуваните ДП са 52 541 (50 834; 48 186), от които 31 550 (31 104; 29 234) мъже и 20 991 (19 730; 18 952) жени.

Най-много са пострадалите от престъпления против собствеността – 28 161 (28 781; 26 636), следвани от пострадалите от престъпления против личността – 11 522 (9 886; 9 813) и от общоопасните престъпления – 5 328 (5 338; 5 206).

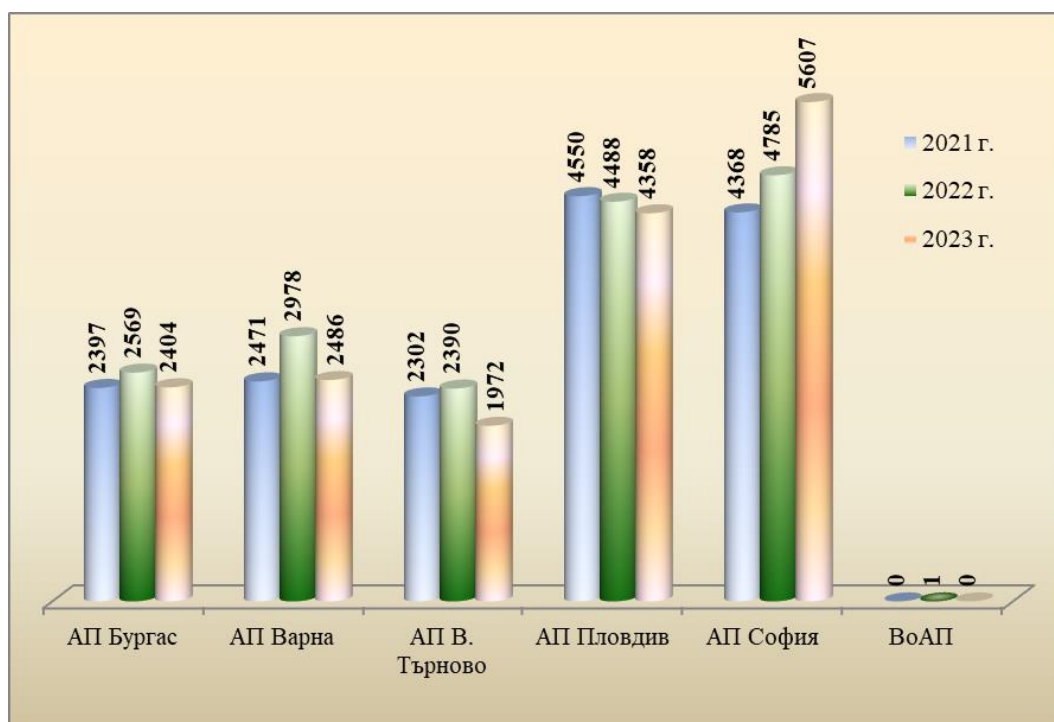
Непълнолетните пострадали са 2 255 (2 244; 1 976), от които 907 (840; 674) младежи и 1 348 (1 404; 1 302) девойки. Най-много са пострадалите от престъпления против брака и семейството – 992 (1 137; 992), против личността – 641 (522; 428) и против собствеността – 431 (420; 420).

Малолетните пострадали са 1 676 (1 589; 1 595), от които 878 (850; 848) момичета и 798 (739; 747) момчета. Най-много са пострадалите от престъпления против брака и семейството – 787 (683; 772), и против личността – 588 (553; 509).

Оцетените юридически лица са 5 357 (6 124; 4 989), като преобладаващ е броят им от престъпленията против собствеността – 3 159 (3 445; 2 770), и против стопанството – 1 478 (1 659; 1 493).

ВИДОВЕ ДОСЪДЕБНИ ПРОИЗВОДСТВА

Бързи производства

Фиг. 19. Брой на наблюдаваните бързи производства по апелативни райони за последните три години

През 2023 г. прокурорите са наблюдавали 16 827 (17 211; 16 088) бързи производства (БП), от които 16 646 (17 016; 15 471) са новообразувани. Броят на наблюдаваните БП е намалял с 2.2% спрямо 2022 г. и се е увеличил с 4.6% спрямо 2021 г. Същата тенденция в тригодишния период се наблюдава и при новообразуваните БП през

2023 г. – намаление спрямо 2022 г. с 2.2% и увеличение със 7.6% спрямо 2021 г. Делът им спрямо всички новообразувани ДП е 18.6% (18.8%; 18%).

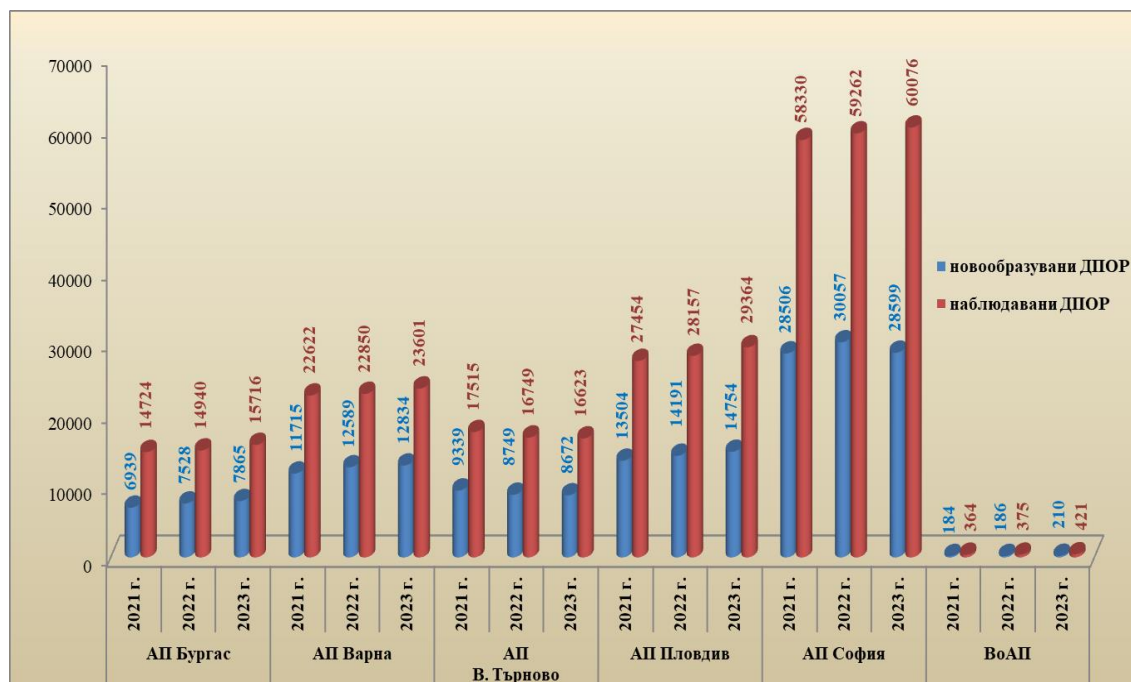
Увеличение спрямо предходните две години на наблюдаваните БП се отчита само в апелативния район София, докато за останалите апелативни райони има намаление.

Бързите производства, по които прокурорът е разпоредил разследването да се извърши по общия ред, продължават да заемат сериозен дял – 41.7% от общо разследваните или 7 009 (6 305; 5 799). В тригодишния период се наблюдава ръст на техния брой. Една от основните причини за преобразуване на повече от една трета от бързите производства в дела, разследвани по общия ред, продължава да бъде невъзможността за изготвяне в кратки срокове на назначени експертизи – биологични, физико-химични, експертизи за наркотични вещества и др.

Наблюдава се спад на образуваните БП по разпореждане на прокурор при наличие на предпоставките по чл. 356, ал. 2 НПК – 135 случая през 2023 г., при 173 през 2022 г. и 179 през 2021 г. По апелативни райони разпределението е следното: АП Варна – 67; АП Пловдив – 40; АП Велико Търново – 27 и АП Бургас – 1.

Разследвани досъдебни производства по общия ред (ДПОР)

През отчетната година са наблюдавани 145 801 (142 333; 142 487) досъдебни производства, разследвани по общия ред, от тях новообразувани – 72 934 (73 300; 70 405). Констатира се увеличение на наблюдаваните ДПОР – с 2.4% спрямо 2022 г. и с 2.3%, спрямо 2021 г., като при новообразуваните ДПОР се отчита спад спрямо предходната година с 0.5% и ръст с 3.6% спрямо 2021 г. В районите на Пловдив, Бургас, Варна и ВоАП броят на наблюдаваните и новообразуваните дела е по-голям от тези през предходните две години. В района на София броят на наблюдаваните дела е по-голям от тези през предходните две години, а новообразуваните ДП са по-малко спрямо 2022 г., но повече спрямо 2021 г. За апелативния район Велико Търново при наблюдаваните и новообразуваните ДПОР се отчита спад спрямо предходните две години.

Фиг. 20. Териториално разпределение по апелативни райони на наблюдаваните и новообразуваните ДПОР в последните три години

2.2. Приключване и срочност на разследването

През 2023 г. от разследващите органи е *приключено разследването* по 95 471 (96 968; 100 584) ДП, които (без прекратените по давност)⁷⁹ съставляват 61.3% (63.3%; 65.8%) от делата на производство.

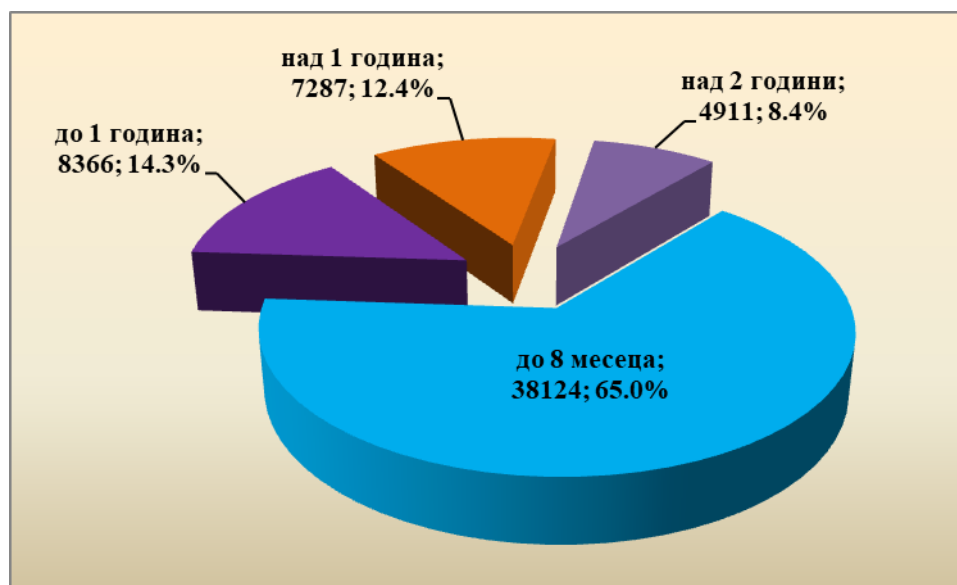
В законоустановените срокове разследването е приключило по 95 095 (96 837; 100 380) ДП, а извън тях – по 376 (131; 204) ДП. Най-много просрочени дела са отчетени в РП Костинброд – 109 (0; 0), РП Варна – 71 (71; 84), СРП – 71 (14; 38), РП В. Търново – 67 (0; 0) и СГП – 41 (13; 32).

В края на отчетния период останалите на производство (*неприключени*) дела са 57 495 (52 423; 47 969), които съставляват 36.9% от общо наблюдаваните ДП. От тях в извънзаконов срок са 215 (165; 177) разследвани досъдебни производства.

Данните относно броя на просрочените дела (приключени или все още на производство) изискват административните ръководители на прокуратури, в които са отчетени данни по този показател, да предприемат съответни организационни мерки за свеждането им до минимум.

Продължителност на досъдебната фаза⁸⁰

Досъдебните производства, по които разследването е приключено в срок до 8 месеца и по които прокурорът се е произнесъл с акт по същество, съставляват дял от 65%, спрямо общия брой дела с приключено разследване. Съпоставен с данните от предходните две години, се отчита намаление с 0.9 процентни пункта спрямо 2022 г. (65.9%) и минимално увеличение с 0.2 процентни пункта спрямо 2021 г. (64.8%).

Фиг. 21. Продължителност на досъдебната фаза по приключените и решени ДП

Към 31.12.2023 г. неприключените и нерешени дела срещу лица с повдигнато обвинение⁸¹, разследването по които е продължило *повече от 1 година*, са 3 459 (3 190; 3 219), които съставляват 5.6% (5.6%; 6.2%) от всички неприключени и нерешени дела –

⁷⁹ Прекратените ДП по давност не се отчитат в броя на приключените ДП (с приключено разследване), тъй като те вече са били отчетени като такива при спирането им (съгласно Указанието за организация на информационната дейност в ПРБ).

⁸⁰ Под продължителност на досъдебната фаза се разбира периодът от образуването на делото до решаването му от прокурора по същество с прокурорски акт за внасяне на делото в съда (обвинителен акт, споразумение по чл. 381 НПК, предложение по чл. 78а НК, споразумение по чл. 375а, ал. 1 НПК) или с постановление за прекратяване на наказателното производство (без прекратените по давност).

⁸¹ Досъдебното производство се образува по факта на престъплението, а не срещу „неизвестен извършител“ или срещу конкретно лице. Изведените данни за неприключените и нерешени дела е по отношение на лица с вече повдигнато обвинение.

61 658 ДП (56 631; 52 174). С най-голям брой неприключени и нерешени ДП в края на отчетния период са СРП – 786 ДП, СГП – 317 ДП, РП Пловдив – 246 ДП, РП Бургас – 210 ДП и РП Варна – 201 ДП. Неприключените дела с разследване *повече от 5 години* са 544⁸², като делът им спрямо всички неприключени и нерешени дела бележи тенденция на намаляване – 0.8%, при 0.9% за 2022 г. и за 2021 г.

За подобряване на работата по досъдебните производства, след извършен анализ на данните, изведени от функциониращия в ПРБ „Електронен регистър за срочността на разследването и произнасянето от прокурор“⁸³, от административните ръководители на прокуратури се възлага извършването на периодични и тематични проверки и ревизии в съответната прокуратура.

Констатираните основни причини и фактори за по-голямата продължителност на досъдебната фаза на делата са почти идентични на тези от предходните години:

- ✓ липса на достатъчно вещи лица в съответен район, което води до свръхнатовареност и съответно до забавяне изготвянето на експертизите⁸⁴;
- ✓ дългогодишният кадрови проблем на разследващите органи в МВР⁸⁵ и недостатъчната материално-техническа база, които въпреки усилията за разрешаването им, все още са налице;
- ✓ забавяне на изпълнението на изпратени молби за международна правна помощ;
- ✓ липсата на преводачи, особено по слабо разпространени или редки езици⁸⁶;
- ✓ несвоевременно получаване на изисквани писмени материали и справки от други институции;
- ✓ недостатъчна активност на наблюдаващия прокурор по ръководството на разследването и надзора върху неговата продължителност и законосъобразност;
- ✓ пасивност на разследващите органи, несвоевременно и неритмично извършване на следствени действия.

Необходимо е административните ръководители на прокуратурите, в които са установени дела с голяма продължителност на досъдебната фаза⁸⁷, да предприемат съответни организационни мерки за своевременното им приключване.

2.3. Решени досъдебни производства от прокурор. Видове решения

През 2023 г. *решенията* от прокурор дела⁸⁸ са 176 116 (161 905; 168 588), включително и прекратените по давност. Броят им е увеличен спрямо предходните две години, при констатиран ръст на наблюдаваните ДП с 8.2% спрямо 2022 г. и с 7.3% спрямо 2021 г. Прекратените по давност дела са 82 644 (67 004; 69 226).

Графично разпределението на решенията, спрямо наблюдаваните, дела в окръжните и в районните прокуратури може да бъде представено по следния начин.

⁸² От които в СГП – 130, СРП – 76, РП Бургас – 34, РП Пловдив – 32, РП Варна – 24, ОП Пловдив – 22, ОП Бургас – 20 и др.

⁸³ Въведен със Заповед № 525/22.02.2012 г., изм. със Заповед № РД-04-363/21.11.2017 г. на главния прокурор.

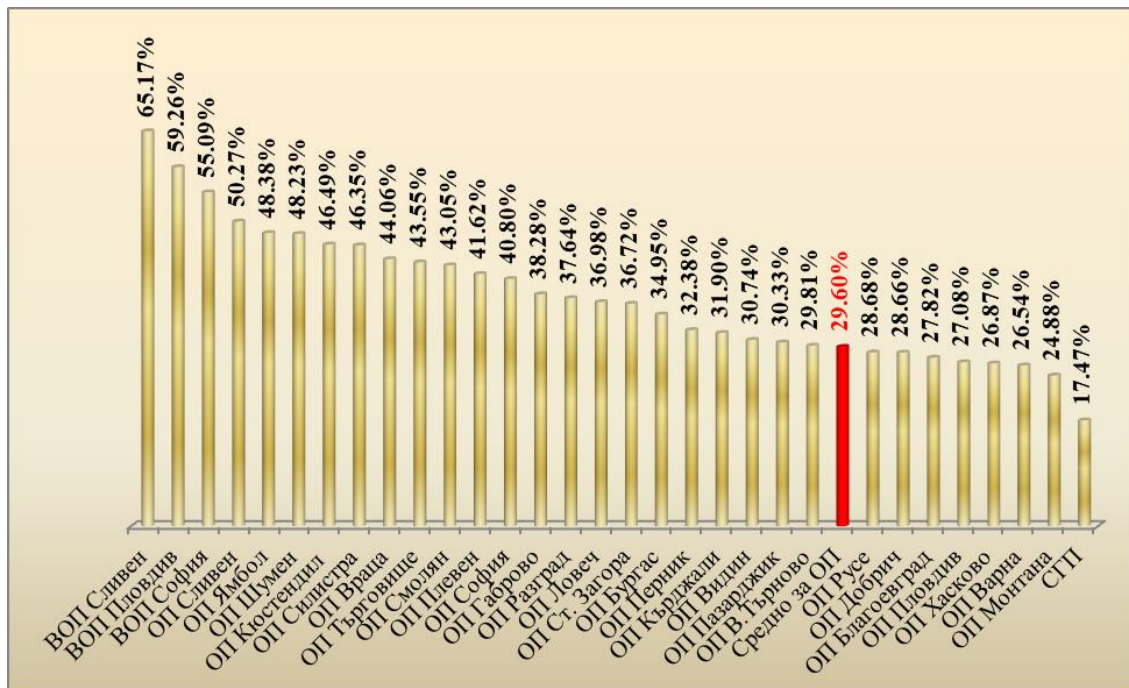
⁸⁴ Сериозен е проблемът при експертизите по дела за транспортни престъпления, убийства, финансови, данъчни и компютърни престъпления и др.

⁸⁵ Вж. Раздел I, т. 1., бел. № 47.

⁸⁶ Проблемът произтича от ниското заплащане на преводачите, вкл. при извършване на процесуални действия по неотложност, когато участва преводач.

⁸⁷ Подробни данни, изведени от Регистъра за неприключените и нерешени от прокурор към края на 2023 г. ДП, чието разследване е продължило над 1 година, по прокуратури и продължителност, са посочени в Приложение № 9.

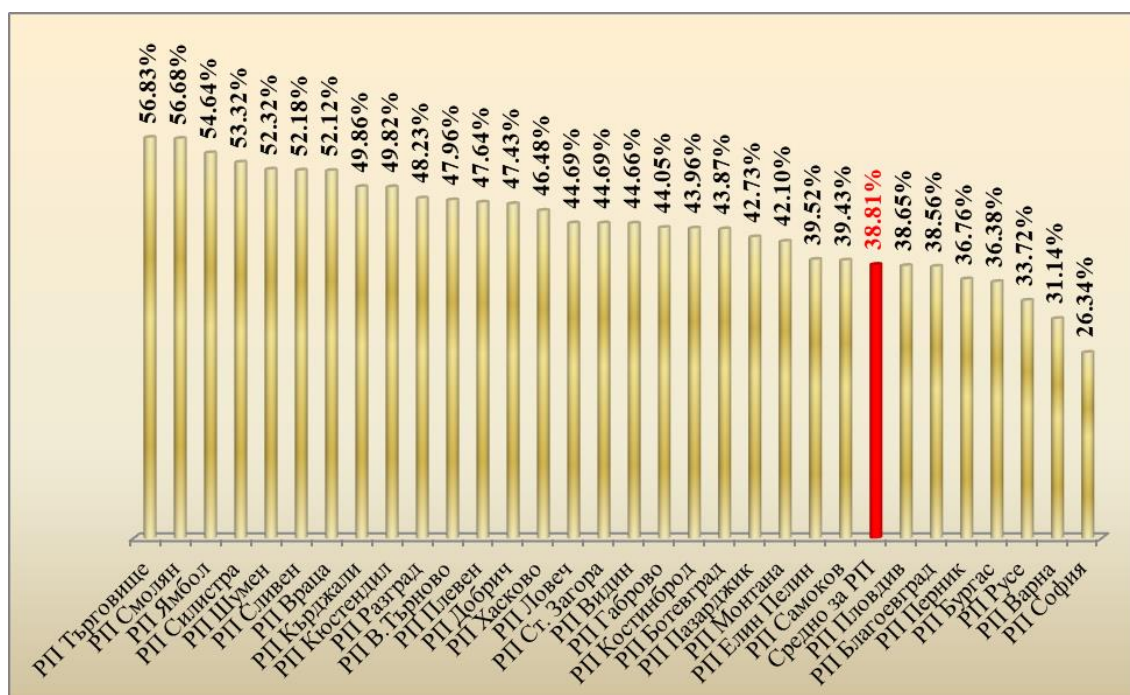
⁸⁸ Вж. бел. № 12.

Фиг. 22. Относителен дял на решените по същество досъдебни производства спрямо наблюдаваните, в **окръжните прокуратури**

Двадесет и три окръжни прокуратури (от общо 31) имат над средния относителен дял за окръжните прокуратури (29.60%) решени по същество ДП спрямо наблюдаваните ДП.

Както и в предходните две години, с най-малко решени от наблюдаваните дела е СГП (17.47%), което се дължи и на по-голямата фактическа и правна сложност на разследванията. Окръжните прокуратури – Монтана, Варна, Хасково, Пловдив, Благоевград, Добрич и Русе са с относителен дял между 24.88% и 28.68%.

Фиг. 23. Относителен дял на решените по същество досъдебни производства спрямо наблюдаваните, в **районните прокуратури**

При районните прокуратури средната стойност на относителния дял на решените по същество ДП спрямо наблюдаваните ДП, е 38.81%. Над средния дял са двадесет и четири районни прокуратури, а с най-нисък са РП София и РП Варна.

Както е посочвано и в предходни доклади, делът на решенията спрямо наблюдаваните дела често пъти е предопределен от обективните причини и субективните фактори, посочени по-горе в доклада, водещи до по-голяма продължителност на разследването. Фактор се явява и работата по стари дела, което води до повишаване на натовареността и рефлектира негативно не само върху качеството на разследването, но и върху работата по новообразуваните досъдебни производства, които също се забавят. През 2023 г. този фактор е особено отчетлив за СГП, в която предвид компетентността ѝ през 2022 г. са изпратени най-много дела от закритата Специализирана прокуратура.

Срочност на решаване на досъдебните производства от прокурор

В *едномесечен срок* прокурорите са решили 171 479 (158 117; 165 087) ДП, което съставлява 97.4% (97.7%; 97.9%) от решенията дела. Затвърждава се положителната тенденция този дял да е трайно висок – над 97%, което е резултат и от предприетите ефективни организационни мерки от административните ръководители.

При решенията над 1 месец⁸⁹ дела без удължаване на срока се отчита динамика през тригодишния период – 410 (427; 382). Увеличава се броят на решенията ДП над 2 месеца без удължаване на срока – 291 (158; 215). Решенията от прокурор дела до 2 месеца с удължаване на срока са 3 936 (3 203; 2 904). Наличието на решени от прокурор ДП над един и над два месеца без удължаване на срока изисква административните ръководители на вземат съответните организационни мерки, с цел намаляване до минимум на техния брой.

Прокурорски актове, внесени в съда⁹⁰

Видове	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Обвинителни актове	15 184	14 684	14 271
Предложения за споразумение ⁹¹	10 504	10 785	11 115
Предложения по чл. 78а НК	3 628	3 305	2 583
<i>Общо</i>	29 316	28 774	27 969

През настоящия отчетен период броят на прокурорските актове, внесени в съда, намалява спрямо 2022 г. с 2.8% и с 4.6% спрямо 2021 г.

В абсолютна стойност решенията дела с прокурорски акт за внасяне в съда са 27 645 (28 439; 28 975), което съставлява 47.1% (47.6%; 47.2%) от общия брой дела, решени с краен прокурорски акт⁹² – 58 688 (59 741; 61 375). Видно от данните, при намаляващ брой дела, решени с краен прокурорски акт през 2023 г., намалява и делът на решенията с прокурорски акт за внасяне в съда.

Обвинителните актове, внесени в съда през 2023 г., намаляват – с 2.8% спрямо 2022 г. и с 6% спрямо 2021 г.

Увеличен е броят на предложенията за решаване на делото със споразумение, като спрямо 2022 г. увеличението е с 3.1%, а спрямо 2021 г. – с 5.8%.

Наблюдаваната през последните две години тенденция на намаляване на прилагането на института на чл. 78а НК продължава и през настоящия отчетен период, като намалението спрямо 2022 г. е с 21.8%, а спрямо 2021 г. – с 28.8%.

Големият спад през 2023 г. на внесените в съда предложения по чл. 78а НК спрямо предходните две години се дължи основно на новоприетия през 2023 г. чл. 375а НК⁹³,

⁸⁹ Приложение № 8б – Решени ДП от прокурор над 1 месец и над 2 месеца за 2023 г. (по прокуратури).

⁹⁰ Обвинителни актове, предложения за споразумение по чл. 381 НПК, предложения за освобождаване от наказателна отговорност по чл. 78а НК, предложения за споразумение по чл. 375а, ал. 1 НПК, вр. чл. 78а НК.

⁹¹ За 2023 г., в броя на предложенията за споразумения са включени и тези по чл. 375а, ал. 1 НПК, вр. чл. 78а НК.

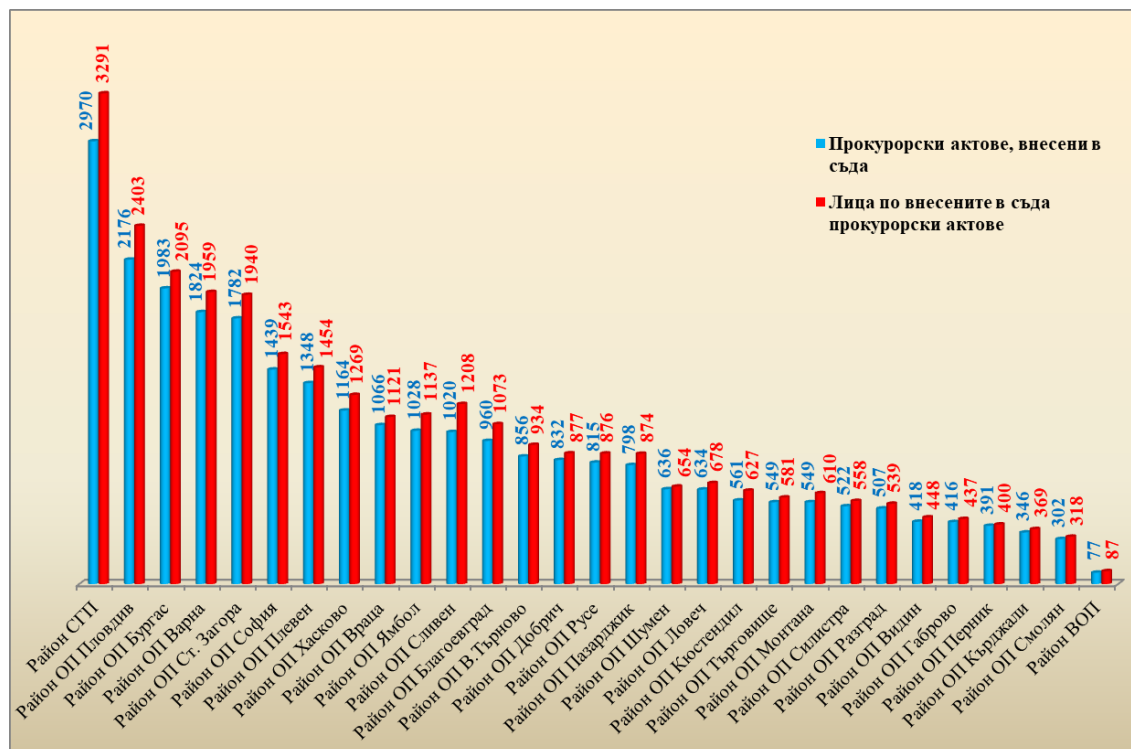
⁹² Краен прокурорски акт – постановления за прекратяване на наказателното производство и прокурорски актове, с които досъдебните производства се внасят в съда.

⁹³ Приет със ЗИДНК, обн., ДВ, бр. 48 от 2023 г.

регламентиращ възможността за решаване на делото със споразумение при наличие на основанията по чл. 78а НК.

През 2023 г., на основание чл. 375а, ал. 1 НПК, вр. чл. 78а НК, в съда от прокуратурите са внесени 773 споразумения срещу 788 лица. Най-много са те в района на АП Пловдив – 251 споразумения срещу 258 лица. Следват районите на: АП Варна – 166 споразумения срещу 166 лица; АП София – 164 срещу 166 лица; АП В. Търново – 119 срещу 123 лица и АП Бургас – 72 срещу 74 лица. За района на ВоАП в съда е внесено 1 споразумение срещу 1 лице.

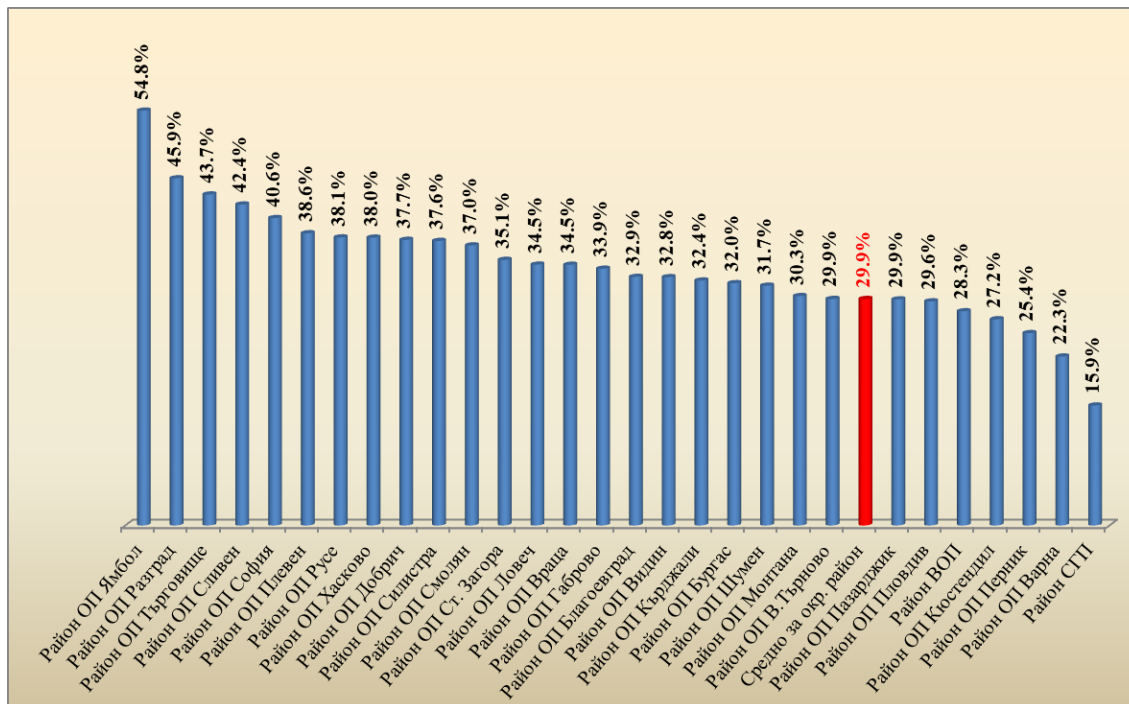
На съд през 2023 г. са предадени 30 360 (30 915; 31 764) лица, което е с 1.8% по-малко спрямо 2022 г. и с 4.4% по-малко спрямо 2021 г.

Фиг. 24. Разпределение, по **окръжни райони**, на внесените в съда прокурорски актове и обвиняемите лица по тях

На графиката са посочени данните относно броя на внесените в съда прокурорски актове и предадените на съд лица, представени по окръжни райони (ОП и съответните РП).

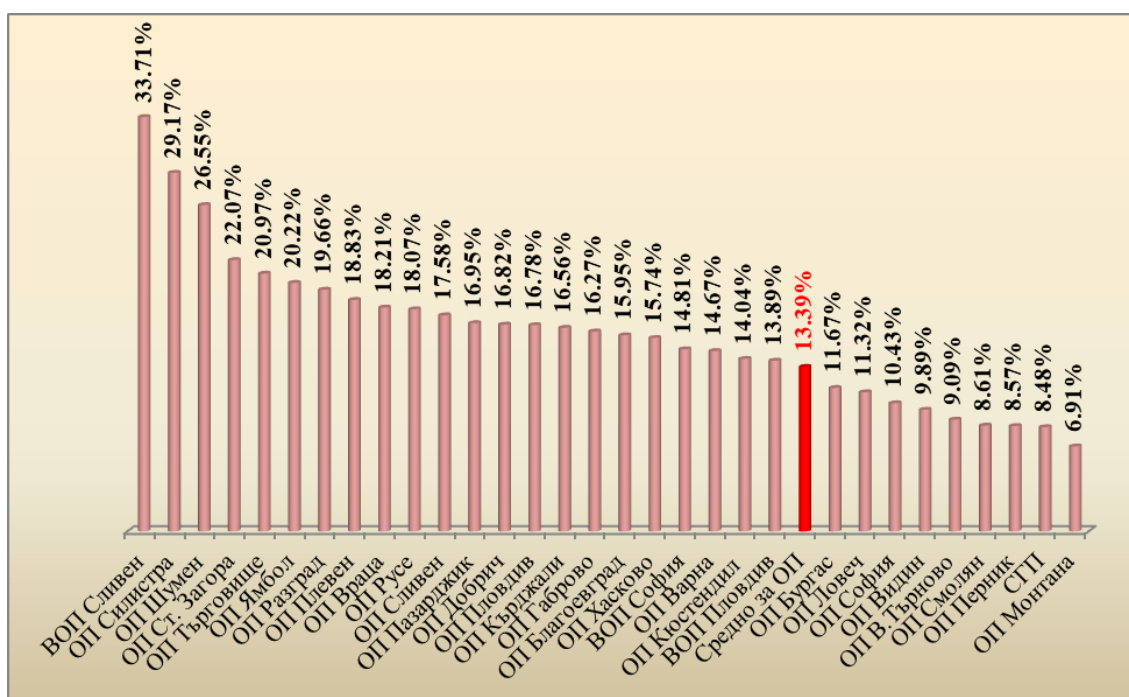
В следващите графики са представени съотношенията на внесените в съда прокурорски актове, спрямо наблюдаваните и спрямо решените дела (без прекратените по давност), обективен критерий за ефективността на прокурорската дейност.

Фиг. 25. Дял на внесените в съда прокурорски актове спрямо решенията ДП, по окръжни райони

Делът на внесените в съда прокурорски актове, спрямо решенията ДП, средно за окръжните райони през 2023 г. е 29.9%, като се отчита незначително намаление спрямо предходната отчетна година, когато този дял е бил 30.3%, и увеличение спрямо 2021 г., при дял от 29.5%.

Видно от графиката по-горе, от 29 окръжни района, само 7 са със стойност по-ниска от средната за окръжните райони. С най-висок дял на внесените в съда прокурорски актове, спрямо решенията ДП – 54.8%, е районът на ОП Ямбол. С над 40% са районите и на ОП Разград, ОП Търговище, ОП Сливен и ОП София.

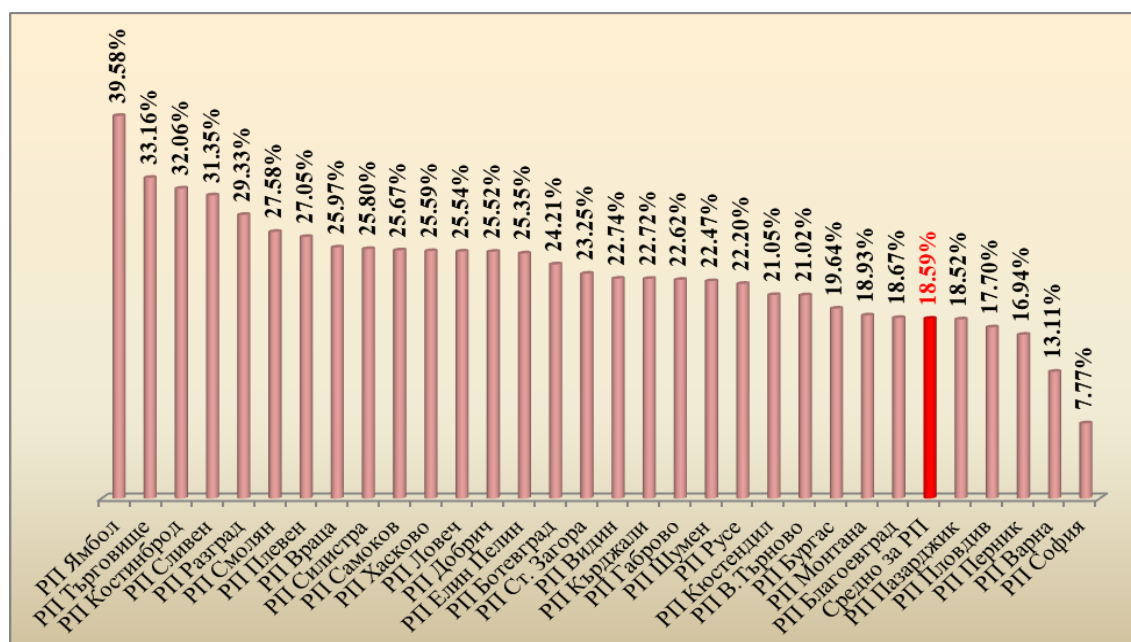

Фиг. 26. Относителен дял на внесените в съда прокурорски актове спрямо наблюдаваните досъдебни производства, в окръжните прокуратури

Делът на внесените в съда прокурорски актове, спрямо наблюдаваните ДП през отчетната година, средно за окръжните прокуратури, е 13.39%, като се отчита увеличение спрямо 2022 г., съответно с 0.76 процентни пункта и намаление спрямо 2021 г. с 0.83 процентни пункта.

С най-висок дял са ВОП Сливен, ОП Силистра, ОП Шумен и ОП Стара Загора, функция от по-големия дял решени спрямо наблюдавани дела, и по-малкия брой прекратени и спрени дела, като последното е резултат от нивото на разкриваемост на престъпленията в района.

С най-нисък дял са ОП Монтана (6.91%), СГП (8.48%), ОП Перник (8.57%) и ОП Смолян (8.61%), при средно за ОП – 13.39%.

Фиг. 27. Относителен дял на внесените в съда прокурорски актове, спрямо наблюдаваните досъдебни производства, в районните прокуратури

При среден дял за районните прокуратури на внесените в съда прокурорски актове, спрямо наблюдаваните ДП – 18.59%, с най-висок дял по този показател (над 30%) са РП Ямбол, РП Търговище, РП Костинброд и РП Сливен. Районните прокуратури София и Варна са с най-нисък дял (под 14%), като същевременно те са с най-голям брой наблюдавани дела сред районните прокуратури. Анализирайки данните, трябва да се отчита спецификата на отделните райони, особено в случаите, когато доминират производства за престъпления с неразкрит извършител (например в градове с изключително голяма концентрация на хора – София, Пловдив, Варна и др.).

Структурното разпределение на новообразуваните дела и резултатите по тях – внесени прокурорски актове в съда и предадени на съд лица, са представени по видове престъпления в следващата таблица.

Глави от НК	Новообразувани ДП	Общ брой прокурорски актове, внесени в съда	Общ брой лица по внесените в съда прокурорски актове
Общо	89 580	27 969	30 360
Глава първа Престъпления против Републиката	11	3	5
Глава втора Престъпления против личността	11 364	2 041	2 292

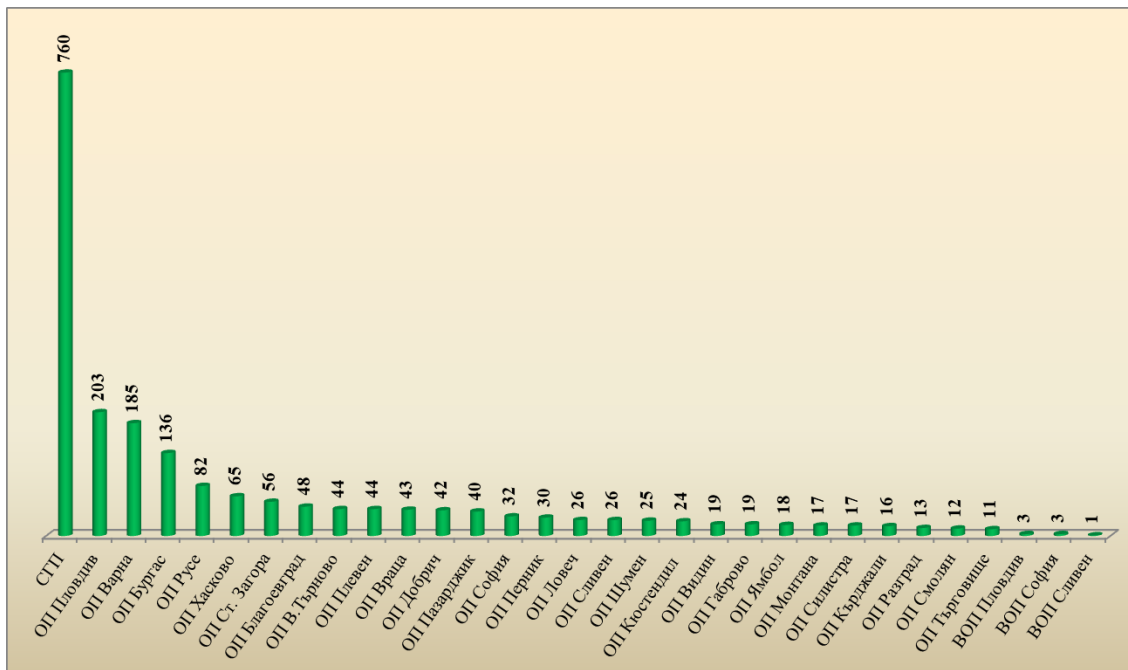
Глави от НК	Новообразувани ДП	Общ брой прокурорски актове, внесени в съда	Общ брой лица по внесените в съда прокурорски актове
<i>Глава трета</i> Престъпления против правата на гражданите	1 104	280	310
<i>Глава четвърта</i> Престъпления против брака и семейството	2 221	1 162	1 264
<i>Глава пета</i> Престъпления против собствеността	31 248	4 910	5 986
<i>Глава шеста</i> Престъпления против стопанството	5 468	1 235	1 339
<i>Глава седма</i> Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната системи	818	154	189
<i>Глава осма</i> Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции	4 154	2 647	2 908
<i>Глава осма „а“</i> Престъпления против спорта	2	0	0
<i>Глава девета</i> Документни престъпления	3 054	1 288	1 344
<i>Глава девета „а“</i> Компютърни престъпления	234	4	4
<i>Глава десета</i> Престъпления против реда и общественото спокойствие	2 537	643	876
<i>Глава единадесета</i> Общопасни престъпления	27 326	13 590	13 827
<i>Глава дванадесета</i> Престъпления против отбранителната способност на Републиката, информацията, представляваща държавна тайна, и против чуждестранната класифицирана информация	4	0	0
<i>Глава тринадесета</i> Военни престъпления	32	11	11
<i>Глава четирнадесета</i> Престъпления против мира и човечеството	3	1	14

И през 2023 г. най-голям дял имат новообразуваните ДП за престъпления против собствеността (34.9%), следвани от общопасните престъпления (30.5%) и престъпленията против личността (12.7%).

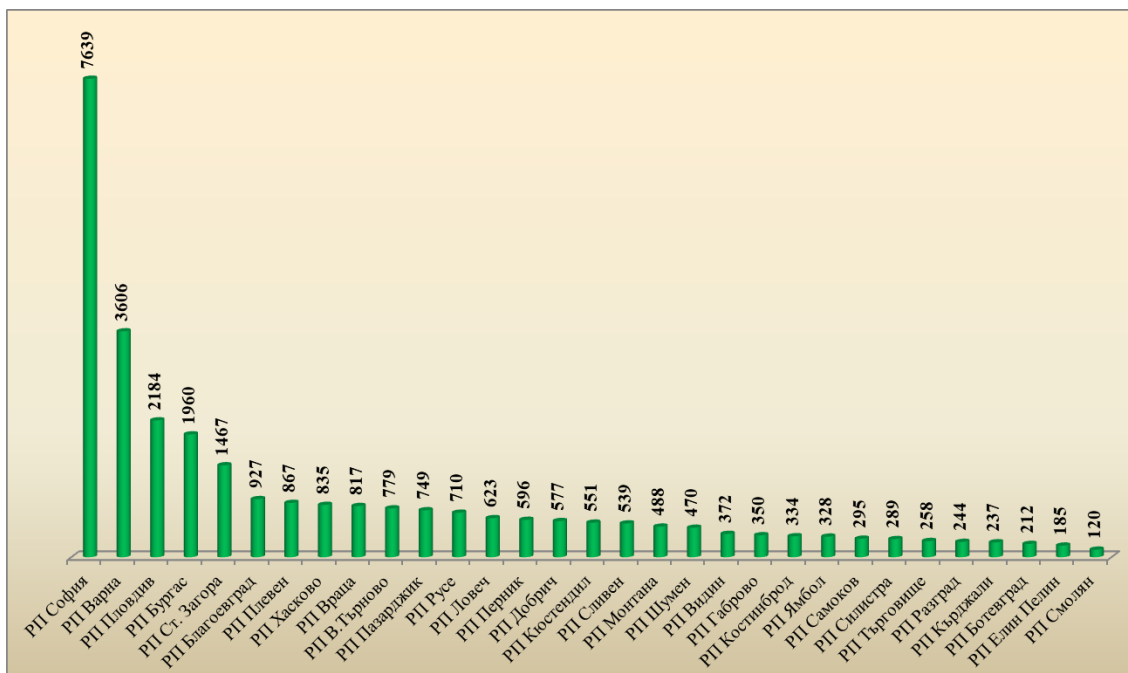
По отношение на внесените в съда прокурорски актове, с най-голям дял са общопасните престъпления (48.6%), следвани от престъпленията против собствеността (17.6%) и престъпленията против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции (9.5%), което се дължи изключително на по-високата им разкриваемост.

Спрени ДП

През 2023 г. е постановено спиране по 31 668 (32 798; 35 026) дела, които са с 3.4% по-малко спрямо 2022 г. и с 9.6% по-малко спрямо 2021 г. Преобладаващ е дялът на спрените ДП поради неразкриване на извършителя на престъплението (чл. 244, ал. 1, т. 2 НПК) – 84.6% (84.8%; 83.7%) ДП. Малък остава и през настоящия отчетен период броят на делата, спрени на други процесуални основания.

Фиг. 28. Спери ДП през 2023 г. (общо – БП и ДПОР) за **окръжните прокуратури**

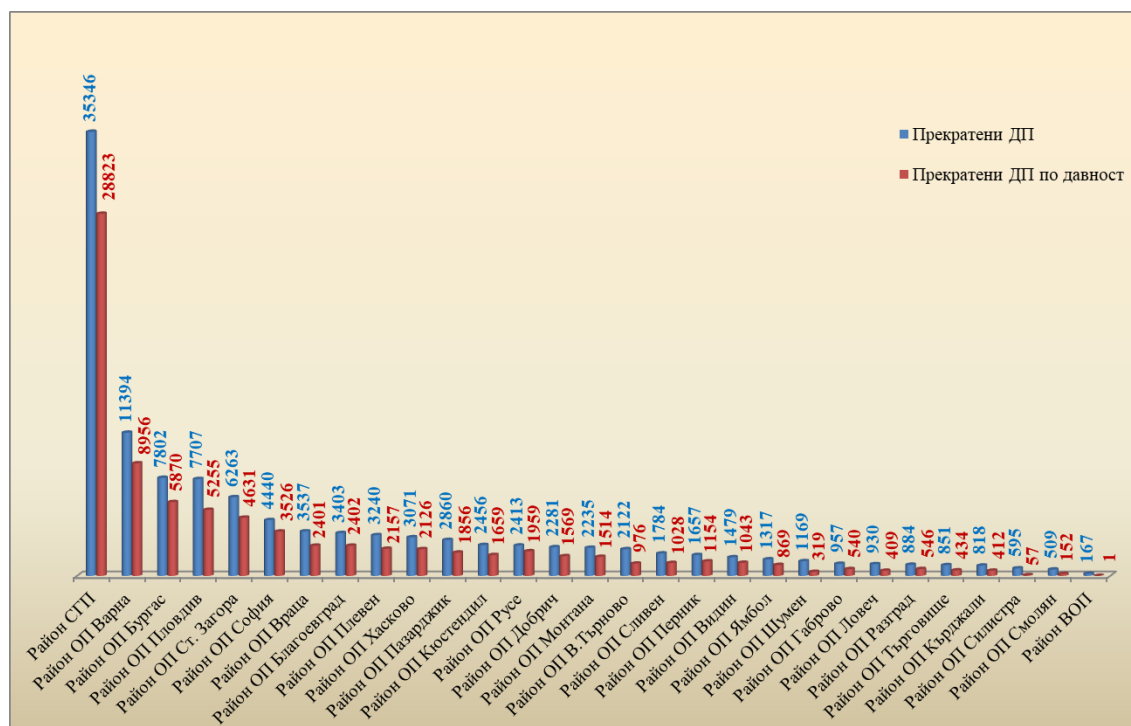

Фиг. 29. Спери ДП през 2023 г. (общо – БП и ДПОР) за **районните прокуратури**

Както и в предходни години, най-много спери дела са отчетени в района на АП София – 13 389, от които 7 639 на СРП, което е повече от половината от сперите дела в апелативния район. Следват районите на АП Пловдив – 5 984 (от тях 2 184 на РП Пловдив), АП Варна – 5 737 (от тях 3 606 на РП Варна), АП В. Търново – 3 544 (от тях 867 на РП Плевен) и АП Бургас – 3 007 (от тях 1 960 на РП Бургас). В района на ВоАП са спери 7 ДП.

Прекратени ДП

През отчетната 2023 г. прокурорът се е произнесъл с акт за прекратяване по 113 687 (98 306; 101 626) досъдебни производства. Поради изтичане на предвидената в закона давност за наказателно преследване са прекратени 82 644 (67 004; 69 226) ДП⁹⁴, като спрямо предходните две години се отчита увеличение на абсолютния им брой – с 23.3% спрямо 2022 г. и с 19.4% спрямо 2021 г. От прекратените по давност дела, 99.9% са за престъпления с неразкрит извършител, а срещу известен извършител (с привлечено лице като обвиняем) прекратените ДП са 123, или 0.1%, като в сравнение с предходния отчетен период се констатира намаление както на абсолютните стойности, така и на относителния им дял, като тези стойности са били съответно 195 прекратени ДП и дял от 0.3%.

Фиг. 30. Прекратени ДП, по окръжни райони

По реда на Глава двадесет и шеста „Ускоряване на наказателното производство“ от НПК през 2023 г. в съда са внесени 8 (9; 27) искания (от обвиняеми, пострадали и оцетени юридически лица) за ускоряване на досъдебни производства. Решения на съда за констатирано неоправдано забавяне има по 3 (3; 10) ДП, а по 5 (5; 14) не е констатирано такова. Отчетено е едно искане, направено по реда на чл. 369, ал. 3, вр. ал. 2 НПК.

Специални разузнавателни средства

През 2023 г. прокурорите са изготвили общо 1 112 (1 002; 1 551) искания до съда за прилагане на специални разузнавателни средства (СРС) по образувани/започнати ДП по отношение на 782 (734; 872) лица. Увеличава се броят на направените искания, съответно с 11% спрямо 2022 г., като през 2021 г. те са с 28.3% по-малко. Същата тенденция се отчита и при броя на лицата – увеличение с 6.5% спрямо 2022 г. и намаление с 10.3% спрямо 2021 г.

Първоначалните искания са 860 (784; 1 179), а за продължаване на срок – 252 (218; 372). Към края на отчетния период от съда са уважени 878 (784; 1 298) искания, от които – 655 (591; 967) първоначални и 223 (193; 331) – за продължаване на срока. Неуважените

⁹⁴ Разпределение на прекратените по давност дела по апелативни райони: АП София – 42 522; АП Пловдив – 14 432; АП Варна – 11 881, АП Бургас – 7 767, АП В. Търново – 6 041 и ВоАП – 1. Единствените прокуратури, които не отчетат прекратени по давност дела са ВОП Пловдив и ВОП Сливен.

искания са 234 (209; 253), от които 205 (193; 212) първоначални и 29 (16; 41) – за продължаване. Уважените искания съставляват 79% от всички разгледани искания от съда, при 79% през 2022 г. и 83.7% през 2021 г.

Както и в предходните години, предвид специфичната компетентност и обема на работа по дела за тежки престъпления, най-голям брой искания са направени в СГП – 240 (146; 39), от които 199 първоначални и 41 за продължаване. От съда са уважени 108 искания и 132 са неуважени. Следват районите на окръжните прокуратури на: Разград с 86 искания, Бургас – 85 и Русе – 83. Във ВОП Пловдив и ВОП Сливен няма направени искания за използване на СРС.

През 2023 г. са изготвени 340 искания и са получени 335 веществени доказателствени средства (ВДС) от използвани СРС. От тях 332 са приобщени към съответното досъдебно производство.

По реда на чл. 159а, ал. 3 НПК, от наблюдаващите прокурори по ДП са отправени 12 237 (13 828; 12 640) искания до съда по чл. 251б, ал. 1 от Закона за електронните съобщения (ЗЕС) за разрешаване на достъп до данни. Към края на отчетния период от съда са постановени 11 329 (12 909; 11 766) разпореждания с разрешение за достъп до поисканите данни, което съставлява дял от 92.6% (93.4%; 93.1%), спрямо общия брой искания по чл. 159а, ал. 3 НПК. Съдебните разпореждания за неуважаване на исканията са 901 (898; 802).

За унищожаване на справки с данни по чл. 159а, ал. 6 НПК до съда са направени 164 предложения, като от съда са постановени 150 разрешения. Броят на протоколите за унищожаване на справки по чл. 159а, ал. 6 НПК е 141⁹⁵.

Контрол на мярката за неотклонение „задържане под стража” и другите мерки на процесуална принуда

От изготвените и внесените в съда общо 4 600 (3 924; 3 331) искания по чл. 64 НПК, уважени са 3 945 (85.8%), а неуважените са 569. Неразгледани към края на 2023 г. са 86 искания – 1.9% от внесените.

В тригодишния период се наблюдава тенденция на нарастване на делата на уважените от съда искания по чл. 64 НПК от внесените – 85.8% (83.6%; 82.8%). Делът на неуважените искания през настоящия отчетен период е по-нисък, спрямо предходните два отчетни периода – 12.4% за 2023 г., при 13.3% за 2022 г. и 13.9% за 2021 г.

От прокурор са протестирани 226 (173; 217) определения на съда, с които не е уважено искане за вземане на мярка „задържане под стража“ или е взета по-лека мярка за неотклонение. Уважените от съда протести са 65 (76; 82), или 28.8% (43.9%; 37.8%). Неуважени са 149 (95; 132) протеста.

Мярка за неотклонение „задържане под стража” е взета спрямо 4 004 (3 403; 2 962) лица, разпределени по апелативни райони, както следва:

Апелативен район	Лица с мярка за неотклонение „задържане под стража“
АП София	1 577
АП Пловдив	974
АП Бургас	521
АП В. Търново	509
АП Варна	420
ВоАП	3

⁹⁵ В някои прокуратури с един протокол са унищожавани повече от една справка по дадените съдебни разрешения.

В края на 2023 г. с мярка „задържане под стража“ са 875 лица, от които в срок до 2 месеца – 409 лица, до 8 месеца – 436 и до 18 месеца – 30. През годината с мярка за неотклонение „домашен арест“ са били 412 (313; 313) лица.

По реда на чл. 63, ал. 5 НПК прокурорите са разпоредили освобождаване и са определили по-лека мярка за неотклонение по отношение на 78 (81; 79) лица, а по реда на чл. 63, ал. 6 НПК – спрямо 219 (197; 150) лица. На основание чл. 234, ал. 8 НПК от прокурор са отменени мерки за процесуална принуда, наложени спрямо 787 (739; 1 013) лица.

При упражняване на контрол за предотвратяване на незаконосъобразно прилагане на мерките за процесуална принуда в помощ на прокурорите е Електронен регистър за сроковете по чл. 368, ал. 1 и по чл. 234, ал. 8 НПК⁹⁶.

Дейност по чл. 83а – 83е ЗАНН – налагане на имуществени санкции на юридическите лица (ЮЛ), които са се обогатили или биха се обогатили от извършени престъпления

През отчетната година прокурорите са постановили 375 отказа за изготвяне на предложения по чл. 83б ЗАНН, като при инстанционния контрол 308 прокурорски акта са потвърдени и 4 акта са отменени.

През 2023 г. прокурорите са внесли 54 (48; 55) предложения по чл. 83б ЗАНН, по отношение на 54 (48; 55) юридически лица. Общият размер на неправомерната имуществена облага е 4 727 539 лева. По апелативни райони, внесените предложения се разпределят, както следва: АП Бургас – 33, АП Пловдив – 10, АП В. Търново – 9 и АП Варна – 2. За налагане на обезпечителни мерки по реда на чл. 83в ЗАНН от прокурор са внесени 6 (3; 1) искания, всички изготвени от ОП Пазарджик, като три от исканията са уважени от съда и три са неуважени.

От първоинстанционен съд са уважени 43 (32; 27) предложения, на основание чл. 83г, ал. 7, т. 1 ЗАНН. Неуважени са 7 (6; 12), като останалите в рамките на отчетния период са неразгледани. От окръжните прокуратури са подадени 6 протеста, като 4 са разгледани, от които три са уважени и един не е уважен.

В законна сила са влезли 46 (28; 39) решения, с които на 46 ЮЛ са наложени имуществени санкции в общ размер на 2 301 879 лева. Преобладаващата част от наложените санкции са за престъпления против интелектуалната собственост, престъпления с предмет фондове на ЕС и за данъчни престъпления.

Действия при конкуренция на административнонаказателна и наказателна отговорност

През 2023 г. по чл. 72, ал. 1, т. 1, вр. чл. 70, ал. 2, т. 5 ЗАНН са изготвени и внесени в съда 16 (14; 18) предложения от окръжните прокуратури и 65 (63; 72) предложения от районните прокуратури. Разгледани от съда са 84 (72; 87) предложения, като са уважени 75 (62; 74), а неуважените са 9 (10; 13). Неразгледани от съда са 20 (27; 17) предложения⁹⁷.

Въз основа на уважените предложения, са отчетени 50 (48; 47) възобновявания на досъдебни производства.

⁹⁶ Въведен със Заповед № 3551 от 25.11.2013 г. на главния прокурор.

⁹⁷ В броя на неразгледаните предложения са включени и такива, внесени в предходни периоди, по които няма произнасяне на съда в края на отчетния период.

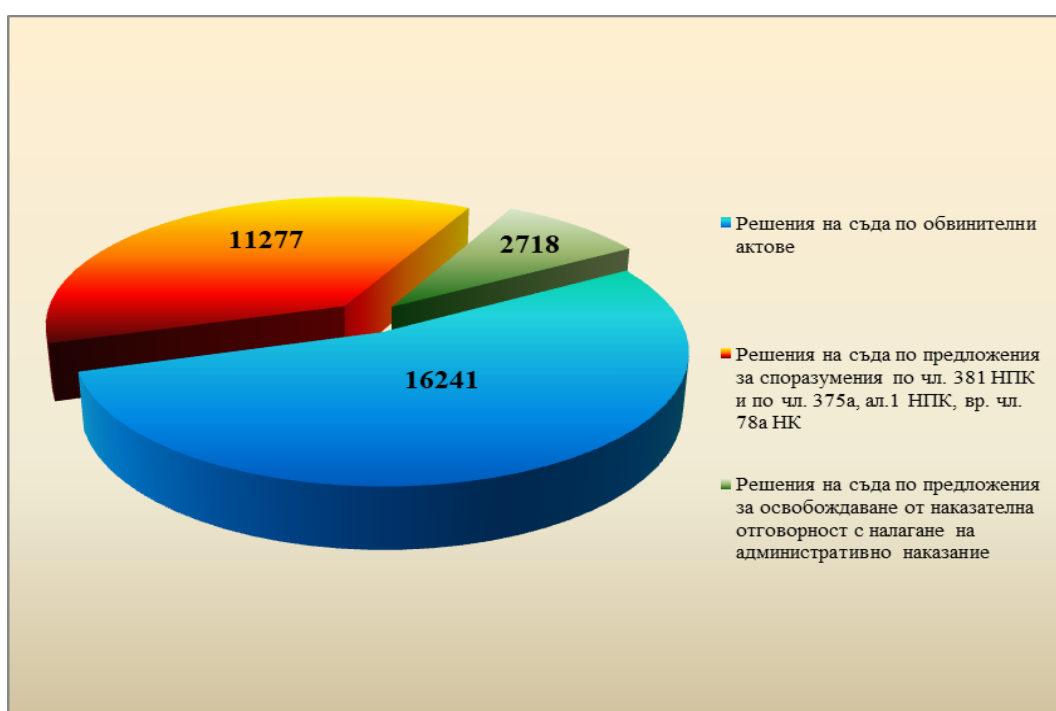
II. СЪДЕБНА ФАЗА

1. Наказателносъдебен надзор (НСН)

Образувани, разгледани и решени дела

През 2023 г. в съда са внесени общо 27 969 (28 774; 29 316) прокурорски акта, от които 14 271 обвинителни акта, 11 115 споразумения⁹⁸ за решаване на наказателното производство и 2 583 постановления с предложение за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание. Броят на лицата по внесените в съда прокурорски актове е 30 360 (30 915; 31 764).

В съда са образувани 28 122 (28 979; 29 547) наказателни дела (в тях се включват и делата, образувани по внесените в края на 2022 г. прокурорски актове). Съдилищата са постановили общо 30 236 (30 885; 31 451) съдебни решения по внесените с прокурорски акт дела.

Фиг. 31. Решения по внесените прокурорски актове

През отчетния период прокурорите са взели участие в 61 146 съдебни заседания (61 296; 65 881) по 38 267 (38 108; 40 577) наказателни дела. Участвали са и в 16 673 (17 448 ; 17 500) разпоредителни заседания⁹⁹.

По внесените *обвинителни актове* съдилищата са постановили 16 241 (16 641; 17 134) решения.

По предложение за *решаване на делото със споразумение в досъдебното производство* от съда са постановени 11 277 (10 994; 10 574) решения. Тенденцията за висок относителен дял на одобрените от съда споразумения се запазва и през отчетния период – 98% (98.4 %; 98%).

По реда на Глава двадесет и осма от НПК (освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание по чл. 78а НК) са разгледани общо 2 718 (3 300; 3 743) *предложения*, внесени в съда на основание чл. 375 НПК. От тях от съда са уважени 2 466 (3 008; 3 388), или 90.7% (91.1% ; 90.5%).

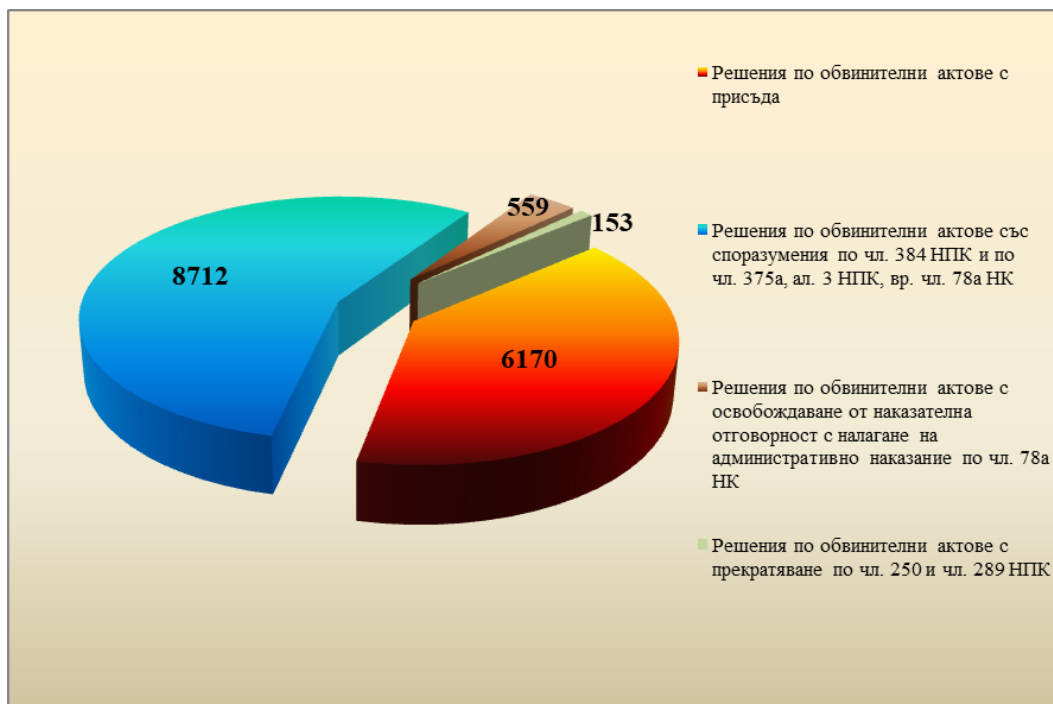
⁹⁸ Вж. Раздел втори, II. Досъдебна фаза, т. 2.3., бел. № 91.

⁹⁹ Чл. 247в – чл. 248а НПК (ЗИДНПК, обн. ДВ, бр. 63/2017 г., изм. и доп. ДВ, бр. 110 от 29.12.2020 г.).

През 2023 г. съдът е одобрил 742 *споразумения* по чл. 375а, ал. 1 НПК, вр. чл. 78а НК, като санкционирани лица са 753.

По реда на чл. 375а, ал. 3 НПК, вр. чл. 78а НК по внесени обвинителни актове, съдът е одобрил 126 споразумения, постигнати след образуване на съдебното производство, но преди приключване на съдебното следствие. Санкционирани лица са 130. По внесени в съда предложения по чл. 78а НК съдът е одобрил 346 споразумения, постигнати след образуване на съдебното производство, но преди приключване на съдебното следствие. Санкционирани са 366 лица.

Не може да се направи съпоставка с предходни периоди, тъй като разпоредбата на чл. 375а НПК за решаване на делото със споразумение при наличие на основанията по чл. 78а НК е нова, приета през 2023 г.

Фиг. 32. Видове решения по внесените обвинителни актове

По внесените през 2023 г. обвинителни актове съдилищата са постановили 5 557 (5 433; 5 841) осъдителни присъди, което съставлява 34.2% (32.6%; 34.1%) от съдебните решения по всички внесени в съда обвинителни актове. В тригодишния период се наблюдава динамика по този показател, като броят им спрямо 2022 г. се увеличава, но намалява спрямо 2021 г.

С одобряване на *споразумение за решаване на делото в съдебното производство* са приключени 8 712 (9 110; 9 164) дела, което съставлява 53.6% (54.7%; 53.5%) от решенията на съда по внесени обвинителни актове.

Констатира се увеличение на относителния дял на постановените осъдителни присъди спрямо общия брой решения на съда по внесените обвинителни актове, което се дължи на по-ниския дял на решенията със споразумение в съдебното производство дела.

Намаляване спрямо предходните две години има както на броя, така и на дела на приключените съдебни производства с решения за *освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание по реда на чл. 78а НК*, образувани по обвинителни актове – 559 (647; 610), което съставлява 3.4% (3.9%; 3.6%) от съдебните решения по внесените дела с обвинителен акт.

В сравнение с 2022 г. е налице увеличение, а спрямо 2021 г. има намаление на абсолютния брой на прекратените от съда наказателни производства, на основание чл. 250 и чл. 289 НПК – 153 (114; 157). Като относителен дял решенията на съда, с които се прекратява производството по внесените обвинителни актове, съставляват 0.9% (0.7%; 0.9%).

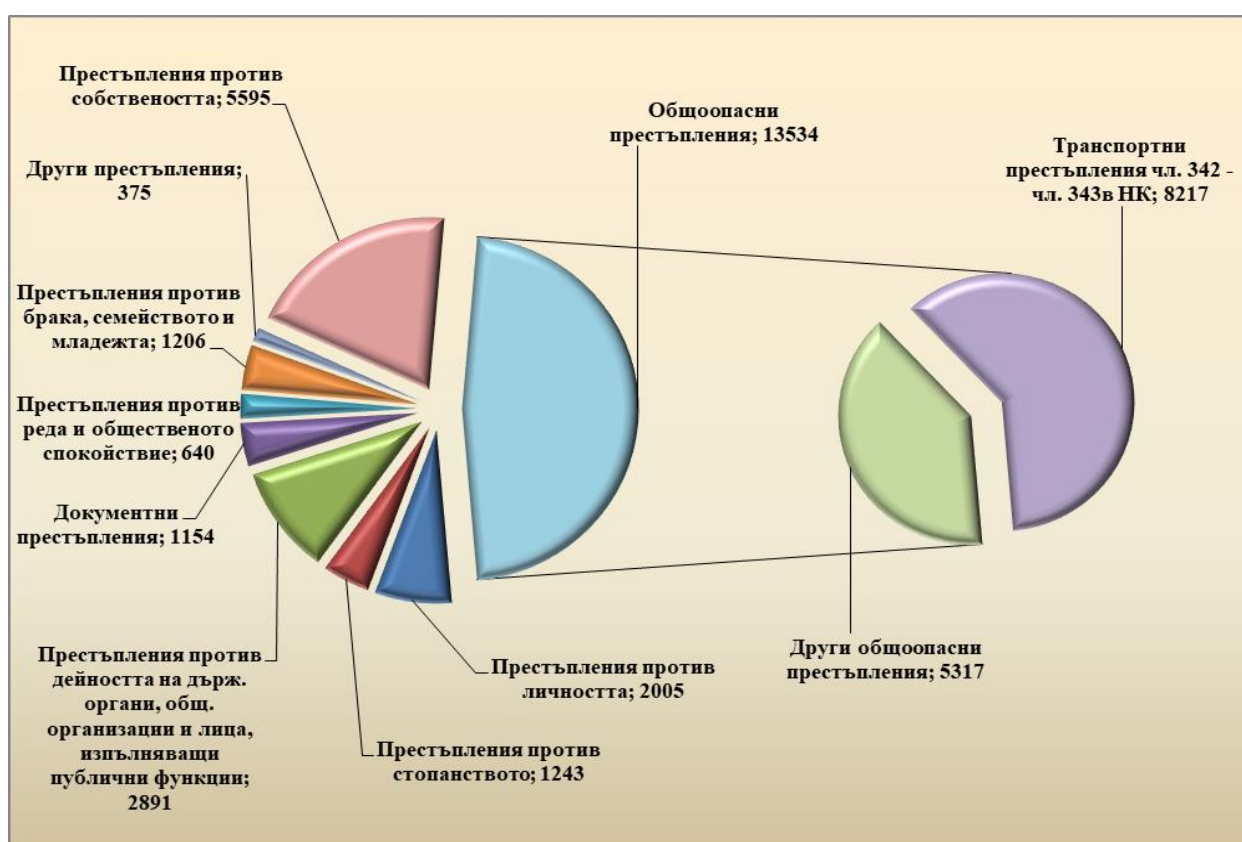
Осъдителни и санкционни решения, осъдени и санкционирани лица

През отчетния период са постановени 28 346 (28 971; 29 367) осъдителни и санкционни решения спрямо 29 580 (30 113; 31 054) лица. Относителният дял на осъдените и санкционирани лица, спрямо предадените на съд 30 360 лица, е 97.4% (97.4%; 97.8%), както е бил и през 2022 г., но е по-нисък спрямо 2021 г.

С влязъл в сила съдебен акт са осъдени и санкционирани 28 643 (29 048; 29 595) лица, което е 94.3% (94%; 93.2%) от общо предадените на съд. В тригодишния период се наблюдава намаляване на броя им и нарастване на техния дял спрямо общо предадените на съд лица.

Запазва се констатираната и в предходни отчетни периоди трайна тенденция на висок относителен дял на осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт – 97.6%, при 97.8% за 2022 г. и за 2021 г.

Структурата на осъдените/санкционирани лица по видове престъпления е показана на следващата графика.

Фиг. 33. Структура на осъдени и санкционирани лица по влезли в сила осъдителни и санкционни решения, по видове престъпления, съобразно систематиката на НК

Протести – въззивни и касационни

През 2023 г. прокурорите са изготвили и подали 899 (1 051; 1 137) въззивни и касационни протеста. От разгледаните от съда 798 протеста, уважени са 272, или 34.1% (33.9%; 35.2%). Констатира се нарастване на този дял спрямо 2022 г. и намаление спрямо 2021 г.

Въззивните протести (извън тези срещу оправдателни присъди) са 227 (276; 374). От разгледаните от въззивните съдилища 195 протеста са уважени 83, което е 42.6% (51.2%; 38.3%) от разгледаните, като делът им намалява спрямо 2022 г., но е по-голям спрямо 2021 г.

Срещу *оправдателни присъди и решения* са подадени 547 (657; 638) въззивни протеста. От тях са разгледани 509, като са уважени 151, което съставлява 29.7 % (28.2%;

33.1%). Налице е увеличаване на относителния дял на уважените въззивни протести срещу оправдателни присъди и решения спрямо 2022 г. и намаление – спрямо 2021 г.

Подадени са 28 *касационни протеста* (извън тези срещу оправдателни присъди), при 25 за 2022 г. и 41 за 2021 г. Уважени са 9, което съставлява 47.4% (25%; 30.6%) от разгледаните протести.

Срещу въззивни оправдателни присъди и решения са подадени 97 (93; 84) касационни протеста. От разгледаните 75, уважените от съда са 29, или 38.7% (21%; 38.2%).

През 2023 г. се установява нарастване на относителния дял, както на уважените касационни протести (извън тези срещу оправдателни присъди), така и на уважените касационни протести срещу въззивни оправдателни присъди и решения, спрямо 2022 г.

И през настоящия отчетен период апелативните прокуратури констатират аналогични на посочените в предходни години причини за неуважаване на протестите от съда, диференцирани в следните групи:

- ✓ различна оценка на доказателствата от съда и от прокуратурата, която предпоставя и различни правни изводи;

- ✓ недостатъчна обосноваост на протестите, непосочване на конкретни доводи в подкрепа на релевираните основания;

- ✓ подаване на „бланкетни“ протести, без да се посочват допълнителни съображения, без да се познават и анализират мотивите към атакувания съдебен акт или пропускане да се депозират допълнителни съображения към вече подадени протести;

- ✓ не се използват процесуалните възможности за отправяне на искания за събиране на доказателства за изясняване на включени в предмета на доказване факти във въззивните протести;

- ✓ неправилно посочване и аргументиране на основанията по чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 2 НПК при изготвяне на касационните протести, без да се отчита спецификата на касационното производство.

Подаването на протест винаги следва да е резултат от задълбочена и обективна преценка за наличието на процесуални основания за протестиране на съдебния акт. Необходимо условие за изготвяне на обосновани протести (въззивни и касационни), особено срещу оправдателни съдебни актове, е внимателното проучване на мотивите на съдебния акт и на доказателствата по делото, въз основа на които съдът е приел за установени фактите и е приложил материалния закон. Прокуратурите следва да продължат да прилагат утвърдената практика на анализ на причините, довели до постановяване на оправдателни присъди и неуважаване/оставяне без разглеждане на протестите, като повишат усилията за подобряване на качеството им.

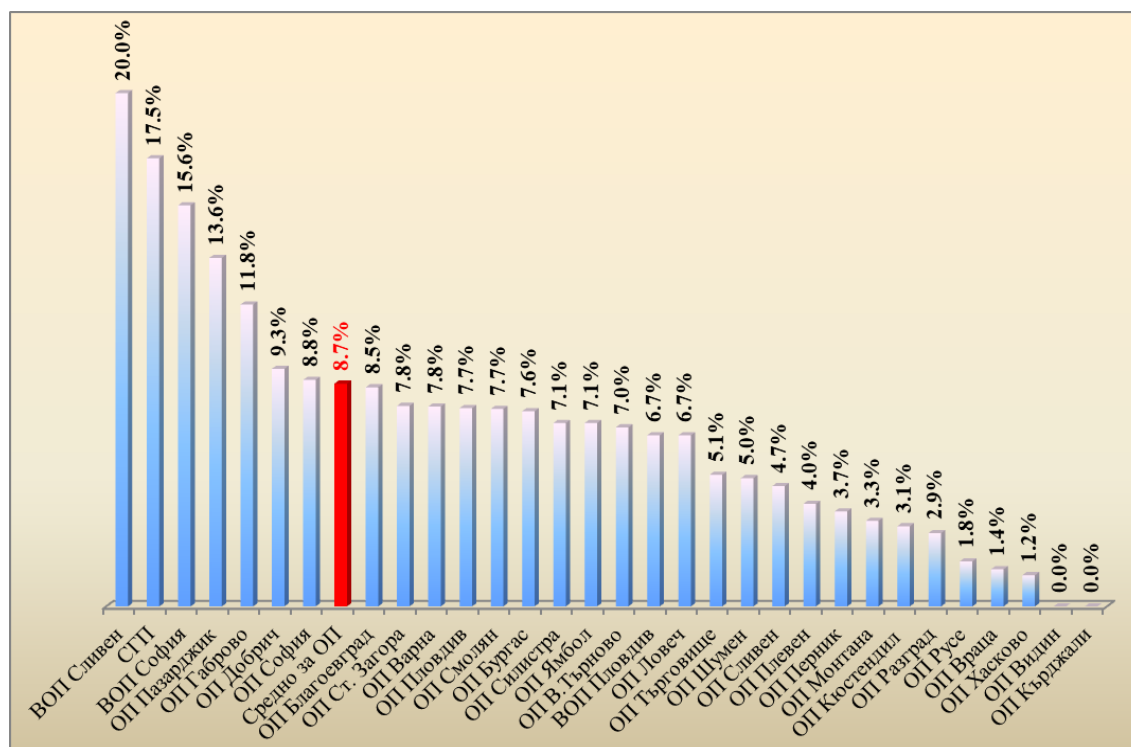
2. Постановени оправдателни присъди и върнати от съда дела

Върнати от съда дела

От общо внесените през отчетния период 27 969 (28 774; 29 316) прокурорски акта, от съдилищата са върнати 821 (837; 951) дела. Запазва се нисък относителният дял на върнатите дела на прокурор, спрямо внесените в съда – 2.9% (2.9 %; 3.2%), който е идентичен с този за 2022 г. и по-малък – спрямо 2021 г.

Данни за върнатите от съда дела, спрямо внесените прокурорски актове по районни и окръжни прокуратури, са представени в следващите графики.

За окръжните прокуратури

Фиг. 34. Относителен дял на върнатите от съда дела спрямо внесените прокурорски актове за **окръжните прокуратури**

Средният за страната относителен дял на върнати дела на окръжните прокуратури за 2023 г. е 8.7%. Сравнението на данните с предходните две години (9.2%; 9.4%) по този показател сочи на тенденция на намаляване.

С по-нисък от средната стойност за окръжните прокуратури е относителният дял на върнатите дела в 24 окръжни прокуратури. С над средния дял са 7 окръжни прокуратури.

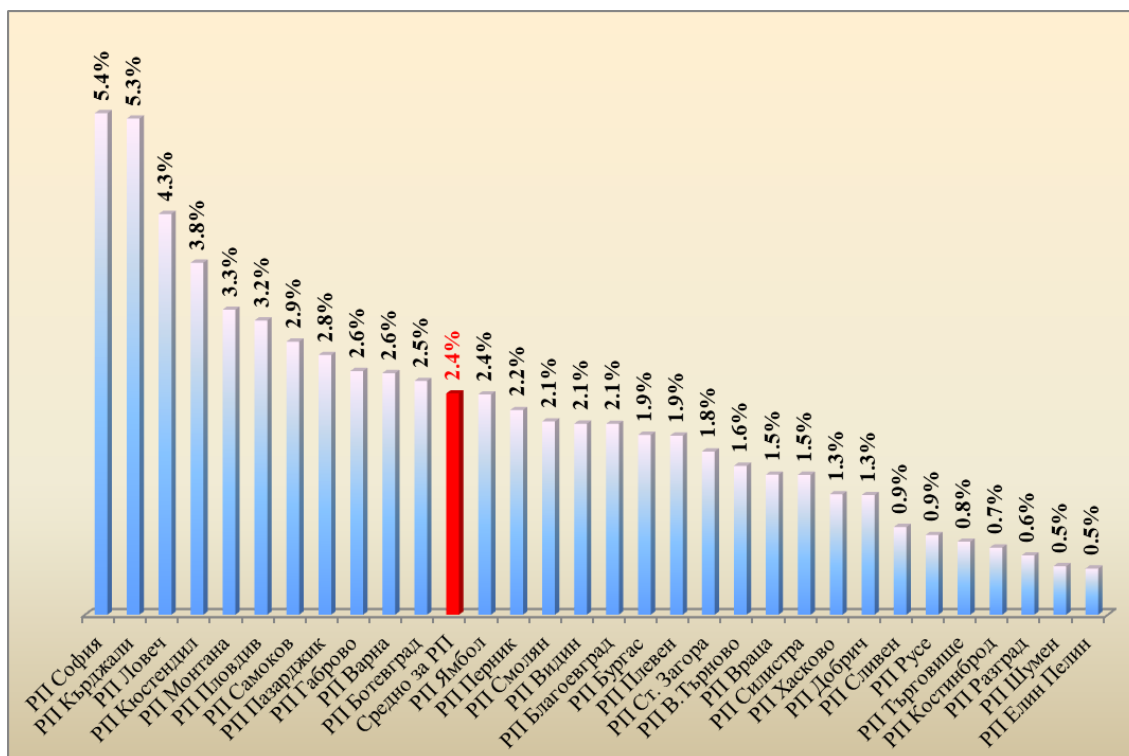
С най-нисък дял са: ОП Хасково – 1.2%, ОП Враца – 1.4%, ОП Русе – 1.8%, ОП Разград – 2.9%, ОП Кюстендил – 3.1% и ОП Монтана – 3.3%. Окръжните прокуратури Видин и Кърджали не отчитат върнати от съда дела през 2023 г.

Най-висок относителен дял на върнати от съда дела се констатира във: ВОП Сливен – 20%, СГП – 17.5%, ВОП София – 15.6%, ОП Пазарджик – 13.6%, ОП Габрово – 11.8% и ОП Добрич – 9.3%.

Сериозно увеличение на делата на върнатите дела, спрямо внесените в съда, сравнено с предходната година, се констатира във ВОП Сливен – 20% при 5.7% за 2022 г. и в ОП Смолян – 7.7% при 0% за 2022 г., при ниски абсолютни стойности на върнатите дела и на внесените в съда дела.

По-добри резултати спрямо предходната година се констатират в ОП Видин и ОП Кърджали – без върнати дела за 2023 г. при съответно 8.3% и 4% за 2022 г., ОП Габрово – 11.8% при 20% за 2022 г., ОП Враца – 1.4% при 7.9% за 2022 г., ОП Кюстендил – 3.1% при 11.6% за 2022 г., ОП Силистра – 7.1% при 12.8% за 2022 г., ОП Пловдив – 7.7% при 12.5% за 2022 г., ОП София – 8.8% при 16.1% за 2022 г., ОП Перник – 3.7% при 10% за 2022 г., ОП Монтана – 3.3% при 9.5% за 2022 г., ОП Разград – 2.9% при 4.8% за 2022 г.

За районните прокуратури

Фиг. 35. Относителен дял на върнатите от съда дела спрямо внесените в съда прокурорски актове за районните прокуратури

През 2023 г., както и в предходните години, средният относителен дял на върнатите дела спрямо внесените в съда прокурорски актове за районните прокуратури – 2.4%, е под средния за страната, който е 2.9%. Видно от графиката, повечето прокуратури (20) са под средния дял за РП, а 11 районни прокуратури са над средния дял. Две районни прокуратури (СРП и РП Кърджали) са с над два пъти по-висок от средния за РП относителен дял на върнатите от съда дела.

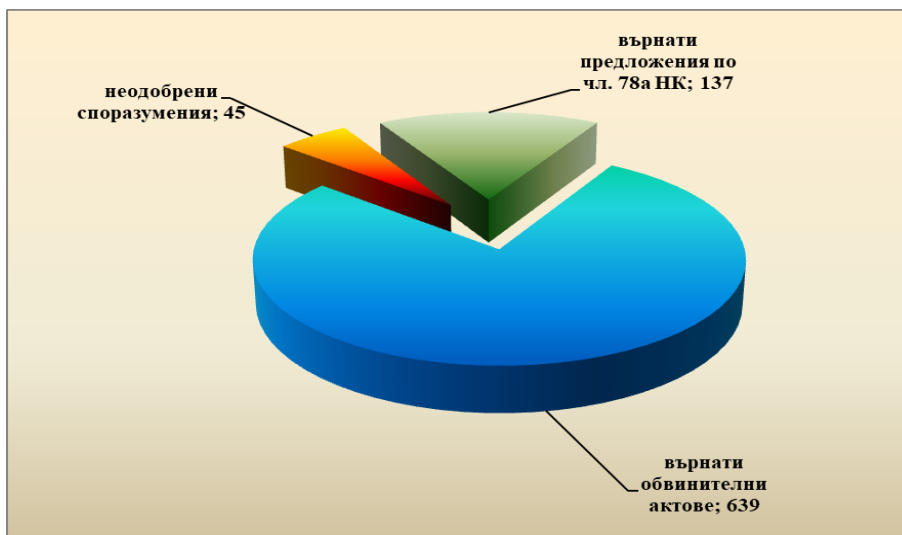
Най-добри резултати (с под 1%) по този показател отчитат РП Елин Пелин и РП Шумен – с по 0.5%; РП Разград – 0.6%, РП Костинброд – 0.7%; РП Търговище – 0.8%, РП Русе и РП Сливен – с по 0.9%.

Най-висок относителен дял на върнати дела на прокурор се констатира в РП София – 5.4%, РП Кърджали – 5.3%, РП Ловеч – 4.3%, РП Кюстендил – 3.8%, РП Монтана – 3.3% и РП Пловдив – 3.2%.

Оптимизацията в структурата на районните прокуратури в периода от 2020 г. до 2022 г. и трансформирането на част от районните прокуратури в териториални отделения на други районни прокуратури (в областния център) не позволява извършване на обективна съпоставка на данните по този показател с предходни години.

Върнати от съда дела по видове внесени прокурорски актове

И през 2023 г. се запазва тенденцията, най-голям брой на върнатите от съда дела да са по внесените обвинителни актове – 639 (638; 696), или 77.8% (76.2%; 73.2%) от общо върнатите 821 дела.

Фиг. 36. Върнати дела по обвинителни актове, по споразумения и по чл. 78а НК

В таблицата по-долу по апелативни райони са представени данните за 2023 г. за внесените в съда и върнатите на прокурор обвинителни актове, както и за съотношението на върнатите, спрямо внесените в съда обвинителни актове.

АП райони	Внесени в съда обвинителни актове	Върнати от съда обвинителни актове	Относителен дял на върнатите обвинителни актове спрямо внесените
Общо за ПРБ	14 271	639	4.5%
АП София	4 420	258	5.8%
АП Пловдив	2 827	158	5.6%
АП В. Търново	2 147	70	3.3%
АП Бургас	2 417	76	3.1%
АП Варна	2 426	72	3.0%
ВоАП	34	5	14.7%

Относителният дял общо за ПРБ на върнатите обвинителни актове, спрямо внесените в съда – 4.5%, през 2023 г. е нараснал спрямо 2022 г. – 4.3%, но е намалял спрямо 2021 г., когато е бил 4.6%.

С най-висок относителен дял на върнати дела, образувани по обвинителни актове, спрямо внесените в съда дела, е районът на Военно-апелативната прокуратура – 14.7% (при ниски абсолютни стойности), следван от района на АП София – 5.8% и района на АП Пловдив – 5.6%, с показатели над средното за страната.

Както и през предходната година, ВоАП продължава да е с най-висок относителен дял на върнати дела, образувани по обвинителни актове – 14.7% при 21.1% за 2022 г., въпреки отчетеното намаление спрямо предходната година. Намаление на относителния дял, спрямо предходния отчетен период, се констатира и в района на АП София – 5.8% при 6.2% за 2022 г. При останалите апелативни райони се наблюдава увеличение с около 0.3 процентни пункта, като за АП Пловдив увеличението е с 0.7 процентни пункта.

От разпоредително заседание, на основание чл. 249, ал. 2, вр. чл. 248, ал. 1, т. 3 НПК, от съда са върнати 622 дела (618; 675), което съставлява е 97.3% (96.9%; 97%) от всички върнати дела, образувани по обвинителни актове.

Очевидна фактическа грешка в обвинителния акт (чл. 248а, ал. 1 НПК) съдът е констатирал по 112 наказателни дела, като през предходните два отчетни периода случаите са по 110 за всяка от двете години.

Само в един случай (3 за 2022 г. и 5 за 2021 г.) съдебното производство е прекратено на основание чл. 248а, ал. 2, пр. 1 НПК и делото е върнато на прокурор, поради невнасяне на обвинителен акт в изискуемия седемдневен срок. Както и през предходната година, няма прекратено съдебно производство (при 3 за 2021 г.) поради неотстраняване на констатирана очевидна фактическа грешка.

През отчетната 2023 г. прокурорите са подали общо 425 протеста срещу определения и разпореждания на съдилищата за връщане на делото¹⁰⁰.

Разпределението им по апелативни райони е представено в следващата таблица.

Апелативни райони	Протести срещу върнати от съда дела			
	Внесени в съда протести срещу върнати от съда дела	от тях:		Относителен дял на уважените от съда протести спрямо разгледаните
		Разгледани от съда	Уважени от съда	
Общо за ПРБ	425	352	117	33.2%
АП Варна	36	33	13	39.4%
АП София	186	136	47	34.6%
АП Бургас	46	38	12	31.6%
АП Пловдив	107	100	31	31%
АП В. Търново	47	42	13	31%
ВоАП	3	3	1	33.3%

От въззивни съдилища са разгледани 352 (379; 362) протеста, от които са уважени 117 (137; 150), което е 33.2% (36.1%; 41.4%) от разгледаните протести.

Продължава да е висок дялът на неуважените протести, което изисква по-висока самовзискателност и по-добро познаване на съдебната практика от страна на прокурорите при изготвяне на обвинителните актове и протестите.

Върнати дела по предложения по чл. 78а НК и по споразумения

През 2023 г. върнатите от съда дела, на основание чл. 377 НПК, образувани по предложение на прокурора за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание по чл. 78а НК, са 137 (163; 195). Трета поредна година се отчита намаляване на броя на върнатите дела от тази категория. В сравнение с предходните години, се констатира намаляване и на относителния им дял, спрямо всички върнати от съда дела – 16.7% (19.5%; 20.5%).

Неодобрени от съда са 225 (171; 210) предложения за споразумения. От тях 45 (36; 60) са върнати на прокурора поради допуснати нарушения на процесуалните правила. Останалите 180 (135; 150) споразумения не са одобрени от съда поради неприети от страните промени в споразумението, предложени от съда или поради последвал отказ от страна на обвиняемите/подсъдимите, делото да бъде решено по реда на Глава двадесет и девета от НПК.

¹⁰⁰ На основание чл. 249, ал. 3, вр. чл. 248, ал. 1, т. 3 НПК и разпореждания по чл. 377, ал. 2 НПК.

Върнати от съд дела за престъпления от особен обществен интерес

През 2023 г. общият брой на върнатите от съда дела, образувани за престъпления от особен обществен интерес, е 235 (205; 209), при внесени в съда 5 114 (4 597; 5 399) прокурорски акта по такива дела. Относителният им дял, спрямо общия брой на внесените в съда прокурорски актове по дела от особен обществен интерес, съставлява 4.6% (4.5%; 3.9%).

Върнатите дела за трафик на хора са с най-висок относителен дял, спрямо внесените в съда прокурорски актове – 40.5%, следвани от делата за организирана престъпност – 30.3%; за изпиране на пари – 18.2%; за корупция – 16.1% и за данъчни престъпления – 12.5%.

Традиционно най-нисък е относителният дял на върнатите от съда дела, спрямо внесените в съда прокурорски актове за трафик на наркотици – 2.1% и за подправени парични знаци и платежни инструменти – 4.1%.

Относителният дял на върнатите от съда дела за корупционни престъпления, спрямо внесените в съда прокурорски актове за този вид престъпления през 2023 г., е 16.1% при 17.7% за 2022 г. и 12.9% за 2021 г. Спрямо всички върнати от съда дела от особен обществен интерес, делът на върнатите дела за корупционни престъпления е 17.4%, при 24.9% за 2022 г. и 21.1% за 2021 г.

Най-висок дял на върнати от съда дела от особен обществен интерес се констатира при прокуратурите с обща компетентност в окръжните райони на: СГП – 14.2%, ОП София – 7.3%, ОП Габрово и ОП Пазарджик – 5.9%. Трите военноокръжни прокуратури не отчитат върнати от съда такива дела, като ВОП Сливен не е внесла в съда дела от тази категория.

Прокуратурите от окръжни райони Ловеч, Монтана, Видин и Ямбол нямат нито едно върнато дело от особен обществен интерес.

Причини за връщане на делата

И през настоящия отчетен период апелативните прокуратури в страната констатира аналогични на посочените в предходни години причини за връщане на делата.

Въз основа на събираната и обобщавана в отдел 03 „Съдебен“ във ВП информация, причините за връщане на делата позволяват обособяването им в пет групи.

✓ Допускани на досъдебното производство отстраними съществени нарушения на процесуалните правила. По-конкретно те се изразяват в нарушения на процесуалните права на обвиняемия, свързани с правото му на защита, изразяващи се в: непълно и/или неточно формулиране на обвинението при привличането като обвиняем; допуснати технически неточности в постановлението за привличане на обвиняем; извършване на процесуални действия без защитник или с участие на един и същ защитник при противоречиви интереси на обвиняемите; непредявяване на разследването, въпреки направено искане от обвиняемия; процесуални нарушения при водене на задочно производство; нарушения на процесуалните права на пострадалия, изразяващи се в непредявяване на разследването при направено искане или неразясняване на правата му.

✓ Допусканите съществени процесуални нарушения след приключване на разследването при произнасяне на прокурора по реда на чл. 242, ал. 1 НПК, при изготвянето на обвинителните актове, най-често се изразяват в непосочване на квалифициращи признаци и/или елементи от състава на престъплението или на конкретни нарушения на законови норми при бланкетните състави; непълно описание на фактическата обстановка в обвинителния акт, което не позволява да бъдат изведени признаците на престъплението, непосочване на действията, с които се осъществява престъплението; противоречие между обстоятелствената част и диспозитива на обвинителния акт.

✓ Неотстраняване на констатирани от съда очевидни фактически грешки в обвинителния акт.

✓ Неодобряване на внесено по реда на чл. 382 НПК споразумение, най-често поради неприемане на правната квалификация на деянието, вида, размера или начина на изтърпяване на предложеното наказание или несъгласие на прокурора, обвиняемия или неговия защитник с предложените от съда промени в споразумението.

✓ Липса на основание по чл. 78а НК, когато делото е внесено по реда на чл. 375 НПК.

Оправдателни присъди и решения

През 2023 г. са постановени общо 706 (799; 768) оправдателни съдебни акта, от които 613 присъди и 93 решения. Запазва се ниският им относителен дял (под 3%), спрямо броя на внесените прокурорски актове в съда – 2.5% (2.8%; 2.6%).

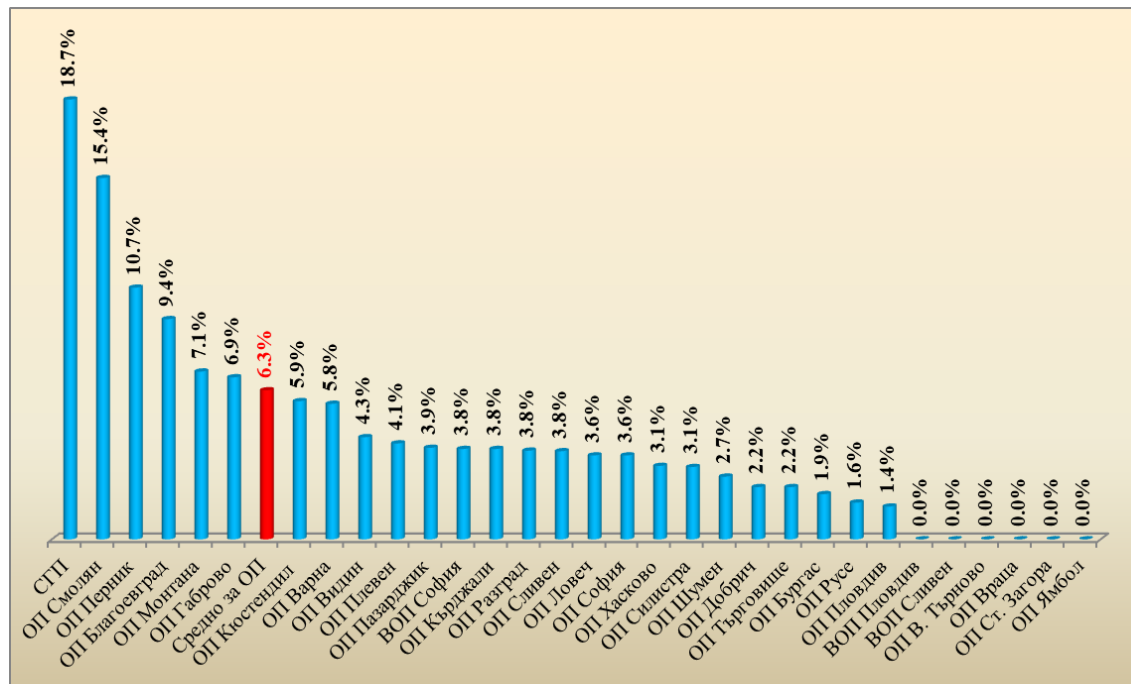
Оправдани лица

През отчетната година са оправдани 911 лица (930; 919) лица, което съставлява 3% (3%; 2.9%) от всички лица с постановен съдебен акт – 30 491 (31 043; 31 973). Наблюдава се устойчива тенденция на нисък дял на оправданите лица спрямо всички лица с постановен съдебен акт.

С влезли в сила съдебни актове – присъди и решения, са оправдани 692 (644; 665) лица, което е 2.4% (2.2%; 2.2%) от общия брой лица с влезли в сила съдебни актове – 29 335 (29 692; 30 260).

Данните за оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт, спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт, по окръжни и районни прокуратури, са представени в следващите графики.

За окръжните прокуратури

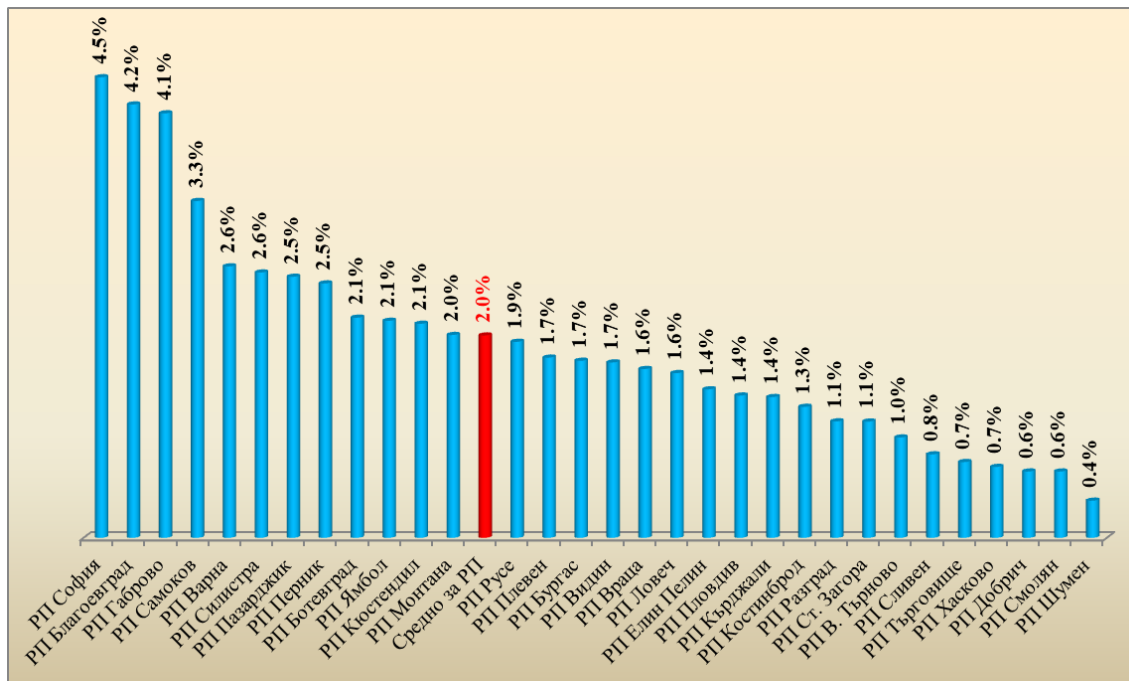
Фиг. 37. Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт, по окръжни прокуратури

Средният относителен дял през 2023 г. на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт, за окръжните прокуратури е 6.3% при 5.4% за 2022 и 4.9% за 2021 г.

В окръжните прокуратури В. Търново, Враца, Стара Загора и Ямбол и във военноокръжните прокуратури Пловдив и Сливен няма оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт.

Най-висок относителен дял на оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт се констатира в: СГП – 18.7%, ОП Смолян – 15.4%, ОП Перник – 10.7% и ОП Благоевград – 9.4%.

За районните прокуратури

Фиг. 38. Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт, по районни прокуратури

За районните прокуратури през 2023 г. средният относителен дял на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт, е 2%, при 1.9% за 2022 и за 2021 г., което сочи на устойчивост по този показател.

Три районни прокуратури – СРП, РП Благоевград и РП Габрово, отчитат дял над 4% на оправданите с влязъл в сила съдебен акт лица спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт. С най-нисък дял са районните прокуратури: Шумен, Смолян, Добрич, Хасково, Търговище и Сливен – под 1%. Няма районна прокуратура без оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт.

Промените в организационната структура на районните прокуратури през последните две години не позволява извършване на обективна съпоставка с данни на база тригодишен отчетен период.

Оправдани лица за престъпления от особен обществен интерес

През 2023 г. с влязъл в сила съдебен акт по дела, образувани за престъпления от особен обществен интерес, са оправдани 176 (151; 135) лица. Съпоставено с данните от предходните две години, се забелязва повишаване на абсолютния им брой, но относителният им дял спрямо всички лица с постановен окончателен съдебен акт за престъпления от особен обществен интерес, се запазва същият като през 2022 г. – 3.3% при 2.5% за 2021 г.

Най-много са оправданите лица по делата за организирана престъпност – 53. Спрямо предходните години, увеличението е в пъти, като през 2022 г. са оправдани 13 лица, а през 2021 г. – 17.

При останалите категории престъпления се наблюдават показатели, съизмерими с предходните години.

За корупционни престъпления са оправдани 40 лица, при 48 за 2022 г. и 39 за 2021 г., или 15% от всички лица с влязъл в сила съдебен акт.

За изпиране на пари са оправдани 5 лица, при 3 за 2022 г. и 1 за 2021 г., или 26.3% от всички лица с влязъл в сила съдебен акт.

За злоупотреба със средства на ЕС през 2023 г. са оправдани 3 лица, при същия брой за 2022 г. и 1 за 2021 г., или 9.1% от всички лица с влязъл в сила съдебен акт.

Висока ефективност в работата на прокурорите се наблюдава по делата за трафик на наркотици – 32 оправдани лица, при 50 за 2022 г. и 48 за 2021 г., или само 0.8% от всички лица с влязъл в сила съдебен акт по обвинение за трафик на наркотици.

За данъчни престъпления са оправдани 29 лица, при 27 за 2022 г. и 25 за 2021 г., или 8.5% от всички лица с влязъл в сила съдебен акт.

По дела за подправка на парични знаци и платежни инструменти за оправдани 12 лица, при 5 за 2022 г. и 4 за 2021 г., или 4.3% от всички лица с влязъл в сила съдебен акт.

За трафик на хора са оправдани 2 лица, при също 2 за 2022 г. и нито едно за 2021 г., или 4.8% от всички лица с влязъл в сила съдебен акт.

Причини за постановяване на оправдателни присъди

Основните причини за постановяване на оправдателни присъди са изведени въз основа на критериите в Указанията за подобряване работата на Прокуратурата на Република България по наказателно-съдебния надзор¹⁰¹, които съгласно анализите на апелативните прокуратури, може да бъдат обособени според броя на установените случаи по следния начин:

✓ с най-голям относителен дял са случаите на неправилна квалификация на деянието в обвинителния акт поради незадълбочена проверка и анализ на събраните доказателства или поради неправилна преценка относно приложимия материален закон; непознаване на относимата съдебна практика;

✓ противоречива съдебна практика; промяна на доминиращата практика; различно тълкуване на материалноправните разпоредби, което не компрометираща тезата на внеслия обвинителен акт или поддържал обвинението прокурор;

✓ нови доказателства, събрани и установени в съдебната фаза, довели до промяна във фактическите и правни изводи и разколебаващи обвинителната теза;

✓ пропуски, грешки или пасивност при събиране на доказателства в хода на досъдебното производство, които водят до непълнота на разследването или създават предпоставки за изключване на доказателства;

✓ пропуски и процесуална пасивност на прокурора в съдебната фаза на наказателното производство или неподаване на съответен протест.

Констатациите за допуснатите нарушения налагат необходимост от повишаване на контрола, упражняван от наблюдаващите прокурори върху работата на разследващите органи, за спазване на изискванията на НПК при установяване на релевантните факти в досъдебното производство и за провеждане на обективно, всестранно и пълно разследване, което значително би подобрило резултатите в съдебната фаза на наказателното производство. Следва да се обърне внимание на качеството на внасяните обвинителни актове и съобразяването им със съдебната практика. Активното участие на прокурора в съдебното производство пред първоинстанционния и въззивния съд, прилагането на механизмите на редовния институционален контрол на съдебни актове и на извънредния способ за проверка на влезли в сила съдебни актове по Глава тридесет и трета от НПК също са важни предпоставки за преодоляване на констатираните недостатъци.

¹⁰¹ Утвърдени със Заповед № РД-02-29 от 15.12.2017 г. на главния прокурор.

3. Гражданскосъдебен надзор

През отчетната година прокурорите са предявили общо 1 164 (1 059; 1 457) граждански иска. В тригодишния период е налице динамика по този показател. Увеличен е броят на предявените искиве спрямо 2022 г., но спрямо 2021 г. броят им е намалял. От съда са разгледани 1 077 (988; 854) от предявените искиве, а са уважени 876 (815; 805) или 81.3%, спрямо 82.5% за 2022 г. и 94.3% за 2021 г.

За поредна година най-висок е броят на исковете за прекратяване на търговски дружества.

Най-много граждански искиве са предявени от: СГП – 405; ОП Бургас – 158; ОП Варна – 96 и ОП Пловдив – 69.

През 2023 г. прокурорите са участвали в 8 759 (8 690; 8 771) съдебни заседания, в които са разгледани 6 662 (6 309; 6 819) граждански дела.

През отчетната година на производство са били 6 858 първоинстанционни и 729 въззивни граждански дела с участие на прокурор. С решение са приключили общо 6 621 или 87.3% от разглежданите дела, от които 6 033 първоинстанционни и 588 въззивни дела.

Подадени са 425 (427; 470) жалби срещу съдебни решения, от които 290 (253; 301) въззивни жалби и 135 (174; 169) касационни. Разгледани са общо 213 (303; 306) жалби – 117 въззивни и 96 касационни. Уважени са 28 въззивни и 16 касационни жалби, което съставлява 20.7% от разглежданите жалби, спрямо 19.1% и 19.2% за предходните две години.

Дейност по Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество (ЗПКОНПИ) и Закона за отнемане на незаконно придобито имущество (ЗОНПИ)

Дейността на прокуратурата по Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество (ЗПКОНПИ), преименуван от 23.10.2023 г. на Закон за отнемане на незаконно придобито имущество (ЗОНПИ), се изразява в задължението за изпращане от наблюдаващите прокурори до директорите на съответните териториални дирекции на Комисията за отнемане на незаконно придобито имущество (КОНПИ) на уведомления по чл. 25 от закона. Те съдържат информация за образуваните, респ. постановленията, с които се отказва образуване на досъдебни производства за престъпления, попадащи в кръга на изброените в чл. 108, ал. 1 ЗОНПИ; за спиране, прекратяване или възобновяване на такива производства; за внасянето в съда на обвинителни актове, споразумения или предложения по чл. 78а НК по тези дела, наложените обезпечителни мерки върху имуществото на обвиняемия.

През 2023 г. на КОНПИ са изпратени 6 937 уведомления, спрямо 6 261 за 2022 г. и 6 567 за 2021 г.

Прокурорите от териториалните прокуратури са спазвали стриктно задълженията си, регламентирани в Инструкция № 1/08.04.2020 г. за условията, реда и сроковете за осъществяване на взаимодействие между КПКОНПИ, ПРБ, МФ, МВР, ДАНС и ИВСС.

В териториалните прокуратури са създадени и се водят нарочни регистри, в които се отчита дейността по ЗОНПИ.

ОП Варна, ОП Добрич и ОП Разград отчитат създаването на съвместни екипи с КПКОНПИ през 2023 г.

Като проблем се сочи липсата на обратна информация от КОНПИ относно образуваните от Комисията проверки, заведените съдебни искиве и резултата от тях.

Все още не е напълно завършена дейността по § 5 от ПЗР на ЗОПДНПИ – участие на прокурорите в съдебни заседания по неприключили производства по Закона за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност (ЗОПДИППД)¹⁰².

¹⁰² Отменен на 19.11.2012 г. със Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество.

Дейност по делата, образувани по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ)

През отчетния период са решени общо 927 (842; 824) дела по ЗОДОВ, от които 571 (450; 460) – първоинстанционни и 356 (392; 364) – въззивни. С осъждане на прокуратурата са приключили 670 (664; 681) дела – 393 първоинстанционни и 277 въззивни. Делът на осъдителните решения за прокуратурата спрямо общо решените дела по ЗОДОВ е 72.3%, при 78.9% за 2022 г. и при 82.7% за 2021 г., като се констатира тенденция на спад в тригодишния период.

И през 2023 г. се запазва висок делът на предявените искове по ЗОДОВ с цена над 25 000 лв. – 55.2% от решените първоинстанционни дела по ЗОДОВ са предявени пред окръжните съдилища като първа инстанция, с оглед цената на иска, респ. родовата подсъдност.

4. Осъдителни решения срещу Прокуратурата, на основание ЗОДОВ

През отчетната година 292 (255; 233) лица са осъдили Прокуратурата, на основание чл. 2 и чл. 26 ЗОДОВ. В сила са влезли 281 (248; 231) осъдителни съдебни решения.

Както и в предходните години, най-голям дял заемат решенията, постановени по искове с основание чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ, предвиждащ отговорност на държавата за вреди от незаконно обвинение – 249 решения, или 88.6% (91.1%; 94.4%).

От влезлите в сила решения, постановени по искове с правно основание чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ, 146 (134; 152) решения са за вреди от оправдаване на подсъдим с влязла в сила присъда, а 103 (92; 66) за вреди от прекратено наказателно производство.

На следващо място са уважените искове по чл. 26 ЗОДОВ, които имат за предмет вреди от нарушено право на разглеждане и решаване на делото в разумен срок. През отчетната година са постановени 22 осъдителни решения по чл. 26 ЗОДОВ.

Делата, по които са разгледани искове, предявени на останалите основания по чл. 2 ЗОДОВ, са много малко на брой. Седем решения са постановени по искове с правно основание чл. 2, ал. 1, т. 1 ЗОДОВ – за вреди от отменено незаконно задържане под стража. Две от влезлите в сила решения са за обезщетяване на вреди от изпълнение на наложено наказание над определения от съда срок или размер (чл. 2, ал. 1, т. 6 ЗОДОВ). Едно решение е постановено по иск за обезщетяване на вреди от незаконно използване на специални разузнавателни средства (чл. 2, ал. 1, т. 7 ЗОДОВ). През отчетния период не са постановявани осъдителни за ПРБ решения за вреди, произтичащи от нарушение на чл. 5, § 1 и § 2–4 ЕКЗПЧОС.

Присъдените обезщетения по влезли в сила осъдителни решения по ЗОДОВ през 2023 г. възлизат на 2 824 095,16 лв., спрямо 2 564 814,75 лв. за 2022 г. и 2 004 234,82 лв. за 2021 г.

Проблеми по приложението на ЗОДОВ

Предизвикателствата в дейността по приложението на ЗОДОВ, отчитани в предходните периоди, остават непроменени и през 2023 г.

✓ Отчита се като проблем законодателното решение за обективна отговорност на държавата за дейност на правозащитните органи. Би била уместна законодателна промяна, която да въведе отговорност само при доказани груби нарушения на закона, извършени от съответните правозащитни органи и имащи за резултат незаконност на наказателната репресия. При настоящото законово решение се стига до осъждане на Прокуратурата по ЗОДОВ в множество случаи, в които органите на ПРБ са действали изключително в изпълнение на своите законови правомощия и в съответствие с разпоредбите на процесуалния закон.

✓ Продължава да се констатира като проблем допусканата неразумна продължителност на наказателните производства. Тя съставлява самостоятелно основание за ангажиране на отговорността на държавата по чл. 26 ЗОДОВ, а при заведени искове по

чл. 2, ал. 1, т. 3 от Закона (незаконно обвинение) е релевантен фактор, който има съществено значение за размера на присъжданите обезщетения. Необходимо е наблюдаващите прокурори стриктно да следят за провеждане на досъдебното производство в законоустановените срокове.

✓ Публичното разпространяване на информация за водените наказателни производства винаги се оценява от съдилищата като фактор, който е причина за по-висок интензитет на увреждането и основание за присъждане на обезщетения в по-големи размери. Необходимо е говорителите на прокуратурите, наблюдаващите прокурори и административните ръководители много внимателно да преценяват в кои случаи и каква информация да предоставят на медиите, като се поддържа баланс между правото на обществото да получава адекватна и достоверна информация, интересите на разследването, презумпцията за невинност и правата на лицето, срещу което е насочено наказателното производство.

Изпълнение на индивидуални и общи мерки във връзка с решенията на Европейския съд по правата на човека по дела срещу България

Прокуратурата на Република България е предприела необходимите организационни мерки за обезпечаване на процесуалните действия на правителствените агенти, представляващи Република България пред Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), както и за изпълнение на общите и индивидуалните мерки при постановяване на осъдително решение срещу България на съда в Страсбург. Ефективен инструмент за осъществяване на тази дейност във вътрешноведомствен план е действащата Заповед № РД-04-163 от 10.06.2022 г. на главния прокурор, с която е създадена вътрешна организация в прокуратурата, гарантираща провеждане на ефективно разследване, в съответствие със стандартите на ЕКПЧ и практиката на ЕСПЧ, осъществяване на своевременна комуникация с Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека“ при Министерството на правосъдието, както и изпълнение на решенията на ЕСПЧ по дела срещу България, когато предмет на жалбата или делото е неефективно разследване по наказателни производства.

На междуведомствено ниво своевременната комуникация с МП се основава на Споразумението за взаимодействие между ПРБ и МП във връзка с образувани и решени дела от ЕСПЧ¹⁰³. Макар през годините то да е доказало своята полезност, прокуратурата е заявила своята институционална подкрепа и готовност за ангажиране при приемане на постановление на Министерския съвет, с което да се създаде Национален координационен механизъм за изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека. Представеният от Министерството на правосъдието проект представлява убедителна основа за постигане на ефективно сътрудничество не само в рамките на държавната администрация, но и с органите на съдебната власт. Макар участието на ПРБ в този механизъм да почива на принципа на доброволност, създадената организация на институционално ниво позволява по-активното ангажиране на прокуратурата при изпълнение на решенията на Съда в Страсбург.

През 2023 г. между ПРБ и Министерството на правосъдието е проведена кореспонденция по 7 преписки, образувани във връзка с искано предоставяне на информация по висящи жалби пред ЕСПЧ и решения, които са в изпълнение и имащи отношение към дейността на прокуратурата.

В изпълнение на общите мерки от компетентност на ПРБ, през отчетния период са изготвени 2 анотации на решения на ЕСПЧ¹⁰⁴, които са публикувани на ВИС. Прокурорите са задължени да се запознават с тях и да предприемат необходимите действия за съобразяване на практиката си с тази на ЕСПЧ.

¹⁰³ За ПРБ – Изх. № 691/07.06.2018 г. и за МП – № 93-00-212/13.06.2018 г.

¹⁰⁴ Решение от 14 юни 2022 г., в сила от 14 септември 2022 г., по делото „Стоянова срещу България“ (жалба № 56070/18) и Решение от 22 март 2022 г., в сила от 05 септември 2022 г., по делото „У. и други срещу България“ (жалба № 9077/18).

5. Изпълнение на наказанията и другите принудителни мерки

Привеждане в изпълнение на влезли в сила съдебни актове

През 2023 г. в прокуратурите са получени за привеждане в изпълнение 15 424 (16 609; 16 653) влезли в сила съдебни акта (присъди, споразумения, решения и определения с наложени наказания по НК).

Съдебни актове, получени за изпълнение	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Общо	16 653	16 609	15 424
<i>от тях с наказание:</i>			
„доживотен затвор“	2 (0.01%)	9 (0.05%)	6 (0.04%)
„лишаване от свобода“	6 699 (40.2%)	6 545 (39.4%)	6 814 (44.2%)
„пробация“	3 736 (22.4%)	3 453 (20.8%)	3 057 (19.8%)
„лишаване от права“	7 258 (43.6%)	7 640 (46%)	6 903 (44.8%)
„обществено порицание“	639 (3.8%)	655 (3.9%)	506 (3.3%)

Приведени в изпълнение са 15 298 (16 480; 16 489) съдебни акта, което е 99.2% (99.2%; 99%) от получените. Реално са изпълнени (с получаване на потвърждение за начало на изпълнение на наказанията) 14 078 (14 955; 14 980) акта, което е 92% (90.7%; 90.8%) от приведените в изпълнение. Броят на получените за изпълнение през 2023 г. съдебни актове с наложено наказание „пробация“ е по-малък, спрямо 2022 г. и 2021 г. Броят на съдебните актове с наложено наказание „обществено порицание“ също е намалял спрямо предходните две години. Броят на съдебните актове с наложени наказания „доживотен затвор“ е по-малък спрямо 2022 г., но по-голям спрямо 2021 г. Броят на наложените наказания „лишаване от свобода“ е увеличен спрямо предходните две години. Броят на съдебните актове с наложени наказания „лишаване от права“ през 2023 г. е по-малък спрямо предходните две години.

В края на отчетния период по 171 съдебни акта се очаква групиране на наказанията. Неприведени в изпълнение са останали 266 акта (113 с наказание „лишаване от свобода“, 53 – с „пробация“, 33 – с „лишаване от права“ и 8 – с „обществено порицание“), което е 1.7% (1.3%; 1.7%) от общо получените актове за изпълнение. Причините за непривеждане на тези съдебни актове в изпълнение са:

- ✓ пълно изтърпяване на наказанието със зачитане на предварителното задържане;
- ✓ внасяне на предложение за определяне на общо наказание по реда на чл. 306 НПК;
- ✓ внасяне на предложение за възобновяване на наказателното производство;
- ✓ изтърпяване на друго наказание, което не подлежи на групиране с новоналоженото;
- ✓ възникнали трудности с издирването на осъдените лица при изпълнение на наказанията „лишаване от свобода“;
- ✓ невъзможност да бъде приведено в изпълнение наказанието „пробация“, поради изтърпяване на наказание „лишаване от свобода“, чието изпълнение вече е започнало;
- ✓ проверка за установяване на компетентния орган, контролиращ правото, от което осъденият е лишен;
- ✓ изчакване на трансфер на осъденото лице след решение на съда по реда на Закона за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни актове за налагане на наказание лишаване от свобода или на мерки, включващи лишаване от свобода, както и очакване на решения на съдилища от чужди държави за признаване на присъди на български съдилища.

Констатираните затруднения при изпълнение на наказанията през отчетната 2023 г. са сходни с установените през предходната година:

✓ при наказанията „лишаване от свобода“ и „пробация“ трудностите са свързани с приложението на чл. 23, чл. 25 и чл. 27 НК по влезли в сила и подлежащи на изпълнение съдебни актове, тъй като при определяне на общо наказание по правилата на съвкупността при усложнена престъпна дейност, извършена както в различни райони на страната, така и в различно съотношение на престъпленията (при условията на съвкупност или рецидив), често се налага прокурорите да изискват писмени доказателства за осъжданията на лицето, необходими за изготвяне и внасяне на предложение по чл. 306 НПК. По-голямата част от производствата по реда на чл. 306, ал. 1, т. 1 НПК са образувани по инициатива на прокуратурите, началниците на затворите или на осъдените лица, вместо съдилищата да групират наложените наказания с присъдата;

✓ неустановяване на местонахождението на осъдените лица на територията на страната и неизпълнение на своевременно издадени искания за екстрадиция или европейска заповед за арест от замолената страна.

През 2023 г. прокурорите са изготвили и внесли в съдилищата 2 686 (2 533; 2 602) предложения по чл. 306 НПК. От тях уважени са 2 047 (1 957; 1 992), което е 76.2% (77.3%; 76.6%) от общия им брой. Неуважените предложения са 38 (68; 62), което е 1.4% (2.7%; 2.4%) от всички внесени в съда. В края на отчетния период са останали 601 неразгледани от съда предложения. Запазва се тенденцията на висок дял на уважените предложения, спрямо внесените.

Контрол по изпълнение на присъдите

Броят на осъдените лица с наложено наказание „лишаване от свобода“, спрямо които в края на 2023 г. не е постановено задържане от органите на ГД „Охрана“ към Министерството на правосъдието, е близък до този през 2022 г., но е по-малък спрямо 2021 г. – 349 (354; 481). Делът им е 2.5% (2.4%; 3.2%) от реално приведените в изпълнение присъди.

Незадържаните лица за изтърпяване на наложено наказание „лишаване от свобода“ са разпределени по апелативни райони, както следва: АП Бургас – 19, АП Варна – 51, АП Велико Търново – 69, АП Пловдив – 87, АП София – 122 и ВоАП – 1. Сред основните причини за неизпълнение на тези съдебни актове е укриването на осъдените лица в страната и в чужбина, което затруднява издирвателната дейност и установяването на тяхното местонахождение.

По реда на чл. 415 НПК, е отложено началото на изпълнението на наказанието „лишаване от свобода“ и „пробация“ на 42 (54; 34) лица. Не са изготвени предложения за условно предсрочно освобождаване на основание чл. 437, ал. 1, т. 1 НПК. Броят на наложените наказания „лишаване от свобода“, по които е постановено прекъсване на изпълнението, по реда на чл. 448, вр. чл. 447 НПК, е увеличен, спрямо предходните две години: 527 (275; 389). Най-голям е делът на прекъсванията, постановени по здравословни причини и поради опасност от неоснователно задържане, а най-малък – по изключителни причини от семеен характер. Проверките по реда на инстанционния контрол показват добро професионално ниво на прокуратурите по приложението на тези институти.

Налице е взаимодействие между прокуратурата и ГД „Изпълнение на наказанията“ към Министерството на правосъдието (ГДИН – МП) по отношение на изпълнението на наказанията „лишаване от свобода“. Във Върховната касационна прокуратура са докладвани 31 случая на неоснователно задържане в местата за лишаване от свобода. Броят им за 2023 г. е запазен, спрямо предходната година, но е по-малък от 2021 г. – 31 (31; 36). Извършените проверки за причините за неоснователното задържане сочат, че най-често то се дължи на несвоевременно определяне на общо наказание от съдилищата при постановяване на присъдата. В тези случаи администрацията на затворите и прокуратурата сезират допълнително съда и времето, необходимо за произнасяне, води до неоснователно задържане, в случай че осъденият се намира в затвора и размерът на общото определено наказание се оказва по-малък от изтърпяното от него. Неоснователно задържане се констатира и в случаи, при които лишените от свобода са осъдени с

присъди от различни съдилища за множество престъпления, извършени при усложнена форма на престъпна дейност. Това налага наказанията им да бъдат групирани неколккратно по реда на чл. 306 НПК. Неоснователното задържане на лишени от свобода е резултат и от определяне на наказание, по-малко като размер от времето, в което спрямо осъдения са били упражнявани мерки за неотклонение „задържане под стража“ и „домашен арест“. Констатирани са случаи с трансферирани лица, осъдени от съдилища в други държави от Европейския съюз, при които информацията за намаляване на размера на търпимия остатък от наказанието, вследствие положен труд, постъпва със закъснение и в резултат на зачитането е налице неоснователно задържане на осъдения, както и такива, при които след прилагане на предвидената редукия в чл. 13 ЗПИИСАННЛСМВЛС, размерът на изтърпяната част е по-голяма от наказанието, предвидено в НК на Р България.

Администрацията на затворите сезира прокуратурата при пропуски на съда за определяне на общо наказание спрямо лишени от свобода и при нарушения, свързани с неправилно определяне на първоначалния режим на изтърпяване на наказанието.

През 2023 г. са образувани 5 670 (5 303; 5 647) производства, свързани с изпълнението на наказанията. Прокурорите са участвали в 7 146 (6 933; 7 399) съдебни заседания по такива дела.

Надзор за законност в местата за задържане и изтърпяване на наказанията „лишаване от свобода“ и „доживотен затвор“, както и по отношение на наказанието „пробация“

В резултат на осъществявания от прокурорите надзор за законност в пробационните служби, арестите и местата за лишаване от свобода, извършваните тематични, планови, комплексни или внезапни проверки са констатирани най-много нарушения, свързани с неспазване на установените правила – напр. нарушаване на забраната за придобиване и държане на неразрешени вещи, на рискови и високорискови наркотични вещества, неспазване на реда и дисциплината, неизпълнение на разпореждания и заповеди на длъжностни лица. Установените нарушения са санкционирани по предвидения ред в ЗИНЗС. В случаите на отклонение при изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ се следи за предприемане на своевременни действия за установяване и задържане на осъдените лица. При неизпълнение на наказанието „пробация“ по вина на осъденото лице, своевременно се изготвят предложения до съда за замяната с наказание „лишаване от свобода“ или на отделна пробационна мярка – част от определеното наказание „пробация“. Не са констатирани нарушения на правата на задържаните и на лишените от свобода, както и на изтърпяващите наказание „пробация“. Постепенно се преодоляват и проблемите с битовите условия в затворите. Извършват се посещения в местата за лишаване от свобода и се провеждат срещи с изтърпяващите наказания лица по конкретни молби и жалби. При провеждане на писмена кореспонденция, съобразно правата им, регламентирани в ЗИНЗС, своевременно са изготвяни отговори по поставените въпроси.

По данни на ГДИН – МП, се запазва тенденцията на намаляване на броя на лицата, изтърпяващи наказания, и тези, задържани с мярка за неотклонение в затворите и арестите към тях – към 31.12.2023 г. те са били 5 526 (5 577; 5 873). През отчетния период в затворите и поправителните домове са постъпили общо 4 737 (5 059; 5 120) и са освободени 4 700 (5 363; 5 502) лица. От тях, поради изтърпяване на наказанието са освободени 3 629 (3 700; 3 730) осъдени лица, условно предсрочно – 551 (505; 654), на друго основание – 519 (503; 460). Помилван е един осъден. Регистрирани са 44 случая на починали лица. Броят на обвиняемите и подсъдимите, настанени в затворите към 31.12.2023 г., е близък до този в предходната година – те са 471 (476; 545).

Принудителни мерки

През 2023 г. са образувани 4 744 (4 958; 4 893) преписки, относно дейността по прилагане на принудителните мерки по чл. 89 НК и чл. 155 от Закона за здравето. Общият брой на наблюдаваните преписки е 5 349 (6 074; 5 708), което сочи намаляване спрямо предходните две години.

Прокурорите са изготвили и внесли в съда 2 335 (2 192; 2 137) предложения за налагане на принудителни мерки. От разгледаните 2 045 предложения, съдът е уважил 1 230, или 60.1% (58.6%; 59%). Прекратените от съда производства са 674 (33%). Прокурорите са участвали в 6 950 (7 142; 6 780) съдебни заседания по предложения и искания за приложението на принудителни мерки.

Най-честите причини за прекратяване на съдебните производства по чл. 155 от Закона за здравето са: липсата на медицински критерии за прилагане на задължително настаняване и лечение, което се установява едва в съдебната фаза на процеса; съгласие на освидетелстваното лице да постъпи на лечение в съответното медицинско заведение или да се подложи на домашно лечение със заявена гаранция за грижи от неговите близки. Най-честата причина за неуважените от съда предложения е преценка от страна на експертите за липса от необходимост за принудителни медицински мерки, поради подобряване на състоянието на болния в периода на неговото наблюдение и освидетелстване.

Проблеми и предложения

Несвоевременното групиране на наказанията често води до задържане на осъдените лица след срока на наложеното наказание. Поради това е необходимо прокурорите, участващи в съдебните производства, да инициират произнасяне на съдилищата за определяне на общо наказание по правилата на съвкупността, при постановяване на съответния съдебен акт, а не това да става по-късно в отделно производство по чл. 306 НПК.

Отчетените дефицити в ефективността на действията по издирване на осъдени лица на територията на страната налага при провеждане на съвместни съвещания с издирвателните служби на МВР да бъдат обсъдени възникналите затруднения и взети мерки за преодоляването им. Нужно е стриктно да се следи за прилагането на механизмите за международно издирване на укрили се от правосъдието лица.

Необходимо е да продължат активните действия на прокурорите по надзора за законност в арестите и местата за лишаване от свобода чрез планиране и извършване на конкретни и внезапни проверки, включително и по приложимите международни актове¹⁰⁵. В случаите на незаконно задържане на лишени от свобода след срока на наказанието, следва да бъдат анализирани причините и да се предприемат необходимите мерки това да не бъде допускано. Активност от окръжните прокуратури изисква и дейността на прокуратурата по надзора на работата на пробационните служби.

III. ДЕЙНОСТ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ В РАМКИТЕ НА ВЪРХОВЕНСТВОТО НА ПРАВОТО. СПЕЦИАЛЕН НАДЗОР И НАКАЗАТЕЛНИ ПРОИЗВОДСТВА, ОБРАЗОВАНИЕ ЗА НЯКОИ КАТЕГОРИИ ТЕЖКИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ И ТАКИВА ОТ ОСОБЕН ОБЩЕСТВЕН ИНТЕРЕС

1. Дейност по изпълнение на препоръките в рамките на Механизма за върховенството на правото

Европейският механизъм за върховенството на закона осигурява процес на провеждане на годишен диалог между Комисията, Съвета и Европейския парламент с всички държави – членки от ЕС, за утвърждаване и защита на принципите на правовата държава, като основата на този процес е Докладът относно върховенството на закона¹⁰⁶. Докладът акцентира върху четири области: съдебни системи; правна уредба в областта на борбата с корупцията; медиен плурализъм и свобода на медиите; други институционални

¹⁰⁵ Европейската конвенция за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание, Международният пакт за граждански и политически права, Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи.

¹⁰⁶ Докладът за върховенството на закона (както и подготвителната работа с държавите членки) се изготвя ежегодно, като част от Механизма служи за основа на дискусиите в ЕС, както и за да се предотврати възникването на проблеми или тяхното задълбочаване.

въпроси, свързани с принципите на взаимозависимост и взаимоограничаване. В него се включват и глави, по държави, свързани с ключови събития в държавите – членки на ЕС, а от 2022 г. насам Комисията отправя в доклада си и препоръки към държавите членки.

Във връзка с проведената в началото на м. февруари 2023 г. среща на представители на Европейската комисия (ЕК) с българските институции, за която от европейските експерти са поставени предварителни въпроси, свързани с подготовката на четвъртия годишен Доклад за върховенството на закона, от ПРБ е предоставена информация и статистически данни, относими към отправените към нея въпроси по области „Правосъдна система“ и „Рамка за борба с корупцията“¹⁰⁷.

Информация от компетентност на Прокуратурата е предоставена и по отношение на изпълнение на препоръките от четвъртия годишен Доклад за върховенството на закона¹⁰⁸, както и във връзка с изготвянето на петия годишен Доклад за върховенство на правото на ЕС за 2024 г. по основните теми (стълбове) – „Правосъдна система. Независимост. Качество на правосъдието“, „Рамка за борба с корупцията. Капацитет на институционалната рамка за борба с корупцията. Репресивни мерки“ и „Свобода на медиите и медиен плурализъм. Рамка за защита на журналистите, прозрачност и достъп до документи. Благоприятна рамка за гражданското общество“. Предоставени са и статистически данни за делата, образувани за корупционни престъпления¹⁰⁹, като от тях са изведени и данни за делата, образувани за корупционни престъпления с предполагаем извършител – високопоставени длъжностни лица¹¹⁰, както и за престъпления, свързани със злоупотреби с еврофондове, за периода 2022 г. – деветмесечието на 2023 г.¹¹¹.

Дейността на Прокуратурата през 2023 г. по изпълнение на препоръките в рамките на Механизма по върховенство на правото може да бъде обобщена в следните основни направления.

Противодействие на престъпността, в т.ч. и на корупцията

✓ Разработени са и предстои утвърждаване на промени в Указанието за организация на информационната дейност в ПРБ (УОИД). Те са съответстващи на законодателните промени в НК и НПК, свързани с актуализация на съдържанието на действащите макети на таблици¹¹² и образци на стандартизирани доклади¹¹³, като отчетността е по текстове от НК, съобразно Единния каталог на корупционните престъпления. Актуализирана е и справката, отчитаща делата, образувани за корупционни престъпления, с предполагаем извършител – високопоставени длъжностни лица и други, заемащи отговорни и контролни функции в държавни и общински институции, съобразно длъжностите от публичния сектор¹¹⁴.

¹⁰⁷ В област „Правосъдна система“ – независимостта, качеството и ефективността на правосъдието в България; предприетото за осигуряване на специализация на прокурорите на регионално ниво след закриването на специализираните прокуратури; електронно-информационното осигуряване на ПРБ; наличието на електронна система за управление на делата; възможността за дистанционно участие на прокурори в съдебни заседания; възможност за дистанционен разпит на свидетел/заподозрян.

В област „Рамка за борба с корупцията“ – как е повлияло на борбата с корупцията и работата на прокуратурата закриването на специализираните прокуратура и съд; сътрудничеството на ПРБ с Европейската прокуратура и европейските делегирани прокурори; предприетото от ПРБ за изпълнение на препоръка от Доклада от 2022 г., насочена към подобряване на ефективността на разследванията и постигането на стабилни резултати в наказателното преследване и окончателните съдебни решения по случаи на корупция на високо равнище; текущото състояние на събирането на данни по случаи на корупция на високо равнище.

¹⁰⁸ Относима към дейността на ПРБ е констатацията, че „ефективността на разследванията и солидните резултати при наказателното преследване и окончателните присъди по дела за корупция по високите етажи на властта продължават да бъдат проблем“, като препоръката е да се гарантира „подобряването на ефективността на разследванията и постигането на солидни резултати по отношение на тази категория дела“.

¹⁰⁹ Съобразно Единния каталог на корупционните престъпления, въведен със Заповед № ЛС-726/18.03.2014 г., изм. и доп. със Заповед № РД-04-279/02.10.2017 г. и Заповед № РД-04-425/28.10.2017 г. на главния прокурор.

¹¹⁰ Съгласно чл. 411а НПК, до отмяната му със ЗИДНПК, обн., бр. 48/2023 г.

¹¹¹ Статистическата информация, с която е разполагала прокуратурата към момента на поискването ѝ, съгласно въведената периодичност с Указанието за организация на информационната дейност в ПРБ.

¹¹² Тематична таблица, отчитаща досъдебните производства, образувани за корупционни престъпления. Решение на прокурора и съда по тях. Обвиняеми и осъдени лица. Таблицата е структурирана по квалифицирани състави от НК.

¹¹³ Аналитичен доклад, по апелативни райони, за състоянието на делата за корупционни престъпления.

¹¹⁴ По смисъла на чл. 6 от Закона за противодействие на корупцията, обн. ДВ, бр. 84/2023 г., в сила от 06.10.2023 г.

✓ Съгласно разпоредбата на чл. 138а, ал. 2 ЗСВ (ДВ, бр. 48 от 2023 г.), главният прокурор ежегодно до 30 април следва да внася в Народното събрание доклад относно дейността на прокуратурата по противодействие на корупционните престъпления, който включва информация и анализ: за образувани и приключили дела за корупционни престъпления и за корупционни престъпления от висок обществен интерес¹¹⁵. Докладът следва да съдържа и информация за фазата, на която се намират делата, брой на осъдителните и оправдателните присъди, други основания за приключване на производствата; анализ на сроковете за извършване на разследванията, качеството на обвинителните актове и причините за конкретния резултат от производството. В тази връзка са предприети мерки с вътрешноорганизационен характер за актуализиране на Единния каталог на корупционните престъпления и на статистическите таблици за отчетност. Със заповед на главния прокурор¹¹⁶ е утвърден Обхват и структура на доклада относно дейността на прокуратурата по противодействие на корупционните престъпления през 2023 г.

✓ Утвърдена от главния прокурор е Хронограма¹¹⁷ за изпълнение на мерки и дейности, относими към дейността на прокуратурата, съобразно препоръките от Доклада от 18.05.2022 г. за България от Петия оценителен кръг на Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари към Съвета на Европа (MONEYVAL), като по-голямата част от мерките са изпълнени.

Утвърден е и Регистър за Националната оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризъм (Регистър за НОР), съдържащ следните подрегистри: досъдебни производства, внесени в съда дела и влезли в сила присъди за изпиране на пари (чл. 253, чл. 253а НК); досъдебни производства, внесени в съда дела и влезли в сила присъди за финансиране на тероризъм (чл. 108а, ал. 2 НК); изпратени и получени искания за правна помощ и искания, свързани с обезпечителни мерки в чужбина. Въведени са и Правила за събиране и попълване на данните в Регистъра за Националната оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризъм¹¹⁸.

✓ От Върховната касационна прокуратура е изготвен анализ¹¹⁹ относно ефекта от законодателните изменения в НПК (ДВ, бр. 63 от 2017 г.) в Част Четвърта „Съдебно производство“ (конкретно намалял ли е броят на върнатите от съда дела на прокуратурата), налице ли е потребност от законодателно изменение в нормата на чл. 287 НПК и какви са вижданията на ПРБ за нужните законодателни промени за преодоляване на формализма в наказателния процес и постигане на ефективно разследване, продиктувани от решения на ЕСПЧ по групата дела „С.З./Колеви срещу България“, решение по делото „Железов срещу България“ и Решение на Съда от 21.10.2021 г. по дело С-282/20. Анализът е изпратен на Министерството на правосъдието.

✓ При противодействие на прояви на корупция от лица, заемащи публични длъжности, Прокуратурата на Република България взаимодейства, съобразно предоставената ѝ компетентност, с Комисията за противодействие на корупцията, с Европейската прокуратура, както и с други държавни органи, по реда на Закона за противодействие на корупцията (обн., ДВ, бр. 84 от 06.10.2023 г.).

✓ Във връзка със създадения Национален координационен механизъм за върховенство на правото и на Съвет за неговото прилагане¹²⁰, Прокуратурата, чрез свой представител¹²¹, участва в заседанията на Съвета за координация и сътрудничество.

¹¹⁵ Законодателят е приел, че корупционните престъпления от висок обществен интерес се определят въз основа на критерии, които включват длъжност на лицето в йерархията на органите на публична власт, степен на засегнат интерес и степен на обществена значимост и публичен интерес.

¹¹⁶ Заповед № РД-04-467 от 22.12.2023 г.

¹¹⁷ В Хронограмата са залегнали и предвидените мерки и действия в Плана за изпълнение на препоръчаните действия, одобрен от Министерския съвет с Решение № 998 от 12 декември 2022 г.

¹¹⁸ Заповед № РД-02-14 от 10.07.2023 г. на главния прокурор.

¹¹⁹ След проведена среща и обсъждане в МП с представители на Отдела по изпълнение на решенията на ЕСПЧ към Съвета на Европа във връзка с техническа помощ по по-нататъшни реформи в българския наказателен процес.

¹²⁰ Създаден с Постановление на МС № 240 от 24.09.2019 г., изм. и доп. с ПМС № 21 от 14.02.2020 г., ПМС № 237 от 01.08.2022 г. и ПМС № 38 от 15.03.2023 г.

¹²¹ Съгласно чл. 6, ал. 2, т. 3 от ПМС № 240/2019 г., изм. и доп., главният прокурор е член на Съвета, като на основание чл. 6, ал. 3 може да бъде заместваем от оправомощен с негова заповед представител.

✓ Представители на прокуратурата участват в създадената междуведомствена работна група със задача изготвяне на проект на законодателни промени във връзка с препоръките от доклада за фаза 4 за Република България на Работната група за борба с подкупването в международните търговски сделки към ОИСР (предложения, касаещи подкуп на чуждестранни длъжностни лица).

✓ Със заповед на главния прокурор¹²² е формиран екип от прокурори и експерти, който да подпомага дейността на представителите на ПРБ в постоянно действащата Междуведомствена работна група, създадена в изпълнение на чл. 96 от Закона за мерките срещу изпирането на пари.

Дейност по гарантиране на независимостта/автономията на прокуратурата

✓ С измененията в Наказателно-процесуалния кодекс и в Закона за съдебната власт (ЗИДНПК, обн. ДВ, бр. 48/2023 г.) е въведен механизъм за независимо разследване на престъпления, извършени от главния прокурор и от неговите заместници.

✓ Със законодателните промени в НПК се създава възможност за обжалване пред съд на отказите за образуване на наказателно производство за тежки престъпления и някои други престъпления – нови ал. 3-8 в чл. 213 НПК.

✓ Със заповед на главния прокурор в ПРБ е създадена работна група, със задача да извърши преглед на всички действащи вътрешноведомствени организационни и методически актове и да предложи мерки за привеждането им в съответствие с актуалната нормативна уредба и със задължителната съдебна практика, в т.ч. и с решенията на СЕС и ЕСПЧ; преразглеждане или отмяна на действащи актове, загубили актуалност или създаващи неоправдани затруднения в практиката; приемане на необходими нови актове на методическо ръководство; създаване на система от актове на методическо ръководство, регулиращи дейността на прокурорите и следователите и създаване на условия за тяхното своевременно публично оповестяване. Съобразно констатациите и предложенията, направени в доклада на работната група:

- са отменени вътрешни актове¹²³, изпълнили предназначението си или пораждащи спорен ефект;

- са формирани работни групи (със заповеди на главния прокурор), които да извършат преглед и анализ на актуалната наказателно-процесуална уредба, вкл. осъществяването на вътрешноинституционален и съдебен контрол върху прокурорските актове, на задължителната практика на СЕС по преюдициални запитвания, както и на практиката на ЕСПЧ, като съобразно заключенията и анализите, да се предложат актуализация на вътрешноорганизационни актове и методически указания¹²⁴. Предстои представяне на докладите на работните групи и проектите на изменените актове за тяхното утвърждаване от главния прокурор¹²⁵.

Дейност по гарантиране на свободата на медиите и медийния плурализъм и на правата, законните интереси и безопасността на пострадали лица, в т.ч. и журналисти

✓ Прокурорите и следователите притежават необходимия капацитет за гарантиране на правата, законните интереси и безопасността на пострадали лица, в т.ч. и журналисти (вкл. пострадали и по време на протести и демонстрации). При наличие на законови предпоставки се прилагат правилата за защита на пострадали лица – свидетели, предвидени в НПК, ЗЗЛЗВНП и ЗСВ.

¹²² Заповед № РД-09-56 от 10.07.2023 г., изм. и доп. със Заповед № РД-09-21 от 07.03.2024 г. на главния прокурор.

¹²³ Напр. Методически указания относно активизиране работата на прокуратурите за прилагане на производството, предвидено в чл. 83а-е ЗАНН – поради изпълнение на предназначението, поради настъпили законодателни промени и трудна съвместимост с актуалната практика на СЕС; Указание за специалния надзор – поради неизпълнение на основната функция да осигури оказване на потребна методическа помощ от страна на горестоящата прокуратура и др.

¹²⁴ Напр. Указанията за приложение на чл. 145 ЗСВ; Указания за новите положения в НПК, въведени със ЗИДНПК (ДВ, бр. 63/2017 г.); Указание за инстанционен и служебен контрол в ПРБ; Указание за дейността на прокуратурата по надзора върху изпълнение на наказанията и други принудителни мерки; Инструкцията за издаване на Европейска заповед за арест (ЕЗА) в Република България и изпълнение на ЕЗА, издадена в друга държава – членка на ЕС.

¹²⁵ На този етап дейността на работните групи не се финализира и предвид конституционната промяна (чл. 126 КРБ) и липсата на законово разписан механизъм.

Прокуратурата регулярно предоставя информация (при поискване) по конкретни случаи на пострадали български журналисти (за образуването, движението и резултатите по такива дела), регистрирани на Платформата за защита на журналисти към Съвета на Европа.

✓ Активна е работата на представител на прокуратурата в сформирания междуведомствена работна група за медийна среда и достъп до информация към Съвета за прилагане на Националния координационен механизъм за върховенство на правото, със задача да изготви анализ и направи предложения, свързани със свободата и плурализма на медиите, защитата на журналистите и достъпа до информация. Дейността на работната група е предшествана от проведено обсъждане и приемане (от същия формат на работната група) на концептуален документ „Политика за защита от стратегически съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността (т.нар. „SLAP дела“).

✓ Прокуратурата поддържа своето становище, изразено по повод на подготовката на втория и на четвъртия Доклад за върховенство на правото на ЕС, че липсата на криминализиране на деяния с квалифициращ признак на субекта на престъплението „журналист“ предопределя обективната невъзможност за извеждане на статистически данни за такива случаи.

2. Наказателни производства, образувани за някои категории тежки престъпления и дела от особен обществен интерес. Специален надзор

Досъдебни производства, образувани за някои категории тежки престъпления и такива от особен обществен интерес (ДООИ)¹²⁶

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Наблюдавани ДП	24 692	24 829	25 252 ¹²⁷
Новообразувани ДП	11 218	11 539	12 755
Решени ДП	15 704	15 668	15 615
Прокурорски актове, внесени в съда	5 399	4 597	5 114
Лица по внесените прокурорски актове	6 222	5 154	5 745
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	5 223	4 476	5 097
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	135	151	176

Видно от данните за наказателните производства, образувани за някои категории тежки престъпления и дела от особен обществен интерес през 2023 г., се установява увеличение на стойностите, по основни показатели, спрямо 2022 г., когато в резултат на законодателните промени са закрити специализираните съд и прокуратура, което неминуемо дава отражение върху работата по тази категория дела. От резултатите, отчитащи работата на прокуратурите по този вид дела, е видно, че предприетите адекватни мерки и създадената вътрешна организация в голяма степен са спомогнали за преодоляване на организационните и технически проблеми, възникнали вследствие от законодателните промени.

При съпоставка на данните по показателите, отчитащи дейността по ДООИ, наблюдаваните досъдебни производства (ДП) са се увеличили с 1.7% спрямо 2022 г. и с 2.3% спрямо 2021 г. Ръст се отчита и при новообразуваните ДП, съответно с 10.5% спрямо

¹²⁶ Дела, образувани за корупция, организирана престъпност, незаконен трафик на хора и наркотици, изпиране на пари, данъчни престъпления, злоупотреби със средства на ЕС, подправяне на парични знаци и платежни инструменти.

¹²⁷ В общите данни за ПРБ относно наблюдаваните, новообразуваните и решените ДООИ са включени и досъдебните производства, образувани с постановление на прокурор от апелативните прокуратури, по видове престъпления, както следва: корупция – 3 ДП, по 1 ДП на АП Варна, АП Пловдив и ВоАП; изпиране на пари – 2 ДП, по 1 ДП на АП Варна и 1 ДП на АП Пловдив; данъчни престъпления – 1 ДП на АП София; престъпления против кредитната система – 1 ДП на АП София.

2022 г. и с 13.7% спрямо 2021 г. По тези два показателя се наблюдава тенденция на нарастване в тригодишния период.

Решени са 61.8% от наблюдаваните ДП, което е с 1.3 процентни пункта по-малко спрямо 2022 г. и с 1.8 процентни пункта по-малко спрямо 2021 г.

В съда са внесени с 11.2% повече прокурорски актове спрямо 2022 г., но с 5.3% по-малко спрямо 2021 г. Идентично е съотношението и при предадените на съд лица – през настоящия отчетен период на съд са предадени с 11.5% повече лица спрямо 2022 г., но със 7.7% по-малко спрямо 2021 г. От съда на прокуратурата са върнати 235 дела, образувани за някои категории тежки престъпления и такива от особен обществен интерес, което е с 30 дела повече спрямо 2022 г. и с 26 дела повече спрямо 2021 г., но и при по-голям брой внесени актове в съда през 2023 г. Делът на върнатите от съда дела спрямо внесените прокурорски актове през 2023 г. е 4.6%, приблизително колкото е бил и през 2022 г. – 4.5%, при 3.9% през 2021 г.

През 2023 г. осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт са с 13.9% повече спрямо предходната година, но с 2.4% по-малко спрямо 2021 г.

Относителният дял на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с постановен окончателен съдебен акт за тези престъпления през настоящия отчетен период е 3.3%, колкото е бил и през 2022 г., като през 2021 г. този дял е 2.5%.

В следващата таблица са представени наложените наказания по видове, общо за делата от особен обществен интерес и по отделните видове престъпления.

Престъпления	Видове наказания				
	Ефективно ЛС	Условно ЛС	Пробация	Глоба	Други наказания
Общо	1 068	2 304	98	2 916	384
Корупция	14	152	42	105	48
Организирана престъпност	63	104	0	48	3
Трафик на хора	19	20	1	23	0
Трафик на наркотици	878	1 561	43	2 589	316
Изпиране на пари	7	7	0	4	0
Данъчни престъпления	14	256	10	78	11
Подправени парични знаци и платежни инструменти	73	188	1	54	6
Злоупотреба със средства на ЕС	0	16	1	15	0

Таблично е представено териториалното разпределение на делата от особен обществен интерес по окръжни райони¹²⁸.

Окръжни райони	Наблюдавани ДП	Новообразувани ДП	Приклучени ДП	Решени ДП	Прокурорски актове, внесени в съда	Предадени на съд лица	Върнати от съда ДП	Осъдени и санкционирани лица с влязла в сила присъда/решение	Оправдани лица с влязла в сила оправд. присъда/решение
Общо за окръжните райони	25 245	12 748	13 518	15 608	5 114	5 745	235	5 097	176
СГП	8 068	4 025	4 026	4 517	653	884	93	629	102
ОП Варна	2 098	1 054	1 201	1 388	467	510	23	474	9
ОП Пловдив	2 001	1 101	1 105	1 329	521	584	22	572	2
ОП Бургас	1 612	720	772	999	370	396	11	338	6
ОП Ст. Загора	1 116	732	716	834	401	432	13	418	3
ОП Благоевград	959	384	395	551	148	177	8	157	13
ОП Плевен	743	414	493	528	298	318	13	279	3
ОП Пазарджик	724	390	383	449	170	182	10	150	4
ОП В. Търново	699	346	424	453	210	225	3	208	0
ОП Добрич	695	347	409	432	199	203	5	169	1
ОП Русе	626	235	264	345	153	188	1	155	0
ОП Хасково	620	311	304	360	149	156	4	156	3
ОП Враца	545	262	295	351	134	137	1	135	3
ОП София	466	152	217	281	96	110	7	98	4
ОП Монтана	427	218	231	245	74	77	0	69	1
ОП Сливен	414	256	217	247	113	131	1	122	2
ОП Перник	392	174	209	212	61	61	2	59	4
ОП Кюстендил	384	255	241	272	103	118	3	110	1
ОП Шумен	365	193	265	293	102	103	1	109	1
ОП Габрово	343	211	228	238	101	105	6	87	4
ОП Ямбол	325	182	184	232	130	144	0	115	4
ОП Ловеч	267	136	172	179	90	96	0	90	0
ОП Разград	258	113	123	142	61	69	1	79	2
ОП Силистра	233	115	144	179	79	88	2	80	2
ОП Видин	216	103	130	133	55	57	0	54	0
ОП Кърджали	207	88	99	118	45	45	2	44	0
ОП Смолян	183	110	119	134	51	52	1	54	1
ОП Търговище	179	91	108	117	74	84	2	80	1
ВОП София	68	23	39	44	4	11	0	3	0
ВОП Сливен	6	3	2	3	0	0	0	1	0
ВОП Пловдив	6	4	3	3	2	2	0	3	0

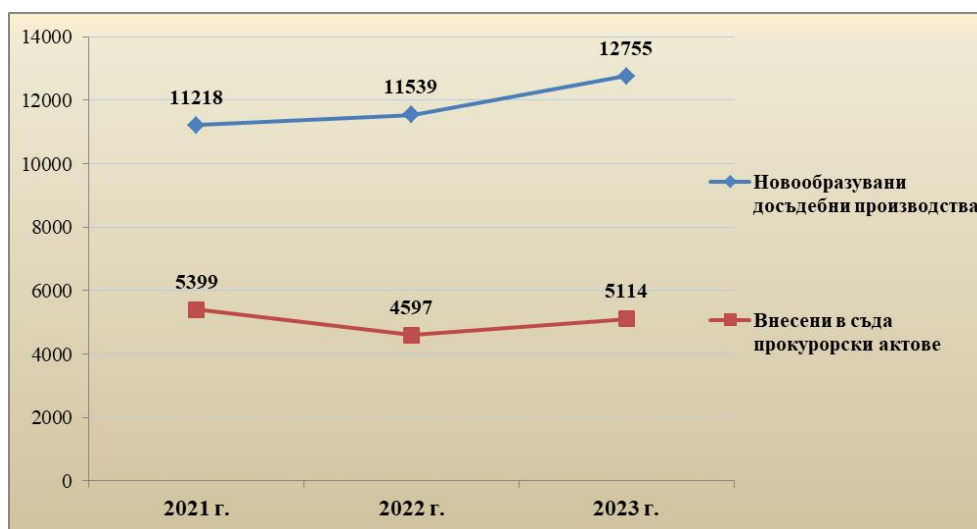
¹²⁸ В таблицата са включени само досъдебните производства, образувани от ОП и РП, без образуваните 7 ДП с постановление на прокурор от апелативните прокуратури (Вж. бел. № 127).

Съобразно законската компетентност, най-много дела от особен обществен интерес са наблюдавани и образувани в района на СГП, като съпоставката за тригодишния период показва, че през 2023 г. наблюдаваните ДП са с 5.9% по-малко спрямо предходната 2022 г. (когато ръстът спрямо 2021 г. е значителен – 21.5%, породен от законодателните промени през 2022 г.), но с 14.3% повече спрямо 2021 г. Значително увеличен през отчетния период е броят на новообразуваните ДП, съответно с 19.3% спрямо 2022 г. и с 22.3% спрямо 2021 г. Решени от прокурорите от района са 56% от наблюдаваните ДП. От общо решените ДООИ за окръжните райони, 28.9% са решени от прокурорите от района на СГП, като се отчита намаление с 5.8 процентни пункта спрямо 2022 г., но увеличение с 1.7 процентни пункта спрямо 2021 г. В съда са внесени 653 акта, което е с 5.9% (694 акта) по-малко спрямо 2022 г. и с 12.1% (743 акта) по-малко спрямо 2021 г. На съд са предадени 884 лица, при 997 през 2022 г. и 801 лица през 2021 г., като по този показател се наблюдава динамика в тригодишния период.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г. са 629, което е с 2% по-малко спрямо 2022 г. и с 0.6% по-малко спрямо 2021 г., и което съставлява 12.3% от всички осъдени и санкционирани лица с окончателен съдебен акт за този вид престъпна дейност през отчетната година.

И през настоящия отчетен период се запазва установената трайна тенденция, най-много ДООИ, след района на СГП, да бъдат образувани и наблюдавани в районите на окръжните прокуратури Варна, Пловдив и Бургас.

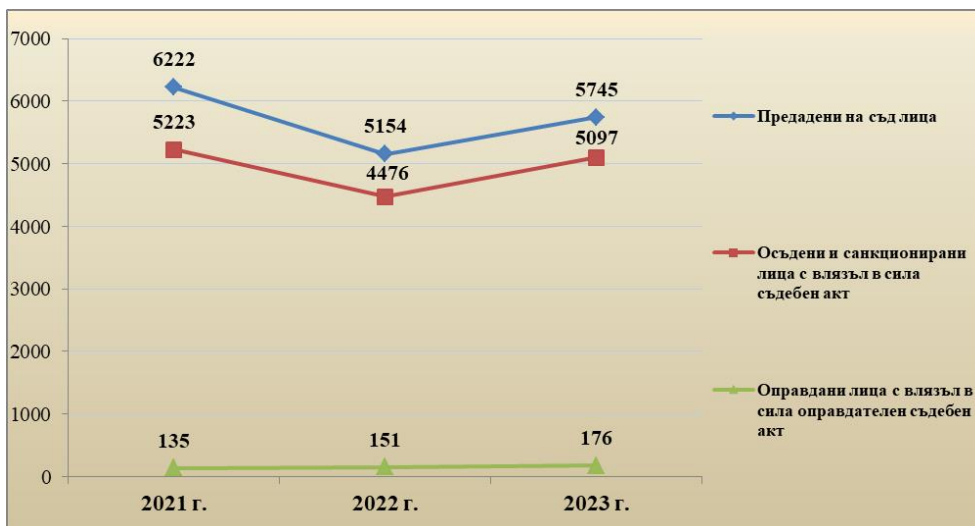
Тенденциите за последните три години при делата от особен обществен интерес, по основни показатели, са представени на следващите графики.

Фиг. 39. Новообразувани ДП и внесени в съда прокурорски актове по ДООИ

Видно от графиката, броят на новообразуваните ДООИ през 2023 г. се е увеличил значително, спрямо предходните две години – съответно с 10.5% спрямо 2022 г. и с 13.7% спрямо 2021 г. Делът на новообразуваните ДООИ спрямо общия брой новообразувани досъдебни производства през настоящия отчетен период е 14.2%, като е с 1.4 процентни пункта по-висок спрямо този дял през 2022 г. (12.8%) и с 1.1 процентен пункт по-висок спрямо 2021 г. (13.1%).

Увеличение спрямо предходната година се отчита и в броя на внесените в съда прокурорски актове по ДООИ, както и в дела им спрямо всички прокурорски актове, внесени в съда – 18.3%, при 16% през 2022 г. Спрямо 2021 г. е налице минимално намаление на броя на внесените в съда прокурорски актове по ДООИ, но делът им спрямо всички прокурорски актове, внесени в съда, се запазва (18.4% през 2021 г.).

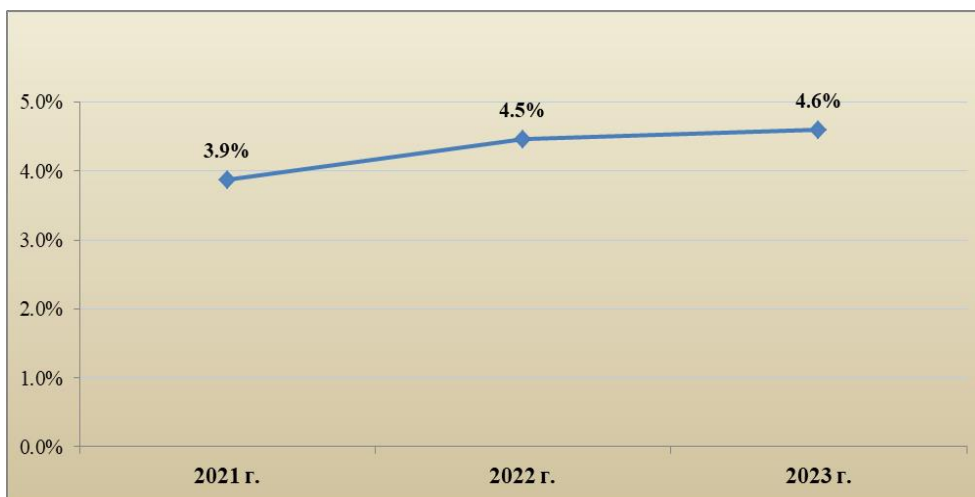

Фиг. 40. Предадени на съд лица, осъдени и оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт

Както вече беше отбелязано, видно и от графиката, предадените на съд лица са с 11.5% повече спрямо 2022 г., но със 7.7% по-малко спрямо 2021 г. Делът на предадените на съд лица за тази категория престъпления съставлява 18.9% от общия брой лица по внесените в съда прокурорски актове през 2023 г. Съпоставено с предходните две години, спрямо 2022 г. се отчита увеличение с 2.2 процентни пункта (16.7%) и намаление с 0.7 процентни пункта спрямо 2021 г. (19.6%).

Делът на осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт за ДООИ спрямо всички осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г. е 17.8%, при 15.4% през 2022 г. и 17.6% през 2021 г., като по този показател се наблюдава динамика в тригодишния период, но делът им през 2023 г. е по-голям спрямо 2021 г.

Относителният дял на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с постановен окончателен съдебен акт за тези престъпления през настоящия отчетен период е 3.3%, колкото е бил и през 2022 г., като през 2021 г. този дял е 2.5%.

Фиг. 41. Дял на върнатите от съда дела спрямо внесените прокурорски актове

Делът на върнатите от съда прокурорски актове по ДООИ през 2023 г. е 4.6%, като се отчита минимално увеличение с 0.1 процентен пункт спрямо 2022 г. и с 0.7 процентни пункта спрямо 2021 г. През отчетния период най-голям е делът на върнатите от съда дела, спрямо внесените прокурорски актове за трафик на хора – 40.5%, а най-малък за трафик на наркотици – 2.1%.

Данни за 2023 г. за делата от особен обществен интерес, образувани за различните видове престъпления, по основни показатели и по окръжни райони, както и сравнителни данни за тригодишния период се съдържат в Приложения № № 10, 11 и 12 към доклада.

Корупционни престъпления

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Наблюдавани ДП	2 859	2 777	2 857
Новообразувани ДП	956	848	1 063
Решени ДП	1 366	1 335	1 317
Прокурорски актове, внесени в съда	342	288	255
Лица по внесените в съда прокурорски актове	425	332	313
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	288	227	226
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	39	48	40

През 2023 г. броят на наблюдаваните досъдебни производства, образувани за корупция, се е увеличил спрямо предходната 2022 г. съответно с 2.9%, като достига стойността на наблюдаваните ДП през 2021 г. Увеличение се отчита и в броя на новообразуваните ДП, както спрямо предходния отчетен период, така и спрямо 2021 г. – съответно с 25.4% и с 11.2%. Решените от прокурор ДП съставляват 46.1% от наблюдаваните ДП, при 48.1% през 2022 г. и 47.8% през 2021 г.

Делът на внесените в съда прокурорски актове за корупционни престъпления, спрямо решените ДП, намалява съответно с 2.2 процентни пункта спрямо предходната отчетна година и с 5.6 процентни пункта спрямо 2021 г. Намалява и делът им спрямо всички прокурорски актове, внесени в съда за ДООИ – 5% през настоящия отчетен период, при 6.2% през 2022 г. и 6.3% през 2021 г.

От съда на прокуратурата са върнати 41 дела, което е с 19.6% по-малко спрямо 2022 г. (51 върнати дела) и с 6.8% по-малко спрямо 2021 г. (44 върнати дела). Значително е намалял и делът на върнатите от съда дела, образувани за корупция, спрямо всички върнати дела, образувани за някои категории тежки престъпления и такива от особен обществен интерес – 17.4% през настоящия отчетен период, при 24.9% през 2022 г. и 21.1% през 2021 г.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт за корупция през 2023 г. са с 0.4% по-малко спрямо 2022 г. и с 21.5% по-малко спрямо 2021 г., като делът им спрямо всички осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт за ДООИ е 4.4%, при 5.1% през 2022 г. и 5.5% през 2021 г.

Оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г. са с 16.7% по-малко спрямо предходния отчетен период и с 2.6% повече спрямо 2021 г. Делът на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с постановен окончателен съдебен акт за корупция през 2023 г. е 15%, при 17.5% през 2022 г. и 11.9% през 2021 г.

Резултатите от работата по делата за корупционни престъпления по Единния каталог на корупционните престъпления¹²⁹, съобразно тяхната специфика, са представени в следващата таблица.

¹²⁹ Вж. бел. № 109.

Корупционни престъпления по сегменти	Наблюдавани ДП	Новообразувани ДП	Внесени в съда прокурорски актове	Осъдени лица с влязъл в сила съдебен акт	Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт
Общо	2 857	1 063	255	226	40
Същински корупционни престъпления	285	135	87	97	8
Престъпления на длъжностни лица с вероятен корупционен мотив	1 245	348	53	44	19
Злоупотреба със служебно положение на длъжностни лица и престъпления на недлъжностни лица с вероятен корупционен мотив	1 327	580	115	85	13

През 2023 г. за подкуп (чл. 301 – чл. 307 НК) са образувани 133 (133; 142) ДП, в съда са внесени 85 (79; 103) прокурорски акта, срещу 88 (94; 128) лица. С влязъл в сила съдебен акт са осъдени 96 (80; 101) лица. С влязъл в сила съдебен акт са оправдани 8 лица, при 0 оправдани лица през 2022 г. и 2 лица през 2021 г.

За престъпления по служба (чл. 282 – чл. 285 НК) са образувани 148 (173; 120) ДП, в съда са внесени 6 (11; 14) прокурорски акта, срещу 6 (12; 26) лица. С влязъл в сила съдебен акт са осъдени 9 (10; 13) лица, а оправданите са 4 (11; 6).

При документните престъпления с корупционен мотив (чл. 310, ал. 1 и чл. 311, ал. 1 НК) новообразуваните ДП са 141 (143; 143), внесените в съда прокурорски актове са 40 (49; 58) срещу 60 (58; 70) лица. Осъдените с влязъл в сила съдебен акт са 31 (43; 52) лица, оправдани са 10 (8; 9) лица.

За присвоявания (чл. 201 – чл. 203 НК) са образувани 183 (192; 164) досъдебни производства, внесените в съда прокурорски актове са 80 (99; 121) срещу 98 (107; 140) лица. С влязъл в сила съдебен акт за длъжностно присвояване са осъдени 56 (62; 95) лица и 9 (23; 12) лица са оправдани.

Организирана престъпност

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Наблюдавани ДП	735	1 016	733
Новообразувани ДП	111	78	108
Решени ДП	237	536	233
Прокурорски актове, внесени в съда	128	86	109
Лица по внесените в съда прокурорски актове	393	250	285
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	145	91	167
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	17	13	53

През настоящия отчетен период данните за резултатите в противодействието на организираната престъпност по някои от основните показатели – наблюдавани ДП и решени ДП, достигат стойности, близки до тези за 2021 г., след като през 2022 г. бе констатирано значително увеличение по тези показатели, отчитащи работата на

прокуратурата по досъдебни производства, образувани за престъпления, свързани с организираната престъпност¹³⁰.

По отношение на останалите показатели за тригодишния период, се отчита ръст на новообразуваните ДП през 2023 г., спрямо 2022 г., съответно с 38.5%, но спад спрямо 2021 г. – с 2.7%. В съда през отчетния период са внесени с 26.7% повече прокурорски актове спрямо 2022 г. и с 14.8% по-малко спрямо 2021 г. Идентично е съотношението на ръст и спад за тригодишния период и на лицата, предадени на съд – те са с 14% повече спрямо 2022 г. и с 27.5% по-малко спрямо 2021 г. От съда на прокуратурата са върнати 33 дела, образувани за организирана престъпност, което съставлява 30.3% спрямо внесените в съда прокурорски актове. През 2022 г. са върнати 23 дела, или 26.7% от внесените прокурорски актове, а през 2021 г. – 26 върнати акта, или 20.3%.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г. за организирана престъпност са с 83.5% повече спрямо лицата през 2022 г. и с 15.2% повече спрямо 2021 г. Оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт през настоящия отчетен период съставляват 24.1% спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт за организирана престъпност, при 12.5% за 2022 г. и 10.5% за 2021 г.

Трафик на хора

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г. ¹³¹
Наблюдавани ДП	270	244	234
Новообразувани ДП	56	57	52
Решени ДП	151	144	127
Прокурорски актове, внесени в съда	26	40	37
Лица по внесените в съда прокурорски актове	77	65	52
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	27	37	40
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	0	2	2

И през 2023 г. се запазва наблюдаваната през последните години тенденция за намаляване на броя както на наблюдаваните, така и на новообразуваните досъдебни производства за трафик на хора. Намалението при наблюдаваните ДП е с 4.1% спрямо 2022 г. и с 13.3% спрямо 2021 г., а при новообразуваните – с 8.8% спрямо 2022 г. и със 7.1% спрямо 2021 г. Решени са 54.3% от наблюдаваните ДП, при 59% през 2022 г. и 55.9% през 2021 г. В съда са внесени със 7.5% по-малко прокурорски актове, спрямо предходната отчетна година, но с 42.3% повече спрямо 2021 г. Делът на внесените в съда прокурорски актове, спрямо решените ДП за трафик на хора, е 29.1%, като се отчита увеличение спрямо предходните два отчетни периода, съответно с 1.3 процентни пункта спрямо 2022 г. и с 11.9 процентни пункта спрямо 2021 г. От съда са върнати 15 дела, при 5 през предходния отчетен период и 6 през 2021 г., което съставлява 6.4% (2.4%; 2.9%) от всички върнати от съда дела от особен обществен интерес.

¹³⁰ Отчетените високи стойности през 2022 г. по основните показатели – наблюдавани и решени ДП, не отразяват реалното състояние на организираната престъпност. Те са израз на промените в структурата и в компетентността, резултат от законовите промени, с които е закрыта Специализираната прокуратура, и на изпращането на досъдебните производства на окръжните прокуратури с обща компетентност. Съгласно утвърдената статистическа отчетност в ПРБ, когато едно досъдебно производство е изпратено по компетентност, същото се отчита от изпращащата го прокуратура като наблюдавано (съответно като новообразувано, ако е такова) и като решено (едно ДП е решено, когато от прокурор е постановено едно от следните решения: прокурорски акт за внасяне на делото в съда; постановление за прекратяване на ДП; постановление за спиране на ДП; постановление за изпращане на ДП по компетентност.). Приемащата го прокуратура също отчита досъдебното производство като наблюдавано, като отразява и решението по него. Получените по компетентност ДП, които непосредствено след това отново са изпратени по компетентност, се отчитат само като наблюдавани и решени.

¹³¹ Съгласно промените в Указанието за организация на информационната дейност в ПРБ, въдени със Заповед № РД-02-03 от 01.04.2022 г. на главния прокурор, в статистическите данни за наказателните производства за трафик на хора се отчитат само делата по чл. 159а – чл. 159г НК. Отчитането на пострадали лица е по новообразуваните досъдебни производства, като до началото на 2022 г. отчитането на този показател е извършвано по наблюдаваните досъдебни производства.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г. са с 8.1% повече спрямо 2022 г. и с 48.2% повече спрямо 2021 г. Оправдани са 2 лица, толкова, колкото са били и през предходния отчетен период, при липса на оправдани лица през 2021 г.

С най-висок дял от наложените наказания за трафик на хора през 2023 г. е наказанието „глоба“ – 36.5%. Относителният дял на ефективните наказания „лишаване от свобода“ съставлява 30.2% от общо наложените наказания за този вид престъпления, при 24.5% през 2022 г. и 23.1% през 2021 г.

Най-много от наблюдаваните ДП, образувани за трафик на хора, са: с цел развратни действия – 173 (165; 188) ДП; с цел принудителен труд – 37 (39; 39) ДП; с цел спрямо бременна жена за продажба на детето – 15 (21; 23) ДП; с цел държане в принудително подчинение – 6 (13; 8) ДП; с цел отнемане на телесни органи – 3 (6; 7) ДП.

През 2023 г. пострадалите лица от трафик на хора са общо 89, от които 64 жени (от тях 10 непълнолетни и 2 малолетни момичета) и 25 мъже. Запазва се тенденцията, доминираща форма на това престъпление да бъде трафикът на жени и момичета, с цел използването им за развратни действия – 49 жени, като от тях 9 непълнолетни и 2 малолетни момичета.

Престъпления с предмет наркотични вещества и прекурсори

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Наблюдавани ДП	11 792	11 301	12 679
Новообразувани ДП	7 239	7 861	8 776
Решени ДП	9 170	8 456	9 598
Прокурорски актове, внесени в съда	4 024	3 468	4 035
Лица по внесените в съда прокурорски актове	4 292	3 674	4 278
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	3 904	3 426	4 041
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	48	50	32

Видно от данните, през 2023 г., съпоставено с предходните две години, се наблюдава ръст по почти всички основни показатели, отчитащи работата на прокурорите по престъпления с предмет наркотични вещества и прекурсори. Броят на наблюдаваните досъдебни производства се е увеличил с 12.2% спрямо 2022 г. и със 7.5% спрямо 2021 г. Новообразуваните ДП са с 11.6% повече спрямо предходната година и с 21.2% повече спрямо 2021 г. Решените от прокурор ДП са с 13.5% повече спрямо 2022 г. и с 4.7% повече спрямо 2021 г. Относителният дял на решените ДП, спрямо наблюдаваните ДП, през настоящия отчетен период е 75.7%, при 74.8% през 2022 г. и 77.8% през 2021 г. Внесените в съда прокурорски актове са с 16.4% повече спрямо 2022 г. и с 0.3% повече спрямо 2021 г. Минимално увеличение от 0.2 процентни пункта се отчита при дела на върнатите от съда дела, спрямо внесените прокурорски актове за този вид престъпления – 2.1% (1.9%; 1.9%).

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт са с 18% повече спрямо 2022 г. и с 3.5% повече спрямо 2021 г. Намалява обаче броят на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт, както в абсолютни стойности, така и дялът им спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт за престъпления с предмет наркотични вещества и прекурсори за тригодишния период – 0.8%, при 1.4% през 2022 г. и 1.2% през 2021 г.

За престъпления по чл. 354а – чл. 354в НК (незаконен трафик на наркотични вещества и прекурсори) са наблюдавани 12 446 (11 080; 11 622) дела, от които 8 664 (7 761; 7 167) са новообразувани ДП. В съда са внесени 3 991 (3 415; 3 987) прокурорски акта срещу 4 227 (3 604; 4 244) лица. С влязъл в сила съдебен акт са осъдени и санкционирани 3 994 (3 369; 3 856) лица и 30 (46; 45) лица са оправдани.

Най-голям е броят на наблюдаваните дела по чл. 354а НК – 11 918 (10 533; 10 993), от които: за производство/преработка на наркотични вещества – 59 (29; 24); за

придобиване, държане и съхраняване – 285 (280; 279); за разпространение – 1 220 (1 175; 1 206); за голямо количество – 64 (84; 87); за особено голямо количество – 22 (19; 26); с квалифициращ признак „на публично място“ – 58 (50; 71); по поръчение или в изпълнение на решение на ОПГ – 13 (7; 23); за придобиване/държане (по ал. 3) – 6 416 (5 752; 6 026); за маловажен случай – 3 771 (3 137; 3 250).

За престъпления по чл. 242, ал. 2–4 и ал. 9 НК (митническа контрабанда на наркотици) са наблюдавани 233 (221; 170) дела, от които 112 (100; 72) са новообразувани. В съда са внесени 44 (53; 37) прокурорски акта, срещу 51 (70; 48) лица. Осъдени и санкционирани с влязъл в сила съдебен акт са 47 (57; 48) лица и 2 (4; 3) лица са оправдани.

И през 2023 г. най-много наблюдавани досъдебни производства с предмет наркотични вещества и прекурсори има в района на СГП – 3 744 (3 129; 3 251). Новообразувани са 2 900 (2 259; 2 239) досъдебни производства, което съставлява 33% (28.7%; 30.9%) от всички новообразувани ДП с този предмет на разследване. Решени са 2 935 (2 538; 2 600) ДП, което съставлява 78.4% (81.1%; 80%) от наблюдаваните досъдебни производства. На съд са предадени 540 (555; 604) лица, като с влязъл в сила съдебен акт са осъдени 469 (451; 500) лица и 8 (20; 16) са оправдани.

И през настоящия отчетен период, освен за района на СГП, най-голям брой осъдени лица с влязъл в сила съдебен акт са отчетени в районите на ОП Пловдив – 467; ОП Ст. Загора – 352; ОП Плевен – 202; ОП В. Търново – 189 лица.

Изпиране на пари

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Наблюдавани ДП	529	505	567
Новообразувани ДП	121	116	127
Решени ДП	187	186	185
Прокурорски актове, внесени в съда	21	28	22
Лица по внесените в съда прокурорски актове	37	46	43
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	11	27	14
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	1	3	5

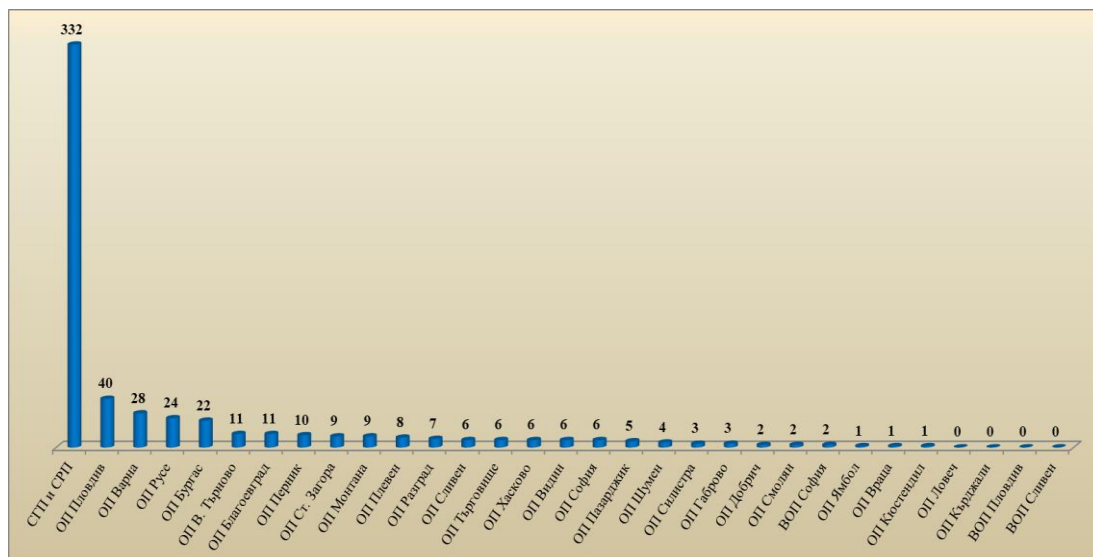
След констатирания спад през 2022 г., през настоящия отчетен период броят на наблюдаваните ДП надвишава стойностите от 2021 г., като ръстът спрямо 2022 г. е с 12.3%, а спрямо 2021 г. – със 7.2%. Образованите през 2023 г. досъдебни производства за изпиране на пари са с 9.5% повече спрямо 2022 г. и с 5% повече спрямо 2021 г.

Решени са 32.6% от наблюдаваните ДП, като през 2022 г. този дял е бил 36.8%, а през 2021 г. – 35.3%. Прокурорските актове, внесени в съда, съставляват 12% от решените ДП, при 15.1% през 2022 г. и 11.2% през 2021 г.

От съда на прокуратурата са върнати 4 дела, образувани за изпиране на пари, при 8 дела през предходния отчетен период и 7 през 2021 г., като делът им съставлява 1.7% (3.9%; 3.3%) от всички върнати ДООИ.

След отчетеното през 2022 г. значително увеличение на броя на осъдените и санкционирани лица за изпиране на пари с влязъл в сила съдебен акт, през 2023 г. те са с 48.2% по-малко, но с 27.3% повече спрямо 2021 г. През настоящия отчетен период се наблюдава увеличение на броя на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт, както в абсолютни стойности, така и в дела им спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт – 26.3%, при 10% през 2022 г. и 8.3% през 2021 г.

Разпределението на наблюдаваните дела за изпиране на пари по окръжни прокуратури е представено в следващата графика.

Фиг. 42. Наблюдавани ДП за изтиране на пари, по окръжни прокуратури

Данъчни престъпления. Престъпления с предмет ДДС

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Наблюдавани ДП	4 378	4 269	4 106
Новообразувани ДП	1 125	1 025	1 083
Решени ДП	1 783	1 675	1 512
Прокурорски актове, внесени в съда	521	350	353
Лица по внесените в съда прокурорски актове	600	420	426
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	494	339	314
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	25	27	29

И през настоящия отчетен период продължава констатираната през последните години тенденция за намаляване на броя на наблюдаваните досъдебни производства, образувани за данъчни престъпления и такава с предмет злоупотреба с ДДС, като спрямо 2022 г. намалението е с 3.8%, а спрямо 2021 г. – с 6.2%. Образованите през 2023 г. ДП са с 5.7% повече спрямо 2022 г. и с 3.7% по-малко спрямо 2021 г.

От прокурор са решени 36.8% от наблюдаваните ДП, като този дял през предходните две години е бил съответно 39.2% през 2022 г. и 40.7% през 2021 г. Прокурорските актове, внесени в съда, съставляват 23.3% от решените ДП, при 20.9% през 2022 г. и 29.2% през 2021 г. От съда са върнати 44 (39; 38) дела, което е 12.5% (11.1%; 7.3%) от внесените прокурорски актове за данъчни престъпления и за злоупотреба с ДДС.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г. са със 7.4% по-малко спрямо 2022 г. и с 36.4% по-малко спрямо 2021 г. Делът на оправданите лица с окончателен съдебен акт за данъчни престъпления, спрямо оправданите лица по дела от особен обществен интерес, с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г., е 16.5%, при 17.9% през 2022 г. и 18.5% през 2021 г.

За престъпления, свързани със злоупотреба с ДДС, през 2023 г. са наблюдавани 1 090 ДП, при 1 182 ДП през 2022 г. и 1 179 ДП през 2021 г., от които 239 (182; 223) са новообразувани. В съда са внесени 74 (67; 97) прокурорски акта, срещу 85 (72; 116) лица. Осъдени и санкционирани с влязъл в сила съдебен акт са 42 (51; 62) лица и 4 (4; 4) лица са оправдани.

Наблюдаваните досъдебни производства, образувани за данъчни престъпления и за злоупотреба с ДДС от прокурорите в Софийската градска прокуратура през 2023 г., са 1 596, което съставлява 38.9% от всички наблюдавани ДП от този вид от прокуратурите в страната. Решени са 361 ДП, или 22.6% от наблюдаваните ДП. В съда са внесени 41

прокурорски акта срещу 65 лица. С влязъл в сила съдебен акт са осъдени и санкционирани 30 лица и 11 лица са оправдани. Освен в СГП, най-голям брой наблюдавани ДП от този вид са отчетени в ОП Пловдив – 403 ДП, ОП Варна – 331 ДП, ОП Благоевград – 181 ДП и в ОП Бургас – 180 ДП.

Престъпления против паричната и кредитната система

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Наблюдавани ДП	3 634	4 307	3 741
Новообразувани ДП	1 453	1 466	1 462
Решени ДП	2 601	3 157	2 512
Прокурорски актове, внесени в съда	289	293	267
Лица по внесените в съда прокурорски актове	338	318	300
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	324	296	265
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	4	5	12

През 2023 г. наблюдаваните досъдебни производства, образувани за престъпления против паричната и кредитната система, са с 13.1% по-малко спрямо 2022 г., но с 2.9% повече спрямо 2021 г. Идентична е констатацията и по отношение на динамиката при новообразуваните ДП за тригодишния период – с 0.3% по-малко образувани ДП през 2023 г., но с 0.6% повече спрямо 2021 г. Решени са 67.1% от наблюдаваните през отчетния период досъдебни производства, като през 2022 г. този дял е бил 73.3%, а през 2021 г. – 71.6%. В съда са внесени 267 прокурорски акта, които съставляват 10.6% от решените от прокурор ДП, при 9.3% през 2022 г. и 11.1% през 2021 г. От съда на прокуратурата през отчетната година са върнати 11 дела, при 6 върнати през 2022 г. и 7 през 2021 г.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт са с 10.5% по-малко спрямо предходната година и с 18.2% по-малко спрямо 2021 г. Делът на оправданите лица за престъпления против паричната и кредитната система с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г., спрямо всички лица с окончателен съдебен акт за този вид престъпления, е 4.3%, при 1.7% през 2022 г. и 1.2% през 2021 г.

Злоупотреби със средства на ЕС

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Наблюдавани ДП	495	410	335
Новообразувани ДП	157	88	84
Решени ДП	209	179	131
Прокурорски актове, внесени в съда	48	44	36
Лица по внесените в съда прокурорски актове	60	49	48
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	30	33	30
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	1	3	3

Видно от данните в таблицата (по абсолютни стойности), отчитащи дейността по досъдебните производства, образувани за злоупотреби със средства на ЕС през 2023 г., се отчита намаление по почти всички основни показатели. Наблюдаваните ДП са с 18.3% по-малко спрямо 2022 г. и с 32.3% по-малко спрямо 2021 г. Новообразуваните ДП са с 4.6% по-малко спрямо 2022 г. и с 46.5% по-малко спрямо 2021 г. Решените от прокурор ДП съставляват 39.1% от наблюдаваните ДП, при 43.7% през 2022 г. и 42.2% през 2021 г. Внесените в съда прокурорски актове са 27.5% от решените ДП, което е с 2.9 процентни пункта повече спрямо предходната година, когато този дял е бил 24.6%, и с 4.5 процентни пункта повече спрямо 2021 г. при дял от 23%. От съда на прокуратурата през 2023 г. са върнати 2 дела, при 6 дела, върнати през 2022 г., и 5 върнати дела през 2021 г.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през отчетната година са с 3 лица по-малко, спрямо предходната година, а спрямо 2021 г. са с идентични стойности. Оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт са 3 при същите абсолютни стойности за 2022 г. и едно оправдано лице за 2021 г. или като относителен дял – 9.1% (8.3%; 3.2%) от всички лица с постановен окончателен съдебен акт за престъпления, свързани със злоупотреба със средства на ЕС.

И през настоящия отчетен период прокурорите от отдел „Престъпления против финансовите интереси на ЕС и взаимодействие с Европейската прокуратура“ във ВКП съдействат за подобряване на сътрудничеството с други държавни органи и агенции (ОЛАФ, АФКОС, Евроджъст, Европейската съдебна мрежа, Европол), ангажирани с мерките за защита на финансовите интереси на Евросъюза. В изпълнение на двустранните споразумения¹³², участват в работата на Съвета за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС (Съвета), като представят становища и експертни мнения по въпроси от компетентността им, правят предложения за необходими законодателни промени за повишаване на ефективността на противодействието на престъпленията, свързани със злоупотреби със средствата на ЕС. Възлагат на Дирекция АФКОС – МВР (по реда на чл. 145, ал. 1 ЗСВ) извършването на действия в рамките на осъществяваната от дирекцията контролна, информационна и координационна дейност във връзка със защита на финансовите интереси на ЕС.

На регионално ниво се осъществяват съвместни координационни срещи и дейности между местните структури на контролните органи, представители на Съвета и на териториалните прокуратури.

В съответствие с чл. 4 от Споразумението за административно сътрудничество между ОЛАФ и ПРБ¹³³, се осъществява комуникация и обмен на информация между двете институции.

Дела на специален надзор

Специалният надзор в ПРБ се осъществява по реда на Указанието за специален надзор¹³⁴, като от горестоящата прокуратура се оказва засилена методическа помощ на наблюдаващия прокурор в работата му по конкретно наказателно производство, образувано за: корупционни престъпления от обхвата на Единния каталог на корупционните престъпления; организирана престъпност, престъпления по чл. 202, ал. 2, т. 3, чл. 212, ал. 3, чл. 248а, чл. 254б НК и други престъпления с предмет средства от еврофондове, принадлежащи на ЕС или предоставени от ЕС; делата, наблюдавани от ЕК; други дела с фактическа и правна сложност.

Със Заповед № РД-02-16 от 21.07.2023 г. на и.ф. главен прокурор Указанието за специален надзор е отменено. Във връзка с горното, информация относно осъществявания специален надзор се предоставя само за първото шестмесечие на 2023 г.¹³⁵, като с оглед различните отчетни периоди, не се прави сравнение с предходни години.

През първото шестмесечие на 2023 г. прокурорите от териториалните прокуратури са осъществявали специален надзор по 1 282 ДП, от които 74 са новообразувани. Приключени от разследващ орган са 316 ДП, като с постановление за прекратяване на досъдебното производство са решени 133 ДП. В съда са внесени 114 ДП срещу 188 лица. С влязъл в сила съдебен акт са осъдени и санкционирани 107 лица и 29 лица са оправдани.

¹³² Споразумение за взаимодействие и сътрудничество между Съвета за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС, и ПРБ, № И-1369 от 02.11.2015 г.; Споразумение за взаимодействие и сътрудничество между Прокуратурата на Република България и Министерството на вътрешните работи при противодействие на правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС, № I-580 от 24.06.2019 г.

¹³³ От главния прокурор на Република България и генералния директор на Европейската служба за борба с измамите (ОЛАФ) през 2021 г. е подписано съвместно споразумение между двете институции, с което се цели засилване на административното сътрудничество в борбата срещу измамите, корупцията и всяка друга незаконна дейност, осъществявана срещу европейски институции.

¹³⁴ Утвърдено със Заповед № РД-02-02/05.01.2021 г. на главния прокурор.

¹³⁵ Събирането и обобщаването на статистическа информация за дейността на ПРБ се извършва съгласно утвърдената с Указанието за организация на информационната дейност в ПРБ периодичност – за първото тримесечие, първото шестмесечие, деветмесечието и годишно.

Данни за наблюдаваните дела, взети на специален надзор, по видове престъпления, се съдържат в следващата таблица.

Престъпления	Наблюдавани производства	ДП, внесени в съда	Осъдени/санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт
Корупционни престъпления	282	19	6
Организирана престъпност	204	7	37
Изпиране на пари	26	1	0
Злоупотреби със средства на ЕС	71	11	0
Документни, данъчни и финансови измами	66	5	1
Убийства, делата по които са от особен обществен интерес	48	1	2
Други престъпления, по които делата са от значим обществен интерес, по преценка на ГП, зам. на гл. прокурор, апелативен прокурор	539	66	61

Преписки и ДП, образувани за насилие от служители в местата за лишаване от свобода и задържане под стража

През 2023 г. наблюдаваните преписки, образувани за насилие от служители в местата за лишаване от свобода и задържане под стража, са 78, което е с 1.3% повече спрямо 2022 г. и с 34.5% повече спрямо 2021 г. Новообразувани¹³⁶ са 73 преписки, което е с 15.9% повече спрямо 2022 г. и с 58.7% повече спрямо 2021 г. Общо решени за периода са 69 преписки, при 63 през 2022 г. и 48 през 2021 г.

Наблюдаваните досъдебни производства през настоящата отчетна година са 17, при 19 ДП през 2022 г. и 13 ДП през 2021 г. Образувани през 2023 г. са 5 ДП, като през 2022 г. са образувани 7 ДП, а през 2021 г. – 6 досъдебни производства. Решени са общо 7 ДП (7; 3), от които 2 ДП са спрени и 5 ДП са прекратени.

Прокуратурата регулярно осъществява активен контрол в местата за лишаване от свобода и по отношение на изпълнение на пробационните мерки, при стриктно спазване на разпоредбите на ЗИНЗС и ППЗИНЗС, за да се гарантират в пълна степен правата на задържаните под стража и на осъдените лица.

Преписки и ДП, образувани за полицейско насилие от служители на МВР

През настоящия отчетен период от прокуратурата са наблюдавани общо 299 преписки за полицейско насилие от служители на МВР, като се отчита минимална разлика спрямо наблюдаваните през 2022 г. – 300 преписки и с 65 повече наблюдавани преписки спрямо 2021 г. Новообразуваните преписки през 2023 г. са 237, което е с 1.7% повече спрямо предходната година и с 13.9% повече спрямо 2021 г.

Наблюдаваните досъдебни производства, образувани за полицейско насилие, са 107 ДП, което е с 6.1% по-малко спрямо предходната отчетна година, но с 23% повече спрямо 2021 г. Образувани през настоящия отчетен период са 41 ДП, при 46 ДП през 2022 г. и 36 ДП през 2021 г. Общо решени са 47 (62; 39) ДП, което съставлява 43.9% (54.4%; 44.8%) от наблюдаваните досъдебни производства. В съда са внесени 8 (7; 2) прокурорски акта, от които 4 обвинителни акта, 1 споразумение и 3 предложения по чл. 78а НК срещу общо 9

¹³⁶ Броят на образуваните преписки и дела от тази категория е функция на регистрираните жалби от задържани или осъдени лица за извършено спрямо тях насилие от служители в местата за лишаване от свобода и задържане под стража.

лица. Прекратени са 30 (38; 27) ДП, а 9 (16; 10) ДП са спрени. Осъдено/санкционирано с влязъл в сила съдебен акт е 1 лице и 1 лице е оправдано.

Преписки и ДП, образувани във връзка с осъществено домашно насилие, както и за неизпълнение на заповед за защита от домашно насилие¹³⁷

Показатели	2022 г.	2023 г.
Наблюдавани преписки	3 387	4 623
Новообразувани преписки	3 077	4 244
<i>от тях:</i> по уведомления на МВР – чл. 21, ал. 3 ЗЗДН	206	306
Решени преписки	2 962	4 039
Наблюдавани ДП	2 101	3 154
Новообразувани ДП	1 159	2 114
<i>от тях:</i> по уведомления на МВР – чл. 21, ал. 3 ЗЗДН	128	218
Решени ДП	1 263	1 543
Спрени ДП през отчетния период	192	242
Прекратени ДП (вкл. по давност)	689	799
Прокурорски актове, внесени в съда	365	489
Предадени на съд лица	367	491
Осъдени/санкционирани лица, с влязъл в сила съдебен акт	258	409
Оправдани лица, с влязъл в сила съдебен акт	11	11

Видно от данните в таблицата, през настоящия отчетен период се наблюдава увеличение на всички основни показатели, по които се отчита дейността на прокуратурата по преписките и наказателните производства, с предмет домашно насилие. През 2023 г. наблюдаваните преписки са с 36.5% повече, а новообразуваните – с 37.9% повече спрямо 2022 г. В резултат на постъпили уведомления от МВР по реда на чл. 21, ал. 3 ЗЗДН, през 2023 г. са образувани 306 преписки, което е с 48.5% повече спрямо 2022 г. Висок е дялът на решенията от прокурор преписки, спрямо наблюдаваните – 87.4% и през 2023 г. и през 2022 г.

Наблюдаваните досъдебни производства, образувани за домашно насилие през настоящия отчетен период, са 3 154 ДП, което е с 50.1% повече спрямо предходната година. Значително увеличение от 82.4% се отчита и при новообразуваните ДП, спрямо досъдебните производства, образувани през 2022 г. Решени от прокурор са 48.9% от наблюдаваните ДП, като за предходния отчетен период този дял е бил 60.1%. Внесените в съда прокурорски актове съставляват 31.7% от решенията ДП, което е с 2.8 процентни пункта повече спрямо 2022 г. – 28.9%. През 2023 г. осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт са със 151 лица повече спрямо предходната година. Оправдани с окончателен съдебен акт са 11 лица, колкото са били и през 2022 г.

През 2023 г. от домашно насилие са пострадали общо 2 211 лица. Пострадалите жени са 1 971, от тях 43 непълнолетни и 33 малолетни момичета. Мъжете, пострадали от домашно насилие, са 240, от които 18 непълнолетни и 28 малолетни момчета.

¹³⁷ Данни относно престъпленията, съставляващи (свързани с) домашно насилие, се събират и обобщават от 01.01.2022 г., съгласно Заповед № РД-02-03 от 01.04.2022 г. на главния прокурор, с която е изменено и допълнено Указанието за организация на информационната дейност в ПРБ. В обхвата на този вид дела и преписки се включват, както тези за престъпления, по които домашното насилие е включено от законодателя в състава на престъплението (по смисъла на чл. 93, т. 31 НК), а така също и преписки и наказателни производства за други престъпления, които не съставляват домашно насилие, но са свързани с него вкл. и за неизпълнение на заповед за защита от домашно насилие по чл. 296 НК.

Преписки и ДП, образувани за престъпления с дискриминационен елемент, включително от омраза¹³⁸

Показатели	2022 г.	2023 г.
Наблюдавани преписки	23	20
Новообразувани преписки	22	19
Решени преписки	22	19
Наблюдавани ДП	38	38
Новообразувани ДП	19	12
Решени ДП	20	20
Спрени ДП	6	7
Прекратени ДП	10	9
Прокурорски актове, внесени в съда	2	4
Предадени на съд лица	3	5
Осъдени лица, с влязъл в сила съдебен акт	1	3
Оправдани лица, с влязъл в сила съдебен акт	0	0

През 2023 г. от прокуратурата са наблюдавани 20 преписки, от които 19 са образувани през същата година. Решени от прокурор са 19 преписки.

Наблюдаваните досъдебни производства са 38, колкото са били и през 2022 г., а новообразуваните ДП са с 36.8% по-малко спрямо предходния отчетен период. Решени са 52.6% от наблюдаваните досъдебни производства, като в съда са внесени 4 обвинителни акта, което съставлява 20% от решените ДП. Осъдени и санкционирани с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г. са 3 лица, при 1 лице през 2022 г. И през настоящия отчетен период няма оправдани лица за престъпления с дискриминационен елемент с влязъл в сила съдебен акт.

През 2023 г. пострадалите лица от извършени престъпления с дискриминационен елемент и от омраза са 10 физически лица – 4 мъже и 6 жени. Ощетен е 1 юридическо лице.

Преписки и ДП, образувани за престъпления във връзка с проведените на 2 април 2023 г. избори за Народно събрание¹³⁹

Във връзка с проведените на 2 април 2023 г. парламентарни избори са образувани 922 преписки. Изпратените по компетентност на други органи са 14 преписки. Решени с постановление за отказ от образуване на наказателно производство са 820 преписки.

Образувани са 189 досъдебни производства. Прекратени са 127 ДП, а 13 ДП са спрени. В съда са внесени 16 прокурорски акта (7 обвинителни акта, 8 споразумения и 1 предложение за освобождаване от наказателна отговорност и налагане на административно наказание по чл. 78а НК).

Осъдени с влязъл в сила съдебен акт са 14 лица и 1 лице е оправдано.

ДП, образувани за незаконно преминаване на границата и т.нар. „каналджийство“ (чл. 279 – чл. 281 НК)

През 2023 г. за незаконно преминаване на границата и „каналджийство“ (чл. 279 – чл. 281 НК) са образувани 2 375 (2 626; 1 773) досъдебни производства. От тях за „каналджийство“ образуваните дела са 1 408 (по чл. 280 НК – 89 ДП и по чл. 281 НК –

¹³⁸ Данни относно престъпленията с дискриминационен елемент, включително от омраза, се събират и обобщават от 01.01.2022 г., съгласно Заповед № 02-03 от 01.04.2022 г. на главния прокурор, с която е изменено и допълнено Указанието за организация на информационната дейност в ПРБ.

¹³⁹ Данните са изведени от Унифицираната информационна система на Прокуратурата и са с актуалност към 29.03.2024 г.

1 319 ДП). Наказателните производства по чл. 279 НК (незаконно преминаване на границата) са 967.

Прокурорските актове, внесени в съда, са 1 969 (2 041; 1 507) срещу 2 172 (2 138; 1 619) лица, от тях за „каналджийство“ – 1 091 досъдебни производства, срещу 1 274 лица.

С влязъл в сила съдебен акт са осъдени 2 223 (2 208; 1 656) лица, като от тях – 1 251 лица за „каналджийство“. Осъдените лица с наказание „лишаване от свобода“ са 2 172, от които с „лишаване от свобода ефективно“ – 193. Оправдани с влязъл в сила съдебен акт са 4 (3; 3) лица. Оправданите лица за каналджийство са 3.

Констатира се рязко нарастване на броя на новообразуваните ДП по чл. 281 НК – 1 319 при 892 ДП през 2022 г. и 241 ДП през 2021 г. Идентична тенденция се наблюдава и при предадените на съд лица – 1 183 (542; 143) и при осъдените и санкционирани с влязъл в сила съдебен акт – 1 160 (505; 123).

3. Наказателни производства за престъпления, извършени от непълнолетни лица

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Наблюдавани ДП	1 612	1 625	1 568
Новообразувани ДП	702	753	724
Решени ДП	1 331	1 313	1 230
Прокурорски актове, внесени в съда	944	909	806
Лица по внесените в съда актове	1 096	1 049	892
Предложения до КБППМН за налагане на възпитателни мерки (чл. 61 НК)	211	186	196
Осъдени лица, с влязъл в сила съдебен акт	1 050	982	876
Оправдани лица, с влязъл в сила съдебен акт	22	11	9

През отчетната 2023 г. наблюдаваните досъдебни производства, образувани за престъпления, извършени от непълнолетни лица, са с 3.5% по-малко спрямо предходната година и с 2.7% по-малко спрямо 2021 г. Новообразуваните ДП са с 3.9% по-малко спрямо 2022 г., но с 3.1% повече спрямо 2021 г. Решени от прокурор са 78.4% от наблюдаваните ДП, при 80.8% през 2022 г. и 82.6% през 2021 г. В съда са внесени 806 прокурорски акта, което съставлява 65.5% от решените досъдебни производства. Върнати от съда за доразследване се 27 дела.

Прекратени от прокурор са 386 (357; 356) ДП, като от тях на Комисията за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните са изпратени 196 (186; 211) материала за налагане на възпитателни мерки.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г. са 876 непълнолетни лица, което е с 10.8% по-малко спрямо 2022 г. и с 16.6% по-малко спрямо 2021 г. Лицата с постановен окончателен оправдателен съдебен акт съставляват 1% спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт, при 1.1% през 2022 г. и 2.1% през 2021 г.

Териториалното разпределение, по апелативни райони, по основни показатели, за ДП, образувани за престъпления, извършени от непълнолетни лица, е представено в следващата таблица.

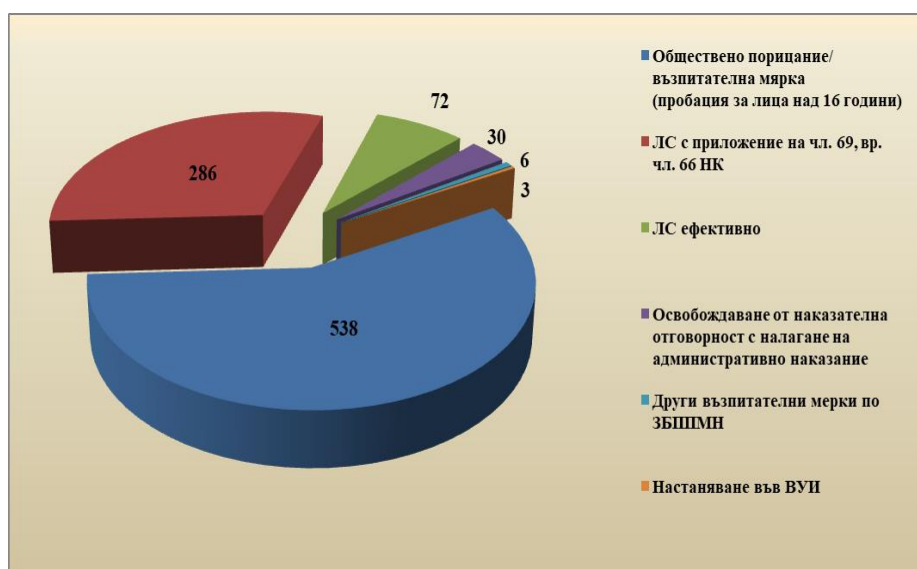
Апелативен район ¹⁴⁰	Наблюдавани ДП	Новообразувани ДП	Прокурорски актове, внесени в съда	Лица по внесените в съда прокурорски актове	Осъдени лица с влязъл в сила съдебен акт	Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт
АП Бургас	266	141	152	162	151	1
АП Варна	202	89	117	121	124	2
АП В. Търново	254	122	133	148	147	1
АП Пловдив	392	189	166	191	205	2
АП София	454	183	238	270	249	3

И през настоящата година най-многобройни са извършените от непълнолетни лица престъпления против собствеността (кражби и грабежи) – наблюдавани са общо 710 (742; 750) досъдебни производства, от които 300 (293; 274) новообразувани, следвани от общоопасните престъпления – наблюдавани са общо 427 (362; 412) ДП, от които 227 (173; 194) новообразувани и престъпленията против личността – наблюдавани са общо 284 (248; 244), от които новообразувани – 111 (77; 89) ДП.

Делата, образувани за държане, употреба, склоняване към употреба и разпространение на наркотични вещества, са 243 (197; 198), делата за неправомерно използване на контролни знаци, издадени за друго МПС или неиздадени от съответен контролен орган – 41 (64; 62), противозаконно отнемане на МПС – 86 (42; 68).

Осъдени и санкционирани непълнолетни лица

Осъдени/санкционирани непълнолетни лица с влязъл в сила съдебен акт са общо 876 (982; 1 050). С най-висок дял от наложените наказания са: обществено порицание и пробация, наложени в 61.4% от случаите, или 538 (633; 628) наказания. Условното осъждане с изпитателен срок е с дял от 32.6%, или наложени 286 (402; 428) наказания. Ефективно изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ е наложено в 8.2% от случаите, или 72 (73; 92) наказания. За освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание по чл. 78а, ал. 6 НК са наложени 30 (25; 14) наказания и в 6 (5; 7;) случая са наложени други възпитателни мерки по ЗБППМН. Във възпитателни училища-интернати (ВУИ) през 2023 г. са настанени 3 непълнолетни лица.

Фиг. 43. Видове наложени наказания на непълнолетни лица през 2023 г.

¹⁴⁰ От прокуратурите в района на ВоАП няма подадени данни, тъй като предвид специалната им компетентност, непълнолетно лице е възможно да бъде извършител само при съучастие.

Пострадали непълнолетни и малолетни лица по новообразуваните ДП

През 2023 г. пострадалите от престъпления непълнолетни лица са общо 2 255 (2 244; 1 976). От тях, непълнолетните момичета са 1 348 (1 404; 1 302), а непълнолетните момчета – 907 (840; 674). Пострадалите малолетни лица са 1 676 (1 589; 1 595), съответно – 878 (850; 848) малолетни момичета и 798 (739; 747) малолетни момчета.

Най-голям е делът на пострадалите лица поради неплащане на издръжка (чл. 183 НК) – 311 (464; 305) непълнолетни и 624 (533; 616) малолетни. Следват пострадалите от незаконно брачно съжителство (чл. 191 НК) – 611 (623; 649) непълнолетни и 52 (50; 70) малолетни. От развратни действия (чл. 149 – чл. 159 НК) са пострадали 228 (188; 156) непълнолетни и 358 (320; 311) малолетни лица.

От пътнотранспортни произшествия (чл. 343 и сл. НК) през 2023 г. са пострадали 158 (129; 97) непълнолетни и 142 (130; 118) малолетни лица.

От трафик на хора (чл. 159а – 159г НК) през отчетния период са пострадали¹⁴¹ 10 непълнолетни лица и 2 малолетни лица, от тях:

- ✓ с цел развратни действия – 9 непълнолетни момичета и 2 малолетни момичета;
- ✓ с цел принудителен труд – 1 непълнолетно момиче.

За склоняване към проституция или свождане към блудствени действия или съвкупление от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на ОПГ (чл. 155, ал. 5, т. 1 НК), е пострадало 1 непълнолетно момиче и по чл. 182б НК – съгласие за продажба на дете – 1 малолетно момче.

Констатации относно дейността на прокуратурата по дела от особен обществен интерес

При съпоставка на данните за тригодишния период, отчитащи дейността по дела, образувани за някои категории тежки престъпления и такива от особен обществен интерес, следва да отбележи, че съществено отражение върху работата на Прокуратурата са оказали законодателните промени, с които през 2022 г. са закрити специализираните съдебни структури и е променена подсъдността. Видно от статистическите данни, през 2023 г. се констатира увеличение на стойностите по основни показатели спрямо 2022 г., резултат от предприетите мерки и създадената вътрешна организация, спомогнали за преодоляване на възникналите организационни и технически проблеми.

От данните, отчитащи дейността по ДООИ, за тригодишния период се наблюдава тенденция на нарастване на броя на новообразуваните досъдебни производства – с 10.5% повече спрямо 2022 г. и с 13.7% повече спрямо 2021 г.

Решени през настоящия отчетен период са 61.8% от наблюдаваните ДП, при 63.1% през 2022 г. и 63.6% през 2021 г. Решените с прекратяване ДП през отчетния период са с 0.6% по-малко спрямо предходната година и с 9.3% повече спрямо 2021 г.

Прокурорските актове, внесени в съда, съставляват 32.8% от решенията през 2023 г., при 29.3% през 2022 г. и 34.4% през 2021 г.

Делът на върнатите от съда дела спрямо внесените прокурорски актове се е увеличил минимално – с 0.1 процентен пункт спрямо 2022 г. и с 0.7 процентни пункта спрямо 2021 г.

Предадените на съд лица са с 11.5% повече спрямо 2022 г., но със 7.7% по-малко спрямо 2021 г. Запазва се съотношението и при осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт – с 13.9% повече спрямо 2022 г., но с 2.4% по-малко спрямо 2021 г. Делът на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт, спрямо всички лица с постановен окончателен съдебен акт, е 3.3%, колкото е бил и през 2022 г., при 2.5% през 2021 г.

Наблюдаваните досъдебни производства, образувани за *корупция* през 2023 г., са с 2.9% повече спрямо 2022 г., а спрямо 2021 г. – с 2 ДП по-малко. Значително увеличение се отчита в броя на новообразуваните – с 25.4% спрямо 2022 г. и с 11.2% спрямо 2021 г. Прокурорските актове, внесени в съда, са с 11.5% по-малко спрямо 2022 г. и с 25.4% по-

¹⁴¹ Вж. бел. № 131.

малко спрямо 2021 г. Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г. за корупция съставляват 4.4% от всички осъдени и санкционирани лица с окончателен съдебен акт за някои категории тежки престъпления и такива от особен обществен интерес. Оправдани с влязъл в сила съдебен акт са 40 лица, при 48 през 2022 г. и 39 през 2021 г.

Образуваните през отчетния период досъдебни производства за *организирана престъпност* са с 38.5% повече спрямо 2022 г., но с 2.7% по-малко спрямо 2021 г. В съда през 2023 г. са внесени 109 прокурорски акта, при 86 през 2022 г. и 128 през 2021 г. Значително увеличен е броят на осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт, като спрямо 2022 г. – с 83.5% и спрямо 2021 г. – с 15.2%. Оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт съставляват 24.1% спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт, при 12.5% за 2022 г. и 10.5% за 2021 г.

Запазва се установената през последните години тенденция на намаляване на броя както на наблюдаваните, така и на новообразуваните досъдебни производства за *трафик на хора*. Прокурорските актове, внесени в съда, съставляват 29.1% спрямо решенията ДП, при 27.8% през 2022 г. и 17.2% през 2021 г. Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г. са 40, при 37 през 2022 г. и 27 през 2021 г. Оправдани с влязъл в сила съдебен акт са 2 лица, толкова са били и през 2022 г., а през 2021 г. няма оправдани лица за трафик на хора. Пострадалите лица от трафик на хора са 89, от които 64 жени и 25 мъже.

Увеличение спрямо предходните два периода се отчита в броя на наблюдаваните, новообразуваните и решенията досъдебни производства с предмет *наркотични вещества и прекурсори*. Прокурорските актове, внесени в съда през 2023 г., съставляват 42% от решенията ДП, като този дял през 2022 г. е бил 41%, а през 2021 г. – 43.9%. Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт са с 18% повече спрямо 2022 г. и с 3.5% повече спрямо 2021 г. Оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт са с 36% по-малко спрямо предходната отчетна година и с 33.3% по-малко спрямо 2021 г.

Увеличен спрямо предходните две години е както броят на наблюдаваните ДП, образувани за *изтиране на пари*, така и броят на новообразуваните ДП. В съда са внесени 22 прокурорски акта, при 28 през предходната година и 21 през 2021 г. Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г. са два пъти по-малко спрямо 2022 г., но с 27.3% повече спрямо 2021 г. Оправдани с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г. са 5 лица.

Намалява за тригодишния период броят на наблюдаваните и на новообразуваните досъдебни производства за *данъчни престъпления и такива с предмет злоупотреба с ДДС*. Прокурорските актове, внесени в съда, са с 0.9% повече спрямо 2022 г., но с 32.2% по-малко спрямо 2021 г. Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г. са със 7.4% по-малко спрямо 2022 г. и с 36.4% по-малко спрямо 2021 г. Оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт са 29, при 27 през 2022 г. и 25 през 2021 г.

Динамични за тригодишния период са данните, отчитащи дейността по досъдебните производства, образувани за престъпления *против паричната и кредитната система*. Наблюдаваните ДП са с 13.1% по-малко спрямо 2022 г., но с 2.9% повече спрямо 2021 г. Новообразуваните ДП са с 0.3% по-малко спрямо 2022 г., но с 0.6% повече спрямо 2021 г. Намаление се отчита както в броя на прокурорските актове, внесени в съда, съответно с 8.9% спрямо 2022 г. и със 7.6% спрямо 2021 г., така и в броя на лицата, предадени на съд – 300 лица през настоящия отчетен период, при 318 през предходния и 338 през 2021 г. Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт са с 10.5% по-малко спрямо предходната година и с 18.2% по-малко спрямо 2021 г. Оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г. са 12.

За тригодишния период стойностите, отчитащи дейността по досъдебните производства, образувани за *злоупотреба със средства на ЕС*, намаляват: наблюдаваните – с 18.3% спрямо 2022 г. и с 32.2% спрямо 2021 г.; новообразуваните – с 4.6% спрямо 2022 г. и с 46.5% спрямо 2021 г.; внесените в съда прокурорски актове – 18.2% спрямо 2022 г. и с 25% спрямо 2021 г. Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2023 г.

са 30, при 33 лица през 2022 г. и 30 през 2021 г. Оправдани с окончателен съдебен акт са 3 лица, толкова са и през 2022, а през 2021 г. е 1 лице.

Наблюдаваните ДП, образувани за *насилие от служителите в местата за лишаване от свобода и задържане под стража*, са с 10.5% по-малко спрямо 2022 г. и с 30.8% повече спрямо 2021 г. Новообразуваните ДП запазват относително близки стойности. Няма внесени прокурорски актове в съда.

Наблюдаваните ДП, образувани за упражнено *полицейско насилие от служители на МВР*, са с 6.1% по-малко спрямо предходната година, но с 23% повече спрямо 2021 г. Новообразуваните ДП са с 10.9% по-малко спрямо 2022 г., но с 13.9% повече спрямо 2021 г. В съда са внесени 8 прокурорски акта – 4 обвинителни акта, 1 споразумение и 3 предложения по чл. 78а НК. С влязъл в сила съдебен акт през отчетната година е осъдено 1 лице и 1 лице е оправдано.

Увеличение през настоящия период, спрямо предходния, се наблюдава по почти всички показатели, отчитащи дейността по досъдебните производства, образувани за осъществено *домашно насилие*. Наблюдаваните ДП са с 50.1% повече спрямо 2022 г., новообразуваните – с 82.4%, внесените в съда прокурорски актове – с 34%. Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт са с 58.5% повече спрямо предходната година, а оправданите с окончателен съдебен акт лица са 11, колкото са били и през 2022 г.

Наблюдаваните ДП за престъпления с *дискриминационен елемент, включително от омраза* и през 2023 г. и през 2022 г., са 38. Образувани през настоящия отчетен период са 12 ДП, което е с 36.8% по-малко спрямо предходната. В съда са внесени 4 прокурорски акта срещу 5 лица. Осъдени и санкционирани с влязъл в сила съдебен акт са 3 лица, при 1 лице през 2022 г. Няма оправдани лица с окончателен съдебен акт както през 2022 г., така и през 2023 г. Пострадали от престъпления с дискриминационен елемент и от омраза са 10 физически лица – 4 мъже и 6 жени и 1 юридическо лице е ошетен.

Динамични за тригодишния период са данните, отчитащи дейността по досъдебните производства, образувани за *незаконно преминаване на границата и т.нар. „каналджийство“*. Образуваните ДП през 2023 г. са с 9.6% по-малко спрямо 2022 г., но с 34% повече спрямо 2021 г. Внесените в съда прокурорски актове са с 3.5% по-малко спрямо предходната година, но с 30.1% повече спрямо 2021 г. С влязъл в сила съдебен акт са осъдени 2 223 лица, при 2 208 през 2022 г. и 1 656 през 2021 г. Рязко нарастване – над 2 пъти, се констатира както в броя на новообразуваните ДП по чл. 281 НК, така и при предадените на съд и при осъдените лица с влязъл в сила съдебен акт.

През 2023 г. броят на наблюдаваните ДП, образувани за *престъпления, извършени от непълнолетни лица*, намалява спрямо предходните две години. Новообразуваните ДП са с 3.9% по-малко спрямо предходната година, но с 3.1% повече спрямо 2021 г. Намалява броят на внесените в съда прокурорски актове, съответно с 11.3% спрямо 2022 г. и с 14.6% спрямо 2021 г. Осъдени с влязъл в сила съдебен акт са 876 лица, при 982 през 2022 г. и 1 050 през 2021 г. Делът на лицата с постановен окончателен оправдателен съдебен акт, спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт, е 1%, при 1.1% през 2022 г. и 2.1% през 2021 г.

Пострадалите от престъпления непълнолетни и малолетни лица са се увеличили с 0.5% спрямо 2022 г. и с 14.1% спрямо 2021 г. И през настоящия отчетен период най-голям е делът на пострадалите лица поради неплащане на издръжка, следван от делата за незаконно брачно съжителство, развратни действия и пътнотранспортни произшествия.

IV. МЕЖДУНАРОДНО ПРАВНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Молби за правна помощ (МПП)¹⁴²

От териториалните прокуратури през 2023 г. за изпълнение са изпратени 494 (395; 373) **молби за правна помощ** до съответните компетентни органи на държави – членки на Европейския съюз. В тригодишния период се наблюдава тенденция на нарастване, като увеличението през 2023 г. спрямо 2022 г. е с 25.1% и спрямо 2021 г. – с 32.4%.

Получените за изпълнение в териториалните прокуратури молби за правна помощ през отчетната година са 1 449 (894; 1 081), като броят им е нараснал с 62.1% спрямо 2022 г. и с 34% спрямо 2021 г.

Върховната касационна прокуратура и през 2023 г. продължава да има основна водеща роля при изготвяне и изпращане, както и при изпълнение на молби за правна помощ до и от държави извън Европейския съюз. По силата на закона ВКП (доколкото няма основание за прилагане на института на Европейската заповед за разследване) запазва компетентността си при молбите за правна помощ за/от държавите – членки на ЕС, само по отношение на някои по-komplицирани правни институти, като: провеждане на преговори за създаване на съвместни екипи за разследване и участие при изработване на споразумения за създаването им; извършване на трансгранично наблюдение или при индивидуална преценка, че случаят изисква намеса на ВКП. Във всички други случаи дейността е от компетентност на съответната териториална прокуратура.

През по-голямата част от отчетната година ВКП упражнява водещата си роля при изготвяне, изпращане и изпълнение на молби за правна помощ до Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия (ОК), до въвеждането на задължителния формуляр на искане за правна помощ по чл. 635 от Споразумението за търговия и сътрудничество (СТС), считано от 1 септември 2023 г. Следва да се уточни, че след оттеглянето на Обединеното кралство от ЕС е установен преходен период до края на 2020 г., през който остават приложими инструментите за международно правно сътрудничество, основани на принципа на взаимно признаване и уредени в правото на ЕС. От началото на 2021 г. правната помощ с ОК се осигурява по Част трета от СТС, която допълва и доразвива Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси (ЕКВНВ). Въпреки отсъствието на нотификация, която да обявява ВКП за централен орган в досъдебната фаза до 1 септември 2023 г., обичайно молбите за правна помощ са изготвяни от ВКП, по предложение на първоинстанционните прокуратури, съгласно раздел VII на Част трета от СТС. При поръчки за обезпечаване на имущество, подлежащо на конфискация и отнемане, се прилага раздел XI от Част трета на СТС, за което на ВКП е отредена ролята на централен орган в досъдебната фаза.

Европейски заповеди за разследване (ЕЗР)

Европейската заповед за разследване (ЕЗР), въведена през 2018 г., се утвърди като ефективен инструмент за международна правна помощ при събиране на доказателства, основан на принципа на взаимното признаване на съдебни решения в правото на ЕС. Този инструмент до голяма степен вече замества традиционните форми на международна правна помощ, когато тя се изразява в действия по разследване (събиране на доказателства) в друга държава – членка на ЕС.

Получените за изпълнение ЕЗР през отчетната година са 1 028 (1 034; 1 024), а издадените от първоинстанционните прокуратури – 1 477 (1 238; 1 254), като увеличението при изходящите ЕЗР спрямо 2022 г. е с 19.3% и със 17.8% спрямо 2021 г. В тригодишния

¹⁴² В данните, както за входящите, така и за изходящите молби за правна помощ в този раздел не са включени молбите за правна помощ, за чието отработване компетентността е отредена на прокурорите от отдел „Международен“ във ВКП. Такива са молбите за правна помощ от и до държави извън ЕС и случаите на международно правно сътрудничество с държави – членки на ЕС, за които ВКП има запазена компетентност – преговори за създаване на съвместни екипи за разследване, трансгранично наблюдение. Данни за дейността на отдел „Международен“ във ВКП, по международното правно сътрудничество, се съдържат в Раздел III на доклада.

период се наблюдава тенденция на увеличение на изходящите и динамика при входящите ЕЗР, което сочи, че този инструмент се използва активно както от българската прокуратура, така и от европейските компетентни органи.

Възприемането на единния инструмент на Европейската заповед за разследване от всички държави – членки на ЕС, е предпоставка за преодоляване в значителна степен на отчитаните преди въвеждането му трудности при изпълнение на молби за правна помощ, изготвени от компетентните органи на Република България, като молеща държава. Стандартизираната ЕЗР за събиране на доказателства в друга юрисдикция намалява рисковете от неточно или забавено изпълнение на исканията, в сравнение с изпълнението на молбите за правна помощ от замолените юрисдикции. Случаите, в които между държавите – членки на ЕС, остават приложими конвенционалните инструменти на международната правна помощ, както и невключените в Директивата за европейската заповед за разследване способности (напр. съвместни екипи за разследване, трансгранично наблюдение, трансфер на производства по наказателни дела), се отличават все по-прецизно в практиката, включително и в резултат на тълкуванията, предложени от Европейската съдебна мрежа и Евроджъст.

Изпълняващите органи в Република България продължават да осигуряват качествено и срочно изпълнение по входящите ЕЗР. Наред с постигната по-висока ефективност при събирането на доказателства в рамките на сътрудничеството между държави – членки на ЕС, прилагането на ЕЗР изправя прокурорите пред предизвикателства, свързани с координацията между юрисдикции (вкл. и чрез Евроджъст), определянето на компетентния изпълняващ орган, препращането на входящи ЕЗР, провеждането на консултации с компетентния орган на другата държава членка. В тази насока следва да продължат усилията за повишаване на квалификацията и уменията за прилагане на най-ефективните способности за събиране на доказателства по висящи наказателни производства.

През 2024 г. от НС са приети законодателни изменения във връзка с Европейската заповед за разследване, в съответствие с изискванията на Директивата на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 г. относно Европейската заповед за разследване по наказателноправни въпроси (ОВ, L 130/1 от 1 май 2014 г.). Това следва и от актуалната практика на СЕС (Решения на СЕС по дела С-724/2019 г. и С-852/19 г.), която предявява изисквания за предоставяне на правни средства за защита на лицата, засегнати от исканията с ЕЗР действия по разследването.

Европейски заповеди за арест (ЕЗА)

Получените за изпълнение ЕЗА през отчетната година са 229 (240; 248), при издадени от първоинстанционните прокуратури 190 (143; 153). По отношение на входящите ЕЗА се наблюдава тенденция на намаление в тригодишния период – с 4.6% спрямо 2022 г. и със 7.7% спрямо 2021 г. При изходящите тенденцията е към увеличаване на броя им – с 32.9% спрямо 2022 г. и с 24.2% спрямо 2021 г.

Този инструмент осигурява бързина и опростеност на процедурите за издирване и предаване на обвиняеми, подсъдими и осъдени лица в рамките на ЕС, като в прилагането му прокурорите вече имат опит.

В края на 2023 г. със Закона за изменение и допълнение на ЗЕЕЗА (обн., ДВ, бр. 100 от 01.12.2023 г.) вече е осъществена законодателната реакция на появилата се още в началото на 2021 г. ясна практика на Съда на ЕС (решение по дело С-648/2020 г. и определение по дело С-206/2020 г. на СЕС). С тази практика се поставя под въпрос валидността на ЕЗА, издадени от прокурор в досъдебното производство, когато те са основани на национална заповед на задържане (НЗА), неиздадена от съд и неподлежаща на съдебен контрол преди предаването на лицето. Цитираните актове на СЕС са увеличили броя на отказите от предаване на искани обвиняеми лица в подобни случаи, както и са предизвикали съдържателен ефект върху издаването на изходящи ЕЗА срещу обвиняеми лица в досъдебна фаза от второто тримесечие на 2021 г. насам, в това число и през отчетния период.

Измененията на ЗЕЕЗА ще се отразят върху практиката по издаване на ЕЗА срещу обвиняеми лица въз основа на съдебна санкция през следващия отчетен период.

Продължава и неблагоприятната практика в някои държави – членки на ЕС (извън отказите, породени от практиката на СЕС), изпълнението на ЕЗА, издадени от компетентните български органи, отчетливо да се поставя в зависимост от изискване на допълнителни данни, извършването на специални проверки и предоставяне на гаранции относно условията в българските затвори. В по-редки случаи се е стигало и до отказ да се изпълни издадена от български компетентен орган ЕЗА, тъй като това се оценява като „непропорционална“ намеса или заради липса на гаранции за спазването на стандартите на ЕКПЧ за хуманно третиране на лишените от свобода. С цел пълното преодоляване на препятствия от подобен характер при изпълнение на издадени от компетентните български органи ЕЗА, са необходими още усилия за подобряването на доверието в наказателно-изпълнителната ни система.

Проблем при изпълнението на ЕЗА и през 2023 г., според прокуратурите, остават трудностите при предоставяне и изпълнение от страна на издаващата държава на гаранциите по чл. 41, ал. 3 ЗЕЕЗА, а също и забавеното представяне на превод на ЕЗА, след изтичане на тридневния срок от задържане на лицето.

Екстрадиция

През 2023 г. от прокуратурите за изпълнение са получени 32 (44; 35) **молби за екстрадиция** от други държави, а са изпратени 4 (10; 3) такива за осъдени и обвиняеми лица. Както при входящите, така и при изходящите молби за екстрадиция се наблюдава динамика в тригодишния период. Отново, както и в предходни периоди, се констатира затруднения и усложнения в екстрадиционните производства, инициирани от или в държави, с които сътрудничеството по това направление е без конкретна договорна основа, а на принципа на взаимността, или с географски отдалечени държави. Най-често при тези производства се наблюдава закъснение в получаването на документи, като резултат от логистичните препятствия при отсъствие на български дипломатически представителства в съответната държава и др.

Трансфер на наказателни производства

През 2023 г. са получени 71 (75; 60) **молби за трансфер на наказателни производства** в досъдебната фаза от чужди държави. Значително по-малък остава броят на молбите за изходящ трансфер на производства от Република България за друга държава – 4 (7; 6).

Правомощието да се произнесе по приемането на входящия трансфер в досъдебната фаза още през 2010 г. законодателно премина от ВКП към съответните първоинстанционни прокуратури. Елемент от процедурата остана получаването на молбата за входящ трансфер на досъдебно производство във ВКП и изпращането на материалите от нейна страна на съответната прокуратура за произнасяне.

Изпращането на молби до чужбина с искане за изходящ трансфер на наказателно производство продължава да бъде от компетентност на ВКП, която действа по предложение на съответните първоинстанционни прокуратури.

Институтът на трансфера на наказателното производство все още няма пряк заместител чрез приложими инструменти от правото на ЕС в отношенията между държавите – членки на ЕС. Същевременно и към момента около половината държави – членки на Съвета на Европа и на ЕС, не прилагат Европейската конвенция за трансфер на производства по наказателни дела (ЕКТПНД). Институтът на трансфер на наказателни производства обаче вече се налага като едно от средствата, осигуряващи избягване на неблагоприятни последици от водене на паралелни наказателни производства. Такива усилия се дължат съгласно Рамково решение 2009/948/ПВР на Съвета от 30 ноември 2009 г.,

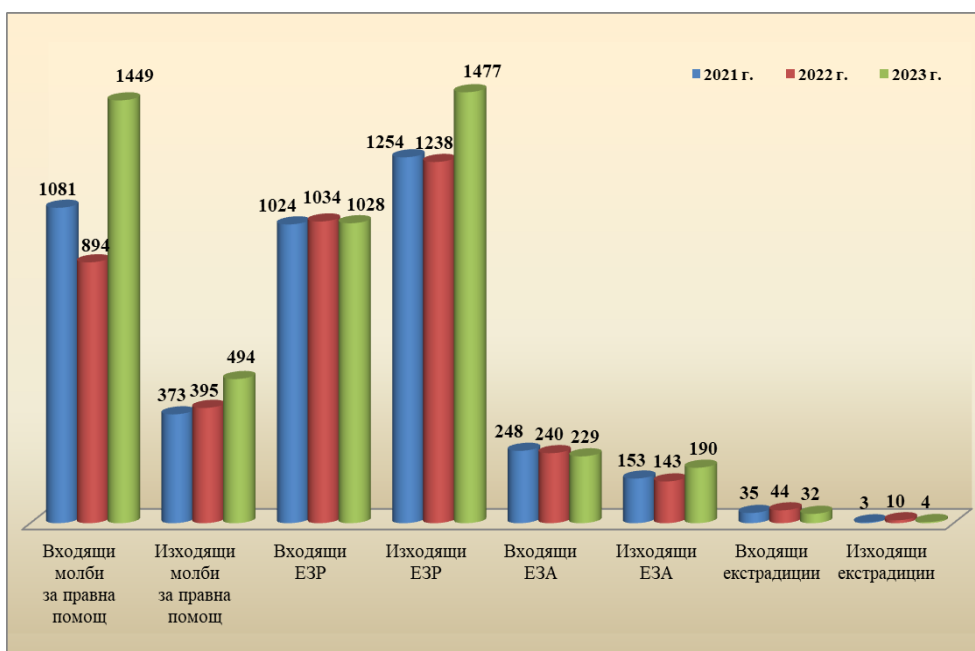
въведено в националното ни право чрез допълнения Раздел V от Глава тридесет и шеста на НПК (обн., ДВ, бр. 63/2017 г.).

През 2023 г. прокурорите са участвали в 1 232 (971; 800) съдебни производства във връзка с признаване и изпълнение на присъди на чуждестранни съдилища. Признатите от българския съд присъди на чужд съд (по лица) са 791 (671; 490).

Задържаните лица по международното правно сътрудничество (по ЗЕЕЗА) са общо 275 (258; 265).

През отчетната година прокурорите са взели участие в 5 730 (3 597; 3 802) съдебни заседания по международното правно сътрудничество (по НПК и ЗЕЕЗА). Работили са общо по 7 410 (5 449; 5 801) преписки с международен елемент. Извън статистиката остават случаите на т.нар. „спонтанен обмен на информация“ – често прилаган способ на правно сътрудничество с прокурори от държави – членки на ЕС, както и методическата помощ, оказвана от ВКП по въпросите на международното правно сътрудничество.

Данните за дейността на териториалните прокуратури за 2023 г. по международноправното сътрудничество, в съпоставка с предходните две години, е представена на следващата графика.

Фиг. 44. Дейност по международното правно сътрудничество през последните три години

През 2023 г. е сключено споразумение за създаване на 1 (2; 4) нов съвместен екип за разследване (СЕР), както и анекси за продължаване на срока на работа на 3 (4; 3) действащи СЕР, създадени в предходни отчетни периоди.

Прокурори от Националната прокурорска мрежа за международно правно сътрудничество при ПРБ са участвали в 8 обучителни мероприятия, свързани с международното правно сътрудничество. Обучени са 30 прокурори и 6 следователи.

Взаимодействие с Националното бюро на България в Евроджъст

Както и досега, дейността на прокурорите по международното правно сътрудничество през отчетната година активно се подпомага от Националното бюро на България в Евроджъст¹⁴³, което е работило общо по 825 казуса.

В Системата за управление на казуси на Евроджъст през 2023 г. са регистрирани нови 142 (129; 146) казуса от българското бюро спрямо други държави. Новорегистрираните казуси от чужди бюра спрямо българското са 205, при 180 за 2022 г.

¹⁴³ Вж. Приложение № 13 „Отчетен доклад за работата на Националното бюро на България в Евроджъст за 2023 г.“.

С най-голям дял регистрирани казуси са: Софийската градска прокуратура – 38 броя, Софийският градски съд – 27 броя и Софийската районна прокуратура – 9 броя. По-голямата част от новорегистрираните казуси от българското национално бюро (130 от 142) са двустранни.

От откритите от българското бюро казуси, най-голям е броят на казусите за измама – 46, за престъпления против финансовите интереси на ЕС – 35, и за изпиране на пари – 22. За организирана престъпност са регистрирани 18 казуса.

Правните инструменти, при използването на които най-често е било потърсено съдействието на българското национално бюро, са: ЕЗР – 74 случая, МПП – 35 случая и ЕЗА – 14 случая.

Най-често съдействие от чуждите компетентни органи през 2023 г. е търсено от следните държави: Гърция – 50 случая, Германия – 26 случая и Италия – 22 случая.

През отчетния период българското бюро и представители на националните ни власти са участвали в общо 21 (18; 22) координационни срещи. От тях 2 са били организирани по искане на българското бюро, а 19 са организирани по инициатива на други държави. Проведени са били и над 20 оперативни срещи от представители на българското бюро, с цел изясняване на конкретни обстоятелства и съгласуване на последващи действия.

През 2023 г. Бюрото е участвало в четири координационни центъра, организирани от чужди държави (три от тях – по инициатива на Федерална Република Германия – ФРГ, а четвъртият – по съвместна инициатива на ФРГ и Швейцария). Във всички организирани центрове за изминалата година са участвали повече от три държави, като в един от тях те са били общо 15 (държави членки и трети държави), което изисква ефективна и навременна координация.

През отчетната година Бюрото е съдействало за сключване на 1 ново споразумение за съвместен екип за разследване (СЕР) с Румъния по инициатива на българските власти. В създадения нов СЕР участва и Европол, с цел подпомагане на оперативните дейности по разследването.

Бюрото е съдействало и за удължаването на дейността на 3 съвместни екипа за разследване, продължаващи от минали години, тъй като е била идентифицирана необходимост от удължаване, с цел съвместни действия и повишена ефективност на съдебното сътрудничество. Два съвместни екипа за разследване са приключили работа през 2023 г. с активно участие от българска страна.

V. АДМИНИСТРАТИВНА И КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННА ДЕЙНОСТ

Щатна осигуреност

Към 01.01.2023 г. утвърденият щат на ПРБ за магистрати е 2 292 щатни длъжности (щ.дл.) по вид, както следва: административни ръководители – 70 щ.дл., заместници на административни ръководители – 180 щ.дл., прокурори – 1 435 щ.дл., младши прокурори – 102 щ.дл., завеждащи следствени отдели в окръжните прокуратури – 28 щ.дл., следователи – 391 щ.дл., младши следователи – 68 щ.дл., военни следователи – 18 щ.дл. Незаети са 229 щ.дл.

През отчетната 2023 г., съгласно решения на Прокурорската колегия на ВСС (ПК на ВСС), са предприети действия за следните кадрови промени.

С решение на ПК на ВСС¹⁴⁴ по обявени конкурси за заемането на 19 свободни щатни длъжности „младши прокурор“ в 14 районни прокуратури и 15 щатни длъжности „младши следовател“ в 11 следствени отдела в окръжни прокуратури са одобрени 19 кандидати за младши прокурори и 15 младши следователи, които са на обучение в Националния институт на правосъдието (НИП).

¹⁴⁴ Решение на ПК на ВСС по Протокол № 2 от 25.01.2023 г.

С решения на ПК на ВСС са назначени 29 младши прокурори и 17 младши следователи¹⁴⁵, успешно завършили обучението си в НИП.

По реда на чл. 243 ЗСВ, с решение на ПК на ВСС на длъжност „прокурор“ в районите прокуратури са преназначени 38 младши прокурори, а на длъжност „следовател“ в следствени отдели в окръжни прокуратури са преназначени 5 младши следователи¹⁴⁶. На 25 младши следователи, на основание чл. 240, ал. 2 ЗСВ, срокът за назначаване е продължен с още 6 месеца, които до края на отчетния период с решения на ПК на ВСС¹⁴⁷ са последователно назначени на съответната длъжност „следовател“.

Във връзка с обявения с решение на ПК на ВСС (Протокол № 44/30.11.2022 г.), на основание чл. 178, ал. 1 и ал. 2 ЗСВ, конкурс за първоначално назначаване в 11 районни прокуратури на 28 свободни длъжности „прокурор“, с Протокол № 25 от 05.07.2023 г. на ПК на ВСС, поради установено несъответствие с разпоредбата на чл. 19, ал. 2, във вр. с ал. 1 от Наредба № 1 от 09.02.2017 г., класираните кандидати – участници в конкурса, не са назначени в районните прокуратури.

По обявен конкурс за първоначално назначаване в 8 окръжни прокуратури на 10 свободни длъжности „прокурор“, с решение на ПК на ВСС¹⁴⁸ са обявени класираните кандидати, които не са встъпили в длъжност поради образувано дело във ВАС по подадени две жалби от 02.01.2024 г.

По реда на чл. 189, ал. 2 и ал. 4 ЗСВ, във връзка с конкурс за повишаване в длъжност¹⁴⁹ и заемане на 5 свободни длъжности „прокурор“ във Върховната административна прокуратура, класираните кандидати са назначени, а за 15 свободни длъжности „прокурор“ в четири апелативни прокуратури работата на членовете на конкурсната комисия по проверка и оценяване на допуснатите кандидати продължава.

През 2023 г. е приключил обявеният с решение на ПК на ВСС¹⁵⁰ конкурс за преместване в длъжност и заемане на 12 свободни длъжности „прокурор“ в пет районни прокуратури, като след Решение № 1714/15.02.2023 г. на ВАС по адм. дело № 1209/2023 г. класираните кандидати са назначени¹⁵¹.

По приключилия конкурс¹⁵² за повишаване и заемане на 5 свободни длъжности „следовател“ в Националната следствена служба и след произнасяне на ВАС с Решение № 936/26.01.2024 г. по адм. д. № 15/2023 г. и Решение № 940/26.01.2024 г. по адм. д. № 6451/2023 г. предстои произнасяне на ПК на ВСС относно етапа, на който се намира конкурсната процедура, съобразно постановените съдебни актове и назначаване на класираните кандидати, по отношение на които решенията са влезли в сила.

През отчетната година е приключил конкурсът за първоначално назначаване и заемане на 25 длъжности „прокурор“ в 10 районни прокуратури¹⁵³, като класираните кандидати са назначени.

През 2023 г. са назначени 5 административни ръководители (1 на окръжна прокуратура и 4-ма на районни прокуратури).

В резултат на извършените кадрови промени, щатът на Прокуратурата към 31.12.2023 г. включва 2 284 магистрати, от които 70 щ.дл. за административни ръководители, 182 щ.дл. за заместници на административни ръководители, 1 427 щ.дл. за прокурори, 102 щ.дл. за младши прокурори, 28 щ.дл. за завеждащи следствени отдели, 403 щ.дл. за следователи, 55 щ.дл. за младши следователи и 17 щ.дл. за военни следователи. Свободният щат в края на отчетната година е 277 щатни длъжности.

¹⁴⁵ Решение на ПК на ВСС по Протокол № 24 от 28.06.2023 г.

¹⁴⁶ Решение на ПК на ВСС по Протокол № 27 от 19.07.2023 г.

¹⁴⁷ Решения на ПК на ВСС по Протокол № 29 от 01.08.2023 г., Протокол № 36 от 11.10.2023 г., Протокол № 39 от 25.10.2023 г., Протокол № 41 от 08.11.2023 г. и Протокол № 44 от 29.11.2023 г.

¹⁴⁸ Решение на ПК на ВСС по Протокол № 47 от 20.12.2023 г.

¹⁴⁹ Решение на ПК на ВСС по Протокол № 31 от 14.09.2022 г.

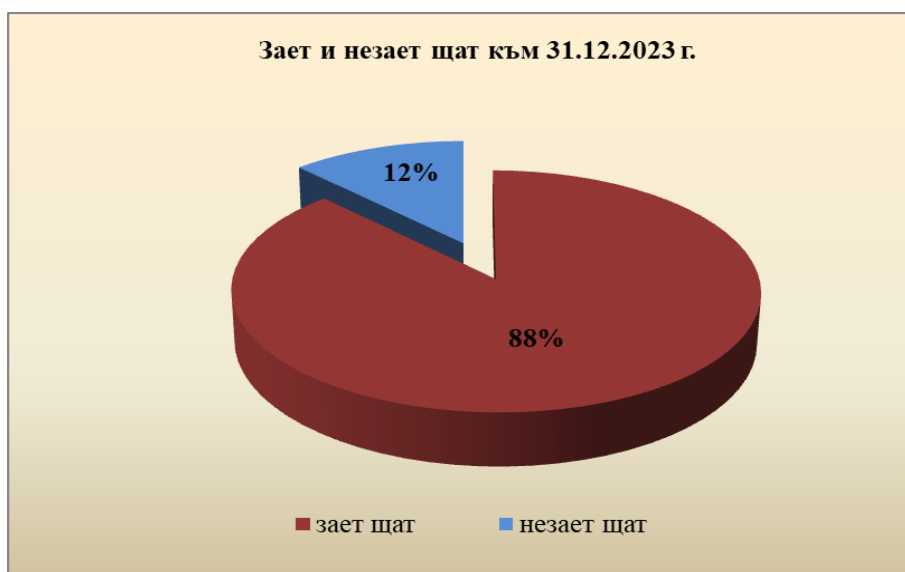
¹⁵⁰ Решение на ПК на ВСС по Протокол № 40 от 09.11.2022 г.

¹⁵¹ На основание чл. 193, ал. 6, вр. с ал. 3 ЗСВ с Протокол № 3 от 06.02.2024 г. от заседание на Комисията по атестирането и конкурсите към Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет (съгласно §23, ал. 2 от ПЗР на ЗИДКРБ, обн. в ДВ, бр. 106/2023 г., изпълнява функциите на Висш прокурорски съвет) е взето решение да назначи класираните кандидати до попълване на свободните места.

¹⁵² Решение на ПК на ВСС по Протокол № 20 от 02.06.2021 г.

¹⁵³ Решение на ПК на ВСС по Протокол № 11 от 31.03.2021 г.

В графичен вид е представено съотношението между относителния дял на заети (2 007) щатни бройки и незаети (277) щатни бройки

Фиг. 45. Съотношение на зает и незает щат

В началото на отчетния период броят на командированите магистрати е 148, от които 121 прокурори и 27 следователи. Към 31.12.2023 г. общият брой командировани магистрати е 107, което е с 11.6% по-малко спрямо началото на годината, като от тях 83 са прокурори и 24 са следователи.

Професионална квалификация

Дейността по обучението, повишаването на квалификацията и поддържането на висока професионална компетентност на прокурорите, следователите и прокурорските помощници се осъществява в съответствие с Правилата за обучение и повишаване на квалификацията в системата на ПРБ¹⁵⁴.

За повишаване на качеството на правоприлагането и ефективността на наказателното преследване през 2023 г. са проведени общо 105 обучения (дистанционно и присъствено), организирани от НИП и други външни доставчици на обучения. Обучени са общо 563 прокурори и 203 следователи. Темите на проведените обучения са с основна насоченост, свързана с трафика на хора, домашното насилие във всичките му форми и актуалните тенденции в практиката на ЕСПЧ по тези дела, корупцията и изпирането на пари, криптовалути, възстановяване на активи, придобити от престъпна дейност, престъпленията от омраза, противодействие на организираната престъпност, противодействие на киберпрестъпността, защита на финансовите интереси на ЕС, ЕЗА и процедура по екстрадиция, ЕЗР и искане за правна помощ, трансфер на осъдени лица, конфискация и замразяване на активи. В началото на 2023 г. е проведено и последното от целевите обучения, организирани от ПРБ, в предходен период, в три етапа на тема: „Противодействие на организираната престъпна дейност: Практически проблеми на материалноправния режим“¹⁵⁵, предназначено за прокурори от окръжните прокуратури и следователи от окръжните следствени отдели в окръжните прокуратури.

¹⁵⁴ Утвърдени със Заповед № ЛС-4497 от 13.10.2014 г., изм. и доп. със Заповед № РД-02-18 от 28.07.2017 г. на главния прокурор.

¹⁵⁵ Обученията са планирани и се осъществяват във връзка със законодателните промени през 2022 г., вкл. в областта на подсъдността/компетентността на Прокуратурата, с насоченост квалификационни мерки за обезпечаване на работата на прокуратурите по дела, образувани за организирана престъпност.

Проверки и ревизии

През 2023 г., съобразно Указанието за контролната дейност в прокуратурата¹⁵⁶, със заповед на административните ръководители на прокуратурите са извършени общо 25 комплексни ревизии¹⁵⁷, 290 тематични ревизии¹⁵⁸ и 93 проверки¹⁵⁹.

По апелативни райони, извършените *комплексни ревизии* са, както следва: 8 – за района на АП В. Търново, 6 – за района на АП Пловдив, 5 – за района на АП Варна, 4 – за района на АП София и 2 – за района на АП Бургас. Най-много *тематични ревизии* са осъществени в районите на АП Бургас – 85, АП София – 84 и АП В. Търново – 83 ревизии. В района на АП Пловдив да осъществени 21 тематични ревизии, за района на АП Варна – 16 ревизии и 1 – за района на ВоАП. Най-голям брой *проверки* са извършени за района на АП Пловдив – 72.

Предметът на извършените тематични ревизии е съобразен с изведените в дейността на Прокуратурата приоритети: дейността на административните ръководители по чл. 140, ал. 3 ЗСВ; спазване на сроковете за извършване на проверки и произнасянето на прокурор по реда на чл. 145 ЗСВ; срочност на решаване на досъдебните производства; неприключените в разумен срок досъдебни производства и предприетите мерки за ускоряване на разследването по тях; спрените досъдебни производства; досъдебни производства със задържани лица; две и повече досъдебни производства срещу едно и също обвиняемо лице; неприключените и спрените досъдебни производства за престъпления по чл. 346 НК, чл. 194-196 НК и чл. 215 НК с предмет МПС и части от тях; преписки и досъдебни производства с предмет домашно насилие; досъдебни производства с предмет корупционни престъпления; разпределение на преписките и делата на принципа на случайния подбор; върнати от съда дела за допуснати в досъдебната фаза съществени процесуални нарушения; качество и законосъобразност на постановленията за отказ да се образува досъдебно производство; приемане, предаване и съхраняване на вещевни доказателства; качество на изготвяните обвинителни актове; анализ на постановените оправдателни присъди; дейността на прокуратурата във връзка с ЕЗА и молбите за МПС; законосъобразност при изпълнение на съдебни актове, с които са наложени принудителни медицински мерки по чл. 89 и чл. 92 НК; дейност по изпълнение на наказанията, дейност на прокуратурата по надзора за законност (качество на изготвяните актове), наказателно-съдебния надзор (причини за постановени оправдателни присъди); качество на изготвяните въззивни и касационни протести (гражданско-съдебния надзор/делата по ЗОДОВ).

В резултат на извършените ревизии и проверки са изготвени подробни и аналитични доклади, съдържащи изводи и препоръки към проверяваната прокуратура. Отправяните препоръки са предимно от организационен характер, спазване на правилата за разпределение на принципа на случайния подбор, реда за вземане на делата на специален надзор, осъществяване на служебен и/или инстанционен контрол на конкретни актове, като се игнорират възможните мерки по реда на дисциплинарната отговорност.

През отчетния период от Инспектората към ВСС (ИВСС) в Прокуратурата са получени и проучени 10 доклада за извършени 8 комплексни проверки¹⁶⁰ и 2 контролни¹⁶¹. В резултат на извършения анализ на докладите е установено, че общата оценка на ИВСС

¹⁵⁶ Съгласно Указание за контролната дейност в Прокуратурата на Република България, утвърдено със Заповед № 6113 от 29.12.2014 г. на главния прокурор.

¹⁵⁷ Обхващат проверка на всички показатели от дейността на проверяваната прокуратура.

¹⁵⁸ Обхващат работата на проверяваната прокуратура по конкретно направление.

¹⁵⁹ Имат за предмет конкретни обстоятелства от административно-управленски характер, сигнал за дисциплинарно нарушение, работа на прокурори и следователи по определена категория дела или по конкретно дело и др. конкретни обстоятелства.

¹⁶⁰ Касае е се за извършена комплексна планова проверка с обхват: цялостен анализ и оценка на организацията на административната дейност на прокуратурата, на организацията на образуването и движението на преписките и делата, както и приключването им в установените срокове, анализ на приключените преписки и дела и констатиране на противоречива практика.

¹⁶¹ За установяване на реалното изпълнение на препоръките, дадени от ИВСС при проверките, извършени в 2 прокуратури през 2015 г. – РП Кюстендил и РП Перник. Отчетено е изпълнение на проверките.

за дейността на проверените прокуратури е положителна, като към 4 от проверените районни прокуратури и териториални отделения към тях не са отправени препоръки. В останалите прокуратури, наред с констатираните добри практики и постигнати резултати, са посочени и пропуски в дейността им, за преодоляване на които са отправени препоръки: обсъждане и анализиране на причините, довели до голям брой отменителни актове от горестоящите прокуратури и върнати от съда дела и предприемане на ефективни мерки за тяхното преодоляване; създаване на организация за осъществяване на контрол върху спрените дела по реда на чл. 244, ал. 1, т. 3 НПК, с оглед своевременното им възобновяване в едногодишния срок по чл. 244, ал. 8 НПК; да продължи упражняването на непосредствен контрол от административните ръководители, с оглед недопускане на неоправдано продължаване на разследването по досъдебните производства и нарушаване на изискването за разумен срок; наблюдаващите прокурори да осъществяват ефективно функцията по ръководство и надзор върху разследването, да изискват от разследващите органи, делата да се докладват по реда на чл. 226 НПК; по отношение на делата с фактическа и правна сложност да се използва възможността за възлагане на разследването на следователи по реда на чл. 194, ал. 1, т. 4 НПК; предприемане на действия за промяна на Вътрешните правила за прилагане на принципа на случайния подбор при разпределението на делата и преписките в СРП, с която да се регламентира редът за прилагане на възможността за определяне на намалена натовареност на прокурорите. Останалите препоръки касаят административно-деловодната дейност и документооборота в проверяваните прокуратури.

По всеки от постъпилите доклади е упражнен контрол по изпълнение на отправените препоръки към административните ръководители на проверените прокуратури, както и е извършена преценка за необходимостта от предприемане на допълнителни действия от страна на ръководството на ПРБ.

Дисциплинарни производства

През отчетния период в Прокурорската колегия на ВСС, по реда на чл. 230, ал. 1 ЗСВ от и.ф. главен прокурор са внесени 3 искания за разглеждане. Със свои решения ПК на ВСС е отстранила временно 1 прокурор и 1 следовател за срок от четири месеца. Третият магистрат е отстранен от длъжност „прокурор“ до приключване на воденото срещу него наказателно производство, но за срок, не по-голям от предвидения в чл. 234, ал. 8 НПК.

Внесени от и.ф. главен прокурор са и 10 предложения за образуване на дисциплинарни производства за налагане на дисциплинарни наказания на прокурори, следователи и административни ръководители. По тях в ПК на ВСС са образувани 10 дисциплинарни производства – 6 срещу прокурори, 3 – срещу следователи и 1 – срещу административен ръководител. В края на отчетния период нито едно от образуваните дисциплинарни производства не е приключило.

В резултат на цялостната дейност по ангажиране на дисциплинарната отговорност на прокурори и следователи, в края на отчетния период наказание „забележка“ е наложено общо на 5 магистрати (2-ма прокурори и 3-ма следователи), като от тях в сила са влезли 2 заповеди, а по останалите 3 в края на 2023 г. няма произнасяне на ПК на ВСС. По реда на чл. 327 ЗСВ е обърнато внимание на 19 магистрати (на 4-ма административни ръководители, 11 прокурори, 3-ма следователи и 1 завеждащ следствен отдел в окръжна прокуратура). От всички издадени заповеди за налагане на административната мярка, в края на отчетния период в сила са влезли 13 от тях, 2 заповеди са отменени и 1 заповед е прогласена за нищожна, след обжалване пред административния съд.

През 2023 г. Прокурорската колегия на ВСС е сезирана с общо 14 предложения за образуване на дисциплинарни производства спрямо 2-ма административни ръководители на прокуратури, 8 прокурори и 4-ма следователи. Образувани са 14 дисциплинарни производства, които в края на отчетния период не са приключили с влязъл в сила акт.

VI. НАТОВАРЕНОСТ НА ПРОКУРОРСКИТЕ И СЛЕДСТВЕНИТЕ ОРГАНИ

За измерване на натовареността на прокурорите и следователите в териториалните прокуратури и следствените отдели към тях за отчетната 2023 г. се прилагат Правилата за измерване на натовареността на прокуратурите и на индивидуалната натовареност на всеки прокурор и следовател (Правилата), приети с решение на ВСС по Протокол № 60/11.12.2014 г.¹⁶².

Наблюдаването на натовареността в Прокуратурата е от важно значение за постигането на оптимално кадрово и материално осигуряване на прокуратурите, което да позволи на магистратите да осъществяват дейността си при справедливо равномерно разпределяне на обема дейност. Ето защо съществено отклоняващите се от средното ниво стойности (както високите, така и ниските) са важен ориентир за своевременно вземане на адекватни управленски решения.

В Приложение № 14.1. са представени данните за средната дневна натовареност на прокурор в прокуратурите по нива – апелативни, окръжни и районни, както и на следовател в окръжните следствени отдели и в НСлС, а в Приложение № 14.2. – статистически данни, изведени и обобщени съгласно Указанието за организация на информационната дейност в Прокуратурата на Република България¹⁶³, относно средния общ обем на дейността на прокуратурите и по някои отделни показатели – по брой наблюдавани и решени преписки и досъдебни производства и др.¹⁶⁴.

Отчита се и съотношението на броя актове по правоприлагане към един акт по администриране, по нива прокуратури.

Натовареност на прокурорите и прокуратурите

През 2023 г. се запазва тенденцията на увеличение на средната дневна натовареност в **районните прокуратури**, която е 3.79, при 3.54 за 2022 г. и 3.28 за 2021 г. През всяка от годините в тригодишния период, както и в предходните години, нивото на натовареност в РП значително е надвишавала определената в Правилата на ВСС норма за натовареност (2 акта/действия с тежест единица).

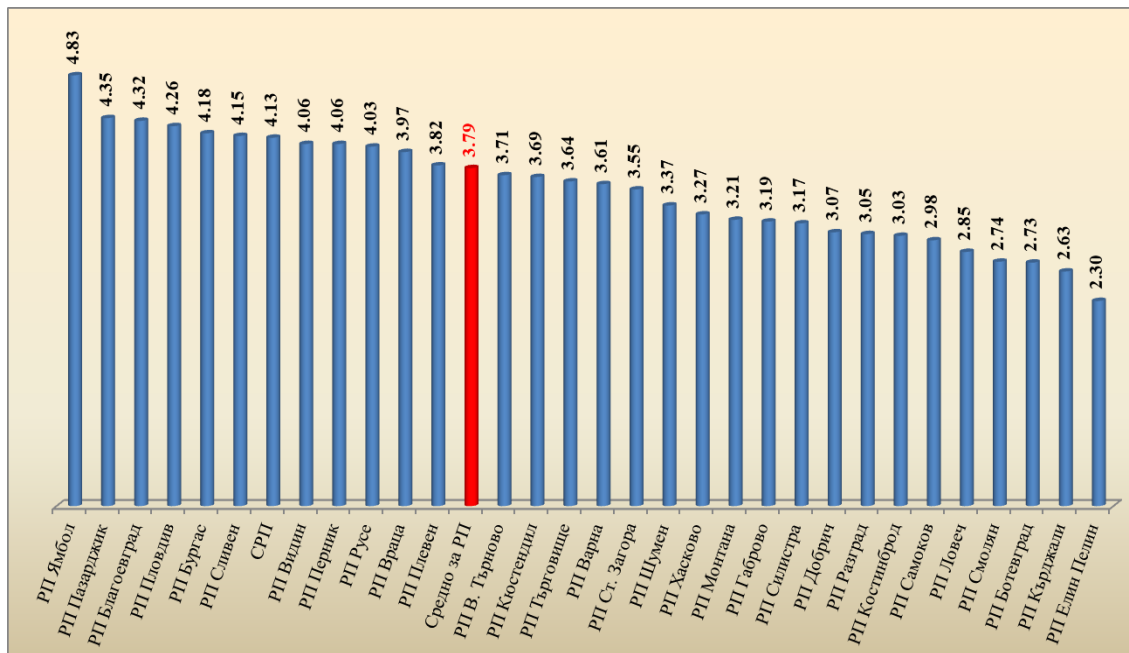
Броят на районните прокуратури с натовареност над средната през 2023 г. е 12 (11; 13). Въпреки че среднодневната натовареност в РП нараства през наблюдавания тригодишен период, броят на прокуратурите с натовареност над средната за РП не търпи големи колебания. Отчетната 2023 г. е първата година, в която се измерва натовареността след приключване на поэтапното реструктуриране на районните прокуратури и обособяването на голяма част от тях в териториални отделения към районните прокуратури в областните центрове.

На графиката по-долу са представени данни за среднодневната натовареност на един прокурор в районните прокуратури. Подреждането на всички районни прокуратури е представено в Приложение 14.1., в низходящ ред, по среднодневна натовареност на 1 прокурор, измерена според реално отработените дни от прокурорите в съответната прокуратура.

¹⁶² Считано от 01.01.2024 г., се прилагат Правила за измерване на натовареността на прокуратурите и на индивидуалната натовареност на всеки прокурор и следовател, приети от ПК на ВСС с решение по Протокол № 47 от заседание, проведено на 20.12.2023 г.

¹⁶³ Утвърдено със Заповед № ЛС-1985/30.05.2014 г., посл. изм. и доп. със Заповед № РД-02-03/01.04.2022 г. на главния прокурор.

¹⁶⁴ В Правилата на ВСС като показатели за натовареност се отчитат само изрично посочените в него актове и действия, без да се взема предвид броят на делата и преписките. Данните за тях се извеждат от статистическите форми, съгласно Указанието за организация на информационната дейност на ПРБ.

Фиг. 46. Среднодневна натовареност на един прокурор в **районните прокуратури**

През 2023 г. всички районни прокуратури са с натовареност над установената среднодневна норма за натовареност на един прокурор в Правилата на ВСС (2 акта/действия с тежест 1). За сравнение, през 2022 г. под нормата за натовареност са били 3 районни прокуратури. Следва да се има предвид обаче, че данните за 2022 г. са отчетени до 31.05.2022 г., тъй като считано от 01.06.2022 г., тези три прокуратури са трансформирани в териториални отделения към РП. През 2021 г. отново 3 РП са били под нормата за натовареност (2 акта/действия с тежест 1).

Видно от данните в графиката, до стойност 3 са 6 (13; 17) РП, до стойност 4 – 15 (17; 14) РП и над стойност 4 – 10 (3; 2) РП. Увеличава се броят на прокуратурите с максимална натовареност и се намалява броят на тези с минимална. Отново, както и в предходната година, с най-висока натовареност са районните прокуратури Ямбол, Пазарджик, Пловдив, а през 2023 г. и Благоевград (над 4). Натовареността на най-натоварената (РП Ямбол) надвишава средната с 1.04 пункта, а тази на РП Пазарджик и РП Благоевград – съответно с 0.56 и 0.53 пункта.

Разликата между най-натоварената (РП Ямбол) и най-малко натоварената (РП Елин Пелин) е около два пъти, като съотношението е 2.1:1 (1.7:1), като бележи ръст спрямо предходната година. Следва да се отбележи обаче, че част от най-малко натоварените РП (Елин Пелин, Ботевград, Самоков и Костинброд) не са били трансформирани като териториални отделения към РП в областен център, което логично дава отражение и на тяхната натовареност.

Най-голямата по шат районна прокуратура – СРП, е със среднодневна натовареност над средната за РП – 4.13 (3.83; 3.63), при средна натовареност 3.79 за РП, което съответства и на обема преписки, новообразувани и наблюдавани дела от един прокурор в тази прокуратура. В тригодишния период се наблюдава тенденция на нарастване на натовареността ѝ.

Като цяло се констатира относително съответствие в данните за натовареността на районните прокуратури, изведени по Правилата на ВСС, с обема на прокурорската дейност на един прокурор по брой преписки, досъдебни производства, участие в съдебни заседания и др. Някои от установените съществени различия при отделни РП се нуждаят от самостоятелен анализ, извън настоящия доклад.

Гореизложените данни сочат все още високи нива на натовареност за немалък брой районни прокуратури. В тази насока, наложително е полагане на допълнителни усилия за правилното кадрово (реално) осигуряване, като фактор за преодоляване на диспропорцията в натовареността между най-силно и най-слабо натоварените районни

прокуратури. Досегашният, макар и сравнително малък, опит след поэтапното окрупняване на районните прокуратури сочи съществено намаляване на тази диспропорция, тъй като позволява пренасочване на работата от по-натоварените към по-малко натоварените териториални отделения в рамките на една районна прокуратура.

През 2023 г. средната дневна натовареност в **окръжните прокуратури**¹⁶⁵ се повишава, сравнено с предходните години – 1.29 (1.23; 1.23), но остава под нормата. Намалява броят на ОП с над средната натовареност, които са 11 (14; 16). От окръжните прокуратури 6 (5; 7) са с натовареност под стойност 1, като всички окръжни прокуратури са под общата норма за натовареност по Правилата, приети от ВСС (която е 2), като това кореспондира с ограничената законова компетентност на окръжните прокуратури, в сравнение с тази на РП.

Както и в предходните години, при окръжните прокуратури се наблюдава динамика в среднодневната натовареност. Окръжни прокуратури, които са били сред най-натоварените през предходната година, през 2023 г. се доближават до средния за ОП показател и обратното. ОП Смолян, която през 2022 г. по натовареност – 1.34, се нарежда веднага след ОП Русе (най-натоварената ОП с обща компетентност), през 2023 г. е 20-а с натовареност 1.13. При някои прокуратури, напр. ОП Бургас – 1.35 (1.33), ОП Добрич – 1.37 (1.33), макар през 2023 г. да се наблюдава изоставане от най-натоварените окръжни прокуратури, показателят им за натовареност бележи ръст. ОП Русе запазва високо нивото си на натовареност и през 2023 г. – 1.67 (1.55; 1.77).

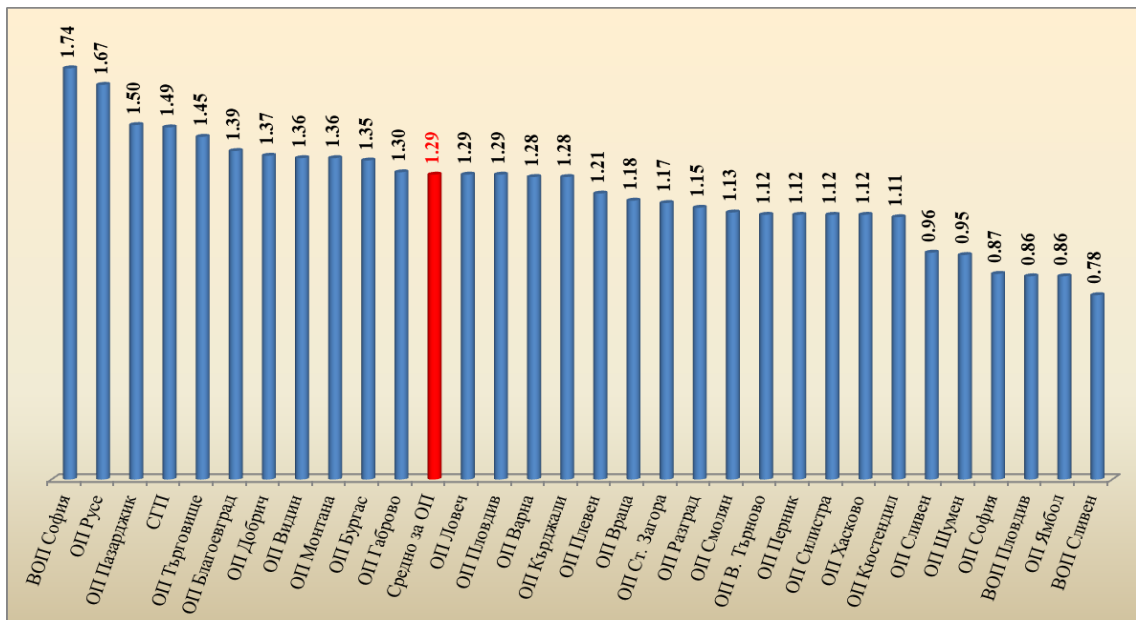
При някои прокуратури се констатира увеличение. ОП Видин през 2023 г. е осма по натовареност (1.36), докато през 2022 г. е била на 24-то място с 1.04 натовареност; ОП Благоевград, която от 11-о място през 2022 г. (1.26), през 2023 г. е шеста по натовареност с 1.39. Нараства натовареността и на ОП Търговище, която през предходната година е била на 14-о място (1.25), а през 2023 г. е пета с натовареност 1.45.

Най-голямата окръжна прокуратура – СГП, за шеста поредна година е с натовареност над средната за ОП – 1.49 (1.26; 1.32) при средно за страната 1.29 за ОП, но от 12-а през 2022 г. през 2023 г. тя вече е четвърта по натовареност. Този ръст се дължи в значителна степен и на закриването на СпП, тъй като в голямата си част нейните преписки и досъдебни производства са постъпили за разглеждане в СГП, съобразно правилата за подсъдност.

И през 2023 г. военноокръжните прокуратури Пловдив и Сливен отново са с най-ниска натовареност, като ВОП Сливен е най-слабо натоварената прокуратура сред окръжните прокуратури – 0.78 (0.71; 0.57). Ниската натовареност на военноокръжните прокуратури е нормативно предпоставена от специфичната компетентност на военните прокуратури, както и от спецификата на военноокръжните райони.

При окръжните прокуратури през отчетната година съотношението между среднодневната натовареност на един прокурор в най-натоварената и най-слабо натоварената прокуратури бележи спад спрямо предходните две години – 2.2:1 (2.4:1; 3.1:1).

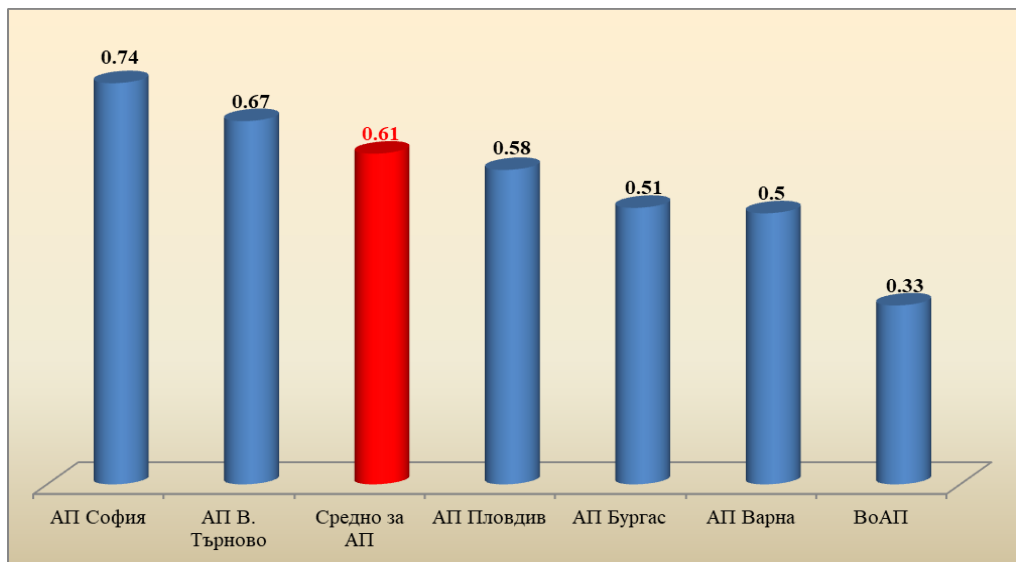
¹⁶⁵ Приема се, че данните на ВОП София не отразяват реалното положение и не се коментират, поради констатирано недобросъвестно завишаване на показатели, свързани с натовареността. От и.ф. главен прокурор е инициатирано дисциплинарно производство срещу административния ръководител.

Фиг. 47. Среднодневна натовареност на един прокурор в окръжните прокуратури

Нивата на натовареност, определени по Правилата на ВСС, и при окръжните прокуратури относително съответстват на данните за обема прокурорска дейност на един прокурор по брой преписки, наблюдавани/новообразувани дела, участия в съдебни заседания и т.н., както и на специфичната сложност на съответните преписки/дела.

Средната дневна натовареност на един прокурор в **апелативните прокуратури** е 0.61 (0.58; 0.64), като е по-висока от тази през предходната година, но в тригодишния период бележи динамика, като се движи около 0.6. Същата остава трайно значително под нормата за натовареност.

Фиг. 48. Среднодневна натовареност на един прокурор в апелативните прокуратури

Както и в предходната година, най-висока остава натовареността на АП София – 0.74 (0.77; 0.85), следвана от АП Велико Търново – 0.67 (0.66; 0.86). Това са двете апелативни прокуратури с натовареност над средната за АП. Нивото на натовареност спрямо предходната година намалява в АП София и се увеличава незначително в АП Велико Търново, но и двете прокуратури запазват позициите си от предходните две години. За разлика от тях, след отчетения ръст през 2022 г., АП Варна намалява натовареността си през 2023 г. – 0.5 (0.67; 0.51), която е под средната за АП. Както и през предходните две години

АП Пловдив отчита натовареност под средната за АП, макар че през 2023 г. натовареността ѝ е нараснала с 0.11 пункта. Нараснала е натовареността и на АП Бургас, която от шесто място през 2022 г., през 2023 г. се нарежда на четвърто място. Натовареността на ВоАП е 0.33 (0.46; 0.39) и е най-малко натоварената АП, но същата е с ограничена от закона компетентност, което дава отражение и на нейната натовареност.

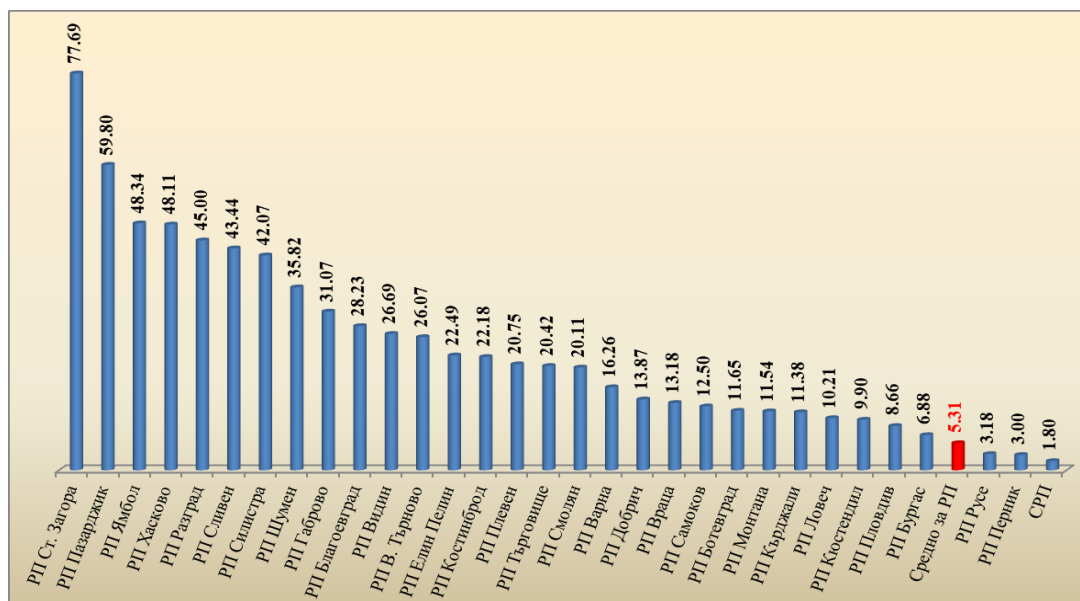
Сравнително ниските стойности на натовареност за някои РП и ОП, както и резките промени в нея, сравнено с предходни периоди, изискват анализ за причините за значителните различия, включително степента на адекватното обхващане на дейността (неоценяване, подценяване на дейности), респективно съществено надвишаване на кадровата осигуреност.

През отчетния период, общо за прокуратурите, средното **съотношение на броя актове/действия по правоприлагане към един акт по администриране** е 4.02 (5.00; 6.33). По нива съотношението е, както следва: в районните прокуратури – 5.31 (6.89; 9.07); в окръжните прокуратури – 1.78 (2.13; 2.66) и в апелативните прокуратури – 5.91 (5.17; 5.3).

В тригодишния период се наблюдава тенденция на намаляване на това съотношение за районните и окръжните прокуратури, а за апелативните прокуратури то бележи динамика.

Както е посочвано и в предходни доклади, добрите практики принципно предполагат с по-малък брой актове по администриране да се постига по-висок резултат в дейността (правоприлагането) на администрираната система, като същевременно от съществено значение е и големината (зает щат магистрати и служители) на администрираната прокуратура.

За районните прокуратури се отчитат следните данни.

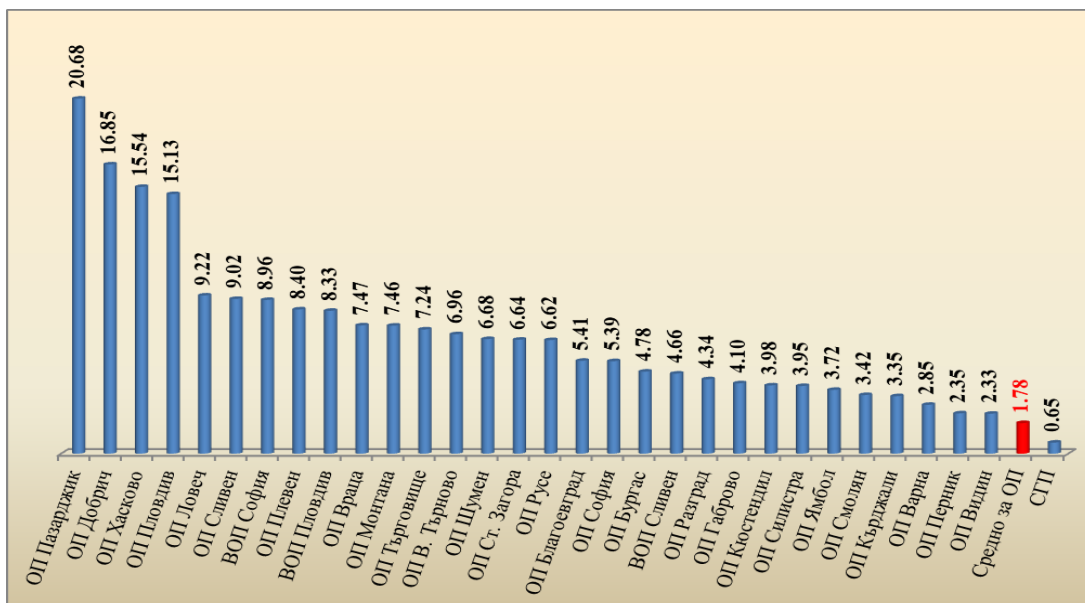

Фиг. 49. Съотношение на броя актове/действия по правоприлагане към един акт/действие по администриране за **районните прокуратури**

Най-високо е съотношението на 1 прокурорски акт/действие към актове/действия по администриране в РП Стара Загора – 77.69, а най-ниско е в СРП, която е и най-голямата районна прокуратура – 1.80, следвана от РП Перник – 3.00 и РП Русе – 3.18.

Обяснимо е различieto в това съотношение за районните прокуратури, предвид разнообразието в процесите на организация на работата. В отделни прокуратури обаче се наблюдава силно завишена активност по администриране на фона на показателите за обема на прокурорските актове. Това изисква допълнително проучване, за установяване на степента на адекватно въвеждане и правилно отчитане на данните в информационната система на прокуратурата, както и анализиране на причините за изключително високата активност по администриране в някои прокуратури.

За окръжните прокуратури се отчитат следните данни.

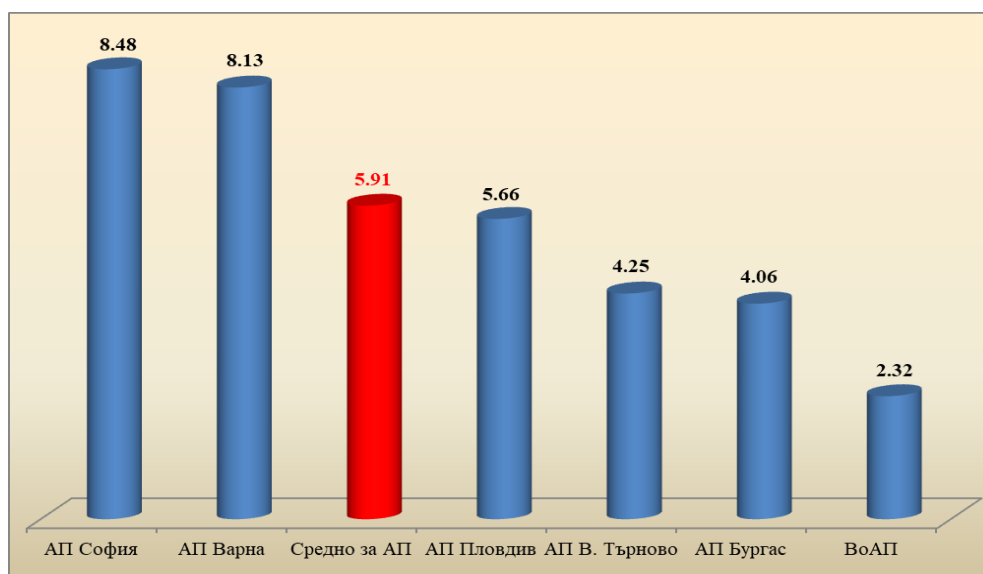

Фиг. 50. Съотношение на броя актове/действия по правоприлагане към един акт/действие по администриране за **окръжните прокуратури**

За поредна година в СПП, която е най-голямата прокуратура сред ОП, съотношението на броя актове/действия по правоприлагане към един акт по администриране е с най-ниска стойност – 0.65 (0.7 през 2022 г.). Най-високи стойности се наблюдават в ОП Пазарджик – 20.68, следвано от окръжните прокуратури Добрич, Хасково и Пловдив, всички със съотношение над 15, като тези четири прокуратури рязко се отличават от останалите ОП, при които най-голямото съотношение е 9.22 (ОП Ловеч).

Както при районните, така и при окръжните прокуратури се отчитат съществени различия в администрирането на дейността, като отново се констатира, че мащабът на прокуратурата не е изцяло определящ фактор за стойността на това съотношение.

За апелативните прокуратури се отчитат следните данни.

Фиг. 51. Съотношение на броя актове/действия по правоприлагане към един акт/действие по администриране за **апелативните прокуратури**

През 2023 г. най-високо е съотношението на 1 прокурорски акт/действие към актове/действия по администриране в АП София – 8.48 (7.18; 6.95), следвана от АП Варна

– 8.13 (7.55; 8.02). Това са двете апелативни прокуратури, в които съотношението е над средното, като разликата е близо един път и половина (1.4 и за двете). Отново с най-ниско съотношение е ВоАП – 2.32, както през 2022 г., докато през 2021 г. с най-нисък показател е била АП Пловдив – 2.82.

Нужно е да продължат мерките за ограничаване на неправилни практики, вкл. чрез извършване на контролни проверки на въведените в информационната система данни за прокурорската и административно-ръководната дейност в прокуратурите.

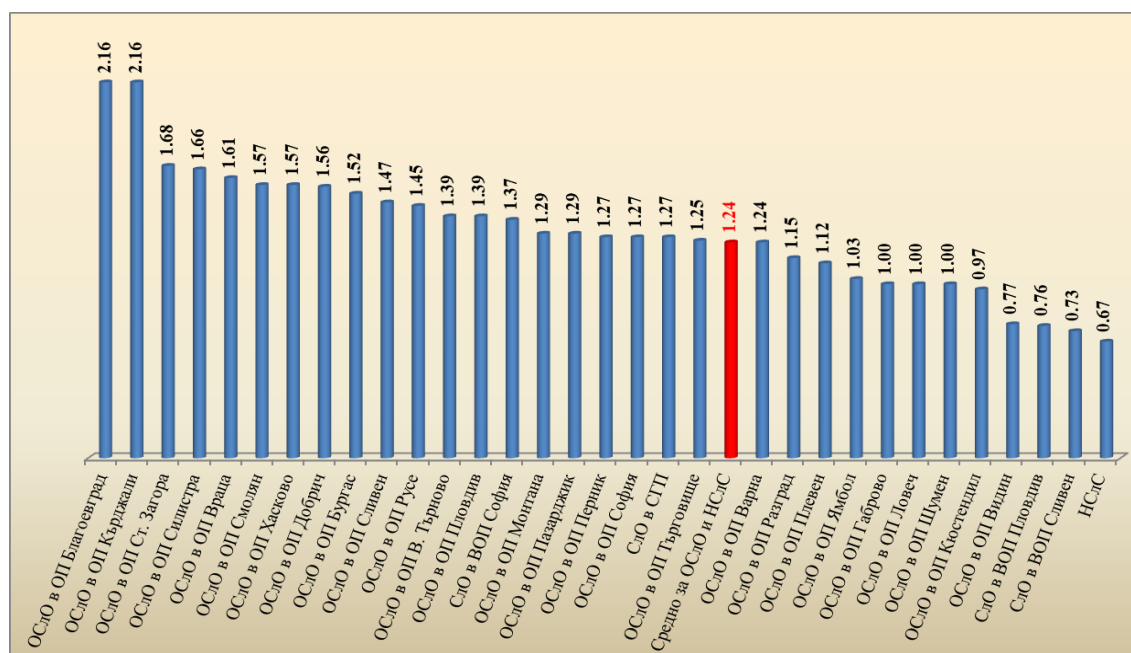
Конкретни данни за натовареността по административно-ръководната дейност на прокуратурите по нива са представени в Приложение № 14.1.

Натовареност на следователите в следствените отдели

Съгласно Правилата на ВСС, нормата за натовареност на един следовател за един работен ден е 2.8 акта/действия с тежест единица.

През 2023 г. измерената средна натовареност на един следовател е 1.24 (1.22; 1.25). Натовареността в тригодишния период не отчита съществена динамика. Същата остава повече от два пъти по-ниска от определената в Правилата норма.

С натовареност над средната са 20 следствени отдела, а под средната – 11 отдела, както и средно за отделите в НСЛС.

Фиг. 52. Среднодневна натовареност на един следовател

Натовареността на следствените отдели е функция от законово ограничената компетентност на следователите. Независимо от полаганите административни усилия, вкл. чрез възлагане на разследването на следовател от окръжния прокурор по реда на чл. 194, ал. 1, т. 4 НПК, същите обективно все още не могат да осигурят пълноценно и адекватно натоварване, ако не се намери законодателно решение на проблема, чрез разширяване на компетентността на следователите.

Видно от графиката по-горе, над 1.5 акта/действия с тежест единица отчитат 9 (7; 9) следствени отдела, а под 1 – 5 отдела (7; 8).

С най-голяма натовареност (1,7 пъти над средната) са следствените отдели в ОП Благоевград – 2.16 (2.45; 1.94) и ОП Кърджали – 2.16 (1.66; 2.43) като отделът в ОП Кърджали бележи съществен ръст в натовареността си спрямо предходната година – 1.66 за 2022 г., и вече е на второ място по натовареност. При следствения отдел в ОП Благоевград, въпреки че отново е на първо място, през 2023 г. се наблюдава спад в натовареността – 2.16, при 2.45 за 2022 г.

Ръст в натовареността на следствените отдели, спрямо 2022 г., се наблюдава при отделите в ОП Търговище, ОП Добрич, ОП Смолян и др. Повишението в НСлС е почти двойно – 0.67, при 0.34 за 2022 г.

При част от следствените отдели се наблюдава спад в натовареността през 2023 г., спрямо предходната година: в ОП Русе (която е била на второ място по натовареност през 2022 г., сега е на 11 място), ОП Силистра, ОП Пловдив, ОП Плевен и др.

Натовареността на следствения отдел в СГП е 1.27 и през 2023 г. е над средната за страната за следствените отдели (1.24). В сравнение с предходната година, е налице увеличение с 0.13 (1.14 през 2022 г.), когато натовареността ѝ е била под средната за страната.

С най-ниска натовареност за поредна година са следователите във военноокръжните прокуратури Пловдив и Сливен, както и общо за отделите в НСлС – между 0.76 и 0.67, независимо от посочения по-горе ръст в натовареността на НСлС. За сравнение, този периметър е бил между 0.34 и 0.49 през 2022 г. и 0.44 и 0.52 през 2021 г. Принципно по-ниската натовареност на следователите в НСлС и във военноокръжните прокуратури е пряк резултат от силно стеснената им специфична законова компетентност.

И през 2023 г. остава значителна разликата в натовареността между следствените отдели. Съотношението между среднодневната натовареност на един следовател в най-натоварения и най-слабо натоварения отдел е приблизително 3.2:1(7.2:1; 5.5:1). В сравнение с предходната година, се наблюдава рязко намаление (над два пъти) в това съотношение.

Въз основа на гореизложените данни за натовареността на прокуратурите и на следствените отдели в окръжните прокуратури през 2023 г. може да се направят следните обобщени изводи:

- ✓ наблюдава се ръст на средната натовареност в *районните прокуратури*;
- ✓ увеличава се и нивото на натовареността в *окръжните прокуратури*, но остава под нормата. В тригодишния период намалява разликата в натовареността между най-натоварените и най-малко натоварените окръжни прокуратури;
- ✓ в *следствените отдели в ОП* натовареността бележи лек ръст, спрямо предходната година и незначителен спад спрямо 2021 г.;
- ✓ натовареността в *апелативните прокуратури* също бележи ръст спрямо предходната година и лек спад спрямо 2021 г., като остава на ниво под нормата.

РАЗДЕЛ ТРЕТИ

ДЕЙНОСТ НА ВЪРХОВНАТА КАСАЦИОННА ПРОКУРАТУРА

Обобщени данни за дейността на Върховната касационна прокуратура (ВКП)

През 2023 г. прокурорите от ВКП са работили общо по 28 046 (29 609; 35 609) преписки, от които 13 246 (14 860; 19 430) са новообразувани, 3 380 (6 072; 2 826) са останали неприключени в края на предходния отчетен период и 11 420 (8 677; 13 353) са решени преписки, по които през отчетния период са постъпили нови материали.

Решени са 26 440 (25 292; 31 531) преписки, от които 1 302 (1 387; 1 360) – инстанционни.

Прокурорите от отдел 03 „Съдебен“ са участвали в 220 (255; 206) съдебни заседания по 860 (860; 961) дела.

Съдебен надзор

Дейността по този надзор се осъществява от отдел „Съдебен“ във ВКП, като съобразно функционалната му компетентност в него са обособени три направления¹⁶⁶ – „Наказателно-съдебен надзор“, „Гражданско-съдебен надзор“ и „Надзор върху изпълнение на наказанията и другите принудителни мерки“.

През 2023 г. прокурорите от отдела са работили по 5 177 (5 107; 5 290) преписки¹⁶⁷, от които 2 766 (2 770; 2 746) са новообразувани. Обемът на работа е сходен с този от предходните години, като за наблюдаваните преписки се отчита минимален ръст с 1.4% спрямо 2022 г. и спад с 2.1% спрямо 2021 г. Броят на новообразуваните преписки през отчетния период, съпоставен с предходните два периода, се запазва сравнително идентичен.

Трайна е тенденцията за произнасяне по преписките в изключително кратки срокове – до 1 месец са решени 4 997 (4 710; 4 819), което съставлява 100% от общо решените преписки през годината.

Общият брой на произнасянията на прокурорите от трите направления по наблюдаваните и решени през периода преписки е 11 814.

Внесените във ВКС и в апелативните съдилища искания за възобновяване на наказателни дела (чл. 422, ал. 1, т. 1-6 НПК) са общо 147 (144; 170). Разгледани и решени от съдилищата към края на отчетния период са 108 (88; 93) искания¹⁶⁸, като от тях 98 (80; 83) са уважени.

По дела на ВКС¹⁶⁹ от отдела са изготвени и внесени 548 (461; 432) писмени становища, разгледани в закрити заседания.

След получен препис на касационно решение, на основание чл. 354, ал. 7 НПК, са издадени 121 (90; 115) разпореждания за привеждане в затвора на осъдени лица. Задържани са 208¹⁷⁰ (172; 101) лица, а 9 (9; 14) са обявени за издирване.

¹⁶⁶ Във връзка с настъпилите конституционни промени със Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България (обн. ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г.), със заповед на и.ф. главен прокурор е утвърдена структурата на Върховната прокуратура и е определена функционалната компетентност на отделите. Съобразно функционалните задължения на отдел „Съдебен“, са обособени следните направления: „Наказателно-съдебен надзор“; „Гражданско-съдебен надзор“; „Административно-съдебен надзор“ и „Надзор върху изпълнение на наказанията и другите принудителни мерки“.

¹⁶⁷ През 2023 г. в отдела са образувани и е работено и по 56 административни преписки, които по същество не обхващат работата по съдебния надзор.

¹⁶⁸ Едно искане за възобновяване на наказателно дело е оставено без разглеждане, тъй като съдът е приел, че редът за възобновяване на делото следва да бъде по чл. 422, ал. 1, т. 3 НПК, което е от компетентност на окръжния прокурор.

¹⁶⁹ Предмет на образуваните частни наказателни дела, по които се изготвят и представят писмени становища, са искания на съдилищата до ВКС по чл. 43 НПК и чл. 44 НПК за решаване на спорове за подсъдност, както и по частни жалби на подсъдим, граждански ищци, частни обвинители и частни тъжители или частни протести на прокурори срещу връщане на касационни жалби и протести от въззивната инстанция.

¹⁷⁰ Едно лице е изтърпяло наказанието до влизане на присъдата в сила.

По реда на инстанционния контрол са проверени 60 (52; 78) преписки, от които 52 (41; 72) акта на апелативните прокуратури са потвърдени и 8 (11; 6) акта са отменени.

От отдела са изготвени проекти на становища по 8 тълкувателни дела на ВКС.

Направление „Наказателно-съдебен надзор“

През 2023 г. от прокурорите в направлението са разгледани общо 1 995 (1 895; 2 071) преписки и дела¹⁷¹. Към 31.12.2023 г. решенията преписки са 1 967 (1 857; 2 042), като от тях към тази дата нерешени са останали 28 преписки (10 чакат окомплектоване и 18 са при прокурор за решаване в установения срок). Прокурорите са участвали в 159 (180; 157) открити съдебни заседания на ВКС, в които са разгледани 774 (791; 894) наказателни дела.

През отчетния период прокурорите са се произнесли по 443 (321; 353) молби и сигнали за внасяне на искания за отмяна на влезли в сили съдебни актове, по реда на възобновяването по чл. 422, ал. 1, т. 4-6 НПК. От тях, 181 (157; 188) преписки, образувани по сигнали за възобновяване на наказателни дела, са подадени от прокуратурите и 262 (124; 165) преписки са образувани по молби на осъдени или пострадали лица. Във ВКС и в апелативните съдилища са внесени 97 (111; 123) искания за възобновяване на наказателни дела, на основание чл. 422, ал. 1, т. 4-6 НПК, като към края на отчетния период от съда са разгледани и решени 63 искания, от които са уважени 58, или 92.1% от разгледаните, а едно искане е оставено без разглеждане.

Преобладаващите аргументи в исканията за възобновяване¹⁷² са във връзка с:

✓ *нарушения на материалния закон* (чл. 348, ал. 1, т. 1 НПК) – 88.6% (при 87.4% за 2022 г. и 87.8% за 2021 г.) от общия брой искания: неправилно приложение на чл. 55 НК (неоснователно прилагане на привилегированата разпоредба, без да са налице законови предпоставки за това); неправилно прилагане от съда на чл. 66 НК (случаи, свързани с предходни осъждания на подсъдимите, неправилно интерпретиране на обстоятелствата, свързани с института на реабилитацията и сроковете за нейното настъпване); нарушение на разпоредбата на чл. 343г НК (неналагане на правоспособни водачи на МПС на наказанието лишаване от право да се управлява МПС, при изрично предвидени от закона случаи или определянето му в по-кратки срокове спрямо наказанието „лишаване от свобода“); неправилно определена правна квалификация на престъплението; неправилно приложение на чл. 78а НК – неточно и неправилно отчитане на предпоставките за приложение на института на освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание; нарушения при определяне от съда на точната правна квалификация, субсумираща фактическия състав на престъплението, възприемане на по-лека правна квалификация, без да са отчетени налични по делото признаци, налагащи по-тежка квалификация или по-тежко наказание (наличие на опасен рецидив, повторност); нарушаване на правната рамка при определяне и налагане на пробационните мерки и на задължителната периодичност за някои от тях;

✓ *съществени процесуални нарушения*¹⁷³ (чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК) – 11.3% (при 76.6% за 2022 г. и 72.4% за 2021 г.) от общия брой искания: отнасят се до процесуалната дейност на съдилищата по установяване, проверка и оценка на релевантните факти, които са обусловили формиране на неправилни фактически и правни изводи, довели до постановяване на оправдателни присъди;

✓ *явна несправедливост на наложеното наказание* (чл. 348, ал. 1, т. 3 НПК) – 7.2% (при 11.7% за 2022 г. и 5.7% за 2021 г.).

¹⁷¹ Новообразувани – 1 312 (1 244; 1 276), останали нерешени от предходен период – 38 (29; 68) и по 645 (622; 727) преписки, образувани през предходни периоди, по които през настоящия отчетен период са постъпили нови жалби и материали.

¹⁷² Сборът на процентите по основанията за възобновяване на наказателни дела е повече от 100%, тъй като в по-голямата част от исканията е посочено повече от едно касационно основание.

¹⁷³ Базирайки се на съдебната практика и на допуснатите слабости при мотивиране на исканията, прокурорите намират за необходимо да се ангажира и основанийето по чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК – съществени процесуални нарушения, тъй като нарушенията на материалния закон и определянето на явно несправедливо наказание най-често са в резултат на непълна и неточна дейност на съда по изпълнение на процесуалните му задължения.

В един случай е поискано възобновяване поради получено решение на ЕСПЧ, в което е установено нарушение, което е от съществено значение за правилното решаване на делото.

По реда за осъществяване на инстанционен контрол, съгласно Глава двадесет и осма и Глава тридесет и трета от НПК, прокурорите са се произнесли по 16 (23; 28) преписки, образувани по постъпили във ВКП жалби или молби на граждани, които са изпратени по компетентност на съответната окръжна прокуратура за произнасяне по реда на чл. 422, ал. 1, т. 1-3 НПК или на съответната апелативна прокуратура за произнасяне по реда на чл. 380 НПК. Преписките, образувани по жалби срещу постановления на апелативните прокуратури, с които са потвърдени откази на окръжни прокурори за изготвяне на искания за възобновяване, на основание чл. 422, ал. 1, т. 1-3 НПК, и срещу постановления на апелативни прокурори, с които е отказано възобновяване по чл. 380 НПК, са 14 (15; 18). В два случая актовете на проверяваните прокуратури са отменени.

На специален надзор през 2023 г. са наблюдавани общо 50 дела, като едно от тях е взето на специален надзор през отчетната 2023 г.¹⁷⁴.

Направление „Гражданско-съдебен надзор“

През отчетния период са разгледани общо 1 934 (1 880; 1 831) преписки¹⁷⁵, като се отчита увеличение, съответно с 2.9% спрямо 2022 г. и с 5.6% спрямо 2021 г., което в голяма степен се дължи на промяна в социалните условия, произтичаща от отпадането на ограниченията, въведени поради епидемичната обстановка в страната.

Решени са общо 1 881 (1 873; 1 799) преписки, съставляващи 97.3% от всички наблюдавани преписки, при 99.6% през 2022 г. и 98.3% през 2021 г.

През 2023 г. са заведени общо 609 (565; 507) нови искови молби, на основание чл. 2 и чл. 26 ЗОДОВ, и са постъпили 429 (411; 604) искания за изпълнение, въз основа на влезли в сила осъдителни решения по ЗОДОВ. По всички искания прокурорите са изготвили становища с оглед тяхната основателност. При констатирани допуснати очевидни фактически грешки в издадените изпълнителни листове са подавани молби, както и частни жалби за обезсилването им, преди влизането в сила на осъдителните решения.

През отчетния период прокурорите са се произнесли по 5 (3; 1) сигнала на граждани¹⁷⁶ по гражданскоправни въпроси.

По реда на инстанционния контрол са образувани и решени 4 преписки (при 2 през 2022 г. и 6 през 2021 г.), като по две от тях атакуваните прокурорски актове са потвърдени, а по другите две – отменени.

Изготвени са 5 (9; 11) становища по тълкувателни дела на ВКС.

Прокурорите са участвали в 86 (69; 67) дела, разгледани в 61 съдебни заседания пред гражданската и търговската колегии на ВКС, като с най-голям дял са производствата по ЗОДОВ.

Направление „Надзор върху изпълнение на наказанията и другите принудителни мерки“

През 2023 г. от прокурорите от направлението са разгледани общо 1 192 (1 332; 1 388) преписки¹⁷⁷, по които има 2 846 произнасяния. Решени са общо 1 094 (1 299; 1 388) преписки, всички в срок до 1 месец. В края на отчетния период нерешени са останали 98 преписки, от които 91 – чакащи окомплектуване и 7 – за решаване при прокурор в установения срок.

Изготвени са писмени становища и са дадени указания по 36 (36; 40) преписки, отнасящи се до изпълнение на наказанията и други принудителни мерки.

¹⁷⁴ Вж. бел. № 53.

¹⁷⁵ Новообразувани – 796 (769; 633) преписки, останали нерешени от предходен период – 7 (32; 74) и по 1 131 (1 079; 1 094) преписки, образувани през предходни периоди, по които през настоящия отчетен период са постъпили нови материали.

¹⁷⁶ Данните по този показател са в зависимост от активността на гражданите.

¹⁷⁷ Новообразувани – 619 (757; 807) преписки, останали нерешени от предходен период – 33 (65; 116) и по 540 (510; 465) преписки, образувани през предходни периоди през настоящия отчетен период са постъпили нови материали.

Прокурорите са се произнесли по 11 преписки (образувани по 8 сигнала от прокуратури и затвори и по 3 молби и жалби на граждани), касаещи определяне на общо наказание по реда на чл. 306 НПК.

Относно неоснователно задържане на лица, след срока на наложеното наказание лишаване от свобода, са решени 31 (27; 30) преписки. Извършени са 17 проверки за причините, довели до неоснователно задържане и установяване на виновните лица.

Прокурорите от направлението са се запознали с 35 заповеди във връзка с приложението на чл. 179, ал. 2 ЗИНЗС. Разгледани са и 5 преписки по чл. 155 от Закона за здравето и 8 – във връзка с международното сътрудничество по наказателни дела.

През отчетната година са постъпили общо 83 (56; 74) сигнала и молби с искане за възобновяване на наказателни дела, като по 50 от тях са изготвени проекти на искания и по 29 са постановени откази за възобновяване. На основание чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК, във ВКС и в апелативните съдилища, като касационна инстанция, за разглеждане са внесени 50 (33; 47) искания¹⁷⁸ за възобновяване на наказателни дела. Към края на отчетния период от съда са разгледани 45 (23; 31) искания, като от тях 40 (21; 30) са уважени и 5 (2; 1) не са уважени.

От получените 312 молби, жалби и заявления от граждани, задържани и осъдени лица по въпроси, свързани с изпълнение на наказанията, по същество са разгледани 190, а 122 са изпратени по компетентност на долустоящите прокуратури. По образувани през 2023 г. преписки относно прекъсване на изпълнението на наказанието „лишаване от свобода“ и „пробация“ прокурорите са се произнесли общо 420 пъти (по 18 преписки за отлагане на изпълнението на наказанието, 2 преписки с предмет условно предсрочно освобождаване, 54 преписки, образувани във връзка с приложението на чл. 59 НК, 3 преписки с предмет погасяване на изпълнението на наложеното наказание, поради изтекла погасителна давност).

По реда на инстанционния контрол са образувани и решени 40 преписки, като 36 прокурорски постановления са потвърдени и 4 са отменени. По постъпили запитвания за методически указания при изпълнение на наказанията прокурорите са изготвили 12 становища относно отделни видове наказания.

По постъпили през отчетния период общо 49 влезли в сила съдебни акта прокурорите са привели в изпълнение 4 съдебни решения. Приведени в изпълнение са и два указа на вицепрезидента на Република България за помилване на лишени от свобода.

И през 2023 г. продължава упражняването на прокурорски надзор в местата за лишаване от свобода и върху изпълнението на пробационните мерки, при стриктно спазване на разпоредбите на ЗИНЗС и ППЗИНЗС. Във връзка с осъществяван контрол върху дейността на прокуратурите при извършване на проверки по реда на надзора за законност в местата за лишаване от свобода, арестите и пробационните служби, както и на дейността по изпълнение на наказанията¹⁷⁹, в направлението са постъпвали доклади с резултати от извършените проверки (случаите на неоснователно задържане по чл. 192, ал. 2 ППЗИНЗС, смърт, бягство, незавръщане на лишени от свобода след отпуск или извънредни обстоятелства, несъвместими с нормалното функциониране на пенитенциарните заведения). През отчетния период са постъпили 40 съобщения по повод констатирани травмични увреждания на лишени от свобода лица. По 6 от преписките прокурорите са извършили проверки, изисквайки информация за предприетите мерки за поддържане на реда и дисциплината в местата за лишаване от свобода или за образуваните досъдебни производства. По преписки, касаещи данни за обявени гладни стачки в следствените арести и затворите, има 297 произнасяния на прокурори, 47 произнасяния по преписки, образувани

¹⁷⁸ Във внесените искания за възобновяване през 2023 г. се посочват както основания за съществени нарушения по чл. 348, ал. 1, т. 1 НПК, свързани с неправилното приложение на материалния закон – чл. 25, вр. чл. 23, чл. 24, чл. 27, ал. 1, чл. 59, чл. 68, чл. 82, чл. 88а НК, чл. 13, ал. 2 ЗПИИСАННЛСМВЛС и чл. 57 ЗИНЗС, така и основания за допуснати нарушения по чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК – съществено нарушение на процесуалните разпоредби на чл. 13 и чл. 14 НПК, поради неизвършване на пълно и цялостно групиране на наложените наказания, нарушения на правилата на чл. 39, ал. 1, чл. 306, ал. 1, т. 1 и чл. 457 НПК. Основания за възобновяване са и нарушения на чл. 382, ал. 5 и 7 НПК, допускани при одобрения на сключени споразумения, в които е била нарушена нормата на материалния закон.

¹⁷⁹ Съгласно Указанието за дейността на прокуратурата по надзора върху изпълнение на наказанията и други принудителни мерки, утвърдено със Заповед № 5306/24.11.2014 г., изм. и доп. със Заповед № РД-04-203/28.04.2016 г., Заповед № РД-04-71/19.02.2018 г., Заповед № РД-02-19/03.10.2022 г. и Заповед № РД-02-31 от 15.12.2023 г. на и.ф. главен прокурор.

за съобщения за внесени наркотични вещества, 9 – за осъществени бягства на лишени от свобода, 11 – за самонараняване и 20 – за случаи на починали лица. От прокурорите е изисквана информация за предприетите мерки за издирване на осъществилите бягство и за образуваните досъдебни производства за разследване на причините за смъртта на лицата.

Международна правна помощ и сътрудничество

Тази дейност се осъществява от отдел „Международен“ във ВКП по основните направления: международна правна помощ, екстрадиции, европейски заповеди за арест, трансфери на производства по наказателни дела и информационен обмен, трансфери на осъдени лица (включително и с прилагане на инструментите на правото на ЕС).

През 2023 г. прокурорите са работили по 3 650 (4 061; 3 935) преписки, като намалението спрямо предходните два отчетни периода¹⁸⁰ е съответно с 10.1% спрямо 2022 г. и със 7.2% спрямо 2021 г. Новообразувани са 2 116 (2 666; 2 499) преписки. По 1 529 (1 391; 1 404) преписки, решени през предходни периоди, са постъпили допълнителни материали. Решени през отчетния период са 3 646 преписки, при 4 056 през 2022 г. и 3 931 през 2021 г., като броят на прокурорските произнасяния по тях е 6 840, при 6 549 през 2022 г. и 6 352 през 2021 г. В срок до 1 месец са решени 3 625 преписки, което съставлява 99.4% от общо решените, и 21 преписки са решени в срок над 1 месец.

През отчетния период от отдела са давани становища и е вземано участие в експертни формати и работни групи във връзка с: оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия (ОК) от ЕС; необходимата законодателна реакция спрямо практиката на Съда на Европейския съюз в търсене на нормативни решения, целящи да приведат българската национална уредба в съответствие с изискванията на СЕС относно основанията за издаване на европейски заповеди за арест (ЕЗА) и качеството „издаващ съдебен орган“, когато заповедите се отнасят до наказателното преследване в досъдебна фаза¹⁸¹, относно приложимостта на изискванията за национален случай при издаване на европейска заповед за разследване¹⁸².

По отношение на методическата функция през 2023 г. продължава изпълнението на задачи, свързани със своевременно проучване на практиката на СЕС по прилагането на Директивата за Европейската заповед за разследване (ДЕЗР), Рамковото решение за Европейската заповед за арест (РРЕЗА) и Рамково решение 2008/909/ПВР – транспонирани в националното ни законодателство. Наред с горното, прокурорите оказват експертна и методическа помощ на прокурори и разследващи органи, поискали съдействие по въпроси на международното правно сътрудничество по наказателни дела.

Ангажирани в работата на различни, в т.ч. и междуведомствени формати, съвместно с представители на МП, МВР, МВнР, прокурорите от отдела оказват експертна и методическа помощ по линия на международното правно сътрудничество, обмяната на опит и на добри практики.

Представители на отдела се включват в работни групи, при извършване на проверки на дейността на териториални прокуратури, за изготвяне на проекти на становища от името на и.ф. главен прокурор или неговите заместници, собствени или съвместни с други отдели становища.

Прокурори от отдела изпълняват и функции като представители на страната в различни европейски и регионални структури, в качеството им на контактни точки или национални представители.

¹⁸⁰ Това в голяма степен се дължи на продължаващото извеждане на формите на международноправно сътрудничество с държави – членки на ЕС, в компетентност на местните органи на съдебна власт (при което ролята на ВП се свежда само до методическа). Освен това влияние върху намалението оказват и възприемането на подхода на пряко изпращане на молбите за правна помощ до/от Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, улеснен и катализиран от въвеждането на задължителния формуляр по чл. 635 СТС от 1 септември 2023 г.

¹⁸¹ След окончателните актове на СЕС по дела С-648/2020 г. С-206/2020 г.

¹⁸² Решения на СЕС по дело № 724/2019 и по дело № 852/2019, известно като „Гаванозов – 2“.

Направление „Международна правна помощ и организиране на дейността“

Основната дейност на това направление е изготвянето и изпращането, както и изпълнението на молби за правна помощ до и от държави извън Европейския съюз (в т.ч. и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия)¹⁸³. По отношение на молбите за правна помощ за/от държавите – членки на ЕС, направлението е с компетентност само по някои правни институти, като: провеждане на преговори за създаване на съвместни екипи за разследване (СЕР) и участие при изработването на споразумение за формирането им; извършване на трансгранично наблюдение¹⁸⁴ и при индивидуална преценка, че случаят изисква намесата на ВКП.

През отчетния период е сключено споразумение за създаване на един нов СЕР, както и анекси за продължаване на срока на работа на 3 действащи СЕР, създадени в предходен отчетен период.

През 2023 г. прокурорите са работили по общо 1 485 (1 232; 801) входящи и изходящи молби за правна помощ¹⁸⁵. От тях 1 152 (991; 555) са изходящи, адресирани към държави извън ЕС, вкл. и Обединеното кралство. Входящите молби за правна помощ са 282, при 231 през 2022 г. и 246 през 2021 г.

Направление „Трансфер на производства по наказателни дела и информационен обмен“

През отчетния период прокурорите са работили по 120 (136; 24) преписки с предмет трансфери на наказателни производства, като 61 от тях са новообразувани. Установява се стабилитет в прилагането на този инструмент през последните две години, чието обяснение може да бъде основано на принципа на взаимно признаване между държави – членки на ЕС, които на ранен етап установяват наличието на паралелни наказателни производства¹⁸⁶.

Устойчиво за 2022 г. и 2023 г. се запазва и съотношението при входящите и изходящите трансфери. Постъпилите чрез ВКП искания за *входящ трансфер* на наказателно производство през 2023 г. са 75¹⁸⁷ (78; 7), а с предмет *изходящ трансфер* на българско досъдебно производство – 45¹⁸⁸ (58; 17).

Друг аспект на това направление представлява кореспонденцията¹⁸⁹ от и за чужбина в случаите на обмен на информация за започнати у нас наказателни производства срещу чужди граждани, респ. при провеждано разследване срещу български граждани в чужда държава.

¹⁸³ Организацията на работа и разпределението на компетентността на прокурорите по това направление е действала практически през цялата 2023 г., съгласно действащата до 28.10.2023 г. Заповед № ЛС-3414/2014 г. на главния прокурор, изм. и доп., определяща функционалната компетентност на отделите във ВКП. След промените в КРБ (обн., ДВ, бр. 106/2023 г.) горещитираната заповед е отменена, като съгласно Заповед № РД-08-2023 от 28.12.2023 г. на и.ф. главен прокурор, изм. и доп., функционалната компетентност на отдел „Международен“ по направление „Международна правна помощ и организиране на дейността“ е променена, като прокурорите изготвят и изпращат молби за правна помощ до държави извън ЕС, доколкото не се прилага международноправна уредба, ангажираща първоинстанционните прокуратури.

¹⁸⁴ И двата способа за събиране на доказателства са изрично поставени извън обхвата на Европейската заповед за разследване с националния транспониращ закон, приет и влязъл в сила през предходния отчетен период.

¹⁸⁵ Броят се формира като сбор от обработваните 1 152 изходящи молби, изготвени главно до държави извън ЕС, 194 входящи молби извън ЕС по преписки, заведени през 2023 г., и 88 входящи молби по преписки извън ЕС от минали периоди, както и 51 входящи молби от държави от ЕС.

¹⁸⁶ Трансферът на наказателни производства се обсъжда като полезна алтернатива на съсредоточаване на наказателни производства по реда на Раздел V „Решение по субсидиарна компетентност. Паралелни наказателни производства“ от Глава тридесет и шеста на НПК. Преодолява се относително рядкото прилагане на този институт, поне между държави – членки на ЕС и на Съвета на Европа, което намира обяснение в отсъствието (все още) на акт от правото на Съюза, който да регулира прилагането му, както и във факта, че около половината държави – членки на Съвета на Европа и на ЕС, не прилагат Европейската конвенцията за трансфер на производства по наказателни дела (ЕКТПНД). Предприемането на стъпки от страна на европейския законодател се подкрепя от ВКП, включително и чрез участието на отдела в експертни формати през отчетната година.

¹⁸⁷ От тях 47 са по новопостъпили през настоящия отчетен период преписки, а 28 претенции за трансфер са получени и обработени по преписки, образувани през предходни периоди.

¹⁸⁸ От тях 14 предложения за изходящ трансфер са получени и обработени по новопостъпили през отчетния период преписки, а 31 молби за трансфер са изпратени през 2023 г. по преписки, заведени през предходни периоди.

¹⁸⁹ Тази кореспонденция се основава на разпоредбите на консулските конвенции за задължително уведомяване в срок от 48 часа на държавата, чийто гражданин е лицето, за неговото задържане (основаващо се на нормата на чл. 17, ал. 4 НПК, в хипотезата, в която чужд гражданин е бил задържан по обвинение за извършено престъпление в Република България), осъждането му с наказание лишаване от свобода, респ. при смъртен случай на чужд гражданин.

Направление „Екстрадиция и европейска заповед за арест и подпомагане на главния прокурор при упражняване на правомощията му“

През 2023 г. по това направление са обработени общо 764 (702; 515) преписки с предмет изпълнение на ЕЗА, като от тях – 479 изходящи ЕЗА и 285 входящи ЕЗА.

От *изходящите* ЕЗА – 187 (140; 167) преписки са заведени по новоиздадени през 2023 г. ЕЗА от български компетентни органи, като по 48 от тях изпълнението (т.е. приемането на лицата) се е състояло през същата година. По 292 преписки, образувани по повод издадени през предходни години ЕЗА, са постъпили нови материали. В изпълнение на издадените от компетентните български органи 479 изходящи ЕЗА, са били приети 102 (110; 106) искани обвиняеми, подсъдими и осъдени лица по български наказателни производства¹⁹⁰.

Предадени в изпълнение на *входящи* ЕЗА, издадени от други държави членки през отчетния период, са общо 184¹⁹¹ (165; 188) искани лица, като от тях 144 са били задържани по ЕЗА, издадени през 2023 г., и 40 искани лица – след международно издирване, иницирано въз основа на ЕЗА от предходни години и довело до резултат през отчетната година.

Относително нов момент в производствата по издаване и изпълнение на актове за предаване на лица, е необходимостта да се прилага раздел VII от Част трета на Споразумението за търговия и сътрудничество между ЕС и ОК, който след края на преходния период замества разпоредбите на Европейската конвенция за екстрадиция и установява използването на инструмента „заповед за арест“ в отношенията с Обединеното кралство. Това е наложило намеса по разясняване на текста на Споразумението, чрез провеждане на обучения и популяризиране на формуляра на заповедта за арест.

Екстрадиционните преписки, включително и по искане за временно задържане на лице с оглед бъдеща екстрадиция, са общо 79, при 256¹⁹² през 2022 г. и 50 през 2021 г. Новообразуваните преписки са 33, а останалите 46 преписки с такъв предмет са били заведени през предходни години, но през 2023 г. е работено по тях. По новообразуваните преписки по входящи искания само 7 са приключили през отчетния период с влязъл в сила съдебен акт за допускане на екстрадицията и фактическо предаване на лицето.

Отправените от името на и.ф. главен прокурор молби за екстрадиция от чужбина на обвиняеми или осъдени лица са 5, като през 2022 г. са били 10, а през 2021 г. – 6. Преписките за обявяване на лице за международно издирване и които са основа за бъдещо екстрадиционно производство са 40 (32; 30).

Пред отчетния период преписките с предмет трансфер на осъдени лица са 163 (160; 133), от които новообразувани са 89.

Образуваните преписки по повод молби на осъдени чужди граждани или въз основа на издадено от български съд удостоверение по РР 2008/909/ПВР за изходящ трансфер са 13, като в два случая са осъществени или довършени процедури с предаването на лицата през отчетния период – една по реда на Конвенцията за трансфер на осъдени лица и НПК и една – по реда на ЗПИИСАННЛСМВЛС.

¹⁹⁰ Измененията от м. декември 2023 г. в ЗЕЕЗА (ЗИД ЗЕЕЗА, обн. ДВ., бр. 100 от 01.12.2023 г.), съобразно практика на СЕС – решение по дело С-648/2020 г. и определение по дело С-206/2020 г. (с които се поставя под въпрос валидността на ЕЗА, издадени от прокурор в досъдебното производство, когато те са основани на национална заповед на задържане, неиздадена от съд и не подлежаща на съдебен контрол преди предаването на лицето). Тези актове на СЕС, от една страна, са увеличили броя на отказите да се предадат искани обвиняеми лица в подобни случаи и са предизвикали съдържателен ефект върху издаването на изходящи ЕЗА срещу обвиняеми лица в досъдебна фаза от второто тримесечие на 2021 г. насам, в това число и през отчетния период. Измененията на ЗЕЕЗА, влезли в сила през м. декември 2023 г., ще се отразят върху практиката по издаване на ЕЗА срещу обвиняеми лица въз основа на съдебна санкция.

¹⁹¹ В 6 случая е било постановено отложено предаване след края на отчетния период, а в 33 случая изпълнението на ЕЗА е било отказано от българския съд. Най-често това е ставало с позоваване на факултативното основание по чл. 40, ал. 1, т. 4 ЗЕЕЗА и приемане на изпълнението на наказанието лишаване от свобода да се изпълни в Република България.

¹⁹² Значителното увеличение през 2022 г. се дължи на конюнктурни причини – преписки, образувани по искане на властите на Украйна за временно задържане на лица – депутати в Руската дума, висши политически, обществени и военни фигури от Руската федерация, срещу които в Украйна се водят наказателни производства, във връзка с руската военна инвазия.

Дейност на ВКП по дела за престъпления, представляващи особен обществен интерес

Осъществява се от отдел „Специализиран“ във ВКП, чиито функционални задължения са по направления: „Корупционни престъпления“; „Организирана престъпност, престъпления против финансовата система и престъпления против Републиката“; „Престъпления, свързани с трафик на хора“; „Престъпления против политическите права на гражданите и против интелектуалната собственост“.

През 2023 г. прокурорите от отдела са работили по 5 847 (6 255; 7 845) преписки и дела, като се отчита спад, съответно с 6.5% спрямо 2022 г. и с 25.5% спрямо 2021 г. Новообразуваните преписки са 1 659 (1 767; 2 047), като също се констатира намаление спрямо предходните два отчетни периода.

Решени са общо 5 742 (6 178; 7 708) преписки, което съставлява 98.2% от наблюдаваните, като в срок до 1 месец са решени 5 682 и над 1 месец – 60 преписки.

От отдела са изготвени: 10 предложения за разкриване на банкова тайна и данъчна и осигурителна информация; 11 предложения за внасяне в Народното събрание на искане за даване на разрешение за възбуждане на наказателно преследване срещу народен представител, на основание чл. 70, ал. 1 от Конституцията на Република България, във вр. чл. 138, ал. 3 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание и 1 предложение с проект на искане до ЦИК за даване на разрешение за привличане в качеството на обвиняем на кандидат за народен представител, на основание чл. 160, ал. 1 от Изборния кодекс.

С прокурорски постановления е възложено извършването на 15 проверки по реда на чл. 145 ЗСВ. Изготвени са 14 предложения по чл. 195, ал. 4 НПК, 6 предложения по чл. 195, ал. 5 НПК и 34 предложения за възлагане на разследването на следовател от НСлС по чл. 194, ал. 2, изр. второ НПК. С постановления на прокурори от отдела са образувани 3 досъдебни производства.

По реда на инстанционния контрол са проверени общо 385 (374; 269) акта, от които са потвърдени 232 (329; 224) и са отменени – 65 (45; 45). По 88 акта са постановени други решения.

Прокурори от отдела са определени, съответно за: национално лице за контакт на ПРБ по въпросите, свързани със защитата на интелектуалната собственост и компютърните престъпления; за лице за контакт на ПРБ с Международната асоциация на органите за борба с корупцията; членове на Комисията по професионална етика към ВКП и на Постоянно действащата експертна комисия, създадена в изпълнение на чл. 41, ал. 2 чл. 42 и чл. 43 от Закона за Националния архивен фонд. Участвали са и във вътрешноведомствени работни групи, създадени със заповед на главния прокурор.

През отчетния период прокурори от отдела са участвали в междуведомствени работни групи по теми за: трафик на хора, изпиране на пари и финансиране на тероризъм, за подпомагане дейността на Националния оперативен щаб за управление на силите и средствата за противодействие на тероризма. Прокурорите са взели участие в международни срещи, конференции и семинари по теми, свързани с незаконно финансиране и нелегален трафик на хора, корупция, изпиране на пари и разследвания на активи в офшорни зони, конфискация без присъда, контрол върху публичните средства, разследване на разпространението на подправени парични знаци в онлайн пространството, както и в обменна програма на Европейската агенция за обучение в сферата на правоприлагането (CEPOR).

В отдела се поддържат и се актуализират: регистър на образуваните преписки и досъдебни производства за престъпления против интелектуалната собственост; регистър на образуваните преписки и досъдебни производства за престъпления¹⁹³, попадащи в Единния каталог на корупционните престъпления; регистър на прокурорите в

¹⁹³ В изпълнение на Заповед № РД-04-422 от 28.10.2020 г. на главния прокурор, във връзка с констатациите в Доклада от 30.09.2020 г. на Европейската комисия за върховенството на закона по стълб „Правна рамка за борба с корупцията“.

Националната мрежа на прокурорите и следователите, определени за работа по дела за трафик на хора¹⁹⁴.

В изпълнение на ангажиментите по споразумение с АДФИ, е работено активно и по преписки, образувани по повод постъпили доклади от финансови инспекции, извършени от АДФИ.

Прокурорите от отдела продължават да оказват методическа помощ и съдействие чрез провеждане на работни срещи и даване на указания по отношение на прокурори от първоинстанционните прокуратури във връзка с разследвания за корупционни престъпления, организирана престъпна дейност и посегателства срещу политическите права на гражданите.

Дейност на ВКП по престъпления против финансовите интереси на ЕС. Взаимодействие с Европейската прокуратура

Дейността по това направление се осъществява от отдел „Престъпления против финансовите интереси на ЕС и взаимодействие с Европейската прокуратура“¹⁹⁵.

Функционалните задължения на прокурорите се упражняват в две основни направления: осъществяване на инстанционен и служебен контрол върху прокурорските актове за престъпления против финансовите интереси на ЕС и организиране и осигуряване на взаимодействието между Прокуратурата на Република България и Европейската прокуратура (ЕП).

През 2023 г. прокурорите от отдела са работили по общо 779 преписки, от които 312 са новообразувани. Съпоставено с предходната 2022 г.¹⁹⁶, броят на преписките, по които са работили магистратите от отдела, е 841, от които 330 са новообразувани. Решени са 740 преписки, или 95% от наблюдаваните, при 835 решени преписки през 2022 г. В срок до 1 месец са решени 726 преписки, което съставлява 98.1% от общо решените преписки, и над 1 месец са решени 14 преписки. Броят на произнасянията по решените преписки е 1 178, като по 376 преписки на производство в първоинстанционните прокуратури е осъществяван текущ контрол. Общият брой решени инстанционни преписки е 35.

Работата на прокурорите от отдела се осъществява по преписки и дела за престъпления с предмет длъжностни присвоения, документни измами, когато средствата принадлежат или са предоставени от ЕС на българската държава; представяне на неверни сведения, с цел получаване на средства, принадлежащи или предоставени от ЕС; неизползване по предназначение на средства, принадлежащи или предоставени от ЕС; изпиране на пари, когато придобитото имущество е в резултат от престъпления, увреждащи финансовите интереси на ЕС; трансгранични измами с ДДС, когато делата или преписките са получени по компетентност от Европейската прокуратура; корупционни престъпления, които увреждат или могат да доведат до увреждане на финансовите интереси на ЕС; досъдебни производства, изпратени на ПРБ по компетентност от ЕП; досъдебни производства, по които ЕП е отказала да упражни компетентност; преписки и досъдебни производства, по които се установят данни, респ. доказателства, че се отнася за престъпления по чл. 321 НК и чл. 321а НК, при които основната дейност на организираната престъпна група е насочена срещу финансовите интереси на ЕС.

През отчетната година на Европейската прокуратура са изпратени 125 доклада (ECR), което съставлява 76.7% от общо получените 163 доклада (сигнала) в Европейската прокуратура от всички национални институции (данни, съгласно официалната информация, публикувана в годишните доклади на Европейската прокуратура)¹⁹⁷. За

¹⁹⁴ Съгласно Указанието за организация на работата на Прокуратурата на Република България по преписки и досъдебни производства, образувани за трафик на хора, утвърдено със Заповед № РД-02-22 от 18.10.2022 г.

¹⁹⁵ Отделът е създаден със Заповед № РД-04-57 от 18.02.2021 г., в сила от 15.03.2021 г.

¹⁹⁶ Отчетният период за 2023 г. е статистически несъпоставим с този за 2021 г., поради различния времеви диапазон (дейността на отдела е от 15.03.2021 г.).

¹⁹⁷ Общият брой казуси, които ПРБ е изпратила на ЕП във формата на доклади (ECR), от стартирането на работата на ЕП през 2021 г. до момента, е 372, като от отдела във ВКП са изпратени 255. В цялост, по компетентност (без ECR) са изпратени и 92 преписки. Съгласно официалния доклад на ЕП за 2023 г., България е на трето място (след Италия и Румъния) по брой изпратени доклади от национални институции. По различни причини и на различни основания от ЕП

сравнение, през 2022 г. изпратените доклади от отдела са 135, което е 66% от общо получените в ЕП доклади от всички национални институции, а за 2021 г. – 188 изпратени, или 79% от 237 получени в ЕП. По изпратените доклади, през настоящата отчетна година, ЕП е решила да упражни специалната си компетентност по 42 казуса. В цялост са изпратени и 41 прокурорски преписки по компетентност (без ECR), като са изпратени самите материали по преписките, съгласно реда по чл. 24, § 1 от Регламент 2017/1939 на Съвета на ЕС за установяване на засилено сътрудничество за създаване на Европейска прокуратура. От тях върнати на ВКП са 16 преписки, по 8 ЕП е упражнила правото си да започне разследване, а по останалите преписки към края на отчетния период не е получен отговор от Европейската прокуратура.

От ЕП във ВКП са получени 114 сигнала и преписки по компетентност, по които прокурорите от отдела работят.

През 2023 г. по инициатива или с участието на прокурори от отдела, и в качеството им на лектори, са проведени редица национални и международни мероприятия¹⁹⁸ по теми, засягащи практическите проблеми при разследването на престъпленията против финансовите интереси на ЕС и борбата с измамите.

Като лице за контакт на ПРБ в Европейската съдебна мрежа (ЕСМ), прокурор от отдела е участвал в 61-вата пленарна среща на ЕСМ, организирана от Испанското председателство на Съвета на Европейския съюз и секретариата на ЕСМ, проведена в Мадрид, Испания. В съответствие с чл. 4 от Споразумението за административно сътрудничество между ОЛАФ и ПРБ, двама прокурори от отдела са определени за лица за контакт с ОЛАФ. Прокурори от отдела са и представители в неформалната мрежа на ЕС за национални контактни точки за борба с корупцията и в междуправителствената организация „Регионална антикорупционна инициатива“ (RAI) и центъра за подкрепа и консултации в областта на личните права (AIRE) „Регионална мрежа за възстановяване на активи“.

Активно е участието на прокурорите в редица междуведомствени работни групи¹⁹⁹, чиято дейност е относима към темата за защита на финансовите интереси на ЕС и борбата с измамите.

Едно от основните направления в работата на отдела е подобряването на сътрудничеството с други държавни органи и агенции, ангажирани с мерките за защита на финансовите интереси на ЕС, като акцент може да се постави освен върху взаимодействието с Европейската прокуратура и върху това с ОЛАФ, АФКОС, Евроджъст, Европейската съдебна мрежа и Европол.

Дейност на ВКП по преписки и досъдебни производства, образувани за престъпления срещу личността, против собствеността, свързани с културни ценности, по транспорта

Отдел „Досъдебен“ във ВКП осъществява функционалните си задължения по преписки и дела в следните направления: „Престъпления срещу живота и здравето“; „Престъпления против собствеността“; „Престъпления, свързани с културни ценности“ и „Престъпления по транспорта“, вкл. и престъпления по чл. 342, ал. 3 и чл. 343, ал. 3 и ал. 4

са върнати 278 от изпратените ECR и преписки към тях. Следва да се отбележи и че за периода от 2021 г. до края на 2023 г., от Европейската прокуратура в ПРБ са получени 297 преписки и информации.

¹⁹⁸ Форум на правопривагащите органи, на тема „Следващо поколение ЕС“, проведен в Рим, Италия; семинар на тема „Актуални проблеми в противодействието на престъпления от компетентност на Европейската прокуратура“, проведено в гр. Сандански; семинар на тема „Организирана трансгранична престъпност“, проведен в гр. Сандански; Кръгла маса, организирана от дирекция АФКОС-МВР, на тема „Повишаване на ефективността на административните и наказателните производства за нарушения и престъпления, засягащи средства, предоставени от ЕСИФ и ЕФСУ“, проведена в гр. Велико Търново; конференция на тема „Защита на еврото срещу фалшифициране“, проведена в град Кишинев, Република Молдова; конференция на тема „5-та Балканска мрежа за защита на еврото срещу фалшификация“, проведена в град Ровин, Хърватска; публична лекция на тема „Предизвикателствата в прокурорската професия“, проведена в СУ „Св. Климент Охридски“, София.

¹⁹⁹ Междуведомствена работна група към МП за подготовка на проект за законодателни изменения, свързани с престъплението „документна измама“ и прилагането на Директива (ЕС) 2017/1371 относно борбата с измамите, засягащи финансовите интереси на Съюза; Междуведомствена работна група за изпълнение на препоръките, отправени към ПРБ в Доклада от 18.05.2022 г. за България от Петия оценителен кръг на Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари (Комитета MONEYVAL) към Съвета на Европа, както и за отчетане на напредъка.

НК²⁰⁰. Прокурорите от отдела осъществяват надзор и по досъдебни производства, образувани за други престъпления, извън посочените направления и изключващи чл. 95 НК, чл. 114 НК, чл. 167 – 169г НК, чл. 182б НК, чл. 188 – 189 НК, чл. 243 НК, чл. 330, ал. 2, т. 4 НК, чл. 337, ал. 2 и ал. 3 НК, чл. 387 НК и чл. 407 – 419а НК.

През 2023 г. прокурорите от отдела са работили по 2 756 (2 911; 4 850) преписки, което е с 5.3% по-малко спрямо предходната 2022 г. и с 43.2% по-малко спрямо 2021 г. Констатираното намаление основно се дължи на ограничаване на броя на преписките поради отпадането на ограничителните противоепидемични мерки в страната²⁰¹. Образувани през отчетния период са 1 650 (1 674; 3 041), като също се отчита спад спрямо предходните две отчетни години²⁰².

Решени са общо 2 680 (2 846; 4 790) преписки, което съставлява 97.2% от броя на преписките, по които са работили прокурорите от отдела. В срок до 1 месец са решени 2 678 преписки и 2 преписки – над 1 месец. По компетентност са изпратени 1 017 преписки (на други прокуратури, отдели във ВКП или на други органи). В края на отчетния период нерешени са останали 76 преписки (20 чакащи окомплектоване и 56 при прокурор за решаване).

От общо решените преписки, 730 (826; 900) са инстанционни, като от тях произнасяния: по откази за образуване на досъдебно производство – 290 (366; 437), по спорове за компетентност – 337 (347; 323), по отводи/самоотводи – 40 (60; 70), по контрол на постановления за прекратяване на досъдебни производства – 46 (38; 71), други – 42. От общо решените инстанционни преписки, потвърдените прокурорски актове са 410, отменените – 64 и по 281 акта е взето друго решение.

Изготвени до главния прокурор са: 108 предложения за издаване на актове по чл. 195, ал. 4 НПК, 30 предложения за издаване на актове по чл. 194, ал. 2 НПК, 28 предложения за издаване по чл. 195, ал. 5 НПК и 62 предложения за издаване на актове по чл. 243, ал. 10, изречение трето НПК. Изготвени са и 108 (155; 164) становища по възражения и сигнали срещу постановени актове на прокурори от отдела с искане за проверката им от заместник на главния прокурор при ВКП.

През 2023 г. от прокурори от отдела са изготвени 10 становища по междуведомствени и нормативни актове²⁰³ и 12 становища по заповеди, указания, разпореждания и други актове с ръководно-организационен характер; участвали са в 10 работни групи и в 3 ревизии.

Прокурори от отдела са определени за представители на ПРБ по: Споразумението за сътрудничество между ПРБ и ГД „Гражданска въздухоплавателна администрация“; в Националния съвет по наркотични вещества; в Специализираното междуведомствено звено между ПРБ и МВР за подпомагане на разследването по досъдебни производства за престъпления, извършени от организирани престъпни групи и отделни лица, свързани с производство, преработване, придобиване, държане и разпространение на наркотични вещества, както и с незаконно превеждане през границата на страната на лица или групи; в Междуведомствената комисия във връзка с противодействието на престъпленията с предмет културни ценности към Министерството на културата.

²⁰⁰ Съгласно Заповед № РД-02-25 от 29.11.2021 г., изм. със Заповед № РД-02-11 от 04.07.2023 г. на и.ф. главния прокурор, с която са определени прокурори от ВКП, които да осъществяват надзор върху досъдебни производства за престъпления по чл. 342, ал. 3 и чл. 343, ал. 3 и ал. 4 НК.

²⁰¹ До началото на м. юли 2023 г., съгласно Заповед № РД-09-22 от 13.03.2020 г. на главния прокурор (издадена във връзка с обявеното с Решение на НС извънредно положение в страната поради пандемията от COVID-19), е въведена организация за ежедневно уведомяване на отдел „Досъдебен“ от апелативните прокуратури за всяко образувано ДП по чл. 355 НК и по чл. 326 НК и други престъпни състави, свързани с нарушаване на противоепидемичните мерки. Със Заповед № РД-09-53 от 03.07.2023 г. на и.ф. главен прокурор тази заповед е отменена.

²⁰² Вж. бел. № 201.

²⁰³ Напр. относно оценката за България от Петия оценителен кръг на Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари (Комитета MONEYVAL), Споразумението за сътрудничество, взаимодействие и обмен на информация между ПРБ и ДАЗД, Тълкувателно решение относно прилагане разпоредбата на чл. 149, ал. 5, т. 1 НК и др.

Дейност на ВКП във връзка с престъпления против кредиторите, данъчната и осигурителната система

Дейността по това направление се осъществява от отдел „Противодействие на престъпленията против кредиторите, данъчната и осигурителната система“²⁰⁴ във ВКП, като функционалните задължения на прокурорите се упражняват по преписки и дела с предмет престъпления по чл. 227б – 227е НК, чл. 255 – 259 НК, чл. 256, ал. 2, предложение второ НК, както и престъпленията по чл. 321 и чл. 321а НК, при които основната дейност на организираната престъпна група е свързана с извършване на престъпления по чл. 255 – 256 НК.

Прокурорите от отдела осъществяват методическо ръководство по водените досъдебни производства, образувани за престъпления против кредиторите, данъчната и осигурителната система. При констатирани в хода на работата проблеми по приложението на материалния и на процесуалния закони, в обстоятелствената част на своите постановления или с писмени резолюции прокурорите дават необходимите разяснения.

През 2023 г. прокурорите от отдела са работили по 5 741 (5 159; 7 744²⁰⁵) преписки, като се отчита ръст спрямо 2022 г. с 11.3% и спад с 25.9% спрямо 2021 г. Общият брой новообразувани преписки, в т.ч. и административни, е 1 692, при 1 445 през 2022 г. и 4 402 през 2021 г. Решени от прокурор са общо 4 823 (1 331; 4 266), като в срок до 1 месец са решени 4 817 преписки и над 1 месец – 6. Решените инстанционни преписки са 92, по които прокурорите са се произнесли с 34 потвърдителни и 22 отменителни акта. Актовете, по които са се произнесли по инстанционни преписки, образувани във връзка със спорове за компетентност, самоотводи и др., са 42.

През отчетния период наблюдаваните преписки, образувани по сигнали (уведомления) на ТД на НАП, по които проверките и разследването на досъдебните производства от териториалните прокуратури не е приключило, са 3 629. По 386 преписки са дадени указания за упражняване на служебен контрол върху спрени и прекратени досъдебни производства, образувани за данъчни престъпления. Изготвени са 36 становища по предложения на основание чл. 194, ал. 2 НПК, 6 предложения по чл. 195, ал. 4 и ал. 5 НПК, както и 3 предложения на основание чл. 243, ал. 10 НПК. По компетентност на други прокуратури или органи са изпратени 26 материала и преписки, а на други отдели във ВКП – 77.

През 2023 г. прокурорите от отдела са участвали в работни групи, комисии и срещи с други органи и организации. За установяване на ползотворно сътрудничество и обмен на информация, с представители на НАП са провеждани работни срещи, на които е обсъждана организацията за своевременно подаване на сигнали за констатирани закононарушения, с цел предотвратяване изтичането на погасителната давност за наказателно преследване, както и за ефективното разследване на образуваните досъдебни производства.

Прокурор от отдела е представител на ВКП в междуведомствена работна група, създадена във връзка с присъединяването на Република България към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР).

Кадрово обезпечаване, административно-контролна и ревизионна дейност по ЗСВ

Дейността се осъществява от отдел „Административен“ във ВКП и е насочена към постигане на оптимална ефективност в работата по кадрови въпроси, установяване и санкциониране на дисциплинарни нарушения, извършени от прокурори, следователи и административни ръководители на прокуратури, и по осъществяване на контролната дейност в ПРБ. Функционалната компетентност на отдела се реализира в две направления: „Кадри“ и „Инспекторат“.

През 2023 г. прокурорите са работили по 2 414 (2 990; 2 645) преписки, като се констатира намаление²⁰⁶, съответно с 19.3% спрямо 2022 г. и с 8.7% спрямо 2021 г.

²⁰⁴ Отделът е създаден със Заповед № РД-04-13 от 22.01.2021 г. на главния прокурор, в сила от 01.02.2021 г.

²⁰⁵ Отчетността за 2021 г. обхваща периода от създаването на отдела – 01.02.2021 г. до 31.12.2021 г.

²⁰⁶ До 01.11.2022 г. дейността по направление „Прием на граждани“ се е осъществявало от прокурорите от отдел „Административен“. Със Заповед № РД-04-354 от 01.11.2022 г. компетентността по това направление се осъществява от отдел „Аналитичен“ във ВКП.

Новообразувани са 1 946 (2 535; 2 363) преписки, при които също се отчита спад²⁰⁷. Решени са 2 262 (2 885; 2 565) преписки, съставляващи 93.7% от общо наблюдаваните. В края на отчетния период останали нерешени са 152 (105; 89) преписки, от които 77 чакащи окомплектуване и 75 преписки при прокурор за решаване в установения срок.

В отдела се поддържа регистър на всички командироваани магистрати в системата от органи на ПРБ, информацията от който ежесечно се изпраща на ПК на ВСС.

Дейност по направление „Кадри“

В изпълнение на функционалните си задължения по това направление, отделът ежесечно актуализира щата на ПРБ, като за целта се проучват протоколите от заседанията на ПК на ВСС и Пленума на ВСС и постъпилите актове за встъпване в длъжност на младши прокурори, прокурори, младши следователи, следователи, административни ръководители и заместници на административните ръководители.

От прокурорите са изготвени 116 (249; 264) проекта на заповеди на главния прокурор за командироване и за прекратяване на командироване на магистрати.

В изпълнение на дейността по подпомагане на главния прокурор при упражняване на правомощията му, свързани с кадрови въпроси, във ВСС са внесени общо 16 предложения²⁰⁸ и 1 становище по оптимизиране на утвърдения щат на прокуратури и следствени органи. Изготвени са 92 проекта на заповеди на главния прокурор и на ресорния заместник на главния прокурор при ВКП по кадрови, организационни и административни въпроси.

През 2023 г. са обработени и внесени за разглеждане от ПК на ВСС общо 607 документа²⁰⁹, изготвени от административни ръководители на прокуратури, касаещи въпроси, свързани с щата, назначаване и освобождаване на магистрати, назначаване на административни ръководители, повишаване в ранг, преместване, атестационни процедури, както и други кадрови въпроси. Контрол е упражнен по 1 739 заповеди на административни ръководители по организационни въпроси и командироване по реда на чл. 141, ал. 1 ЗСВ.

През отчетния период са изготвени 9 проекта на указания и разпореждания по административно ръководство и организационна дейност, 3 становища по проекти на методически указания, разпореждания и законопроекта, 1 становище и отговор на комисия към ВСС, 22 справки, анализи, статистически таблици, обобщения на данни и отчети. Прокурори от отдела са участвали в 37 работни групи и комисии.

Конкретни данни за щатната обезпеченост на прокуратурата са представени в Раздел V „Административна и контролно-ревизионна дейност“ от настоящия доклад.

Дейност по направление „Инспекторат“

Дейността по това направление се осъществява в съответствие с утвърдените от главния прокурор Указание за контролната дейност в ПРБ и Вътрешни правила за работата на отдел „Административен“ по направление „Инспекторат“²¹⁰.

През 2023 г. е работено по 1 321 (1 459; 1 124) преписки, което е с 9.5% по-малко спрямо 2022 г., но със 17.5% повече спрямо 2021 г.

²⁰⁷ Вж. бел. № 206.

²⁰⁸ От които за: планиране на длъжности за младши прокурори и младши следователи – 1; определяне на изпълняващ функциите на административен ръководител на прокуратура – 3; освобождаване от длъжност „заместник на главния прокурор“ при ВКП и преназначаване на длъжност „прокурор“ – 1; освобождаване от длъжност „заместник на административния ръководител и заместник директор на НСЛС и преназначаване на длъжност „следовател“ – 1; назначаване на длъжност „заместник на главния прокурор при ВКП“ – 2; предсрочно повишаване в ранг на заместници на административен ръководител – 2; обявяване на конкурс за първоначално назначаване – 1; поощряване по реда на Правилата за определяне на условията, реда и критериите за поощряване на съдии, прокурори и следователи, приети с решение на ВСС – 5.

²⁰⁹ Разграничени по предмет, както следва: за назначаване, респ. освобождаване на заместници на административни ръководители и прокурори – 27; за освобождаване от длъжност на основание чл. 165 ЗСВ – 21; за преместване по реда на чл. 194 ЗСВ – 8; за обявяване на конкурси – 6; предложения за трансформиране – 5; за преназначаване на младши магистрати по реда на чл. 243 ЗСВ – 70 (39 младши прокурори и 31 младши следователи); за определяне на изпълняващ функциите административен ръководител – 4; за увеличаване, съкращаване на щ. бр. – 9; за повишаване в ранг – 98; за придобиване статут на несменяемост – 67; периодично атестиране – 36; предварително атестиране – 6; извънредно атестиране – 27; за поощряване – 15; както и 208 други документи за прилагане към кадровото дело на магистрати.

²¹⁰ Съответно със Заповед № № 6113 от 29.12.2014 г. и Заповед № РД-2-17 от 05.07.2016 г.

Предприети са действия за извършване на 288 (361; 344) проверки по преписки, образувани по жалби, молби и сигнали от граждани. Проверени са общо 505 (395; 588) магистрати, от които 394 прокурори, 61 следователи, 33 административни ръководители, 16 заместници на административни ръководители и 1 завеждащ окръжен следствен отдел. В резултат на извършени 171 проверки в Електронния регистър за сročността на разследването и произнасянето на прокурор²¹¹, през отчетната година са проверени общо 274 магистрати, от които 218 прокурори, 37 следователи, 7 административни ръководители и 12 заместници на административни ръководители.

Със становище за прекратяване, поради липса на данни за допуснати дисциплинарни нарушения, са приключили 200 проверки по отношение на 384 магистрати. Останалите 88 проверки²¹² са финализирани с констатации за допуснати пропуски и нарушения (в т.ч. и дисциплинарни) и са отправени предложения до административните ръководители на съответните прокуратури за упражняване на правомощията им по реда на Глава шестнадесета от ЗСВ. По предложения на прокурорите от отдела, административните ръководители са образували 65 дисциплинарни проверки и 21 дисциплинарни производства, а в останалите случаи са отказали да предприемат действия за санкциониране по повод констатираните от ВКП пропуски и нарушения.

В резултат на изпратените от прокурорите от отдела предложения до административните ръководители за предприемане на действия по Глава шестнадесета от ЗСВ и след извършена дисциплинарна проверка/дисциплинарно производство, са наложени: 2 дисциплинарни наказания „забележка“ на 2-ма следователи от окръжни следствени отделения и 6 дисциплиниращи мерки „обръщане на внимание“ по чл. 327, ал. 1 ЗСВ, съответно на двама заместници на административни ръководители и на четирима прокурори.

По постъпили сигнали и жалби, със справки – без извършена проверка²¹³, са прекратени 43 преписки, по които са изготвени общо 50 справки.

През отчетния период прокурорите от отдела, самостоятелно и с прокурори от други отделения във ВКП или от други прокуратури, са извършили 23 ревизии и проверки, от които 4 комплексни ревизии²¹⁴, 9 тематични ревизии²¹⁵, 8 проверки на дейността на прокурори и следователи²¹⁶ и 2 извънредни проверки²¹⁷.

От Съдийската и Прокурорската колегии на ВСС в отдела са постъпили 170 запитвания относно депозирани сигнали и извършени проверки срещу магистрати (прокурори, следователи, съдии, административни ръководители на прокуратури и съдилища). По тях прокурорите от отдела са извършили проучване в архива и актуалната база данни и своевременно са уведомили съответната колегия за резултата от проверката.

²¹¹ Въведен със Заповед № 525 от 22.02.2012 г., изм. със Заповед № РД-04-363 от 21.11.2017 г. на главния прокурор.

²¹² От тях: по 11 са отправени и предложения за предприемане на организационни мерки за подобряване на работата на конкретна прокуратура или проверен магистрат, а по 13 – материали са изпратени и на други органи, по компетентност.

²¹³ Съгласно с чл. 11, ал. 1 от Вътрешните правила за работа по направление „Инспекторат“.

²¹⁴ На Военно-апелативната прокуратура и на военноокръжните прокуратури – София, Пловдив и Сливен.

²¹⁵ Шест – на работата на административните ръководители на ОП В. Търново, ОП Кюстендил, ОП Разград, ОП Добрич, НСЛС и СРП; 1 – на дейността на РП Хасково по неприключените и спрените преписки и ДП с предмет престъпления срещу трафика на хора, както и за престъпления по чл. 280 НК и чл. 281 НК; 2 – на дейността на ОП Варна и ОП Бургас по неприключените и спрените преписки и ДП срещу обвиняеми лица с две и повече дела.

²¹⁶ Седем – на дейността на прокурори от ВКП, ОП Ст. Загора, ОП В. Търново и РП Ст. Загора и на административния ръководител на СРП и двама прокурори от СРП.

²¹⁷ Една – преглед на преписките, образувани по лична проверка (чл. 145, ал. 1, т. 2 ЗСВ), извършвана от прокурори от ВКП; 1 – проверка за сročност и ритмичност на действията по разследване по неприключени и спрени досъдебни производства за престъпления от общ характер, извършени от съдии, прокурори и следователи, от други лица с имунитет, от членове на Министерския съвет, както и по дела за престъпления по Глава първа от особената част на НК.

Тази дейност основно се осъществява от отдел „Аналитичен“ във ВКП и подпомага главния прокурор при осъществяване на неговите правомощия, като при необходимост, съобразно предмета, се сформират и работни екипи с представители на други отдели от ВКП, ВАП и от териториалните прокуратури.

Дейността на отдела, съгласно функционалната му компетентност²¹⁸, се осъществява в следните направления: „Анализ на прокурорската и съдебната практика“, „Анализ на данни и представяне на информация за дейността на прокуратурата“, „Подпогане на главния прокурор в упражняване на правомощията му по методическо ръководство“, „Повишаване на квалификацията на прокурори, следователи и прокурорски помощници“ и „Жалби, сигнали и прием на граждани“.

През 2023 г. прокурорите и служителите в отдела са работили по 1 480 (2 086: 2 447) преписки, като от тях 992 (1 475: 1 493) са новообразувани и 117 (143: 215) са останали от предходен период. Общият брой на решените преписки е 1 388 (1 969: 2 304). В края на отчетния период нерешени са 92 (117: 143) преписки, от тях 77 (96: 128) са чакащи окомплектуване и 15 (21: 15) са при прокурор за решаване в установения срок.

По направление „Анализ на прокурорската и съдебна практика“

Във връзка с дейността на отдела по анализиране, обобщаване и изготвяне на писмени становища по значими за правораздаването въпроси, свързани с приложението на закона, през отчетния период са изготвени редица становища, вкл.:

– *обобщения и анализи на противоречива съдебна и прокурорска практика и оказване на методическа помощ по прилагането на законови разпоредби*²¹⁹, например относно: приложението на чл. 159а – чл. 159г НК, чл. 225б НК и чл. 349а НК; дела, образувани по значими случаи на причиняване на вреди на околната среда, съобразно въведената криминализация в НК на т.нар. „екологични престъпления“; законосъобразното определяне на функционално компетентната прокуратура при конкретни обстоятелства; компетентният наблюдаващ прокурор (прокурорът по досъдебното производство или прокурорът от „приемащата“ прокуратура, или и двамата) в случаите, в които ВКС е изпратил частно наказателно дело за разглеждане от съд, различен от първоначално компетентния; прилагането от прокурорите на Указанието за организация на работата на ПРБ по преписки и досъдебни производства, образувани във връзка с осъществено домашно насилие²²⁰; осигуряване на достъп до преписки и дела, съдържащи класифицирана информация, чрез справочния модул в сайта на ПРБ; заплащането на възнагражденията на вещи лица, преводачи и разходи на свидетели по досъдебни производства от компетентността на Европейската прокуратура, възложени за разследване на НСлС; приложението на чл. 83а и сл. от ЗАНН след постановяване на Решение на СЕС от 10.11.2023 г. по дело С-203/2021 г.; приложението на чл. 191 НК и чл. 192 НК; приложението на материалния закон в случаите на т.нар. „кредитни измами“ в случаите, в които едно лице използва чужда самоличност пред кредитна институция (чл. 209, ал. 1 НК и чл. 248а, ал. 1 НК); приложението на чл. 68, ал. 1 НПК от прокурора в производството по екстрадиция или намесата му по реда на чл. 138, т. 6, вр. чл. 136, ал. 6 ЗСВ;

– *упражняване на правомощията на главния прокурор по чл. 150, ал. 1 КРБ* – по постъпилите през отчетния период искания от граждани и обществени организации за сезиране на Конституционния съд, от прокурори от отдела са изготвени 2 становища;

²¹⁸ Със Заповед № РД-04-258 от 31.07.2023 г. на главния прокурор, компетентността на отдела по направление „Жалби и сигнали“ е разширена, като на прокурори и съдебни служители от отдела е възложено да насочват постъпилите в Администрацията на главния прокурор, Върховната касационна прокуратура, Приемната на главния прокурор и Информационния център на ПРБ документи в съответствие с Вътрешните правила за реда на деловодната обработка и доклад на документи, постъпили в АГП, ВКП, Приемната на главния прокурор и Информационния център на ПРБ.

²¹⁹ Без това да представлява задължителен акт на методическо ръководство по смисъла на чл. 138, ал. 1, т. 6 ЗСВ.

²²⁰ Утвърдено със Заповед № РД-02-09 от 30.04.2018 г., изм. със Заповед № РД-02-04 от 01.04.2022 г. на главния прокурор.

– *отчитане на дейността и предприетите мерки от компетентност на ПРБ*: по предварителни въпроси, поставени от европейските експерти, свързани с подготовката на четвъртия годишен Доклад за върховенство на правото на ЕС и по отношение на изпълнение на препоръките от четвъртия годишен Доклад за върховенството на закона, както и във връзка с изготвянето на петия годишен Доклад за върховенство на правото на ЕС за 2024 г.; по изпълнение на „Плана за действие по изпълнение на препоръките, получени в рамките на Третия цикъл на Универсалния периодичен преглед пред Съвета на ООН по правата на човека (2022 г. – 2025 г.)“ и подготовка на Доброволен междинен доклад за постигане на напредък в периода 2021 г. – 2023 г. при изпълнение на приетите от България препоръки; подготовката на част „Правосъдие“ от Неформалния съвет „Правосъдие и вътрешни работи“; уведомление до Европейската комисия чрез базата данни на системата FSOR относно постановени съдебни решения, свързани с ограничителните мерки на ЕС спрямо Русия и Беларус; допълнителни въпроси от оценителния екип от Съвместната група на Европа (Евразия/СГ) за докладване на напредъка на България в рамките на Петия оценителен кръг на Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари към Съвета на Европа (Комитета Мънивал);

– *проследяване, анализиране и представяне на постановените от ЕСПЧ решения, които имат отношение към дейността на прокуратурата*. По реда на взаимодействието и на обмена на информация между ПРБ и Министерството на правосъдието, в изпълнение на Споразумението за взаимодействие между ПРБ и МП във връзка с образувани и решени дела от ЕСПЧ²²¹, отдел „Аналитичен“ е работил по 7 преписки, образувани във връзка с искано предоставяне на информация по висящи жалби пред ЕСПЧ и решения, които са в изпълнение и имащи отношение към дейността на прокуратурата. В изпълнение на индивидуалните мерки от компетентност на ПРБ, през отчетния период от отдела са изготвени 2 анотации на решения на ЕСПЧ²²².

По направление „Анализ на данни и представяне на информация за дейността на прокуратурата“

През 2023 г. във връзка с анализ на общата дейност на прокуратурите по утвърдените статистически показатели (съгласно Указанието на организация на информационната дейност в ПРБ (УОИД)²²³ са изготвени 19 доклада, анализа и информации и 529 справки, относими към: Доклада за прилагането на закона и за дейността на прокуратурата и на разследващите органи през 2022 г. и приложенията към него (съгласно чл. 138а, ал. 1 ЗСВ); Обобщена информация за образуването, движението и приключването на преписките и делата в Прокуратурата на Република България през първото шестмесечие на 2023 г. (в изпълнение на чл. 138, ал. 1, т. 12 ЗСВ); Обобщена статистическа информация за образуването, движението и резултатите на преписките и досъдебните производства в ПРБ през първото тримесечие и деветмесечието на 2023 г. (в изпълнение на Раздел VIII, т. 24. и Раздел X, т. 29.1. от УОИД); Обобщени данни за дейността на прокуратурата по делата, образувани за организирана престъпност и за корупционни престъпления; Отчитане и наблюдение на делата, образувани за корупционни престъпления, извършени от високопоставени длъжностни лица и други, заемащи отговорни и контролни длъжности в държавни институции и в органите на местното самоуправление; Стандартизиран аналитичен доклад за състоянието на делата за корупционни престъпления²²⁴ и Стандартизиран аналитичен доклад за състоянието на делата за организирана престъпност – изготвени в изпълнение на Раздел V, т. 16.2.4. от УОИД съответно за първото тримесечие, първото шестмесечие, деветмесечието и годишно.

²²¹ За ПРБ – изх. № 691/07.06.2018 г. и за МП – № 93-00-212/13.06.2018 г.

²²² Вж. бел. № 104.

²²³ Утвърдено със Заповед № ЛС-1985 от 30.05.2014 г., посл. изм. и доп. със Заповед № РД-02-03 от 01.04.2022 г. на главния прокурор.

²²⁴ Съгласно промените в Закона за съдебната власт със ЗИДЗСВ (обн. ДВ бр. 48/2023 г.), на осн. чл. 138а, ал. 2, главният прокурор ежегодно внася в НС доклад относно дейността на Прокуратурата по противодействие на корупционните престъпления.

При реализиране на информационната дейност, в предвидените от закона случаи, през 2023 г. е предоставена информация и статистически данни по 20 заявления за достъп до обществена информация.

Статистически данни, информации и отговори на въпросници са предоставени и по повод участия в междуведомствени работни групи на прокурори по: тематично проучване на Антикорупционната мрежа на ОИСР за Източна Европа и Централна Азия (АСН) във вр. с корупцията сред лицата, заемащи висши публични длъжности; Въпросник от НСИ на Конференцията на ООН за търговия и развитие (UNCTAD) и Службата на ООН по наркотиците и престъпността (UNODC) по повод на съвместно проучване сред държавите членки относно техните нужди, приоритети и готовност за изготвяне на оценки на незаконните финансови потоци (НФП); информационен лист за България, изпратен от Държавната агенция за закрила на децата, с който уведомяват, че на 38-ото редовно заседание на Комитета Ланзароте към Съвета на Европа е взето решение да се предостави актуална информация във връзка с предприетите действия по повод препоръките към държавите членки на Конвенцията на Съвета на Европа за закрила на децата от сексуална експлоатация и сексуално насилие от Втория кръг за наблюдение на тема „Защита на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие, улеснена от информационни и технологични средства“; Въпросник на ЕК за ефективност на правосъдието на Съвета на Европа – СЕРЕJ; за наказателните производства с предмет културни ценности по въпросник във връзка с Меморандума за разбирателство относно налагане на ограничения върху вноса на категории археологически и етноложки материали; относно проучване за осъществимост във връзка с възможността за използване на обезпечени или задържани активи в резултат на санкциите на ЕС по отношение на Русия, приети след агресията срещу Република Украйна или конфискувани по друг начин във връзка с подобна агресия; въпросник на секретариата на Конвенцията на ООН срещу корупцията относно добри практики и предизвикателства, свързани с ползването на Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в контекста на международното сътрудничество в тази област.

По направление „Подпомагане на главния прокурор в упражняване на правомощията му по методическо ръководство“

През 2023 г. от прокурори от отдела, изцяло или съвместно с представители на други отдели във ВКП и структури на АПП, са изготвени следните проекти на вътрешноведомствени актове и проекти на методически указания, които към края на отчетния период са утвърдени от главния прокурор:

- ✓ Указание за организация на работата на Прокуратурата на Република България по преписки и досъдебни производства, образувани за изпиране на пари и финансиране на тероризъм²²⁵;
- ✓ Регистър за Националната оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризъм и утвърждаване на Правила за събиране и попълване на данните в Регистъра за Националната оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризъм²²⁶;
- ✓ Правила за вътрешно подаване на сигнали и за последващи действия по тях в Прокуратурата на Република България²²⁷;
- ✓ Указание по въпроси, свързани с прилагането на чл. 343, ал. 5 НК и чл. 343б, ал. 5 НК (ред., ДВ, бр. 67 от 04.08.2023 г.)²²⁸;
- ✓ Правила за използване на данните от Информационната система на Регистъра на банкови сметки и сейфове и Вътрешни правила за ефективен контрол върху оправомощените лица с право на достъп до Информационната система на Регистъра на банковите сметки и сейфове на БНБ и за създаване на вътрешна организация за спазване изискванията на чл. 56а, ал. 5 от Закона за кредитните институции²²⁹;

²²⁵ Утвърдено със Заповед № РД-02-13 от 10.07.2023 г. на главния прокурор.

²²⁶ Въведен регистър и утвърдени правила със Заповед № РД-02-14 от 10.07.2023 г. на главния прокурор.

²²⁷ Утвърдени със Заповед № РД-02-15 от 14.07.2023 г. на главния прокурор.

²²⁸ Утвърдено със Заповед № РД-02-26 от 13.09.2023 г. на главния прокурор.

²²⁹ Утвърдени със Заповед № РД-02-19 от 01.08.2023 г., изм. и доп. със Заповед № РД-02-28 от 17.11.2023 г. на главния прокурор.

- ✓ Регистър за срочността на разследването от разследващ орган и произнасянето от прокурор по досъдебно производство за престъпления с причинена смърт²³⁰;
- ✓ Вътрешни правила за реда на деловодната обработка и доклад на документи, постъпили във Върховната касационна прокуратура, Администрацията на главния прокурор, Приемната на главния прокурор и Информационния център на Прокуратурата на Република България²³¹;
- ✓ Политика за защита на лични данни в Прокуратурата на Република България²³².

Работи се и по проекти за издаване на нови и за изменение и допълнение на действащи вътрешноорганизационни актове, от които: Инструкция/правила за деловодната дейност и документооборота в системата на ПРБ; Указание за приложението на чл. 145, ал. 2 ЗСВ; Указания за новите положения в НПК; Указания за инстанционен и служебен контрол в ПРБ и др.

Част от проектите са изработени съдържателно, но предвид липсата на законово разписана процедура за издаване на общи методически правила, съгласно чл. 126 КРБ, на този етап не са финализирани.

По направлението „Повишаване на квалификацията на прокурори, следователи и прокурорски помощници“

Дейността по повишаване на професионалната квалификация на прокурорите, следователите и прокурорските помощници се осъществява в съответствие с утвърдените Правила за обучение и повишаване на квалификацията в системата на ПРБ²³³. Цялостната организация по координирането и обезпечаването на организираните от НИП и други доставчици на обученията, по отношение на участниците – прокурори, следователи и прокурорски помощници, се осъществява от отдела, като при обученията в чужбина се осъществява взаимодействие с дирекция „Публична комуникация“ в АГП. От отдела се координират и обучителните дейности по специализацията на прокурорите и следователите в страната и се вземат предвид предложенията от ръководителите им относно подбора на темите за обучение.

През 2023 г. от отдела са координирани 55 обучителни мероприятия, проведени дистанционно и присъствено, организирани от НИП и други външни доставчици. Обучени са 471 прокурори и 178 следователи. Темите на проведените обучения са с основна насоченост, свързана с: противодействие на речта на омразата; защита на жертви от домашно насилие; актуални тенденции в практиката на ЕСПЧ по дела, свързани с домашно насилие; противодействие на трафика на хора; актуални проблеми в противодействието на престъпления от компетентност на Европейската прокуратура; преглед на инструментите за международно съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси в страните – членки на ЕС, и трети страни – ЕЗА и процедура по екстрадиция, ЕЗР и искане за правна помощ, трансфер на осъдени лица, конфискация и замразяване на активи; противодействие на организираната престъпност²³⁴ и др.

Главни експерти от отдела са били лектори на 4 обучения за съдебни служители (проведени по апелативни райони) на теми „Подобряване на статистическата отчетност – Ефективно прилагане на УОИД в ПРБ; Работа и отчетност на тематични справки; Дейност за ефективно подаване на статистическата отчетност при периодично отчитане“.

По направление „Жалби, сигнали и прием на граждани“

През 2023 г. по това направление в отдел „Аналитичен“ във ВКП са обработени и проучени общо 861 жалби и сигнала на граждани, изпратени до главния прокурор и до ВКП. От тях 630 преписки са образувани през отчетната година и по 231 преписки през годината са

²³⁰ Въведен със Заповед № РД-04-449 от 08.12.2023 г. на главния прокурор.

²³¹ Утвърдени със Заповед № РД-02-17 от 31.07.2023 г. на главния прокурор.

²³² Утвърдена със Заповед № РД-02-30 от 23.11.2023 г. на главния прокурор.

²³³ Въведени със Заповед № ЛС-4497 от 13.10.2014 г., изм. и доп. със Заповед № РД-02-18/28.07.2017 г. на главния прокурор.

²³⁴ И през отчетната година продължава организираното от ПРБ и проведено в няколко цикъла, всеки от които с по три етапа, обучение по темата за противодействие на организираната престъпност. Целевата група на обученията са прокурори от окръжните прокуратури и следователи от окръжните следствени отдели в окръжните прокуратури.

постъпили нови материали. Решени в края на годината са 858 преписки, като от тях 773 са изпратени по компетентност на други прокуратури или на други отдели във ВКП.

В изпълнение на функционалната компетентност на отдела по осъществяване на прием на граждани, изслушване на поставените въпроси и искания, прокурори от отдела, подпомагани от прокурорски помощници през 2023 г. са участвали в 104 непосредствени приема, по утвърден месечен график, като са приети 122 граждани.

Междуинституционално сътрудничество и подпомагане на главния прокурор в упражняване на правомощията му

Дейността по тези направления се осъществява от отдел „Нормативен анализ“ във ВКП²³⁵, чиято функционална компетентност е насочена към: координация на участието на ПРБ в междуведомствени работни групи по изготвяне на проекти на нормативни актове и други документи, свързани с нормативната дейност; изготвяне на становища по проекти на нормативни актове и други документи, изпратени за съгласуване от главния прокурор; изготвяне на проекти на искания на главния прокурор до Конституционния съд, при упражняване на правомощията му по чл. 150, ал. 3 от Конституцията на Република България; изготвяне на становища по конституционни дела, по които главният прокурор е конституиран като страна; отправяне на предложения до главния прокурор за сезиране на Народното събрание и други държавни органи, при необходимост от усъвършенстване на нормативната база, свързана с функционирането на съдебната власт, правомощията на прокуратурата и противодействието на престъпността; изпълнение на други задачи, свързани с подпомагане на главния прокурор при упражняване на правомощията му.

През 2023 г. на отдела са възложени и са разгледани общо 202 преписки, при 146 през 2022 г.²³⁶ Образуваните през отчетния период са 113 преписки, а по 75 са постъпили нови материали. Общо решени са 162 преписки (110 – решени в срок до 1 месец и 52 – над 1 месец), систематизирани в следните основни тематични групи.

✓ *Подпомагане на главния прокурор при упражняване на правомощията му по чл. 150, ал. 1 от Конституцията*

Изготвени и внесени в Конституционния съд са 2 искания на главния прокурор, съответно:

- за даване на задължително тълкуване на разпоредбата на чл. 130 ал. 4, пр. 1 от Конституцията, по което е образувано к.д. № 9/2023 г. С Определение № 7 от 24 юли 2023 г. искането е отклонено и делото е прекратено;

- за установяване на противоконституционност на разпоредби от НПК и ЗСВ. Образувано е к.д. № 10/2023 г., което с Определение от 27 юни 2023 г. е допуснато за разглеждане. С Определение № 8 от 19 септември 2023 г. искането в частта за установяване на противоконституционност на § 41 от ПЗР на ЗИДНПК (обн. ДВ, бр. 48/2023 г., в сила от 06.06.2023 г.) е отклонено, като производството в тази част е прекратено.

По четири конституционни дела, по които главният прокурор е конституиран като заинтересована страна, са изготвени проекти на становища:

- к.д. № 7/2023 г., образувано по искане на ВАДвС, с предмет обявяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 159 ал. 2 от Закона за движение по пътищата;

- к.д. № 21/2023 г., образувано по искане на Омбудсмана на Република България, с предмет обявяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 300 ал. 3 ЗСВ;

- к.д. № 18/2022 г., образувано по искане на Министерския съвет, с предмет даване на задължително тълкуване на разпоредбите на чл. 126, вр. с чл. 127 от Конституцията и обявяване на противоконституционност на разпоредби от ЗСВ;

²³⁵ Отделът е създаден със Заповед № РД-04-42 от 24.02.2022 г. на главния прокурор, в сила от 28.02.2022 г.

²³⁶ Данните за 2022 г. са отчетени за периода от 1 март до 31 декември, с оглед заповедта за създаване на отдела.

- к.д. № 21/2022 г., образувано по искане на състав на ВАС, с предмет обявяване на противоконституционност на разпоредби от Закона за частната охранителна дейност.

✓ *Становища от името на ПРБ относно изменение и допълнение на нормативни актове и проекти за създаване на такива, изпратени за съгласуване*²³⁷

През отчетната година са образувани и решени 31 преписки, разпределени по нормативни актове, както следва: 1 – по повод промени в Конституцията на Република България; 10 – относно изменение и допълнение на НПК; 7 – относно промени в НК; 3 – относно изменения и допълнения на ЗСВ; 3 – във връзка с промени в Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите; 3 – относно изменение и допълнение на Закона за мерките срещу изпирането на пари; 1 – по повод промени в Закона за закрила на детето; 1 – относно изменение и допълнение на Закона за движение по пътищата; 1 – относно Законопроект за противодействие на корупцията; 1 – относно Законопроект за държавните такси, за определяне на обхвата за държавните такси и за систематизиране на нормите за такси за административни услуги.

✓ *Участия в междуведомствени работни групи*

През 2023 г., в качеството си на представители на ПРБ, прокурорите са участвали в 41 междуведомствени работни групи (МРГ) с основен предмет анализ на действащото законодателство и изготвяне на проекти за изменение и допълнение на нормативни актове. Общият брой участия в заседанията на работните групи е 98, като за сравнение – през 2022 г. прокурорите са били членове на 31 МРГ с 66 участия в заседания и работни срещи.

Част от предложенията за създаване и изменение на нормативни актове, изготвени от работните групи, имат следния предмет: проект на ЗИДЗСВ, в частта относно провеждането на конкурсите, атестирането и процедурите по командироване в съдебната система; проект на ЗИДНК; проект на ЗИД на Закона за електронните съобщения; проект на ЗИД на Закона за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните; преглед на нормативната уредба относно реда и условията за съхраняване и унищожаване на наркотични вещества и предложения за изменение; проекти на ЗИДНК и ЗИДНПК във връзка с изпълнение на решението на ЕСПЧ по делото „Мустафа срещу България“ – подсъдност на военните съдилища; ЗИД на Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите; ЗИД на Закона за мерките срещу изпирането на пари; проект на ЗИДНК, с оглед бъдеща ратификация от Република България на изменения в Римския статут на Международния наказателен съд; въпроси на медийната среда и законодателството, свързани с т. нар. SLAPP дела.

По 87 преписки са изготвени проекти за становища и писма-отговори от името на главния прокурор и заместниците му при ВКП, като значителна част от тях са по искания от граждани и юридически лица за сезиране на Конституционния съд, с оглед правомощията му по чл. 150, ал. 1 от Конституцията на Република България.

²³⁷ От Народното събрание (Комисията по правни въпроси, други парламентарни комисии) или от Министерския съвет, министъра на правосъдието или други министри, по реда на чл. 32 ал. от Устройствения правилник на МС и на неговата администрация.

РАЗДЕЛ ЧЕТВЪРТИ

ДЕЙНОСТ НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПРОКУРАТУРИ И НА ВЪРХОВНАТА АДМИНИСТРАТИВНА ПРОКУРАТУРА²³⁸ ПО АДМИНИСТРАТИВНОСЪДЕБНИЯ НАДЗОР И НАДЗОРА ЗА ЗАКОННОСТ

I. ДЕЙНОСТ НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПРОКУРАТУРИ ПО ТЕЗИ НАДЗОРИ

1. Дейност на административните отдели в окръжните прокуратури по административносъдебния надзор по прилагането на закона

Кадрово обезпечаване, натовареност на прокурорите

Средната натовареност на прокурорите по апелативни райони, отнасяща се до административносъдебния надзор, се формира от сбора на общия брой административни дела и общия брой образувани преписки, разделен на броя на реално работилите прокурори през отчетния период. Данните за натовареността за 2023 г., по апелативни райони, е представена в следната таблица.

Прокуратура	Брой а.д.	Брой пр.пр.	Средна натовареност
АП Бургас	1 202	1 824	278
АП Варна	1 731	1 019	54
АП В. Търново	1 459	1 718	47
АП Пловдив	3 185	323	73
АП София	9 279	4 160	353

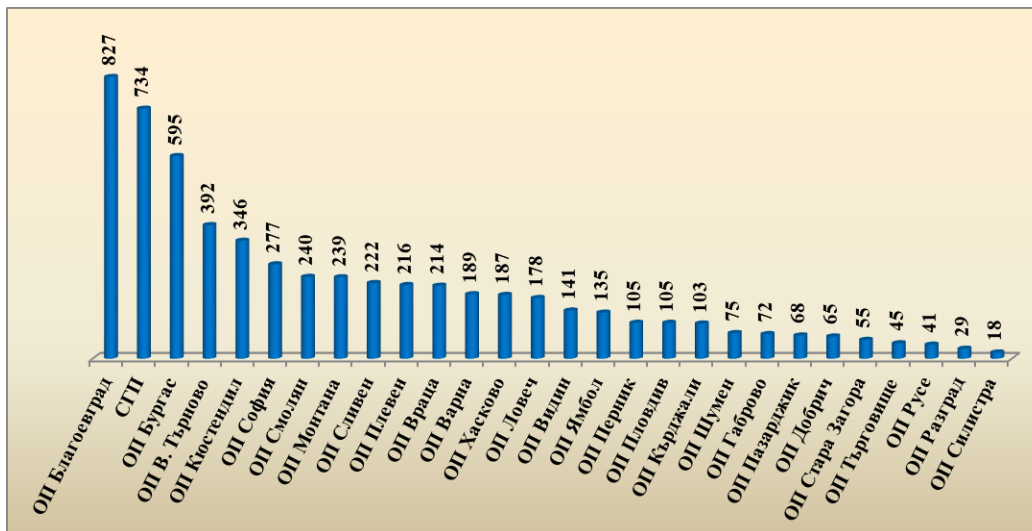
Натовареността в отделните апелативни райони е различна, като тя е в зависимост както от кадровото обезпечаване на административните отдели в окръжните прокуратури, така и от броя разглеждани административни дела в съдебни заседания (с.з.). За да се постигне равномерна натовареност, от правомощие на административните ръководители на прокуратури е да се съобрази обемът на работата с числеността и персоналният състав на отделите в прокуратурите.

Средната годишна натовареност през отчетния период на териториалните прокуратури е 120, при реално работили 216 прокурори.

Формираните административни отдели при всяка ОП/СГП изпълняват дейността по административносъдебния надзор в рамките на предвидения щат. В страната участието в съдебни заседания, като съществена част от работата по този надзор, се осъществява от прокурорите от съответните отдели, а при по-голям брой заседания, участие се възлага и на прокурори от други надзори. В районните прокуратури от района на съответните окръжни прокуратури са определени прокурори като осъществяващи дейността по надзора.

Средната натовареност по преписки и административни дела на един прокурор в районите на окръжните прокуратури е представена в следващата графика.

²³⁸ Предвид настъпилите конституционни промени със Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България (обн., ДВ, 106 от 22.12.2023 г.) и с цел оптимизиране на организацията на работа и осигуряване на условия за ефективно изпълнение на функциите на Върховната прокуратура (ВП) със Заповед № РД-08.2083) 28.12.2023 г., изм. и доп. със Заповед № РД-04-37) 07.02.2024 г. е утвърдена структурата на ВП, като в отдел 03 „Съдебен“ във ВП е създадено направление „Административно-съдебен надзор“ и изчерпателно са разписани правомощията на прокурорите от него: участие в съдебни заседания по административни дела на Върховния административен съд, когато това е предвидено в закона или когато прокурорът прецени, че това се налага от важен държавен или обществен интерес, предприемане на действия за отмяна на постановени незаконосъобразни съдебни актове в административното производство е утвърдена структурата на ВП.

Фиг. 53. Средна натовареност на прокурор по административносъдебния надзор, по окръжни райони

От посочените данни, които се отнасят до целия район на съответните окръжни прокуратури, най-голяма е натовареността за ОП Благоевград, СГП и ОП Бургас, а най-малка – в ОП Силистра, ОП Разград, ОП Русе и ОП Търговище. Различията са в конкретните цифрови показатели, основание за които е броят на разглежданите в съдебни заседания административни дела, който се определя при насрочването им от съда. Участието в съдебните заседания се осъществява от включените в административните отдели прокурори, поради което е от значение и различният брой прокурори, работещи в надзора в отделните райони.

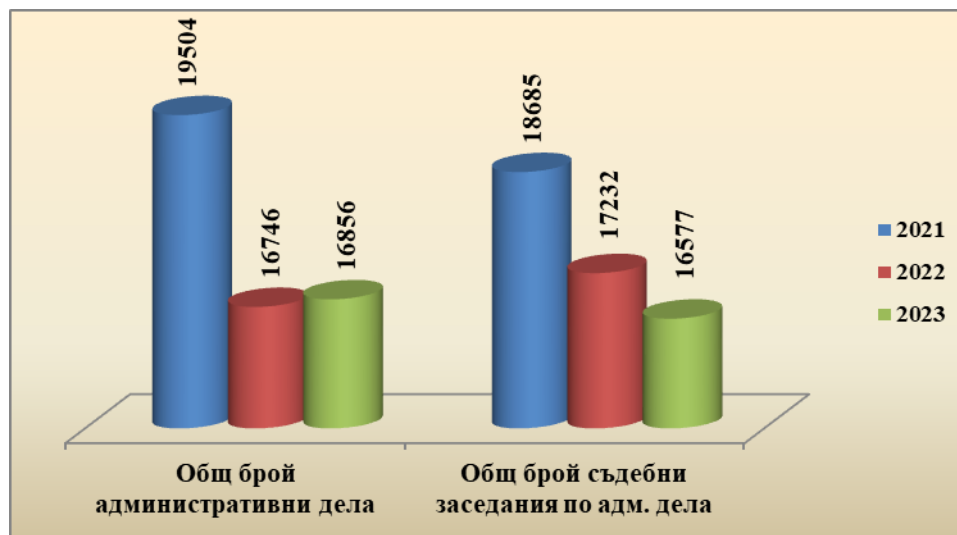
Състояние и организация на дейността по административносъдебния надзор за законност на административните актове

Дейността на прокуратурата в областта на административносъдебния надзор е структурирана по начин, който осигурява извършването ѝ да се осъществява при точно и еднакво прилагане на закона, което гарантира защитата на правата и на законните интереси на гражданите и юридическите лица.

Съгласно данните за 2023 г., са образувани 9 044 преписки, от които 8 687 преписки са решени по същество, а 19 са изпратени по компетентност. Неприключените преписки в края на периода са предимно чакащи за окомплектуване, поради което може да се направи извод, че преписките се решават в срок и с мотивирани актове.

Образуването и разпределението на преписките в отделните райони се определя от констатациите за основания за намеса чрез средствата на административносъдебния надзор. Най-много преписки са образувани в ОП Бургас – 1 463, ОП София – 1 151, ОП Благоевград – 896, СГП – 786 и ОП Плевен – 507.

За 2023 г. прокурорите от териториалните прокуратури са участвали в 16 577 съдебни заседания по 16 856 административни дела. Този показател бележи намаление в сравнение с 2022 г., когато са били 16 746 с.з. по 17 232 а.д., и в сравнение с 2021 г. – съответно 18 685 с.з. по 19 504 а.д.

Фиг. 54. Дейност на административните отдели в териториалните прокуратури

Задължително участие в съдебни заседания по административни дела

През 2023 г. прокурори от териториалните прокуратури са участвали в общо 5 958 първоинстанционни административни дела.

На основание чл. 192, вр. с чл. 191 АПК, участието на прокурорите от окръжните прокуратури по първоинстанционни дела относно оспорени подзаконовни нормативни актове на общинските съвети е задължително съгласно закона.

За 2023 г. е отчетено участие по 563 а.д. с предмет законосъобразност на нормативни административни актове на общински съвети (при 305 за 2022 г. и 235 за 2021 г.), което сочи чувствително увеличение. Участието на прокурорите в този вид дела е в зависимост от образуваните производства, поради което броят на участие в с.з. не може да се приеме за генерален критерий за дейността.

Продължава прокурорското участие по други първоинстанционни дела при задължително предвиждане на закона. За годината броят на делата от разглежданата група е 4 395, през 2022 г. са 4 752, а през 2021 г. са 5 513 а.д. По този показател след тенденцията на увеличение за предходния тригодишен период се наблюдава намаляване на броя на делата.

Касационните производства отново съставляват най-значителната част от дейността на прокурорите от административните отдели на ОП) СГП, съответно по 10 837 а.д., като за 2022 г. те са 11 072 а.д., а за 2021 г. – 12 124 а.д., като по прокуратури данните са представени в следната таблица.

Прокуратура	Брой участия в касационни административни дела		
	2021 г.	2022 г.	2023 г.
СГП	2 622	2 478	2 497
ОП Пловдив	1 109	1 170	988
ОП Варна	882	929	936
ОП Бургас	1 133	714	705
ОП Благоевград	531	538	689
ОП Хасково	330	344	458
ОП София	395	432	386
ОП Русе	361	368	332
ОП Ст. Загора	510	334	328
ОП В. Търново	295	216	311
ОП Плевен	296	297	296
ОП Кюстендил	336	289	291
ОП Пазарджик	460	375	290
ОП Видин	279	231	256
ОП Монтана	190	166	242

ОП Добрич	139	233	211
ОП Враца	294	234	209
ОП Шумен	290	209	183
ОП Перник	194	228	180
ОП Габрово	179	203	161
ОП Сливен	224	247	159
ОП Кърджали	148	159	157
ОП Ловеч	182	127	116
ОП Ямбол	130	147	115
ОП Смолян	174	112	105
ОП Търговище	145	87	81
ОП Разград	199	118	79
ОП Силистра	95	81	67

Най-голям относителен дял в общия брой на касационните дела, в които са участвали прокурорите, има СГП – 2 497 а.д. Съществено е участието и при ОП Пловдив, ОП Варна и ОП Бургас, а най-малко участие се отчита от ОП Силистра, ОП Разград и ОП Търговище.

Съгласно чл. 236 АПК, прокурорите участват и в производства по разглеждане на частни жалби, като броят на частните производства е 6, при 4 за 2022 г. и 8 за 2021 г.

За 2023 г. е отчетено участие по 55 а.д. по предложения за възобновяване по реда на ЗАНН на административнонаказателни производства, при 54 а.д. за 2022 г. и 117 а.д. за 2021 г.

Участие на прокурорите по преценка в дела, представляващи важен държавен или обществен интерес²³⁹

През 2023 г. прокурорите са участвали в съдебни заседания по 804 а.д. поради преценка за наличие на държавен или обществен интерес, при 849 а.д. през 2022 г. и 1 233 а.д. през 2021 г. Данните сочат намаление в обема на участието в абсолютно цифрово изражение. Активност се отчита от СГП (479 а.д.), ОП Пловдив (70 а.д.), ОП Велико Търново (52 а.д.), ОП Хасково (49 а.д.) и др.

По лична преценка за наличие на важен държавен или обществен интерес прокурорите са участвали в 196 а.д., като разпределението е неравномерно: напр. ОП Монтана отчита 88 а.д., ОП Варна – 23 а.д., СГП – 22 а.д., докато има прокуратури, при които проявената активност е минимална (ОП Благоевград – 1 а.д., ОП Бургас – 1 а.д., ОП Перник – 1 а.д.) и други, при които липсва (ОП Кюстендил, ОП Смолян, ОП Хасково и др.).

Подадени прокурорски актове до съда и резултати по тях

През 2023 г. ОП СГП са подали в съда 131 прокурорски акта (при 170 през 2022 г. и 139 през 2021 г.), от които 111 са уважени. При 18 производства, по които не са уважени актовете, са подадени касационни протести. Най-голяма активност се наблюдава при ОП Плевен (15), ОП София (10), ОП Велико Търново (10) и др.

Подадени са общо 113 протеста и предложения срещу незаконосъобразни административни и административнонаказателни актове до компетентните съдилища, включително за възобновяване по ЗАНН. Прокурорите са участвали в 55 дела за разглеждане на искания за възобновяване на административнонаказателни производства по чл. 70 и сл. ЗАНН, като 49 искания са уважени. Най-голям брой заседания във връзка с участие в производство по възобновяване по ЗАНН се отчита за ОП Стара Загора – 8, ОП Русе – 7 и ОП Враца и ОП В. Търново – по 4.

Общо 29 е броят на отказите за възобновяване по ЗАНН, като следва да се посочи, че прокурорите във всеки случай на произнасяне са изготвяли обоснован акт, при спазване на законовите срокове.

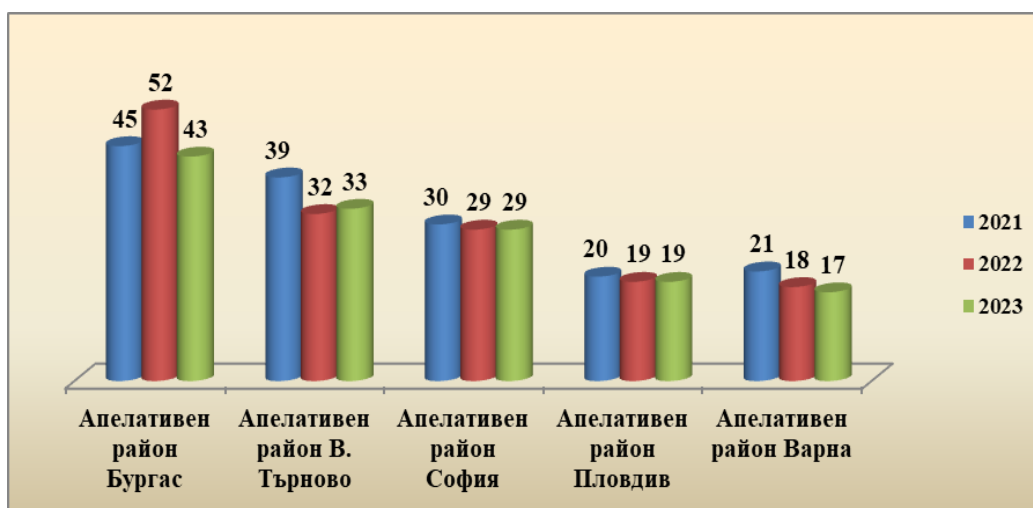
²³⁹ Съгласно Заповед № РД-02-11/09.02.2021 г. на главния прокурор и по лична преценка на прокурора.

2. Дейност на апелативните, окръжните и районните прокуратури по надзора за законност

Кадрово обезпечаване и натовареност на прокурорите

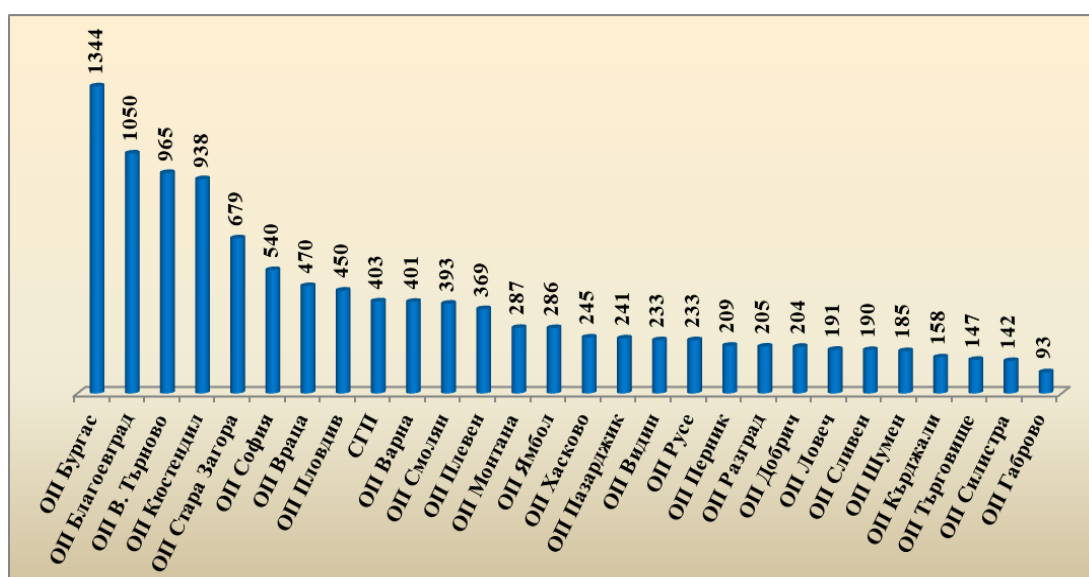
Дейността по надзора за законност на всички нива на териториалните прокуратури е кадрово обезпечена. Числеността и персоналният състав са определени със заповеди на съответните административни ръководители, съобразно натовареността и обема на работа.

През 2023 г. от прокурорите са отработени общо 11 465 преписки, при 12 158 за 2022 г. и 11 925 за 2021 г., като намалението е 5.7% в сравнение с предходната година и 3.9% спрямо 2021 г.

Фиг. 55. Средна натовареност на прокурор по надзора за законност, по апелативни райони

Най-висока натовареност по общ брой на образуваните преписки по надзора за законност отчита АП София – 4 165 преписки, следвана от АП Пловдив – 2 203, АП Бургас – 1 942, АП Велико Търново – 1 866 и АП Варна – 1 289 преписки. Като се има предвид обаче, че в района на АП София окръжните (СПП) прокуратури са 8, в АП Варна и АП Пловдив – по 6, в АП Велико Търново – 5, а в АП Бургас – само 3, средната натовареност на прокурор по надзора за законност в АП Бургас е най-висока в страната – 43. В сравнение с нея, натовареността в АП Велико Търново е с 23.3% по-ниска, в АП София е с 32.6% по-ниска, в АП Пловдив е 2.3 пъти по-ниска, а в АП Варна е 2.5 пъти по-ниска.

Фиг. 56. Общ брой получени и образувани преписки по надзора за законност в окръжните прокуратури

От посочените данни, които се отнасят до *целия район на съответните окръжни прокуратури*, най-натоварена е отново ОП Бургас, следвана от ОП Благоевград, ОП В.Търново, ОП Кюстендил и ОП Стара Загора. Най-слабо натоварени са районите на окръжните прокуратури в Габрово, Силистра, Търговище, Кърджали и Шумен.

По показател *средна натовареност на прокурор за район на ОП) СГП*, натоварването е най-голямо в окръжните прокуратури в Смолян (197), Кюстендил (94), Велико Търново (59) и Сливен (48), а най-малко в Кърджали (9.1), Габрово (10), Пловдив и Пазарджик (по 12).

В *окръжните прокуратури* и през настоящия отчетен период (като абсолютни стойности) най-натоварена е ОП Кюстендил с 692 преписки по надзора за законност. Следват я ОП Бургас (525), ОП Стара Загора (303), ОП Благоевград (216) и ОП В. Търново (191). С най-малък брой преписки за годината са ОП Габрово (11), ОП Разград (13), ОП Шумен (18), ОП Силистра (24) и ОП Хасково (25), които (с изключение на ОП Хасково) и през 2022 г. са били с най-ниско натоварване (Габрово – 18, Разград – 21 и Шумен – 23).

По показател *средна натовареност на прокурор* на първо място е ОП Кюстендил с 346 преписки, следвана от ОП Бургас (135) и ОП Благоевград (108). Най-слабо натоварените окръжни прокуратури през 2023 г. са ОП Разград – с 2.2 преписки, ОП Габрово – 5.5 преписки, ОП Добрич – 6.5 преписки, ОП Пловдив – 7.7 преписки и ОП Хасково – 8.3 преписки.

В *районните прокуратури* най-голям брой образувани преписки по надзора за законност се отчитат в РП Благоевград (834), РП Бургас (819), РП Велико Търново (774), РП Ст. Загора (376), РП Враца (368) и РП Смолян (365). По този показател е налице определена разлика в сравнение с 2022 г., когато подреждането е РП Велико Търново, РП Бургас, РП Благоевград, РП Враца и РП Смолян, съответно с по 1043, 961, 918, 506 и 476 преписки. Съпоставката на данни сочи чувствително намаляване на броя на преписките в РП Велико Търново и РП Бургас.

Най-слабо ангажираните районни прокуратури са в Самоков (71 преписки), Габрово (82) и Търговище (91).

По показател *средна натовареност на прокурор* най-натоварени са районните прокуратури в Смолян – 365, София – 70 и Русе – 61 преписки. Най-слабо натоварени са районните прокуратури в Кърджали – 8, Самоков – 9.5 и Перник – 10 преписки. По този показател и през 2022 г. РП Смолян е била най-натоварена (476), а РП Кърджали – най-слабо натоварена (3.4), както и през 2021 г.

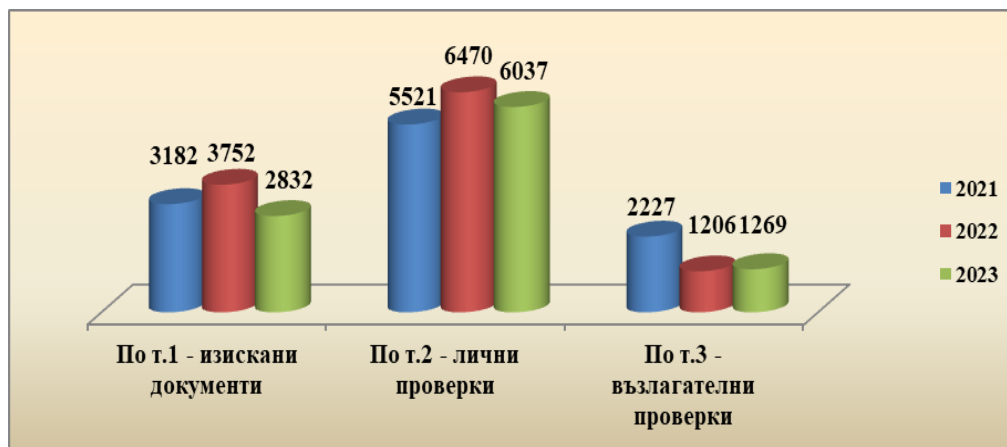
Анализ на резултатите от дейността по надзора за законност

Дейност на прокурорите по надзора за законност общо за ПРБ

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Общ брой получени и образувани преписки по надзора за законност	11 925	12 158	11 465
Общ брой на проверените актове	69 385	69 493	69 642
Общ брой извършени проверки	10 930	11 428	10 138
Общ брой на установените закононарушения	881	471	332
Общ брой подадени предложения	782	304	246
Общ брой подадени протести	242	232	131
Брой неприключени преписки	669	746	448

Броят на образуваните преписки по надзора за законност общо за апелативните, окръжните и районните прокуратури бележи спад с 5.7%, в сравнение с 2022 г. и с 3.9% спрямо 2021 г. От общия брой 11 465 преписки – 7 772 са по инициатива на прокурор, или 67.8%, а 3693 са по искане на граждани и организации, или 32.2%. Делът на преписките образувани чрез самосезиране е намалял с 3.4%.

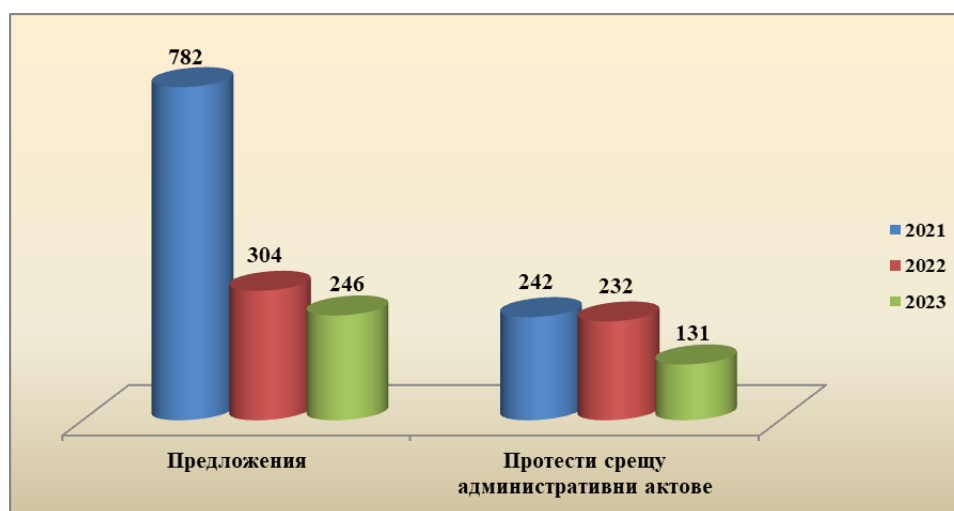
Устойчива е тенденцията при общия брой проверени административни актове, като следва да се има предвид, че той зависи от предмета и естеството на казусите.

Фиг. 57. Извършени проверки по реда на чл. 145, ал. 1, т. 1-3 ЗСВ общо за ПРБ

По този показател се отчита намаление с 11.3% спрямо 2022 г. и със 7.3% спрямо 2021 г. При реализиране на проверките за законност, от прокуратурите са използвани всички способи, предвидени в чл. 145, ал. 1, т. 1, т. 2 и т. 3 ЗСВ. От извършените проверки през 2023 г. (10 138), най-много са по способа на чл. 145, ал. 1, т. 2 ЗСВ – 6 037, или 59.6% от общия брой. Проверките по реда на чл. 145, ал.1, т. 1 ЗСВ през отчетната година са 2 832, или 27.9% от общия брой и са по-малко спрямо предходните години – 3 752 през 2022 г., 3 182 през 2021 г. Възлагателните проверки по реда на чл. 145, ал. 1, т. 3 ЗСВ през отчетния период бележат лек ръст спрямо предходната година – 1 269, или 12.5% от общия брой. Не са отчетени проверки извън срока по чл. 145, ал. 1, т. 3 ЗСВ, което сочи ефективност и организираност при извършване на прокурорската дейност.

Съотношение на изготвените предложения и подадените протести от районните и окръжните прокуратури

Фиг.58. Изготвени предложения и протести срещу административни актове

Констатира се, че подадените предложения са намалели с 19.1% в сравнение с 2022 г. и 3.2 пъти спрямо 2021 г. От общо 246 прокурорски акта, 174 са уважени (70.7%), 4 (1.6%) не са уважени, а останалите 68 не са разгледани към края на отчетния период от административните съдилища.

Броят на протестите се понижава (с 43.5%) в сравнение с 2022 г. и с 45.9% спрямо 2021 г. От 131 подадени протести, уважени са 69 (52.7%), не са уважени 29 (22.1%), а 33 не са разгледани към края на отчетния период от административните съдилища.

**Дейност на прокурорите по надзора за законност
от апелативния район Бургас**

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Общ брой получени и образувани преписки по надзора за законност	1 990	2 187	1 942
Общ брой на проверените актове	9 864	8 714	10 348
Общ брой извършени проверки	1 366	1 598	1 403
Общ брой на установените закононарушения	238	51	55
Общ брой подадени предложения	210	77	41
Общ брой подадени протести	33	27	22
Брой неприключени преписки	69	125	73

Отчита се спад на броя на преписките – спрямо 2022 г. с 11.2% и с 2.4% спрямо 2021 г. От общия брой 1 942 преписки, 1 648 са по инициатива на прокурора, или 84.9%, а 294 са по искане на граждани и организации, или 15.1%. От общия брой 1 942 преписки, са решени 1 869, или 96.2%. От решените преписки, 1 849 са решени по същество, или 98.9%, а 20 са изпратени по компетентност – 1.1%.

Общият брой проверени актове е 10 348, срещу 8 714 за 2022 г. и 9 864 за 2021 г. Отчита се увеличение в сравнение с 2022 г. с 18.8%, а в сравнение с 2021 г. – с 4.9%. Извършените проверки в сравнение с 2022 г. са по-малко с 12.2%, а спрямо 2021 г. са повече с 2.7%. Общият брой подадени предложения е 41, срещу 77 за 2022 г. и 210 за 2021 г. В сравнение с 2022 г., намалението е с 46.8%, а в сравнение с 2021 г. – повече от 5 пъти. Уважените (36) спрямо подадените предложения (41) са 87.8%, неуважено е 1 предложение, а неразгледаните са 4.

Подадените протести са 22, срещу 27 за 2022 г. и 33 за 2021 г. Намалението в сравнение с 2022 г. е с 18.5%, а в сравнение с 2021 г. – 33.3%. Уважените протести (14) спрямо общия брой (22) са 63.6%, неуважен е 1, а неразгледаните – 7.

**Дейност на прокурорите по надзора за законност
от апелативния район Варна**

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Общ брой получени и образувани преписки по надзора за законност	1 320	1 292	1 289
Общ брой на проверените актове	10 400	10 572	11 030
Общ брой извършени проверки	1 564	1 682	1 549
Общ брой на установените закононарушения	142	61	32
Общ брой подадени предложения	91	48	43
Общ брой подадени протести	36	41	21
Брой неприключени преписки	59	63	77

Броят на преписките бележи незначителен спад с 0.2% спрямо 2022 г. и с 2.4% спрямо 2021 г. От общия брой 1 289 преписки, 795 са по инициатива на прокурора, или 61.7%, а 494 – по искане на граждани и организации, или 38.3%. От общия брой преписки – 1 289, решените са 1 212, или 94.0%. От тях 1 186 са решени по същество, или 97.9%, а 26 са изпратени по компетентност – 2.1%.

Общият брой проверени актове е 11 030, срещу 10 572 за 2022 г. и 10 400 за 2021 г. Увеличението в сравнение с 2022 г. е с 4.3%, а в сравнение с 2021 г. – с 6.1%. Извършените проверки са намалели със 7.9% в сравнение с 2022 г. и с 1.0% в сравнение с 2021 г. Общият брой подадени предложения е 43, срещу 48 за 2022 г. и 91 за 2021 г. В сравнение с предходните години, намалението е 10.4% спрямо 2022 г. и повече от 2 пъти спрямо 2021 г. Уважените предложения (27) спрямо подадените (43) са 62.8%, неуважен – 1, а неразгледаните са 15.

Подадените протести са 21, срещу 41 за 2022 г. и 36 за 2021 г. Намалението в сравнение с 2022 г. е почти 2 пъти, а спрямо 2021 г. е с 41.7%. Уважените протести (13) спрямо общия брой (21) са 61.9%, неуважените са 3, а неразгледаните – 5.

**Дейност на прокурорите по надзора за законност
от апелативния район Велико Търново**

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Общ брой получени и образувани преписки по надзора за законност	2 345	2 154	1 866
Общ брой на проверените актове	7 536	8 299	8 481
Общ брой извършени проверки	1 552	2 065	1 662
Общ брой на установените закононарушения	108	56	142
Общ брой подадени предложения	85	35	23
Общ брой подадени протести	38	34	16
Брой неприключени преписки	99	98	97

Констатира се намаление на преписките спрямо 2022 г. с 13.4%, а спрямо 2021 г. – с 20.4%. От общия брой 1 866 преписки, 1 249 са по инициатива на прокурора – 66.9%, а 617 са по искане на граждани и организации – 33.1%. От общо 1 866 преписки, решените са 1 769, или 94.8%. От решените преписки, 1 755 са решени по същество, или 99.2%, а 14 преписки са изпратени по компетентност – 0.8%.

Общият брой проверени актове е 8 481, срещу 8 299 за 2022 г. и 7 536 за 2021 г. В сравнение с 2022 г. увеличението е с 2.2%, а в сравнение с 2021 г. – с 12.5%. Извършените проверки намаляват спрямо 2022 г. с 19.5%, а спрямо 2021 г. се увеличават със 7.1%.

Общият брой подадени предложения е 23, срещу 35 за 2022 г. и 85 за 2021 г. В сравнение с 2022 г. намалението е с 34.3%, а в сравнение с 2021 г. – 3.7 пъти. Уважените (11) спрямо подадените предложения (23) са 47.8%, неуважените са 1, а неразгледаните са 11.

Подадените протести са 16, срещу 34 за 2022 г. и 38 за 2021 г. Намалението в сравнение с 2022 г. е 2.1 пъти, а в сравнение с 2021 г. – 2.4 пъти. Уважените протести (9) спрямо общия брой (16) са 56.3%, неуважени са 2, а неразгледаните са 5.

**Дейност на прокурорите по надзора за законност
от апелативния район Пловдив**

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Общ брой получени и образувани преписки по надзора за законност	2 190	2 217	2 203
Общ брой на проверените актове	15 964	15 496	14 561
Общ брой извършени проверки	2 855	2 390	2 257
Общ брой на установените закононарушения	180	120	37
Общ брой подадени предложения	130	25	39
Общ брой подадени протести	48	56	22
Брой неприключени преписки	124	186	80

Констатира се незначително намаление на броя на преписките спрямо 2022 г. с 0.6%, а в сравнение с 2021 г. има увеличение с 0.6%. От общия брой 2 203 преписки, 1 016 са по инициатива на прокурор, или 46.1%, а 1 187 – по искане на граждани и организации, или 53.9%.

От 2203 преписки, решените са 2 123, или 96.3%. От решените преписки, 2 097 са решени по същество, или 98.8%, а 26 преписки са изпратени по компетентност – 1.2%. Общият брой проверени актове е 14 561, срещу 15 496 за 2022 г. и 15 964 за 2021 г. Отчита се намаление в сравнение с 2022 г. с 6.0%, а в сравнение с 2021 г. – с 8.8%. Извършените проверки (2 257) намаляват с 5.6% спрямо 2022 г. и с 21% спрямо 2021 г.

Общият брой подадени предложения е 39, срещу 25 за 2022 г. и 130 за 2021 г. В сравнение с предходните години, има увеличение с 56%, а спрямо 2021 г. намалението е значително – 54.2%. Уважените (30) спрямо подадените предложения (39) са 76.9%, има 1 неуважено предложение, а неразгледаните са 8.

Подадените протести са 22, срещу 56 за 2022 г. и 48 за 2021 г. Намалението в сравнение с 2022 г. е 2.6 пъти, а в сравнение с 2021 г. – 2.2 пъти. Уважените протести (12) спрямо общия брой (22) са 54.6%, неуважените са 3, а неразгледаните – 7.

**Дейност на прокурорите по надзора за законност
от апелативния район София**

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Общ брой получени и образувани преписки по надзора за законност	4 080	4 308	4 165
Общ брой на проверените актове	25 621	26 412	25 222
Общ брой извършени проверки	3 593	3 693	3 267
Общ брой на установените закононарушения	213	183	66
Общ брой подадени предложения	266	119	100
Общ брой подадени протести	87	74	50
Брой неприключени преписки	318	274	121

Общият брой преписки е с 3.3% по-малко спрямо 2022 г. и с 2.1% повече спрямо 2021 г. От общия брой 4 165 преписки, 3 064 са по инициатива на прокурор, или 73.6%, а 1 101 са по искане на граждани и организации, или 26.4%.

От 4 165 преписки, решените са 4 044, или 97.1%. От решените преписки, 3 864 са решени по същество, или 95.5%, а 180 преписки са изпратени по компетентност – 4.5%. Общият брой проверени актове е 25 222, срещу 26 412 за 2022 г. и 25 621 за 2021 г. Намалението в сравнение с 2022 г. е с 4.5%, а спрямо 2021 г. – с 1.6%. Извършените проверки (3 267) са по-малко с 11.5% в сравнение с 2022 г. и с 9.1% в сравнение с 2021 г.

Общият брой подадени предложения е 100, срещу 119 за 2022 г. и 266 за 2021 г. В сравнение с 2022 г. намалението е с 16%, а в сравнение с 2021 г. – 2.7 пъти. Уважените (70) спрямо подадените предложения (100) са 70%, няма неуважени, а неразгледаните са 30.

Подадените протести са 50, срещу 74 за 2022 г. и 87 за 2021 г. В проценти намалението в сравнение с 2022 г. е с 32.4%, а в сравнение с 2021 г. е с 42.5%. Уважените протести (21) спрямо общия брой (50) са 42%, неуважените са 20, а неразгледаните – 9.

Взаимодействие със специализираните контролни органи

Основна форма на взаимодействие с контролните органи са личните и възлагателните проверки по реда на чл. 145, ал. 1, т. 2 и т. 3 ЗСВ, като е показателен посоченият по-горе увеличен брой на проверките, възложени на основание чл. 145, ал. 1, т. 3 ЗСВ.

В докладите си териториалните прокуратури не сочат значими проблеми при взаимодействието си с различните контролни органи, но се акцентира на тенденцията за отлив на възлаганите проверки на органите на МВР, за сметка на ангажиране на компетентността на специализираните контролни органи.

II. ДЕЙНОСТ НА ВЪРХОВНАТА АДМИНИСТРАТИВНА ПРОКУРАТУРА

1. Дейност на отдел „Административно-съдебен надзор“ във ВАП

Организация и състояние на дейността на административно-съдебния надзор

Дейността на отдел АСН основно е свързана със задължителното участие в касационни производства пред ВАС, производства по обжалване на подзаконовни нормативни актове, както и на първоинстанционни административни актове, когато се отнася за защита на важен държавен или обществен интерес. Прокурорите от отдела са се произнасяли и по молби, жалби, сигнали и други материали от административно-съдебен характер, както и са осъществявали инстанционен контрол по отношение на актове на апелативните прокуратури по откази за възобновяване на административнонаказателни производства.

Статистическите данни за участието в съдебни заседания, средногодишната и средномесечна натовареност на прокурорите от отдел АСН, както и съпоставката с данните за 2022 г. и 2021 г. са посочени в следната таблица.

Година	Реално участвали прокурори	Съдебни заседания	Адм. дела	Средна годишна натовареност		Средна месечна натовареност	
				Съд. заседания	Адм. дела	Съд. заседания	Адм. дела
2021	27	861	8 202	31.89	303.78	2.90	27.62
2022	26	776	7 544	29.85	290.15	2.71	26.38
2023	26	822	8 925	31.62	343.27	2.88	31.21

Данните дават възможност за извод, че е налице увеличение на броя на административните дела, в които прокурорите са участвали, в сравнение с предходните две години. Средната годишна натовареност на прокурор за 2023 г. е 31.62 съдебни заседания и съответно 343 административни дела за същия период. При тези показатели средната месечна натовареност за прокурор е 2.88 съдебни заседания и 31.21 административни дела за периода.

Изпълнението на функционалните задължения на прокурорите включва и произнасяне по преписки, общият брой на които за 2023 г. е 417, като от тях 412 са решени по същество. Произнасянето по преписките е извършено в срок. В сравнение с 2022 г., когато преписките са били общо 371, за 2023 г. увеличаването на броя на преписките е с 46 (12,40 %).

Дейност на отдел АСН по административносъдебния надзор за законност на административните актове

Участие в съдебни заседания по административни дела

През 2023 г. прокурорите от отдела са участвали общо в 822 съдебни заседания, в които са разгледани 8 925 административни дела. Увеличението спрямо 2022 г. е с 1 381 административни дела, или 18.3%, а спрямо 2021 г. – със 723 дела, или 8.8%. За съдебните заседания спрямо 2022 г. също се отбелязва нарастване с 46 съдебни заседания (5.9%), а спрямо 2021 г. – намаление с 39 съдебни заседания (4.5%).

Участие в съдебни заседания, съгласно предвиждане в закон

Съгласно чл. 192 АПК, в производствата по оспорване на подзаконовни нормативни актове по чл. 185 и сл. АПК, прокурорът участва задължително, независимо дали са образувани по жалба на граждани, организации или по протест на прокурора.

През отчетната година се отчитат 59 дела във връзка с оспорване на подзаконовни нормативни актове (при 47 за 2022 г. и 54 за 2021 г.). Данните сочат, че е налице тенденция за увеличаване на делата, образувани в производства по чл. 185 и сл. АПК за 2023 г. в сравнение с 2022 г. и 2021 г.

Основен дял от дейността на прокуратурата е участието в касационни производства, което е задължително по силата на чл. 217, ал. 3 АПК, като през 2023 г. прокурорите са участвали в 8 848 касационни административни дела на ВАС (при 7 486 а.д. за 2022 г. и 8 129 дела за 2021 г.). Посоченото увеличение на делата в значителна степен е обусловено от увеличения брой съдебни състави в отделенията на ВАС и се отразява съществено на степента на натовареност на прокурорите.

Съгласно чл. 236, вр. с чл. 217 АПК, прокурорите са участвали в 17 частни производства, при 11 за 2022 г. и 14 за 2021 г.

Подадени прокурорски актове до съда и резултати от тях

През 2023 г. продължава активната работа по установяване и анализ на предложенията до председателя на ВАС за образуване на тълкувателни дела, съобразно установяването на противоречива или неправилна практика в административните съдилища и ВАС. Изготвени са становища по тълкувателни дела № 2/2021 г., № 5/2022 г., № 6/2022 г., № 2/2023 г., № 3/2023 г. и № 5/2023 г. на ВАС.

Прокурорите от отдела са работили по 417 преписки (в сравнение с 2022 г. – 371 и 2021 г. – 391), от които 360 преписки са новообразувани, а останалите 57 са от предходен период. Налице е увеличение на общия брой преписки с 46, или 12,40%.

Инстанционен контрол по ЗАНН

През 2023 г. прокурорите от отдел АСН са разгледали и са се произнесли по 5 преписки по ЗАНН, които са във връзка с обжалвани потвърдени откази на АП и съответно потвърдени от ВАП. Тази насока в произнасянето е аргумент за доброто качество на обжалваните пред ВАП актове на апелативните прокуратури.

Данните за броя на преписките по ЗАНН за 2023 г., сравнени с тези за 2022 (3) и 2021 (5), сочат запазване на тенденцията за брой преписки в тази материя.

Срочното произнасяне по преписките се спазва и няма констатирани случаи на неоснователно забавяне.

2. Дейност на отдел „Надзор за законност“ във ВАП

Основна част от работата на отдела и през тази отчетна година е насочена към защита на обществения интерес и правата на гражданите чрез ефективен надзор за законност върху дейността на централните административни органи, включващ контрол на издаваните от тях административни актове по определения от закона ред или сезиране на компетентен орган, предвид правомощията по закон да издаде административен акт, да осъществи предвидена отговорност или да постанови принудителни административни мерки при неспазване на закона и в съответствие с него.

Дейност на прокурорите от отдел „Надзор за законност“ във ВАП

Показатели	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Общ брой получени и образувани преписки по надзора за законност	860	820	393
Общ брой на проверените актове	843	465	258
Общ брой извършени проверки	239	107	67
Общ брой на установените закононарушения	1 103	412	18
Общ брой подадени и разгледани предложения	86	38	31
Подадени протести	1	3	2
Брой неприключени преписки	19	13	13

Прокурорите са работили по 393 преписки, при 820 преписки за 2022 г. и 860 преписки за 2021 г. Броят на новообразуваните преписки е 274, при 504 за 2022 г. и 685 за 2021 г. Преписките, образувани по искане на граждани и организации, са 330, при 578 за 2022 г. и 551 за 2021 г. Иницирираните от прокурор преписки са 63, при 242 за 2022 г. и 309 за 2021 г. При така отчетените статистически данни, на практика се наблюдава намаление на броя на преписките в отдела.

Възложени са общо 67 проверки по реда на чл. 145, ал. 1, т. 1 – т. 3 ЗСВ, при 107 проверки за 2022 г. и 239 през 2021 г. При реализиране на проверките законовият способ по чл. 145, ал. 1, т. 1 ЗСВ – изискани документи, сведения и други материали, през 2023 г. е използван в 58 случая, при 102 случая през 2022 г. и в 190 случая през 2021 г. Възлагателните проверки по чл. 145, ал. 1, т. 3 ЗСВ са 9, при 5 за 2022 г. и 49 за 2021 г.

Проверени са общо 258 акта, при 465 през 2022 г. и 843 през 2021 г., като се отчита трайна тенденция на намаление. Подадени са 31 предложения по реда на чл. 145, ал. 1, т. 5 и т. 6 ЗСВ за отстраняване на констатирани пропуски и нарушения на законови изисквания в дейността на централните административни органи. През 2022 г. са 38, а през 2021 г. предложенията са 86.

През отчетния период са уважени 26 от подадените 31 предложения (през 2022 г. са 32, а през 2021 г. – 78). Висящи – без получен резултат, в отдела са 5, а неуважени няма. Подадени са 2 протеста, като през 2022 г. са 3 и 1 е през 2021 г. От подадените протести 1 е неуважен и 1 не е разгледан.

Взаимодействие със специализираните контролни органи

Това взаимодействие се осъществява при спазване на принципите на независимост и разделение на властите. Прокуратурата предприема действия по надзора за законност в рамките на своята компетентност и не осъществява такива от компетентност на специализираните органи. С оглед спазване на изискванията за законосъобразност на прокурорската дейност, при взаимодействието с контролните органи на централно ниво са използвани способите по чл. 145, ал. 1 ЗСВ.

В редица случаи контролните органи по своя инициатива изпращат материали в прокуратурата. В тази насока е утвърдена практиката, прокурорите да изискват от надлежните администрации да упражняват правомощията си преди сезиране на прокуратурата, а сигналите да са конкретни и изчерпателни, още повече, когато за установяване на съответните обстоятелства е предоставена компетентност именно на тях. Неминуемите контакти на прокуратурата с административните органи целят постигане на пълно и своевременно реализиране на правомощията им, съгласно законите, засилване на ефекта от дейността им – превенция на закононарушенията и престъпленията, повишаване на качеството на изпращаните в прокуратурата материали за закононарушения, сочещи осъществени състави на престъпления.

В случай на необходимост, от прокурорите са отправяни напомнителни писма и уточняващи актове и в резултат – няма случай, в които от компетентен орган да е отказано вземане на отношение.

Примери за реализирани проверки по надзора за законност са посочени в Приложение № 15.

РАЗДЕЛ ПЕТИ

ПРИОРИТЕТИ В ДЕЙНОСТТА НА ПРОКУРАТУРАТА И НА РАЗСЛЕДВАЩИТЕ ОРГАНИ

Резултатите от дейността на прокуратурата и на разследващите органи, посочени и анализирани в доклада, са обективен израз на обхвата и степента на реализация на приоритетите през 2023 г., очертани в предходния отчетен доклад.

Мерките, предприети в ПРБ, спомагат значително за преодоляването на затрудненията, свързани с кадровото и квалификационното осигуряване на окръжните прокуратури, съобразно възложената им компетентност след закриването на специализираните съдилища и прокуратури. Създадена е организация за съответна специализация в рамките на съществуващия щатен и персонален състав на окръжните прокуратури, съобразно възстановената компетентност в областта на противодействие на организираната престъпност и на корупционните престъпления чрез интензивно целенасочено повишаване на професионалната квалификация. Организационно се осигурява своевременното законосъобразно приключване и решаване на получените от закритата специализирана прокуратура досъдебни производства в разумен срок.

Приключилият процес по окрупняване на районните прокуратури спомага за постигането на подходяща вътрешна организация и постепенно оптимизиране на натовареността на магистратите.

Осъществен е преглед на методическото осигуряване и междуинституционалното взаимодействие. Стартира актуализацията на методическите актове съобразно настъпилите нормативни, структурни и организационни промени и в съответствие с констатациите и препоръките от взаимни оценки и партньорски проверки, свързани с противодействие на организираната престъпност, корупцията, изпирането на пари и финансирането на тероризъм.

Поддържа се високо ниво на международноправното сътрудничество. Постигнат е напредък в оптимизирането на взаимодействието с Европейската прокуратура. Подобрено е и сътрудничеството с Министерството на вътрешните работи.

Осъществява се активна дейност за своевременно констатиране на противоречива и неправилна съдебна практика с оглед упражняване на правомощия от главния прокурор за сезиране на компетентния върховен съд.

През периода се интензифицира упражняваният контрол от административните ръководители по реда на Закона за съдебната власт за предотвратяване на неоснователно забавяне на преписки и дела, в т. ч. и на мерките за процесуална принуда. Предприети са конкретни мерки от и.ф. главен прокурор за преодоляването на установени негативни практики.

Постигната е висока ефективност на надзора, упражняван от наблюдаващите прокурори върху работата на разследващите органи, за спазване на изискванията за ефективно разследване при стриктно гарантиране на правата на гражданите. Прилагат се организационни мерки за по-пълноценно използване на професионалния капацитет на следователите, посредством оптимизиране на тяхната натовареност, когато са налице съответните процесуални предпоставки.

Акцентира се на активно методическо подпомагане от горестоящите прокурори, вкл. чрез упражняване на екипния принцип на работа по преписки и дела, като институтът на специалния надзор бе отменен.

Трайно се осъществява аналитична дейност по наказателносъдебния надзор за установяване в пълнота на обективните и субективни причини за връщане на делата от съда на прокуратурата и на мотивите на оправдателните съдебни актове, като се акцентира на делата за корупция, организирана престъпност и изпиране на пари.

Полагат се усилия за оптимизиране на комуникацията на представителите на ПРБ с обществеността и съсредоточаването ѝ върху мисията на органите на съдебната власт – упражняването на конституционно установените правомощия на прокурорите и следователите и резултатите от това.

Приоритети в дейността на Прокуратурата през 2024 г.

- Целенасочено надграждане на постигнатото по отношение на ефективността на надзора, упражняван от наблюдаващите прокурори върху работата на разследващите органи, и специално върху дейността на разследващите органи от Комисията за противодействие на корупцията, след практическото стартиране на работата им, за спазване на изискванията за ефективно разследване, при стриктно гарантиране на правата на гражданите. Продължаване на усилията за ефективно използване на професионалния капацитет на следователите, посредством оптимизиране на тяхната натовареност съобразно възможностите по НПК.

- Остава постоянен приоритет ефективното упражняване на контрол от страна на административните ръководители, по реда на Закона за съдебната власт, с оглед предотвратяване на неоснователно забавяне на преписки и дела, с усилия за своевременно финализиране на делата с променена компетентност след закриване на специализираните прокуратури.

- Целенасочени усилия за ефективно провеждане на наказателните производства с акцент за престъпления с причинена смърт, в т.ч. специално и при транспортни престъпления; организираната престъпност и корупционните престъпления; домашно насилие, трафик на хора, престъпления от омраза; изпиране на пари и финансиране на тероризъм.

- Продължаване на организационните усилия във Върховната прокуратура и административните отдели в териториалните прокуратури след проведената структурна реформа на прокуратурата от края на 2023 г. за законосъобразно упражняване на правомощията на прокурорите по административносъдебния надзор и за защитата на законовите интереси на гражданите при участие в дела по закон.

- Продължаване на аналитичната дейност по наказателносъдебния надзор за установяване на обективните и субективни причини, обосноваващи връщане на делата от съда на прокуратурата, както и на мотивите на влезлите в сила оправдателни съдебни актове, като се извършват отделни анализи на делата за корупция и организирана престъпност.

- Ускоряване на актуализацията на методическите актове при строго съблюдаване на настъпилите конституционни и други нормативни, структурни и организационни промени и в съответствие с констатациите и препоръките от взаимни оценки и партньорски проверки.

- Поддържане на достигнатото високо ниво на ефективно международноправно сътрудничество и на взаимодействието с Европейската прокуратура. Активно съдействие за нормативното и организационното обезпечаване на междуинституционалното сътрудничество с компетентните органи съобразно Закона за противодействие на корупцията, включително и взаимодействието с контролните и другите правоприлагащи органи.

- Минимизиране на осъществяването на предпоставките, обосноваващи осъждане на прокуратурата по ЗОДОВ за причиняване на вреди, свързани с провежданите наказателни производства, включително и съобразно промените в ЗОДОВ през 2023 г. по отношение на разширените основания за търсене на отговорност по този закон за нарушения, извършени от орган на досъдебното производство чрез разгласяване на материали по разследването в нарушение на презумпцията за невинност или при публично изявление, в което обвиняем се представя като виновен.

- Трайно съобразяване на публичната комуникация на ПРБ с обществеността с изискванията за прозрачност и отчетност при фокусиране преди всичко на ефективността на упражняването на конституционно установените правомощия на прокурорите и следователите и резултатите от това.

И.Ф. ГЛАВЕН ПРОКУРОР:

БОРИСЛАВ САРАФОВ